KLAUS MANN • Sonsuzda Buluşma

TURKUVAZ KİTAP

KLAUS MANN

Sonsuzda Buluşma

Çeviren : Tevfik Turan

ROMAN

TURKUVAZ KİTAP

KLAUS MANN

Klaus Mann, 1906'da Münih'te doğmuştur, ünlü Alman yazar Thomas Mann'la eşi Katia Pringsheim'ın oğludur.
1925'te ilk eserlerini yayımlamaya başladı. Anılarının ilk bölümü olan *Çağının Çocuğu*'nu (*Kind Dieser Zeit*) 1932 yılında; ikinci bölümünü ise on yıl sonra ABD'de, *Dönüm Noktası* (*The Turning Point*) adıyla yayımladı.
1933'te Almanya'dan ayrılıp Amsterdam'a yerleşti. Nazi rejiminin onu vatandaşlıktan çıkarmasından sonra Çekoslovak vatandaşı oldu. 1936'da ABD'ye yerleşti, New York ve Princeton'da yaşadı. II. Dünya Savaşı sırasında İtalya'daki ABD ordusunda görev yaptı. 1943'te ABD vatandaşı oldu. 1949 yılında Cannes'da yaşamına son verdi.
Mephisto (1936) ve *Der Vulkan* (1939) önemli eserleri arasındadır.

TEVFİK TURAN

1954'te doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde Alman filolojisi okuduğu yıllarda başladığı çeviri çalışmalarını TTOK'da mütercimlik, Türk-Alman Eğitim Merkezi'nde Almanca öğretmenliği, İstanbul ve Hamburg Üniversiteleri'nde Türkçe okutmanlığı yaparken sürdürdü. İlk çeviri kitabı, Patrick Süskind'den *Koku*, 1987'de yayımlandı. Bunu Peter Handke, Sten Nadolny, Wassily Kandinsky ve Walter Benjamin çevirileri izledi. Şiir çevirileri, *Hokka* dergisi dışında, Ernst Jandl'ın *Daha İyisi Saksofon* adlı kitabında yayımlandı.

ÖZGÜN ADI Treffpunkt im Unendlichen
© 1981 by Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg /
Turkuvaz Kitapçılık Yayıncılık A.Ş. (2005)

Bu kitabın yayın hakları Onk Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır. Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayınevi: Barbaros Bulvarı, No: 153, Cam Han, Kat: 8
34349 Beşiktaş / İstanbul
Tel: 0212 354 30 00 Faks: 0212 288 50 67
www.tırkuvazkitap.com.tr

GENEL YAYIN YÖNETMENİ İlknur Özdemir

EDİTÖR Esen Tezel
DÜZELTİ Devrim Yalkut
KAPAK Melis Rozental
GRAFİK Adem Şenel

1. BASIM Mart 2010, İstanbul
GENEL YAYIN 274 *EDEBİYAT* 136
ISBN 978-605-5596-39-2
BASILDIĞI YER Pasifik Ofset Tel: 0212 422 44 45

Turkuvaz Kitap bir TURKUVAZ MEDYA GRUBU kuruluşudur.

Klaus Mann

SONSUZDA BULUŞMA

Roman

Fredric Kroll'ün sonsözüyle

Almancadan Çeviren
Tevfik Turan

TURKUVAZ
KİTAP

Birinci Bölüm

Berlin, 6 Ekim 193... Zoo Tren İstasyonu.

Birçok taksi yanaşıyor; ara sıra, nadiren, şık bir özel araba. Bir arabadan bir adam iniyor; bir başkasından bir kadın; şu üçüncüden çocuklu bir çift, dördüncüden gene bir çift, çocuksuz. Şu beşincinin tepesinde büyük bir bavul var. Bavul aşağı alınıyor. Arabadan inenler: Solgun, genç yüzlü, çok uzun boylu bir hanım; sarkık, siyah bıyıklı, kısa boylu bir bey; genç, kumral bir adam, şapkasız, trençkotunun önü açık.

Sabah kalkacak Paris trenine gelmişler.

Do taksinin parasını verdi. Sebastian'ın, ufak tefek masraflarını birinin üstlenmesinden hoşlandığını biliyordu. Sebastian büyük bavulu sırtına alan hamala biraz sinirlice, şöyle dedi: "Ne dersiniz, bavulum yetişecek mi? Eşyamın bu gece yanımda olmaması saçma bir şey olur." Öyle bir telaş içinde konuşuyordu ki, adam kuşkuyla yüzüne baktı. Doktor Massis kibarca gülümseyerek: "Tiens[1] – dostumuzu yolculuk heyecanı sarmış," dedi.

Do bagajı teslim etme işiyle uğraşırken Sebastian birkaç gazeteyle sigara aldı. Hiç âdeti olmadığı halde kavga arıyor, kendisine hizmet edenlere sabırsızca davranıyordu. "Hayır, ben *ağızlıksız* olanından istedim," dedi sinir içinde. "Ah, daha bir de Fransız parası bozdurmam lazım." Çok yolculuk yaptığı halde, her seferinde heyecanlanıyordu. – Bu arada Do teslim ettiği bavulun makbuzuyla geldi.

Sinirli sinirli bıyıklarının ucunu çiğnemekte olan Doktor Massis'in yanından adamı dikkate almadan geçti. Elindeki bavul makbuzunu çiçek sallar gibi sallıyordu. İstasyonun salonunda Sebastian'a doğru yaklaşırken yürüyüşü güzel, salınımlıydı. Hafifçe kalça kıvırıyor, gülüyordu. Kocaman açtığı, hoş bir kıvrımı olan ağzıyla gülerken, gözleri ciddiyetini ko-

1 Tiens (Fr.): Bak hele! (ç.n.)

ruyordu. Sebastian'ın karşısında dururken boyu ondan yarım baş uzundu. Açık gri, kareli, kemeri sıkılmış mantosuyla incecik bir kadındı.

"Sana borcum ne kadar?" diye sordu Sebastian. Do güldü: "Bu sana verdiğim son sadaka olsun." – "Son olacağından o kadar emin olma." Sebastian da güldü, kâğıdı cebine sokarken.

Bu arada Bayan Grete'nin iki gençle Zoo İstasyonu'na geldiği araba durmuştu. Bayan Grete aceleyle yaklaştı, göğüsleri hopluyordu, kucağında çiçeklerle alaca bulaca, haşmetli bir gelişi vardı, güzel, koyu renk gözlerini miyopmuş gibi kısmıştı, burun delikleri heyecanla kabarıyordu. "Sebastian, meleğim!" diye bağırdı ve çiçekleri uzattı. Sonra hemen: "Aa, patron bey de burada!" dedi – Doktor Massis'in yanında sekreter olarak çalışıyordu. Massis cevap olarak alaylı bir şey aradı, ama hiçbir şey bulamayınca kibar kibar gülümsemekle yetindi. Bayan Grete önce Sebastian'ı, sonra Do'yu öptü. Bu arada gençler de yavaş yavaş yanlarına gelmişlerdi.

Richard Darmstädter Sebastian'ın elini içtenlikle sıktı. Bakışı samimiydi, yoğundu. Uzun, asil yüzünde ter taneciklerı vardı. Siyah kaşların burun kökünde ateşli bir mizaca işaret edercesine birleştiği heyecan ve duygu yüklü çehresini Sebastian'a huzursuz edici derecede yaklaştırmıştı. Bu arada, güçlü bir duygunun etkisinde olduğunu gösteren manidar bir ifadeyle susuyordu.

Öbür genç adam daha çekingen ve resmi davranmaktaydı. Şık ve yakışıklı, genç bir İngilizdi; yanında, kayışının ucunda, kahverengi tüyleri ipek gibi bir çov çov vardı. Köpeğin adı Leu'ydu ve başının üzerindeki tüyleriyle, altın rengi küçük gözleriyle minyatür bir yırtıcı hayvana, ayıyla aslan kırması bir cüce yaratığa benziyor idiyse de hassas, hatta alabildiğine ürkek bir karaktere sahip görünüyordu. Alnının tam ortasında, iki gözünün arasında kürkü ince uzun siyah bir kıvrım meydana getiriyor, bu da bakışına, bütün ifadesine korku ve endişe içindeymiş gibi bir hava veriyordu.

Do herkes için peron bileti aldı. Peron yönündeki merdiveni çıktılar. "Sekiz dakika daha, Sebastian," dedi Richard Darmstädter merasimdeymiş gibi. "Gregor Gregori nerede?"

diye sordu biri. Önde, Bayan Grete'nin yanında yürüyen Sebastian arkasına döndü: "Onunla daha önce vedalaştım." Genç İngiliz hafifçe dili dolanarak –yoksa Almancası sadece anadilinin aksanından ötürü mü bozuktu?– şöyle dedi: "Tabii, eski dostlar bir mevki edinince ortadan kaybolurlar." Bu cümle yakışıksız bulundu, kısa bir sessizlik oldu. Sonunda, her zaman her şeyden haberi olan Bayan Grete fikir beyan etti: "Gelemezdi ki zaten, çünkü bu sabah Münih'ten kız arkadaşı geliyor; şu Sonja. Sahi, tanıyor musun sen onu?" dedi Sebastian'a dönerek. – "Hayır, sadece, Gregor bana durmadan lafını etti." Sebastian sesinde garip bir sabırsızlık esintisiyle cevap vermişti, sanki hakkında söylenenleri fazlaca dinlediği için artık neredeyse dayanılmaz derecede canını sıkmaya başlamış bir konu sorulmuş gibi.

Genç İngiliz, ki adı Freddy'ydi, ürkek, kahverengi hayvanı yüzünden yaşlıca bir hanımla tartışmaya girmiş, bu arada da gayet kolay parlayıp heyheylenen biri olabildiğini göstermişti. Beyaz, ablak yüzü alev alev olmuş, ayağını yere vuruyordu. Hanım ona sonunda kestirmeden, "Sizi gidi bitli oğlan!" deyince, gözlerinden kıvılcımlar saçarak cevap verdi: "I am a British boy!"[2] – buna da Doktor Massis'in yorumu geldi: "Halbuki bizim sevgili Freddy'miz dörtte üç Amerikalıdır."

Dikkatleri böylece başka tarafa çekildiği için, aniden istasyona giren trene arkaları dönük duruyorlardı. Kondüktör bağırmaya başlamıştı bile: "Binelim! Binelim!"; gene telaşa kapılan Sebastian ise hamalını bulmak için anlamsızca bir oraya bir buraya seğirtiyordu. Oysa hamal bavulu ikinci mevkideki sigara içilen kompartımana yerleştirmeye koyulmuştu bile. Sebastian önce perondaki bütün arkadaşlarının elini sıkacaktı, sonra fikir değiştirdi, sıçrayıp vagonun basamaklarını çıktı, koridoru geçti, kompartımanda önce hamalın parasını verdi, sonra dışarıdakilere veda etmek için camı indirmeye çalıştı. Hemen başaramadı, hareketleri beceriksizceydi. Aceleyle kayışı çekiyor, bu arada Richard Darmstädter dışarıdan uyarırcasına camı tıklıyordu. Sebastian sonunda mekanizmanın sırrına erdi, cam indi – tam o anda tren harekete geçmişti bile.

2 I am a British boy! (İng.): Ben bir İngiliz delikanlısıyım! (ç.n.)

Sebastian'ın el salladığı beş kişi peronda yan yana duruyordu; birbiriyle bütünleşmiş insanlardan oluşan, kocaman ve sıkı bir yumak gibiydiler. O da onların üstünde, daha şimdiden iyice onlardan ayrılmış, iyice uzakta, kopmuş, kaybolup gitmekte. Hangi yazar –diye düşündü Sebastian– demişti bunu: Her yola çıkışta, kompartıman penceresinde duran insan uzakları hedef alan, tüylü bir oka dönüşür; geride, peronda kalan ise, içinden hareketin henüz doğmamış olduğu bir yumurtaya. Ayrılmanın, yakında artık orada olmamanın gururu; ölmenin gururu.

Sebastian'ın yavaş yavaş oradan ayrılan, usulca ötelere çekilen yüzü kibirle arkadaşlarının yüzlerinden yüksekte duruyordu. Merhamet gösterircesine bir daha onlara doğru eğildi. Bir an Bayan Grete'nin yuvarlak, küçük, siyah şapkasına dokundu, sonra Do'nun kendisine uzattığı eli yakaladı. Do, Sebastian'ın bir kere daha tutabilmesi için elini kaldırdı. Sebastian bu eli alelacele ısıtmak istermiş gibi iki elinin arasına aldı ve bir kere daha, Do'nun elinin uzun, ince, sivri uçlu parmaklarıyla ne kadar güzel olduğunun farkına vardı, biraz zayıf, ama alabildiğine masum bir el. Do'nun, Sebastian'ın yanında kalabilmesi için biraz koşması gerekti. Ötekiler de koştular, sadece Doktor Massis yerinde kaldı. Birden, resmi bir edayla seslendi: "İyi yolculuklar!", fakat sesini esrarengiz bir tavırla öyle alçaltmıştı ki, Sebastian bir şey işitmedi. Bayan Grete'nin kendisine söylemek istediğini de anlamadı; sadece kadının, üzerinde birdenbire *korkuya* benzer bir şeyin belirdiği kocaman, çıplak ve alaca bulaca yüzünü görüyordu – son derece vahşi, açıklanamaz bir korku. "Neden korkuyor acaba?" diye geçti bir an aklından. Sonra da: "Ağzının kenarları nasıl da gevşeyip sarkmaya başlamış. Zavallı Bayan Grete," diye düşündü

Do'nun elini daha fazla tutamadı, ağzı gülse de yaşlarla dolan son bakışını yakaladı. Freddy'yle Richard geride kalmıştı; sonunda iki kadın da lokomotifle yarışı bıraktı. Freddy birden –artık çok geçti– pes, homurtuya benzer bir sesle bağırdı: "Gene gel! Gene gel!" – bu arada Massis siyah sarkık kenarlı şapkasını geniş bir yay çizerek salladı ve alaycı bir tavırla yerlere kadar eğildi. Tren dönemece girmeden Sebastian

bir kere daha Do'nun yüzünü seçebildi. Şimdi onun gözlerinde de korkuyu gördüğünü sanıyordu. Neden korkuyor? diye düşündü Sebastian, pencereden çekilirken. O kadar derin ve endişeyle düşünüyordu ki, saniyeler boyunca, oturmak şöyle dursun, duruşunu değiştirmeyi bile unuttu.

Sonja, sırtında gri yakalı siyah kürküyle kompartımanın penceresinden el sallıyordu: "Hu hu, Gregor! Hey! Hu hu!" Gregor utangaçlığından, daha Sonja'yı selamlamadan, "Froschele de buradaymış," dedi. Froschele sinsi bir havada içine kapanmıştı; Sonja'nın ardı sıra yataklı vagondan inerken ufacık, eciş bücüş görünüyordu. "Soğuk," dedi selam olarak.

Sonja'yla Gregor güldüler; Sonja derinden, içten ve yüksek, Gregor ise biraz gergin ve çatlak bir sesle. Solgun yüzünde dudakları ateş gibi, etli, yumuşak ve kıpkırmızı. Açık gri, ince şapkasını çıkarıyor; şakaklarından geriye uzanan seyrek sarı saçları, başının tepesinde yuvarlak bir açıklığı kapatacak şekilde taranmış. Gülümsemeye devam ederek –bu arada biraz kederli bir ifadeyle, neredeyse sızlanırcasına– iki hanımın, Sonja ile yol arkadaşının elini öpüyor. Güzel, solgun yüzünü birkaç saniye Sonja'nın elinden ayırmıyor; hatta dudakları onun etini bulabilsin diye süet eldivenini sıyırıyor. Sonja ise onun başı üzerinden, kalın, canlı sesiyle soruyor: "Ee, nasıl gidiyor işler?" Gregor cilveli bir yakınma edasıyla heceleri uzatarak, miyavlarcasına, "Aslında harika," diyor. Froschele şirretçe atılıyor: "Bizim bagajlar kayıp." Gene gülüp çıkışa doğru yürüyorlar. Froschele fare grisi bir manto giymiş ve aynı renk bir bere takmıştı; başını garip bir biçimde iyice örten bir cüce külahı. Gregor Gregori: Önü açık, kahverengi, biraz yıpranmış bir deri palto, başında açık renk bir şapka, ayağında üstü açık, sarı tokalı ayakkabılar; yaylanarak, salınarak, vücudunu kıvırarak yürüyüşüne eksantrik bir canlılık veren, sanki ağırlığı yokmuş da hemen havalanıp uçacakmış gibi görünmesine neden olan bir tür sandalet. Heceleri uzata uzata, şakırcasına, "Harika, iyi ki geldin," derken hâlâ gülüyor. Fa-

kat hamalla pazarlık ederken birdenbire keskin, asker gibi ciddi bir ifadeye bürünüyor ve çenesini sert, buyurgan bir tavırla havaya dikiyor.

Gregor Gregori Berlin operalarından birinde başdansçı ve bale öğretmeni; daha önce Münih'te çalışan Sonja'nın ise Berlin'de bir cemiyet komedisinde ve bir klasik oyunda misafir sanatçı olarak rolü var. Froschele birkaç yıldan beri, çalışanı olmaktan çok arkadaşı sıfatıyla Sonja'nın yanında yaşıyor. Landshut'ta doğmuş ve bu, Berlin'e ilk gelişi.

Sebastian, Berlin-Paris trenindeki vagonunda, kendini ritmik titreme ve sarsıntılarına bıraktığı koltuğa başını dayamış, düşünüyordu: Şuraya başını dayamış binlerce insandan sonra, demek şimdi de ben. İğrendiriyor mu bu beni? Hayır, aslında iyi geliyor. İnsan hep bir bağlamın parçasıdır; daima bir zincirin halkası olarak kalır ve asla yalnız değildir. İş seyahatine çıkanların kel kafaları, macera ve moda için Paris'e giden hanımların yapılı kızıl saçları. Demek, şimdi de Sebastian, yirmi beş yaşında, gazeteci; aslında yazar da denilebilir. Birkaç dostu var. Do diye bir kızın erkek arkadaşı. Onun dışında yalnız.

Fakat az önce Bayan Grete'yle Do'nun yüzlerindeki basbayağı korkuydu. Tuhaf doğrusu: Nedir korktukları? Benim yola çıkmam mı? Yola çıkmam...

Aşırı yorgun kafası bu sözü tekrarlıyordu; trenin tekerlekleri de onunla beraber. Yola çıkmak, yola çıkmak, yola çıkmak. Yola çıkıyorum, yol beni götürüyor, koparıyor. – İnsan böyle, bir kelimeyi uzun süre düşününce kelime anlamını kaybeder veya başka bir anlam kazanır. – Yüzlerindeki korku. Ok ve yumurta. Yola çıkmak. Dün öğleden sonra Ranke Caddesi'nde bir dükkân dikkatimi çekti – ne garip, şimdiye kadar nasıl da görmeden geçmişim. Hayır, "Blutenschön – Çiçekçi – Buz üstünde güller" değil, orayı çoktandır biliyorum canım, üstelik o Motz Caddesi'nde. Daha ziyade: bir tabutçu. Normalde sigaralar, çoraplar, kitaplar veya pastalar olması gereken bir vit-

rinde onlar var: tabutlar. Metal tabutlar. Meşe ağacından, ladin ağacından, siyah taştan tabutlar. "Yurtiçi ve yurtdışı tüm defin işleri en seri şekilde halledilir." İşyerleriyle dolu o caddenin orta yerinde ölüm. Tuhaf. İş muhitinin bir parçası olarak ölüm. İş olarak ölüm. Tuhaf, tuhaf. Sebastian, gözleri kapalı, başı ondan önce binlercesinin yaslanıp dinlendiği parlak kadife koltukta, düşünüyor: Çok, çok eğlenceli ve önemli bir şey. – Alınıp götürülüyoruz. Yola çıkış. Ben şu anda yola çıkmış durumdayım. Yola çıkacağım. – Lütfen kesin ve seri cevap verilsin, şu meseleyi en seri şekilde halledelim: İnsan hayal kadar geçici olan bu konaklamaya, hayata, hangi güçle katlanır? – Alınıp götürülüyoruz. – Korku.

Uykusu gelmişti. Gerçekten uykuya dalabileceğini düşünerek kapıldığı garip bir korkuyla elini oturduğu koltuğun üzerinde gezdirdi. Kumaş yol yoldu, aralarda kurum ve toz birikmişti. Yeşil kadife, kurum ve toz – sonuçta bunlar hayatın bir parçası. Sebastian parmaklarıyla kumaşa dokundu, kokusunu hırsla içine çekti.

Şüphesiz bu hâlâ hayat: toz, kadife, kurum. Tekerleklerin ritmi. Dışarıda kül rengi öğle öncesi. Yükselip alçalan telgraf direkleri, çayırlar, çitler ve evler. – Şüphesiz bu hâlâ şu an.

İnsan bütün gücünü toplayıp ölümü düşünürse, sonunda hayatı kavramanın yeni bir biçimini öğrenir. (Demek ki bu hâlâ hayat; hâlâ bir hayatım var.) Öğrenilen şey, sahip olma ve toplama içgüdüsünün tuhaf bir biçimde azıtmasıdır; hâlâ bu ışığı hissediyorum, bu sesi yakalıyorum – kuşkusuz bu beni ölüm için biraz daha olgunlaştıracak, hayatımı biraz daha tamamlayacak.

Sebastian hayata yönelik bu açgözlülüğü biliyordu. Bu his ara sıra, kendisinden önce gelmek durumunda olan ötekiyle aynı sıklıkta gelirdi. İnsan, ölümü oyuna getirmek amacıyla yaşanmışlıklardan oluşan mal varlığına kattığı her bakışı, her adımı, her nefesi aslında sadece onun için; günün birinde kara elini, bu alelacele bir araya getirilmiş küçük küçük hatıralardan oluşan varlığın üstüne koyacak olan ölüm için topluyordu.

Sebastian, gözünden hiçbir şey kaçmasın diye telaşla kompartımana göz gezdirdi: lamba, küllük, imdat freni. En sonunda, karşısında oturan genç kızı fark etti.

Doktor Massis, Do, Bayan Grete ve Richard Darmstädter, kesinlikle ilk beraber kahvaltılarını etmeleri gerektiğine karar vermişlerdi. Midelerinin bomboş olduğunu ileri sürerek Kurfürstendamm'daki Mampe-Stube'de bol bol kahve, küçük francala, peynirli çubuk, bal ve portakal marmelatı ısmarladılar. Üstlerine çöken hüzünlü havaya rağmen iştahları yerinde görünüyordu. Sadece Do hiçbir şeye dokunmadı.

"Bizim Do'cuk dul kalmışa benziyor," diyen Doktor Massis, başını şefkatle yana eğerek ona baktı.

"Öyleyim zaten!" Do ağlamaktan nemli gözleriyle gülümsedi.

Doktor Massis de gülümsedi; zeki ve asabi yüzünü küçük, narin, siyah kıllı ellerine dayamıştı. Bu, kibar ve alaycı bir Fransızın çehresiydi; Slav, hatta Hun bir atanın müdahalesiyle müstehcen ve şaşırtıcı bir ifade kazanmıştı. Sadece siyah, parlak bıyığı değil, ince yapılı ama kesinlikle fazla çıkık elmacıkkemikleri de bu havayı yaratıyordu. Bunların üzerine yüzün donuk sarı, yıpranmış ve pürüzlü derisi gerilmişti. Keskin kenarlı, kalın gözlük camlarının arkasında gözleri neredeyse hiç görünmüyor, insan o gözlerdeki bakışın nereye yöneldiğini asla bilemiyordu. Sadece ara sıra, camların arkasında şaşırtıcı ölçüde karanlık ve tehlikeli bir parlama oluveriyordu.

"Sebastian Paris'te ne kadar kalacak ?" diye sordu genç İngiliz, dili dolanarak – bu arkadaş grubunun çok içinde değildi, çeşitli çevrelerde dolaşırken tesadüfen aralarına katılmıştı.

"Dediğine bakılırsa, belki de temelli kalacak," diye açıkladı Do kederli, cılız sesiyle.

"Fakat bu arada bir gazeteden devamlı bir iş almış bile değil," dedi Doktor Massis hafifçe peltek, ama yine de sert bir biçimde. Ataları kaç kuşaktır Alman olduğu halde, belirgin bir Galya aksanıyla konuşuyordu.

"Eh, şimdi bu küçük, tatlı grubumuz büsbütün dağılacak," dedi Bayan Grete kederle – Massis alaylı alaylı gülümsedi buna. Do ise hıçkırmadan edemedi.

"Grubun merkezi oydu," dedi ve gözyaşları inerken burnunu çekti; Bayan Grete'yle Richard başlarını sallayarak onayladılar. İkisi de bir an için, Sebastian'dan gerçek anlamda ne aldıklarını ve ne kadar aldıklarını düşündüler, inceden inceye hesapladılar. Çok bir şey değildi; onlara göre, tüm sevimliliğine ve yumuşak başlılığına rağmen Sebastian'ın soğuk bir tabiatı vardı. Gene de, istediği kadar pasif ve kayıtsız olsun, onda insanları bir arada tutan o gizli kuvvet mevcuttu. Hepsi de, şimdi o gittiği için, o varken göz yummayacağı olayların gerçekleşebileceğini hissediyordu. Belki o kadar eksikliğini çekmeyeceklerdi –herkesin yeri doldurulabilir, her boşluğun etrafını gündelik hayat sarar–, fakat onun artık orada olmaması baştan birtakım zararlar doğuracaktı.

"Mon pauvre enfant,"[3] dedi Doktor Massis Do'ya. "Sahiden hıçkırıyor." Kırmızı bir ipek mendille yüzüne davrandı, ama Do geri çekildi. "Tiens, tiens,"[4] dedi Doktor Massis şefkatle.

Do'nun mahzun yanaklarında gözyaşları kendilerine pudranın içinden yollar açmıştı, küçük oluklar, arkadan gelecek yaşların akacağı yataklar; ve şimdi onlar da önceden açılmış bu yollardan melankolik ve gülünç bir biçimde yuvarlanıp duruyordu. Yüzünün rengi iyi değildi, etinin dokusu da endişe vericiydi. Eti gri ve fazla gevşek, gerçi sünger gibi değil ama fazla hafif ve gözenekli görünüyordu. – Doktor Massis'in şakayla karışık tesellisi karşısında bakışı güven dolu değil, oldukça kızgın ve üzüntülüydü. "Bırakın, siz de!" dedi. "Siz zaten hep o dejenere halinizle kendinizde bulamayacağınız hislerle alay edersiniz." Doktor Massis yüzüne azarlanmış bir okul çocuğu ifadesi oturtmaya çalıştı; ki bu da pek sevimli kaçmadı.

Birden, Bayan Grete sesini yükseltip velinimetine çıkıştı: "Do çok haklı, şimdi de kalkıp karşımızda suratınızı öyle bu-

3 Mon pauvre enfant (Fr.): Zavallı yavrum. (ç.n.)

4 Tiens, tiens (Fr.): Cık cık .(ç.n.)

dala gibi çarpıtmayın, anlaşıldı mı?! Siz duygusuz, ihtiyar domuzun tekisiniz, öyle de kalacaksınız!" Bu ağır sözlerinin altını yumruğuyla masaya vurarak çizmişti. Massis başını önüne eğdi, ama alnının aşağısına bakan nasıl da kurnaz ve hoşnut bir edayla gülümsediğini görebilirdi. Bayan Grete'nin kendisine böyle muamele etmesi bazen hoşuna giderdi.

Herkes güldü; en yüksek sesle gülen de, o sıralar Bayan Grete'ye kur yapan Richard Darmstädter oldu. Darmstädter güldüğünde ağzı neredeyse dört köşe bir biçim alır, ıstırapla yırtılıp açılmış bir kara deliğe dönüşürdü. O zaman gözleri siyah cam gibi pırıl pırıl ve sert olurdu; oysa ciddiyken bu gözlerin nemli ve hisli bir bakışı vardı. Siyah, kuru saçları ateş gibi yanan basık alnına dökülüyordu. Uzun, eğri burnu da aynı şekilde ateş gibiydi; elleriyse terlemeye yatkındı.

Bayan Grete ona bu şerefli kahkahası için koyu renk, miyop gözleriyle ayartıcı bir bakış fırlatarak teşekkür etti. Dudaklarını büzdü ve elini bir an için, Darmstädter'in kor gibi yanan elinin üzerine koydu. Adam gülmeye devam etti, Grete'nin dokunmasıyla elektrik çarpmış gibi heyecanlanmıştı. Hatta şimdi gülerken hafifçe titriyordu. "Yine bir *harikasın*!" cümlesi döküldü dudaklarından. Kahverengi hayvanını peynirli çubukla besleyen İngiliz, bas sesiyle ekledi: "She's always grand"[5]; ve Bayan Grete'ye buz grisi gözleriyle neşeli, zaferinden emin bir bakış fırlattı. Keyfi bozulmadığı sürece gayet hoş bir adamdı. Maalesef şüpheci ve çabuk sinirlenen bir tabiatı vardı, cemiyette takdir bulamayacağı endişesiyle sürekli diken üstündeydi.

Birlikte atılan kahkahalar neşesiz ve tutuk havanın gerginliğini almıştı. Birdenbire hep bir ağızdan konuşmaya başladılar, bu kafenin aslında çok rahat olduğuna karar verdiler –açık kahverengi parke döşeliydi–, bildikleri başka yerlerden söz ettiler, sohbetin tam ortasında Do saatine baktı ve bir randevusu olduğunu söyledi. Hesabı istedi, şef garson getirip verdi, başka kimse paylaşmaya kalkmadığı için de kız tek başına ödedi. Sekiz buçuk mark tutmuştu.

5 She's always grand (İng.): O her zaman harikadır. (ç.n.)

Dışarıda Massis ile hemen kendisiyle gelip dikte edeceği bir şeyi yazmasını istediği Bayan Grete arasında küçük bir yaygara daha koptu. "Benim de acele bir işim var," dedi Grete, kavgaya hazır bir edayla. Bunun üzerine Massis, "Bu çok saçma. Sana ne için para veriyorum?" deyince kadının siniri tepesine çıktı, öfkeden kudurdu. Adam kadına birden tizleşen ve çınlayan, keskin bir sesle bağırınca o da ellerini beline dayayıp adama çemkirdi. Bir anda tepeden tırnağa, Friedrich Caddesi'nde müşterisiyle fiyat pazarlığı yapan o eski kokot oluvermişti. Bu hakaret savaşında Massis uzun vadede yenilen olarak kalmak durumundaydı. Sonunda öfkeyle arkasını döndü, omuzlarını kaldırıp sinirli bir sesle ıslık çalarak yaylana yaylana yürüdü gitti.

Yine küskün bir çocuk ifadesi takınmış olan Do'yu kahverengi köpekli Freddy arabayla evine bıraktı. Kızın oturduğu yer uzak değildi –Meinecke Sokağı'ndaydı–; ama adım atamayacak kadar yorgun olduğunu ileri sürmüştü.

Sebastian önündeki küçük açılır kapanır sehpanın üzerine sıraladığı dergilerden birini okumaya çalıştı, ama gözleri yanıyordu. Bir sigara yaktı, fakat tadını alamadı. Ağzı kurumuştu, duman damağını ve gırtlağını tırmalıyordu. Üstündeki file rafta, bir kesekâğıdında olduğunu bildiği portakallardan birini yemeyi düşündü. Fakat soymaya üşendi. Ellerim yapış yapış olur, diye düşünüp biraz çikolata yedi, bu da susuzluğunu iyice artırdı.

Kendisi tadına varamadığı için, bir bakıma öç alırcasına, karşısında oturan genç kıza da çikolata ikram etti. Sarışın kız küçük, sivri yüzüyle sevimlilikten yana fukara bir tipti. Kalkık burnunun üstünde, Sebastian'ı neredeyse hiç aralıksız, boş boş ve sevecenlikle süzen yuvarlak ve açık renk gözleri vardı. Sebastian da ona bakıp üstüne bir de çikolata kutusunu uzatınca kızardı ve ürkekçe gülümsedi. Sebastian kızın el sanatlarıyla uğraştığına hükmetti. Kahverengi ipek bir bluzun üstüne iddialı bir sadeliği olan, yuvarlak bir gümüş broş takmış-

tı. Sebastian broştaki figürlerin bir antikçağ efsanesini canlandırdığını fark etti, belki Leda'yla kuğuyu veya işlevlerini tam hatırlayamadığı o iki kurdu. "Sever misiniz?" dedi – çikolatayı kastediyordu. Kız saç diplerine ve boynuna kadar kızardı. Sivri parmaklarıyla bir çikolata aldı, o kadar alçak sesle, "Teşekkür ederim," dedi ki, sözleri sadece bir sesin esintisi olarak geldi, sonra da, ağzındaki sert nugatı çiğnerken, açık renk gözlerini utanırcasına yere indirdi. Sebastian ona cesaret vermek için ekledi: "Korkunç sıkıcı bir yolculuk." Fakat kız bunun üzerine de sadece gülümseyip gözlerini onun geniş, buğday rengi alnına dikti. Sebastian bu durum karşısında kendini rahatsız hissetti, kalkıp kompartımandan çıktı. Koridorda bir sigara yaktı; oysa bu, ağzını iyice kurutacaktı. Alnını pencerenin camına dayadı ve camın serinliğini minnetle hissederken gözlerini kapadı.

Niye böyle neşem kaçtı ki? diye düşündü. Sahiden Gregori trende olmadığı için mi? Evet, herhalde esas o yüzden. Kız arkadaşı geliyor olsa da, bir yolunu bulabilirdi – özellikle son birkaç aydır aramızda gerginlik eksik olmadığı için. Hayır, hiç eksik değildi, katiyen. Hiç vedalaşamamış olduk – diye bir saptamada bulundu buruk bir memnuniyetle.

Önümde, bütün bunları kendi kendimle adamakıllı tartışacağım saatlerce zaman olması çok iyi. Bunu sahiden kendi başıma düzene sokmalıyım. Umarım içerideki şu genç hatun beni rahatsız etmez.

Kompartımana döndü, eski arkadaşı Gregor Gregori'yle kendi içinde güzelce hesaplaşmaya tam bir titizlikle karar vermişti. Genç kız onu yuvarlak, gri-yeşil gözlerinde gizli, ama utanmazca bir parlamayla karşıladı. Kirpikleri neredeyse beyazdı, bu da gözlerine iltihaplanmış ve çıplakmış gibi bir hava veriyordu. – Sebastian yüzünü gene, biraz önce burnuna tanımadığı bin kişinin kokusunun yükseldiği koltuğa dayadı ve uyumak istiyormuş gibi yaptı. Bu hileye, içindeki görüşmeyi rahatsız edilmeden yapabilmek için başvurmuştu.

Genç kızın adı Annemarie'ydi ve Paris'e moda tasarımı eğitimi almaya gidiyordu. Yanında yetiştiği teyzesi ondan kurtulmak istemiş – annesi babası vaktiyle Güney Amerika'ya gi-

dip orada kayıplara karışmışlardı– ve bunun için de ona ayda yüz elli marklık bir çek göndermeye razı olmuştu. İlk defa yolculuk ediyordu – hem de yalnız başına! – Dünyaya dair henüz Berlin'in batısıyla Heringsdorf'tan öte bir bilgisi yoktu. Bütün o hevesli ve tecrübesiz haliyle, karşısında oturan genç adama öylesine âşık oluvermişti ki, yüreğinin tatlı tatlı acıdığını hissediyor, onu kabul etmek üzere dizlerini açıyordu.

Düşünüyordu: Bu etkileyici genç adam koyu renk saçlı, açıkçası saçları fazlaca yağlı, onun için de düz, geniş tutamlara ayrılıyor. Buğday tenli ve yine de burnunun üzerinde çillerden oluşan açık renk bir eyer var; halbuki bu daha çok sarışınlarda görülür. Ağzı çok, çok hoş; geniş, açık alnındansa gözlerimi alamıyorum. Kaşlarının arasında nasıl da keskin bir çizgi var, sanki biraz fazla yorgunmuş gibi. Duruşu kötü, ama vücudu esnek. Paris'te onunla şöyle küçük bir daire tutmak isterdim, evet, orada sanatçılar herhalde öyle yerlerde oturuyorlardır. Muhakkak şiirler ve ilginç romanlar yazıyordur. Her gece onun yanında yatmak. Dişleri de gayet güzel. Sanki şu an rüyasında çok yorucu şeyler görüyor gibi bir hali yok mu? – Acaba beni mi görüyor?

Sebastian kızın karşısında düşünüyordu: Hangimiz oldu ilk başlayan, ben mi, Gregor mu? İlkönce ben mi onu artık pek ciddiye almamaya başladım, yoksa bunu, onun beni biraz hor gördüğünü fark ettikten sonra mı yaptım? Bunu muhakkak açıklığa kavuşturmalıyım, bu tabii ki çok önemli. Şu anda beni biraz hor görüyor, orası kesin. Beni uzlaşmaya hazır, uçarı ve tembel buluyor. Ondan az para kazandığım için de bana tepeden bakmaya başladı. Bunu kabul etmeyecektir, ama öyle. Şüphesiz yakında muazzam miktarda para kazanıyor olacak, şimdi bile, benim bir dansçı için uygun bulduğumdan fazlasını kazanıyor. Ben ise herhangi bir kimse için uygun olandan çok daha azını kazanıyorum...

Son zamanlarda Gregor'un üzerine korkunç sıhhatsiz bir hareketlilik geldi. Evet, evet, şu histerik irade insanları. Çenesinde de şimdiden, gülünç bir keskinliği olan bir çizgi belirdi. Halbuki aslında çenesi doğuştan yumuşaktır. Hepsi kan-

dırmaca. – O keskin çizgiyi fark edince, ben onu hor görmeye başlamış olabilirim. – Hiç değilse şu politika saçmalığını bıraksa, alakası bile yoktur aslında, bu işlerden hiç anlamaz. Ama buna ihtiyacı var; mesela, *benim* uzlaşmalar içinde yaşadığımı iddia edebilmek için ihtiyacı var. Sanki benim aklıma da öyle göz kamaştırıcı sözde çözümler gelemezmiş gibi – ne aptallık, ne aptallık. Demek insan eğer öyle küstah ve zorba değil de birazcık vicdan sahibiyse hemen uzlaşmacı oluyor... Fakat, Gregor! – Halbuki ne kadar da iyiydin. Gerçekten insanüstü bir iyiliğin vardı, o zamanlar – o zamanlar...

Annemarie adındaki kızcağıza karşı kullandığı hile ondan öcünü almaya başlamıştı: Sebastian sahiden uyumak üzereydi, bu düşünceler kafasını allak bullak etmişti. Kız da düşünüyordu: İşte şimdi kaşlarının arasındaki düğüm çözülüyor. Şimdi çok derin uyuyor olmalı. Ağzı yarı açık ve düzenli nefes alıp veriyor.

Sebastian, rüyanın sınırında kendine geldi: Gregor'un hayatında, benim hiç mi hiç bilgi sahibi olmadığım alan, şu Sonja. Aslında onunla nihayet tanışabilmek için bir gün daha Berlin'de kalabilirdim. Kafamda onu oldukça sert biri olarak canlandırıyorum; ve sonra yine –hayır, onu bambaşka hayal ediyorum–, oldukça neşeli.

Uykuya dalarken artık Gregor Gregori'yi değil, sadece o tanımadığı Sonja'yı düşünüyordu.

Sonja oteldeki odasında büyük bir demet beyaz gül buldu, ilişikteki kartta şöyle yazıyordu: "Berlin'de güzel günler geçirmeniz dileğiyle, eski dost W. B." – "Bunlar ihtiyar Geheimrat[6] Bayer'den!" dedi Sonja, asık suratında kuşku dolu bir ifadeyle odanın dekorasyonunu gözden geçiren Froschele'ye. "Keşke bunların yerine para yollasaydı!" diye neşeyle ekledikten

6 Geheimrat (Alm.): Kelime anlamı *kişisel danışman* olan Geheimrat, Fransız Krallık Konseyi örneğine uyarak kurulan kurulların üyeleri için kullanılan addı. Daha sonra belli bir alanda başarılı olmuş ve fikirlerine başvurulan kişilere bir şeref unvanı olarak verilmeye başlandı. (ç.n.)

sonra aynalı dolabın önüne geçti. Kendini beğenmedi ve homurdandı: "Gene berbat, yol yorgunu bir halim var. Yüzümde kara kara bir şeyler. Bu tren yolculukları korkunç oluyor. Keşke küçük faytonumla gelseydim!"

Froschele, banyoya ve kendi küçük odasına yaptığı keşif gezisinden dönüp Sonja'nın yanında ayna karşısında dikilirken, "Şüphesiz ben çok daha berbat haldeyim," dedi.

Kıskacı andıran ağzına rağmen yüzünün çekici bir yanı yok değildi. Bu ağız, sanki dişsizmiş gibiydi; o dar, esmer, iki kamburu olan, kırışıklarla dolu alnı ve esmer, kıpır kıpır, küçük elleri de tıpkı bir maymunun veya cücenin ihtiyarlamış halini andırıyordu. Öte yandan, ürkek ve hınzır duruşuyla, utangaçlığın verdiği girişkenlikle hoşlandığı erkeklerin arkasından kıkırdayan yarı serpilmiş bir okullu kıza benziyordu. Hem köşeli, hem de narin olan vücudu gerçekten de on dört yaşında bir kızın vücudu gibiydi. Bunu büyüleyici bulanlar vardı; Sonja da, Froschele'yi yandan süzerek görünüşünün gerçekten o kadar berbat olup olmadığına bakarken, bu albeniyi hiçbir şekilde göz ardı edemiyordu. – Konuyu bağlamak için, "Şu halinle çok gülünçsün," dedi. Froschele başını sivri omuzlarının arasına gömdü. – "Gregori aslında bayağı iğrenç," dedi birdenbire, Münihli bir okullu kızın dümdüz sesiyle. Sonja güldü, bir yandan da üzerine makyaj temizleme sütü döktüğü bir parça pamukla yüzünü siliyordu. "Ne biçim kir çıkıyor!" diye söylendi, rengi siyaha dönen pamuk parçasına tiksinti ve merakla bakarken. – "Ah, biliyor musun, Gregor..." dedi düşünceli düşünceli, sanki Froschele'nin lafını ancak şimdi duymuş gibi.

Gregor iki kızla otelin önünde vedalaşmıştı. "Benim prova için operaya gitmem lazım, darılma Sonja," demişti en gergininden bir nezaketle, sonra da uçar adımlarla bir taksiye doğru koşmuştu. Tekrar el sallayarak, deri paltosunu savura savura arabaya atlamış ve şoföre omzunun üstünden, emredercesine bağırarak nereye gideceğini söylemişti. Sonja onun her bir jestini ve ses tonunu hatırlıyordu; bu sırada, sanki aklına gelenleri birbiriyle bağdaştırıp bütün bunlardan önemli sonuçlar çıkarması gerekiyormuş gibi kaşlarını çatmıştı.

Ansızın bir şey yapma, bir edimde bulunma ihtiyacı duydu. "Berlin'e geldik, telefon etmemiz lazım," diye bağırıp bir koşu odanın öbür ucuna gitti. "Ayrıca daha odaya yerleşmedik bile." Bavullardan birini açıp içinden abartılı hareketlerle bir sabahlık ve bir döpiyes ceketi çıkardı. Hemen ardından, yine de önce telefon etmeye karar verdi. "Tiyatroya telefon etmem lazım, prova için. Sonra da şu spor öğretmeni Müller'e; yarın sabah antrenman başlıyor. Sonra da ihtiyar W. B.'ye, güller için teşekkür etmem lazım." Santrali istedi.

Froschele onu izliyordu. Sonja'yı o kadar güzel buluyordu ki, ağzı bir karış açıktı.

Sonja'nın koyu renk saçlarında kızıl bir pırıltı vardı. Kısa kestirerek serbest bıraktığı bu saçı soldan ayırmıştı. Kocaman, koyu renk gözlerinde de, zaman zaman altın rengine çalan kızılımsı ışıklar beliriyordu.

Froschele onun telefon edişini daha iyi izleyebilmek için oturdu.

Bayan Grete metroyla Nollendorf Meydanı'na kadar gitti. Yol boyunca kımıldamadı; aynı anda hem dik, hem de üşümekten biraz büzülmüş olarak, çenesi siyah kürk mantosunun yakasına gömülü, elleri kucağında kavuşturulmuş, ayakları tıpkı boyanması için oda kapısının önüne bırakılan ayakkabılar gibi muntazam bir biçimde yan yana, oturdu. Gözlerini sigara izmaritleri ve yırtılmış sarı biletlerle kaplı, pis döşemeye dikmişti. Üst dişleriyle rujlu altdudağını kemiriyordu; öyle ki dişlerinin kenarları sanki kanlı bir şey ısırmış gibi kıpkırmızı olmuştu.

Nollendorf Meydanı durağında çabucak kalktı, dikkatini aniden tekrar etrafına verdiğini gösteren dik duruşuyla yaylana yaylana, enerjik adımlarla vagonu ve gişe memurunu geçti, basamaklardan indi, parlak renkli afişleri yüzüne bas bas bağıran sinemalara tenezzül edip bir kez bile bakmadan Nollendorf Meydanı'nı geçip karşıya yöneldi; Nollendorf Sokağı'na girdi, sokağın sağından, hızlı adımlarla beş altı dakika yürü-

dü. Önünde durduğu ev herhangi bir başkası gibi gri ve çirkindi; altında küçük bir birahane vardı. Aralık duran, ağır kapıyı açıp loş merdivenden çıktı. Soluklanmak için birkaç basamakta bir duruyordu. Dördüncü katta zili çaldı, kapıyı açan kadına başını salladı, zifiri karanlık koridoru geçti, bir odanın kapısını, vurmadan açtı. İçerinin havası ağırdı, oda havalandırılmamıştı. Yatakta, mavi kareli ropdöşambr giymiş bir genç yatıyordu. On dokuz ya da yirmi yaşında olmalıydı, ilk göze çarpan, geniş, muntazam ve düz alnıydı; güzel bir hayvanın, bir sığırın alnı. Ağzı da genişti ve konuşurken bir şey çiğnermiş, geviş getirirmiş gibi görünüyordu. Elleri birer terazi ağırlığı gibi yorganın üstünde duruyordu. Delikanlı, "Merhaba, anne," dedi. Bayan Grete önce pencereyi açtı, sonra pencerenin yanındaki, kırmızı bir pufun üstüne oturdu ve "Önce bir soluk alıp kendime geleyim," dedi.

Biraz durduktan sonra delikanlıya, ateşi olup olmadığını sordu. Oğlan, "A'cık," deyip yatakta gerindi. "Off, yatmak istemiyom artık." – "Sakın ha!" Bayan Grete pufundan kalkıp çocuğun yatağına yaklaştı. "Suratın hâlâ yemyeşil, kusmuk gibi," dedi tiksintiyle, sonra da gözlerini kısarak hastaya baktı. – "Eh, sen de hiç öyle gülpembe sayılmazsın, hayatım," dedi çocuk, kısa bir gülüşle. "Hem, dişlerin de gene kıpkırmızı olmuş." Kadın kendini incelemek üzere aynaya doğru seğirtti. "Bana bak, pis çocuk, ben gayet iyi görünüyorum." – "Benim senin oğlun olduğuma kimsecikler inanmaz," diye seslendi oğlan yatağından, kalın bir sesle. Kadın iğneleyici bir biçimde, "Umarım öyledir," dedi, sonra da küçük, siyah, hafif tozlu şapkasını başından çıkardı.

Aynanın lekeli camına iyice yaklaşarak, harap yüzünü inceledi. Hiç bozulmamış olduğu sonucuna vardı – "Başımdan geçenler düşünülecek olursa," dedi. Sadece, burnunu sinirli sinirli çekişi iğrençti – "Onun da sebebi kokain," diye düşündü öfkeyle ve bundan böyle insan içindeyken kendine gerçekten daha bir hâkim olmaya karar verdi. Bunu işiten sadece Walter olduğu sürece zararı yoktu. – Kızgın kızgın, "Ne olursa olsun, bu halimle yirmi ahmak tazeyi cebimden çıkarırım," diyerek bitirdi gözlemlerini, bu arada minik şapkasını tekrar taktı.

Odadaki oturacak tek yer olan pufu yatağın yanına itti ve "Demek beyimiz grip," dedi. Delikanlı esnedi. "Senin kız gelmiyo mu artık?" diye sordu anne ve kuşkuyla havayı kokladı. – "Yooo, evvelki günden beri uğramadı kaltak." Bunun üzerine anne, "Öyleyse mangır da nanay, değil mi?" diye sordu. Oğlan öyle bir kayıtsızlıkla başını salladı ki, kadın celallendi: "Ciddi bir şey düşündüğün yok galiba senin, ha?!" Oğlan ona anlamamış gibi, uyuşuk uyuşuk baktı. "Senin gibi olamadım gitti!" dedi Bayan Grete, gıptayla. İnsan bir gün sonra kursağına ne gireceğini bilmiyorsa nasıl gülümseyebilirdi ki? Şu karşısındaki çocuk, onun huzursuz hırsından azıcık bile almamıştı. Acaba babası mı onun gibiydi?

Oğlanın babasını düşünmemek için, birdenbire başka bir konuya atladı: "Sana yiyecek getirdim, kart pezevenk!" Sonra mantosunun cebinden küçük paketi çıkardı. "Koca bir yarım piliç, Borchardt'tan aldım." Oğlan pilici iki eliyle kavrarken teşekkür etmedi. "Bana para da lazım," dedi sadece.

Kadın işte o zaman zıvanadan çıktı. "Çıldırdın sen herhalde!" diye bağırdı, hakikaten dehşete kapılmıştı. "Sonuçta ben de sokaktan toplamıyorum parayı. O sersem doktorun yanında çalışmak çok mu keyifli sanıyorsun?!" Fakat bir yandan el çantasını karıştırmaya başlamıştı bile. "Sırf sen olduğun için!" dedi birden, yumuşak bir biçimde, sonra yüzünü anne olarak gösterdiği bu yumuşaklıktan utanır gibi başka tarafa çevirerek, çocuğa on marklık bir banknot uzattı. Oğlan parayı kıvırıp yastığının altına soktu; annesi şefkatle ona bakıyordu. "Yine başardın," dedi. "İlla biri derdine çare bulacak."

Ayağa kalkmıştı bile, yine sert bir sesle, "Bu arada – sakın ha bir daha Massis'e telefon açayım deme. Adam meraklı meraklı sordu, kim bu gene diye. Adam öyle merak ediyo ki seni, öyle merak ediyo ki. Herkes de beni otuz yaşında biliyo. Oyunumu bozmanın hiç âlemi yok, annadın mı?" diye tembih etti oğlana. "Biliyom canım, biliyoz işte," diye yatıştırdı oğlan onu, Berlinli bir faytoncunun kalın ve sarhoş sesiyle. – "Senin gibi birine oğlum diyerekten el âlemin içine çıkmak da," diye söylendi kadın, "hiç işime gelmez şu sıra." – "Sonra görüşürüz anne!" dedi oğlan. Kadın hâlâ burnundan soluyarak ho-

murdandı: "Ama öyle valla!" Sonra, oğlunun başını çabucak okşarken, "Adieu, Walter!" dedi.

Gregor Gregori, opera binasının önünde taksi parasını verdi, şoförün yüzüne bakmadan sinirli sinirli bir şarkı mırıldanırken, adama fazlasıyla yüksek bir bahşiş bıraktı ve çenesi havaya dikili, kapıcı kulübesinin önünden geçerken düşündü: Buraya kendi arabamla gelmeliyim artık, bu böyle devam edemez. Fakat şöyle sağlam bir amerikandan aşağısı da kurtarmaz. Opel olacaksa hiç olmasın.

Koridorda, idareden yüksek bir müdürle karşılaştı, adamla beş dakika sohbet etti. Parlıyor, ışıldıyor, omuzlarını kaldırıyor, kırıtıyor, mavi-yeşil hareli gözleriyle karşısındakini etkilemek istermiş gibi bakıyordu. Ayaküstü en yeni esprileri yapıp küçük skandal hikâyelerini anlatmayı iyi biliyordu; bunu yaparken de çenesini indiriyor, boynunu gıdısının kırışmasına neden olacak şekilde azıcık eğiyor, karşısındakine sırdaşıymış gibi, alttan alttan bakıyordu. Aslında böyle zevzekliklerin adamı olmayan müdürse bir büyüye kapılmış gibiydi; hatta sonunda, hâlâ o küçük nüktelere kahkahalarla gülerken, Gregori'nin elini samimiyetle, neredeyse şiddetle sıktı.

Gregor büyük bir iş başarmışçasına, prova için üstünü değiştirmek üzere hızlı hızlı gardıroba doğru yürüdü. Bütün derisinde bir karıncalanma hissediyordu – az önce kazandığı zaferin verdiği memnuniyetin ürpertisi. Böyle zaferler üst üste konularak kariyer yapılır, diye düşündü, siyah kazağı başından geçirirken. Aynada duruşlarının provasını yaptı: yeni zafer, her bir kas gergin, tam istediği gibi! – İrade başarır, irade başarır, diye, şarkı söylercesine mırıldandı, enerjiden sarhoş vaziyette koridoru geçip sahneye doğru uçarken.

Orkestra çalışıyor, dansçılar tembel tembel oraya buraya yayılmış bekliyordu. Gregor Gregori daha kapıdan girerken ellerini çırptı: "Hanımlar, beyler! Başlıyoruz!" Sesi, sahnenin sabah saatlerindeki ağır havasına gerilimli bir titreşimle dalıvermişti. Orkestranın önüne fırladı. Kollarını açıp uzatır-

ken, daha demin şekilsiz kümeler halinde orada burada toplaşmış olan keyifsiz oğlanlarla kızları bir bakışıyla düzenli bir grup haline sokarken, bütün vücudu adeta gergin bir okun yayı gibi titriyordu. Konsantrasyondan yüzü neredeyse üzgün görünüyordu; gözlerinin ve çenesinin etrafında gerginlikten kaynaklanan birer çizgi oluşmuştu. Ağzından çıkacak komutları bekleyen bu insan grubuna dönük solgun yüzünün o buyurgan ve melankolik haliyle öyle yoğun, sert ve dokunaklı bir güzelliği vardı ki, onun yüce huzurunda kimse yüksek sesle konuşmaya cesaret edemezdi.

Sadece, şeytani bir karakteri canlandıran kısa boylu, çirkin dansçı partneri olan kadına fısıldadı: "Bak hele – dans eden üstün insan."

Sonja telefonda, "Sahi, siz misiniz eski dostum W. B.?" dedi. Adamın tok, kalın ve güçlü sesini duydu: "Sonja, ne iyi ettiniz de geldiniz."

Karşısında W. B.'nin yüzünü görüyordu; haşmetli, geniş çenesi, siyah, ince bıyığı, hem yumuşak hem azametli bakışıyla Yahudi bir Sezar'ın yüzüydü bu. "İlkönce sizi aradım – tiyatro ve spor öğretmeninden sonra tabii," dedi Sonja ve güldü. – "Derhal birlikte bir öğle yemeği yiyelim mi?" diye sordu karşı taraftan Geheimrat Bayer. Sonja cevap verdi: "Öyle gerekiyorsa, hemen."

İkinci Bölüm

Doktor Massis özel bilgindi.[7] Mali durumu buna izin veriyordu. İşbilir bir yeğeninin enflasyondan kurtardığı serveti büyük değildi, ama yine de faiziyle rahat rahat yaşayabileceği kadardı.

Lützowufer yakınındaki Dörnberg Sokağı'nda üç odalı bir dairesi vardı. Yatak odasıyla yemek odası göze çarpmayacak biçimde, neredeyse küçük burjuva tarzında döşenmişti, ama çalışma odasının kendine has bir karakteri vardı. Siyah duvar kâğıdı kaplıydı ve tuhaf nesnelerle tıka basa doluydu. Nerede raf raf veya yığın yığın kitap bulunmuyorsa, oralara Çin maskeleri, Kızılderili tanrılarının sırıtan suratları veya modern ustaların ürkütücü resimleri (örneğin olağanüstü, cinli perili bir Kubin) asılmıştı. Yukarıda, kitaplıkların üstünde yelkenli gemi modelleri, aralarında da, ispirtonun içinde iğrenç bir şekilde iki büklüm duran bir insan cenini vardı.

Arkadaşları bu karanlık havalı odaya Doktor Caligari'nin Muayenehanesi[8] diyorlardı; Massis kendi de bu şeytani tarafıyla eğleniyordu. "Bunlar insanın gönlünü hoş etmesine yarayan küçük, eski moda zevkler."

Muğlak görünmek konusunda hırslıydı; ki Talmud[9] bilgisinden gelen kurnazlığı sayesinde hiç de fena başarmıyordu bunu. Neden yana olduğunu söylerse söylesin, daima, meselenin gizli bir arka planı da olduğunu sezdirir, son noktada durduğu yerin neresi olduğu hiçbir zaman anlaşılmazdı. İfşa ettiğini alaycı bir sözle geri alır, fazla açıldıysa, arkasından aynı özenle tekrar örtünüp saklanırdı. Bununla birlikte, güvenilmez veya dalavereci görünmek istemezdi, ama dile getir-

7 Özel bilgin (Privatgelehrter): Bir üniversite kadrosunda olmayan, bilimsel çalışmalarını kendi imkânlarıyla sürdüren kişi. (ç.n.)

8 *Doktor Caligari'nin Muayenehanesi*: Yönetmen Robert Wiene'nin 1920 yapımı filmi. Sinemada Alman dışavurumculuğu akımının ilk örneğidir. (ç.n.)

9 Talmud: Yahudilerin gündelik hayatını düzenleyen bir fıkıh kitabı. (ç.n.)

diği her kesin bilginin ardında hep, daha da ileri giden başka bir bilgiyi hazır bulundururdu. Bu oyun, ayna karşısında duran aynaya bakmak kadar zevkliydi: sonu olmayan perspektifin ayartıcılığı, bir sonsuzluk kandırmacasının yarattığı kulis etkisi. Tabii, bir konuşması da öbürü kadar aldatıcı olur, ikisi de insanı teselli bulamamış ve ders alamamış halde bırakır giderdi.

Mesela, Doktor Massis'le yapılan siyasi konuşmalar çok tehlikeliydi. Çoğu zaman alaycı bir gülümsemeyle, görüşü tutarlı bir Marksizmden farklı olan herkesi sindirirdi. "Cık cık, bu şartlar mevcut değil demek ki," derdi cana yakın ve alaycı bir tonda. "Karl Marx diye birinin adını duymadınız mı hiç? Tarihsel materyalizm, size yabancı mı? Cık cık. Ama bakın, bunlar kolayca *öğrenilebilir* şeylerdir. Diyalektik düşünmeyi, hepten ahmak olmadıktan sonra herkes başarır. Yeter ki önce, burjuva terminolojisinin o sözüm ona hakikatlerini ciddiye alma alışkanlığından kurtulun..." Konuşma böyle bir ürkütücülük içinde sürer giderdi. Doktor, alelade bir şey söylermiş gibi Lenin'den alıntı yapardı: "Fakat çok rica ederim –özgürlükmüş, bunlar kapitalistçe peşin hükümlerdir, ben sizi bilhassa uyarmıştım idealizmin bunun gibi saçmalıklarına karşı. Ama bireyin değeri de ne demek oluyor? Bakın, beni tedirgin etmeye başlıyorsunuz. Adam adamdır,[10] diyor yaşayan tek büyük şair – demek ki, en geç on beş yıl sonra, Rusya on beş yıllık planın uygulamasını bitirip de yeni dünya savaşına girdiğimiz, ardından da komünizm geldiği zaman..." diye başlardı, zafer kazanmış edasıyla, uzun mu uzun bir cümleye.

İnsan onu bağlayacağı bir konu bulduğunu sanırdı: Marksizm, orası kesindi. Fakat, bir de bakardınız, çok geçmeden gizemli bir göz kırpma eşliğinde, o kadar kolay yakalanmayacağını gösterirdi. Politik görüşün arkasında, teolojik dediği görüş açılırdı. Daha demin kesin olarak dile getirdiği her ne varsa, birdenbire geçici, önemsiz hale gelir, öze değil, sadece ön plana dair gerçeklere dönüşürdü. Tartışmanın ortasına birdenbire Tanrı'yı atardı, o da o inanılmaz ağırlığıyla tam ortaya

10 *Adam Adamdır (Mann ist Mann)*: Bertolt Brecht'in ilk 1926'da sahnelenen oyunu. (ç.n.)

düşer ve doktorun bizzat örmüş olduğu bütün o incecik dokuyu paramparça ederdi. Daha demin beş yıllık plan, üretim fazlası ve planlı ekonomiden söz edilen yere ansızın başmelekler dikiliverirdi. Daha demin son derece dünyevi bir çehresi olan "insanın kurtuluşu" fikri bu kez metafiziksel olarak inşa edilir, Lenin'in yerini Mesih alırdı. Doktoru dinleyenin kafası karışırdı. Bu karmaşık Massis Katolik kilisesinin sadık bir evladı mıydı? Öyleyse niçin sonra birdenbire Kabala'ya atlıyordu? Ve hemen ardından, tüyler ürpertici derecede yakın ilişki içinde olduğu anlaşılan Ön Asya gizemciliğine? Şimdi de birden, Çinliymiş gibi görünüveriyordu. Gittikçe daha doğuya kaçıyordu. Bu adamla doğru dürüst bir dünya görüşü sohbeti yapmak mümkün değildi.

Çünkü şimdi de birdenbire –son ve en tehlikeli hilesi– her bakış açısını bir kenara bırakıyor ve kinik bir tavırla boşlukta hokkabazlığa başlıyordu. Sırf duyuları uyaracak bir şeyler arayan, bütün bilginin sadece daha yeni, daha yüce ve daha eksantrik bilgiler bulmaya yaradığını söyleyen bir estet kılığına giriyordu. İnsanlığın geleceğinden, aşağılamayla karışık bir şakacılıkla bahsediyor –"Ayaktakımından bana ne?"–, buna karşılık bilgece ve coşkuyla Şark'taki, geç Roma dönemindeki ve Paris dekadanlarındaki hayatın ince hazlarını övüyordu. Başlangıçta sadece halkı eğiten piyeslere ve proletaryanın "işlevsel şiirine" varlık hakkı tanıyan adam, şimdi tadına varılacak mükemmellikte bir telaffuzla "Fleurs du mal"den[11] kıtalar okuyor veya Huysman'dan özellikle rafine, iç gıcıklayıcı ve çetrefil örnekler sunuyordu. Alaycı ve zekice kelimelerle, uç noktadaki bireycileri, yalnız kalmış şehvet düşkünlerini, narsisistçe içine kapananları göklere çıkarıyor, afyonkeşlere, sübyancılara, Gilles du Rey'e, Marquis de Sade'a, bütün o sefa düşkünü cemiyet düşmanlarına, her sunilikte ölümün kokusunu alan ve hastalık derecesindeki duyum ihtiyaçlarını ancak kokuşmadan gelen kokunun giderebildiği o "sanat için sanat" uşaklarına methiyeler düzüyordu. "Sevgili dostlarım," diye sesleniyordu, kendi karanlık hitabesinden kendi başı da

11 *Fleurs du mal* (Fr.): *Kötülük Çiçekleri.* Charles Baudelaire'in ünlü şiir kitabı. (ç.n.)

dönmüş olarak, "sanatın topluma hizmet olduğunu veya olabileceğini kim iddia edebilir?! Sanatçı, sevgili dostlarım, egoizm monomanıdır, her sanatçı kusursuz bir narsisisttir, her biri sadece kendine ve kendi hazlarına tapar, her biri bir mastürbasyoncudur, günde üç kadın sevse bile. Hakikat budur. Bunu biliyorum, çünkü, Tanrı şahidimdir, ben sanatçıyım."

Bu anarşistçe esrimenin zirvesinden, aniden, görülmemiş derecede pervasız bir cümleyle karşı uca atlar, harikulade bir salto mortale'yle[12] ta en başta bulunduğu noktaya dönerdi. Dinleyenin şaşkınlıktan ağzı açık kalırdı; çünkü birdenbire, Massis'in tutup gene iktisadi şartlardan, birey ruhunun aldatmaca olduğundan ve kolektif insanın doğuşundan bahsettiğini işitirdi. Doktor, "Sosyoloji, bugünün henüz kendini etiyle, kanıyla dünya ihtilalinin hizmetine veremeyen fikir insanı için tek değerli uğraştır," iddiasını savurur ve yarattığı bu girdapla herkesin başını döndürürdü. – "Sanat yine o hak ettiği, hiç de önlerde olmayan yerini alacaktır: Sanat pedagojinin pek de vazgeçilmez olmayan bir koludur ve zaman zaman reklam amacıyla pekâlâ işe yarayabilir. Bir dinlenme aracı olarak kullanılması ciddi ciddi söz konusu olamaz; bunun için spor tercih edilmelidir."

Massis, insan avcılığı ve gizem satıcılığı işini en az on yıldır ustalıkla sürdürerek herkesin kafasını karıştırmaktaydı. Pek çok kimse, en başta kadınlar ama ara sıra da gençler üzerinde etkili olmuştu.

İşe psikiyatr olarak başlamıştı; kısa bir süre, savaştan hemen sonraki yıllarda hastalarla çalıştığı bile olmuştu. Bugün de, zaman zaman bir insanı avucunun içine almak için psikanalize sokmaya çalıştığı oluyordu. Kimileri Massis'in hipnotizma gücü olduğunu iddia ederdi. Kendisi, bu tür imalar karşısında kızmış gibi yapıyordu. Yine de bunda gerçek payı olabileceğine dair bir kapıyı açık bırakıyordu. Bir diğer söylenti de, yıllar önce bir genç kızın onun uğruna kendini öldürmüş

12 Salto mortale (İt.): Sirkte çok tehlikeli bir numara olan ölüm taklası. (ç.n.)

olduğuydu. Bayan Grete'nin kendisine yetiştirdiği bu söylentiyi şiddetle reddetmişti. "Ben ne insanları ayartan biri, ne de bir şarlatanım. Birkaç genç insana fikir bakımından bir şeyler aşılamayı, onları teşvik ederek önü tamamen kapalı sayılmayacak bir yola çıkarmayı başardım. Bu gibi pedagojik çabalarımda kullandığım tek araç, gayet berrak olan zihnimdir."

Çömezlerini en çok etkileyen, fikir hayatının her bir parçasının Massis'in herkesten daha fazla hâkim olduğu kendi uzmanlık alanı gibi görünmesiydi. Bir zamanlar Freud'un öğrencisi olan bu adam eğitimci olarak da çalışmış, radikal fikirlerle kurulmuş olan Serbest Okul Birliği adlı bir taşra eğitim yurdunda modern edebiyat ve felsefe öğretmenliği yapmıştı. Pedagoji, uzmanlığı ilan ettiği daldı. Bu uzmanlık bir o kadar da felsefe, sosyoloji, tıp, bütün coğrafya ve dönemlerin edebiyatları (özel tercihi: Fransız ve Şarklı yazarlar) için söz konusuydu; ayrıca siyaset, biyoloji, bütün gizli kültler ve gizemli doktrinler dahil olmak üzere teoloji için de.

Son zamanlarda dikkat çekici derecede yakından ilgilendiği bir alan da, uyuşturucu maddeler, zehirler ve bunların insan psikolojisi üzerindeki etkileriydi. "Haşhaş ve Şizofreni" üzerine bir çalışması bir meslek dergisinde çok dikkat çekmişti. Aynı ay içinde bir edebiyat dergisinde Fransız sürrealizminin öncüleri üzerine gayet zor ve esrarengiz bir makalesiyle bir politika dergisinde Stalin üzerine bir karakter analizi yayımlanmıştı. Bütün bu makalelerin ortak özelliği, aynı zamanda hem keskin, hem de karanlık üsluplarıyla okuyucuyu hayran bırakmalarıydı. Cümlelerin içeriği hiçbir zaman tam olarak anlaşılmaz, onun için daima arkalarında en sıra dışı bilgilerin saklı olduğu sanılırdı.

Kullandığı hileler arasında, görüştüğü insanları –veya, kendi deyimiyle: "tesiri altında" bulunan çeşitli "muhitleri"– asla birbiriyle tanıştırmayışı da vardı; hatta, bunlardan her birini diğerinden büyük bir özenle uzak tutardı. Burjuva dostlarına çeşitli proleter gençlik gruplarıyla bir yeraltı ilişkisi içinde olduğunu ima eder, hatta bazen, gizli kapaklı bir bi-

çimde, Moskova'dan bir misafirin geldiğini söylerdi. Ara sıra kendisine gelen alt tabakadan gençlere büyük sosyete dünyasında, o Karun kadar zengin insanlar arasında bir çeşit Mesih gibi hürmet gördüğünü sezdirirdi (ki bu bir ölçüde gerçeklere uyardı da).

Sebastian'ın arkadaş grubuna, sadece sekreteri olmayıp her çeşit deneyinde nesne olarak kullandığı Bayan Grete aracılığıyla girmişti. Onunla olduğu zaman –burası dikkat çekiciydi– başka herhangi birisiyleyken olduğundan daha doğal, daha az gösterişçi davranıyordu. Ona alabildiğine sağlıklı ve kaba bir biçimde küfredebiliyor, kendi en kişisel ve en gizli işlerini bile, hiç de özenle seçmediği ifadeler kullanarak onunla konuşabiliyordu. Bayan Grete ise ona daha önce pek bir kadından görmediği şekilde muamele ediyordu: Öyle bir ağzının payını veriyor, öyle edepsizce cevaplar yapıştırıyordu ki, Massis'in önce dili tutuluyor, sonra öfke nöbetleri geçirerek odada dört dönüyordu. Böyle yakışıksız, grotesk sahnelerin ona bir ölçüde mazoşistçe bir zevk verdiği belliydi. Bazen yumruklaştıkları bile oluyordu.

Mesela Massis Bayan Grete'ye şöyle diyordu: "Senin yüzünden temasım olan şu genç milletinin benim gözümde ne kadar aşağılık olduğunu tasavvur edemezsin. Beni rahatsız eden onların 'ahlaksız' olmaları değil –bunlar burjuva mefhumları–, fakat onlarda her şeyin içi boş, hiçbir şeyin arkasında bir yaşantı, derin bir his, kan, mücadele ve macera hissedemiyorum. Biri öbürüyle yatıyor, hepsi birden pelte gibi, sümük gibi bir kitle; ve şu bir zamanlar kendimiz, deliler gibi mücadele vererek elde ettiğimiz cinsel özgürlüğün tek sonucu, bütün bir kuşağın fiziksel olarak körelmiş, o yüzden fikir bakımından da işe yarar olmaktan çıkmış, coşkusuz, süklüm püklüm, fantezi yoksunu bir zevk düşkününe dönüşmesi. Şu Sebastian gibi bir tipi ele alalım. *Bizim* gençliğimizde nasıl uçlarda gezildiğini düşünüyorum da..."

Bunun üzerine Bayan Grete, "Hadi hadi, o kadar yüksekten atmayın bakalım. Gençlerin peşinde dolanıp duruyorsunuz ya siz de, içlerinden biri verdiğiniz konferansları dinleyince az hoşunuza gitmiyor... Niyetiniz yine Sebastian'ı kötü-

lemek, o kadar. Niçin? Onun şu Do'suna bitiyorsunuz da ondan! Ben sizi bilmez miyim!" dedi. Bunu söylerken işaretparmağını salladı, edepsizce güldü.

Massis ancak, "Şu küstaha bak!" diyebildi dişlerinin arasından, derken zil çaldı. Grete'ye buyurdu: "Git, gözüm görmesin!" Bir dakika sonra Do içeri girdi.

"Ne güzel!" dedi Massis şefkat ve heyecan dolu bir sesle. Ona doğru birkaç adım seğirtti. Karşısında durduğunda, Do'nun kendisinden neredeyse bir baş uzun olduğunu görmek biraz gülünç geldi. "Oturun!" ricasında bulundu bu yüzden. Siyah döşemeli koltuklardan birini Do'ya doğru itti. Beriki çocuksu bakışlarla ve ürkmüş bir halde etrafına bakıyordu.

"Bayağı garipmiş sizin burası."

"Size kahve yapayım," dedi doktor, onu yatıştırırcasına.

Do'nun gözleri ağlamaktan kızarmıştı. Üzerinde, yakası ve kolağızları ince birer şerit halinde siyah kürklü, siyah bir döpiyes vardı. Genç bir dul gibi – diye düşündü Massis gene ve Do onun yasını tuttuğu için Sebastian'dan nefret etti.

"Siz ağlamışsınız!" dedi, sesini babacan bir tonda alçaltarak. Küçük, narin, siyah kıllı elini Do'nun büyük, ince ve serin elinin üstüne koydu.

Do'nun giriştiği gülümseme denemesi acıklı bir biçimde boşa gitti. Daha ziyade, o büyük, güzel kıvrımlı ağzı, sanki yine ağlayıverecekmiş gibi titremeye başlamıştı. Gözleri de yaşlarla doluydu. "Size gelmeden edemedim," diyebildi, "yanımda birisi olsun da onunla konuşabileyim diye. Galiba tekrar yalnız kalmaya dayanamayacağım."

"Tekrar yalnız mı?" diye sordu Massis, Galyalı modeli bıyıklı, ince ve sert yüzünü –şu yarı Fransız, yarı Hun ve feleğin çemberinden defalarca geçmiş çehreyi– Do'nun yüzüne sanki doktoruymuş da nefesini dinleyecekmişçesine yaklaştırmıştı. – "Tekrar yalnız kalmak mı? Başka türlüsünü yaşadınız mı ki hiç? Herhalde güzel olmuştur. Fakat bunlar hep gelip geçici yanılsamalar."

Do çocuksu gözlerini açtı. "Hiç olur mu, yanılsama değil," dedi incinmiş gibi. "Biz Sebastian'la beraberdik. Onunlayken hiç yalnız değildim."

Hatıralarının baskınına uğramıştı. Pudralı, yumuşak, biçim almamış yüzünden yaşlar inmeye başladı.

Massis arkadan usul usul onun saçını okşadı. "Derdinizi dökmek için bana gelmeniz son derece yerinde olmuş. Anlatın bana."

Do adamın sesindeki hafif acının farkına bile varmadı. Massis iyi biriydi; tıpkı insanın günah çıkardığı papaz ya da kendini ellerine teslim ettiği doktor gibi. Ondan hem yatıştıran, hem de usulca heyecan veren bir elektrik yayılıyordu. Do bunu minnetle kabul edecek kadar kadındı.

"Her şeyi biliyorsunuz ya," dedi, hâlâ ıslak yüzüyle.

Massis onun hayatı hakkında bir şeyler biliyordu, nasıl ümitsizce Sebastian'a bağlandığını da. – Daha önce evliydi, bir buçuk yıl önce boşanmıştı. Şimdi, kocasından hep nefret etmiş olduğunu öne sürüyordu; bu doğru değildi, dahası, adama teşekkür borçluydu, çünkü mahvolup gitmek üzereyken onu kurtaran, kocası olmuştu.

Annesi-babası taşrada yaşayan varlıklı kimselerdi, ama Do Hannover'deki gençliğini bir çile dönemi olarak anlatırdı. Annesi'nin ruhsuz, babasınınsa kaba olduğunu söylerdi; ikisinden de o kadar nefret etmişti ki, on sekiz yaşında yanlarından kaçmıştı. Annesi-babası onu geri getirmeyi hiç düşünmemiş, ona bir fenik olsun para yollamayı ise akıllarının ucundan bile geçirmemişlerdi. Do bir moda salonunda satış elemanıydı, hatta daha sonra konsomatrislik bile yaptı. Fabrikatör Lehmann onu tanıdığında, berbat durumdaydı. Lehmann otuzlarının ortasında, şişman ve ürkek, o zamana kadar hiçbir zaman bir kadını yarım saatten uzun sevmemiş biriydi; öyle ki, anormal derecede hissiz bir insan olduğunu düşünmeye başlamıştı. Do'ya bu kadar ateşli bir biçimde âşık olunca, kalbinin bütün kuvvetini sadece ona sakladığı ve Do'nun hakikaten "hayatının kadını" olduğu duygusuna kapıldı.

Şüphesiz, Do başlangıçta Lehmann'la mutluydu. Adam ona sadece o hantal sevecenliğini değil, aynı zamanda çok rahat bir hayat sunmuştu. Her ne kadar Do atölye partilerine ve şüpheli lokallere giderken kendisi onunla gitmek istemiyor olsa da, kızın eksantrik kaprislerine hiçbir zaman karşı çıkını-

yordu. Do şefkat ihtiyacı ve çocuksu bir sansasyon hevesi içindeydi. O zamanlar henüz zihinsel taleplerini uyandıran olmamıştı, bu iş Sebastian'a düşecekti; ve daha sonra, Do bir çeşit "entelektüel" olduğunda da, bu yaşam biçiminin gerçekten ona uyan bir şey mi olduğu, yoksa daha çok, sevgilisi uğruna ve alışılmadık büyüklükte kadınca bir uyum ve taklit yeteneği göstererek mi bu hayata girdiği ve kendini ona uygun hale getirdiği sorusunun cevabı havada kalacaktı. Sebastian karşısına çıktığında, Do'nun bütün o zaman boyunca, kocasının zihinsel yönden kıt oluşu yüzünden ıstırap çektiği anlaşıldı – o zamana kadar adam karısının küçük ayıcığı, sevgili şişkocuğuydu. Ne kadar dürüst biri olduğu, Do'nun sırf sansasyon hevesiyle suçlu taraf rolünü üstlendiği boşanmadan sonra bile aylık ödemeye devam etmesinden anlaşıldı; Do'nun kısmen Sebastian'ı da doyurmasına yetecek bir paraydı bu.

Sebastian, tanıştıklarında yirmi üç yaşındaydı, Do ile aynı yaşta. Bir buçuk yıl beraber yaşamışlardı. Sebastian birkaç gazeteye yazı, ara sıra da şiir yazıyordu. Akşamları gece kulüplerinin veya arkadaş evlerinin batağına dalıyorlardı. Ah o mutlu zamanlar!

Niçin, nereden gelmişti o huzursuzluk birdenbire Sebastian'ın üzerine? Ya o "şimdilik" ayrılmaları gerektiği yolundaki sabit fikir? Ya o hemen birkaç hafta sonraki gitme kararı, öyle pat diye?

Son gün Do'ya armağan ettiği şiir şöyle başlıyordu:

"Veda, o sonsuz nağmesidir
Söylediğimiz bütün şarkıların"

Do bu mısraları Doktor Massis'e okurken bütün vücudu ağlamaktan sarsılıyordu. Avuçlarını yüzüne kapadı, öne büküldü. İnce uzun parmaklarının arasından gözyaşları damlamaktaydı.

Massis onun sarsılan sırtını okşadı. "Zavallı Do – halbuki istasyonda nasıl da dimdik ve cesurdunuz..."

Birden kalktı, esrarlı bir iş çevirir gibi odayı arşınlarken Do yaşlarla perdelenmiş gözleriyle ona bakıyordu. "Hişt, size ya-

tıştırıcı bir şey yapacağım," dedi doktor, duvarı kaplayan dolaplardan birini karıştırırken.

Geri geldiğinde, bir elinde uzunca, mavi bir mukavva kutu, öbüründe akşam karanlığında donuk, gümüşi bir pırıltı yayan bir alet vardı.

"Ne bu?" diye sordu Do, masum masum. Oysa şırınga olduğunu çoktan anlamıştı.

"Sadece yatıştırıcı bir ilaç," dediğini duydu Doktor Massis'in sesinin – gözlerini yummuştu. "Eteğinizi şuradan azıcık yukarı çeker misiniz? Şu pamuk, şu da alkol. Hiç böyle bir şey aldığınız olmadı mı?"

"Hiç," diye fısıldadı Do. Tesadüfen, yalan söylemiyordu. Eskiden beri bütün uyuşturucular karşısında saygı dolu bir ürküntü duyardı.

"İşte iğne geliyor," dedi Massis hipnotize edercesine mırıldanarak. "Durun – hemen hemen hiç acımaz."

Do, "Ay!" diye bağırdı. Sonra, gözleri kapalı, görülmemiş bir sarhoşluğa kapılacağını, kendinden geçeceğini sanarak ilacın etkisini göstermesini bekledi (çünkü Massis'in kendisine morfin verdiğinden şüphesi yoktu).

Sarhoşluk yerine huzur dolu bir rahatlama hissetti. Aynı anda biraz midesi bulandı. Canı kanepeye uzanmaktan başka bir şey istemiyordu. Tuhaf aletlerle tıka basa dolu siyah oda gözlerinin önünde bulanıyor, genişliyordu.

"Bu mu?" diye sordu, hem hayal kırıklığı, hem de olağanüstü bir mutluluk içinde.

Geheimrat Bayer Sonja'yı Horcher'de bekliyordu. Bir yandan tutam tutam kaşlarının altından heyecanla bakar ve çenesi titrerken, bütün garsonların gözü önünde yanağına bir öpücük kondurdu.

Sonja candan bir tavırla, "Eski dostum W. B.!" deyip adamın omzuna vurdu. Karşı karşıya oturduklarında, ilk sorusu şu oldu: "Yemekte ne var bakalım?" Bayer ciddi bir tavır takındı: "Havyar ve haşlanmış patatesle başlarız diye düşün-

düm..." Sonja bunun sapıkça bir şey olduğunu söyleyecek oldu, ama adam açıkladı: "Hayır, biliyor musunuz, ikisi beraber çok iyi gider; şöyle kocaman, dağılan cinsten, haşlanıp ortası yarılmış patates, kabuğunun içinden kaşıklıyorsunuz..." Bunun üzerine Sonja, "Öyle olsun, madem bir kapitalistin davetlisiyim..." dedi.

Mönünün geri kalanı üzerinde de anlaştılar. Sonja siparişlerden birini iptal etti. "Yarın provaya şişko bir devanası gibi çıkmak istemem."

"Görünüşünüz harikulade. Nerede yandınız bu kadar?"

"Kayakta. Gözünüzden de bir şey kaçmıyor."

"Tabii, zaten siz Münihliler durmadan kayak yaparsınız."

"Yabancı kavimlerin alışkanlıkları. İsviçre'ye bile gittim."

"Nasıl da düşünemedim... Silvaplana'dan güzel, renkli bir kart atmıştınız. Bir gün sizinle kayak turuna çıkmak isterim."

"Julia neler yapıyor?"

"Ne yapsın... Gevezelik edip duruyor."

"Bugünlerde ona uğrayacağım."

"Eee, siz de buralılara tiyatro nedir göstermek istiyorsunuz, öyle mi?"

Sonja'nın rollerinden, genel olarak tiyatrodan, yıldızların aldıkları ücretlerden, kötü oyunlardan bahsettiler. Geheimrat yüksek sesle bol bol gülüyordu. Rahat, akıcı bir tonda konuşuyor –genç kuşaktanmış gibi de davranabileceğini göstermek istiyor bana, diye düşündü Sonja–; gür kaşlarla çevrili gözlerini Sonja'nın yüzünden bir an olsun ayırmıyordu; bakışları hem samimi ve babacan, hem de arzuluydu. Bir ara, Sonja özellikle hoş bir şey söylediğinde, masanın üstündeki elini alıp öptü. Ne eski moda komplimanlar! diye düşündü Sonja. Kızın eli güçlü ve esmerdi, ayrıca bu el, onun o koyu buğday rengi canlı yüzünü bilen bir insanın bekleyebileceği kadar gelişmiş ve ifadeli değildi, daha yumuşak ve düzdü, okullu kızların ellerini andırıyordu.

Gerindi, Münih'le ilgili bir şeyler anlattı ve Bavyera lehçesiyle birkaç da anekdot aktardı. İhtiyar W. B.'nin kendisine yine korkunç âşık olması onu biraz tedirgin ediyordu. Bu adamdan hoşlanıyor, o ağır ve değerli Yahudi kafasını sevi-

yordu, hatta ona bir ölçüde hayrandı. Fakat kendisine böyle amazonluk yakıştırmasına, onu "bugünün genç kızı" olarak, çelik gibi sağlam, zihni parlak, merhametsiz, alabildiğine objektif ve tamamen "ahlakdışı" görmesine de kızıyordu. Onun gözünde neredeyse cinayet bile işleyebilecek bir kadındı, hatta kurbanının saçlarını kullanarak gülünç oyuncak bebekler bile yapabilirdi. Artık bu kadarı da saçma oluyordu.

Yabanmersini soslu geyik bonfilesi yiyorlardı. Salatanın sosunu Sonja kendi hazırladı, acı olsun istiyordu, bol karabiberli, hardallı İngiliz soslu.

Burgonya şarabı oldukça ağırdı, Sonja'nın gözleri gittikçe canlanmaya, Geheimrat'ınkiler ise hislenmeye başlamıştı. Bu kadar zengin olması ne garip, diye geçti Sonja'nın aklından. Düşünceli düşünceli sordu: "Kuzum, vicdanınız hiç sızlamaz mı sizin?" – "Niçin?" dedi adam irkilerek. – "Böyle muazzam çok paranız olduğu için."

Onun gözünde W. B.'nin zenginliğinin haddi hududu yoktu; ki herhalde gerçekten öyleydi de. Ne iş yaptığı konusunda Sonja ancak kesinlikten uzak tahminler yürütebiliyordu. Birkaç yerde idare heyeti azasıdır, diyordu, büyük bir bankanın müdürü, belki de günün birinde Devlet Bankası yönetim kurulu başkanı olur. Muhakkak sayısız insanı istismar ediyordur, diye korkuyordu belli belirsiz. Küçük sanayicilerin boğazını sıkıyor, böylece binlerce işçiyi ekmeksiz bırakıyordur. Önündeki peşmelba tabağını itti. W. B.'nin gayet iyi bildiği yüzüne yeni ve tedirgin bir ilgiyle bakıyordu.

Çıplak, kavisli bir alın, gür kaşların altında rahatlatıcı ve sıcak bakışlar; biraz yassı ve etli bir burun, İngiliz modeli kesilmiş siyah bir bıyık; titremeye müsait ürkütücü bir çene. Sonja eski dostunun yüzünde kabalık ve yumuşaklıktan, merhametsizlik ve yufka yüreklilikten meydana gelen bir karışım keşfetmişti. O merhametsizlikle büyük servetini yapmış, yufka yüreklilikle de elde etmek istediği kızlara yanaşıyor, diye düşündü Sonja, aniden tepesi atarak.

Bu arada Bayer bol miktardaki parasına yönelik bu hücum karşısında cidden ürkmüştü.

"Çocuksunuz siz," dedi sonunda, bir şey söylemiş olmak için. Fakat çocuk hücuma devam ediyordu. "Eh, ben de bu arada, Horcher'de çalışan bir işçinin ailesinin bir haftalık kazancını yiyip bitirmiş oldum."

Bu söz adamı sahiden incitti. "Siz ne zamandır böylesiniz?" diye sordu, çenesi titremeye başlamıştı bile. "Ne zaman böyle radikalleşmiş, keskin bir genç hanım oldunuz?"

Sonja ciddi bir ifadeyle başını salladı. "Hiç de radikalleşmiş değilim. Politika bana vız gelir. Benim kızdığım şey sadece, sizin burada yumuşak, rahat biri gibi davranmanız, ama aslında herhalde her gün yüz kişiyi mahvediyorsunuzdur."

Ne de neşeli bir yemek sohbetiydi bu! Ama Sonja lafa böyle girdiyse, adamın da ona farklı bir perdeden cevap vermesi lazımdı.

"Dinleyin," diye başladı, babacan, ama gergin bir sesle, "Bu konulardaki görüşleriniz bana aşağı yukarı, küçük bir ilkokul çocuğunun görüşleri gibi geliyor. Bu da şaşırtıyor beni, çünkü aslında gayet akıllı birisiniz. Siz galiba büyük girişimciyi kan emen biri gibi görüyorsunuz, tıpkı bugünün ihtilalci çocuklarının kutsal kitaplarında yazılı olduğu gibi. Galiba hiç farkında değilsiniz ki..."

Sonja'ya her şeyin ne kadar çetrefilli bir biçimde birbirine bağlı olduğunu açıkladı. İstismar etmekten ve edilmekten artık hiç mi hiç söz edilemeyeceğini, daha ziyade, her bir sınıfın çıkarının genelin çıkarıyla ayrılmaz bir biçimde iç içe geçtiğini anlattı. "Eğer biz bugün komünizmi aşırı haliyle reddediyorsak," dedi dikkatle, "bunu, bu idare altında şahsen kötü bir duruma düşeceğiz diye değil –çünkü işin orası hiç belli olmaz–, bu iktisat modeli..."

Kürsüde bir konferansçı gibi konuşuyor, Sonja ise kaşlarını hafif bir kuşkuyla çatmış, dinliyordu.

"Hem, Sovyet Rusya'ya nefretle bakıyor değiliz," diye bitirdi Geheimrat sözlerini, "bilakis, orada yapılmakta olan o muazzam denemeyi neredeyse saygı dolu bir merakla takip ediyoruz."

"İnsanlarla ticaret yapmanızın sebebi de sadece saygı olsa gerek," diye atıldı Sonja. (Niçin bu kadar inatçı davranıyordu ki?)

Adam onu sosyal demokratlara sempati duyduğu konusunda temin edip kayıtsız şartsız barışçı olduğuna yemin etse de işin peşini bırakmadı. "Siz beni Rheinland'daki ağır sanayici beylerle karıştırıyorsunuz," dedi W. B. kırgın kırgın. Sonja ise, "Onu biliyoruz. Ama iş silah satışıyla para kazanmaya gelince, hepiniz varsınız, aydın Berlinliler de, kana susamış Rheinlandlılar da. Hele hele, silahlar Rusya'ya karşı kullanılacaksa," diye karşılık verdi.

Adam sonunda konuşmanın yönünü değiştirmek zorunda kaldı. Ayrıca, bu biraz tehlikeli aranağme ateşini söndürmüşe benzemiyordu, tersine, daha bile kızışmış gibiydi. "Ne harika, böyle genç olmanız," deyip Sonja'nın elini tekrar peçeteden aldı, dudaklarına götürdü. Sert bıyığı kızın tenini gıdıklamıştı.

Kahve içerken yine kişisel konulardan bahsettiler.

"Gregor Gregori nasıl bakalım?"

"Sağ olun, iyi. Benimle evlenmek istiyor."

"Ciddi değil herhalde," – derken sarardı W. B.

"Ciddi. Kafasına koymuş."

Geheimrat'ın nefesi öyle bir daralmıştı ki, Sonja ona acıdı. "Bu korkunç olur," diyebildi adam sonunda.

"İş oraya varmaz herhalde," dedi Sonja yatıştırırcasına.

W. B., hâlâ burnundan soluyarak, "Söz verin bana, bu işi aceleye getirmeyeceksiniz. Söz veriyor musunuz, Sonja?!" dedi.

Sonja ona herhangi bir söz vermek yerine, yüzüne dostça baktı – heyecan içindeki Geheimrat için sırrına erilmez bir bakıştı bu; karanlık, neşeli ve gaddarca.

Sebastian, Royer Collard Oteli'nde daha önce de kalmıştı. Otel, Pantheon ile Jardin du Luxembourg arasındaki dar ve dik bir sokaktaydı. Sokak pisti. Zaten temizlik bu küçük otelin de en önde gelen özelliği sayılmazdı.

Sebastian birinci kattaki büyük ve oldukça loş bir odada karar kıldı. Halıda, koltukların kadife kaplamasında, bol dökümlü, kahverengi kadife perdelerde toz birikmişti. Odanın

orta yerindeki geniş yatağın üstünde de gene tozlu, ama şahane bir örtü seriliydi: sim işlemeli, ağır püsküllü, mavi kadife. Tam karşıdaki aynalı dolap bol miktarda bronz bezemeyle süslüydü. Lavaboyla bidenin önünde, üzerinde mor renkte hayali çiçekler açan bir paravan duruyordu. Bütün odaya toz ve eskimiş parfüm karışımı küflü ve tatlımsı bir koku hâkimdi; Sebastian bu kokuyu azıcık iğrenmeyle karışık bir zevkle içine çekti. Küçük bir Paris oteli böyle kokmalıydı. – Aşağıda, genelev mamasına benzeyen patroniçe kendi bölmesinde oturuyordu; çift kat çeneli, ağır küpeli, hilekâr gözlerine kadar inen kıvrık kâkülleri olan, cimri ve neşeli bir kadındı. Oda hizmetçisinin adı Valery'ydi, çarpık ve gevezemsi bir yüzü vardı.

Bavul açılabilirdi.

Sebastian bavulunu açarken ıslık çalıyor, şarkılar mırıldanıyordu; tekrar Paris'e geldiği için keyfine diyecek yoktu.

"Paris, je t'aime..."[13]

Sünger torbası, sabun, diş fırçası, taraklar, eau de cologne, tıraş takımı, lavabonun üstündeki cam rafa dizildi.

"Je t'aime, je t'aime..."

Gömlekler, çoraplar, donlar dolabın yan gözlerine. Robdöşambr yatağın üstüne atıldı. Ceketler felaket ezilmişti. - -

"Avec ivresse

pour toute ta tendresse..."[14]

Pencerenin yanındaki masanın üstüne: Bloknot, iki mürekkepli kalem, Japon işi bronz mektup açacağı (konfirmasyon hediyesi, Sebastian'ın malı olan en eski parça); birkaç kitap. (Bir cilt Hegel; *Yedinci Yüzük*; Lucien Leuwen; Faux-Monnayeurs; *Yeni Rus Hikâyeciler*.)

"Paris, je t'aime d'amour..."

Yuvaya dönüştü bu. Selam sana, küf ve parfüm kokulu Paris otel odası, üç, dört haftalık, iki aylık, yarım yıllık vatan. Yerleştim.

Sebastian kendini yatağa bıraktı.

---

13 Paris, je t'aime (Fr.): Seni seviyorum Paris. (ç.n.)

14 Avec ivresse / pour toute ta tendresse (Fr.): Tam bir sarhoşlukla / çünkü tatlısın ya. (ç.n.)

Burada hâlâ arkadaşım olan birkaç kişiye telefon edebilirim. Mesela Sylvester Marschalk'a. Telefon aşağıda, patroniçenin yanında. – Ama uyuyabilirim de.

Sebastian özgürdü. Karşılayabildiği tek büyük lüksü buydu – ve bu, insanın bu zamanda karşılayabileceği en büyük lükstü. Mali sıkıntı nedir biliyordu; ama bunlar asla, özgürlüğünü ciddi şekilde tehlikeye atacak kadar kötü, felaket derecesinde kötü olmamıştı. Mütevazı ve becerikliydi; bütün savrukluğu ve yumuşaklığı bir yana, çok da esnek. Başkaları ona yardım etmeyi seviyordu, o da başkalarından yardım almayı.

Annesi babası yoktu, ikisi de o çocukken ölmüştü. Güney Almanya'da bir kasabada, akrabalarından yaşlı bir kadının yanında büyümüş, on altısında Berlin'e gelmişti. Daha on altı yaşındayken bir sabah gazetesine film eleştirileri, ayrıca konferanslar, halk eğlenceleri ve trafik kazaları üzerine küçük haberler yazmaya başlamıştı. Yazmak ona çok kolay geliyordu, o kadar kolaydı ki, bu uğraşı hiçbir zaman tamamen ciddiye almamıştı. Okumayı daha bir ciddiye alıyor, bu ona daha zor geliyordu.

Başladığı birçok romanı sonradan yok etmişti. "Henüz çok gencim," diyordu, "önce malzeme toplamalıyım." Çeşitli çevrelere girip çıkmışlığı vardı; ama ağırlıklı olarak, eksantrik bir aydın çevrede bulunmuştu. Kimi tecrübeleri kendiliğinden edinmişti; çünkü kadınlarla olsun, genç erkeklerle olsun, kolay arkadaşlık kurardı, ama bir bakıma da, şimdiye kadar yaşadığı hayattan elde ettiği hazineyi bütünüyle harcamamak için fazla ihtiyatlı davranmıştı. Daha da büyük tecrübelerin gelmesini bekliyordu. Bu arada, merak ve sabırla yaşamaktaydı.

Yirmi beş yaşındaydı.

Yaşlı akraba kadından aldığı çek, ayda iki yüz marklıktı. Paris'e gelirken bundan başka iki yüz mark daha sermayesi vardı; bir aile dergisinden "İlk Kahkaha" adlı hikâyesi için aldığı teliften kalan para. Royer Collard'daki odanın günlüğü yirmi franktı, eşittir üç mark otuz beş fenik.

Sebastian kimseye telefon etmeyip hemen yatmaya karar verdi.

Üçüncü Bölüm

Geheimrat Bayer'in villası Tiergarten semtinde, Regenten Caddesi'ndeydi. Caddeden neredeyse hiç görülmezdi: Önce yüksek, dövme demir parmaklık, ardından küçük bir ön bahçe gelirdi, sonra da iki katlı, alçak bina.

Sonja'nın geldiği taksinin yolun karşı tarafında durması gerekmişti, villanın önünde uzun bir araba sırası vardı. Sonja –elbisesinin kuyruğunu toplamış, caddeyi, sonra ön bahçeyi geçer, ardından da büyük sokak kapısının merdivenlerini çıkarken– düşündü: Eh, belki de iyi geçer. Hanımlar vestiyeri birinci kattaydı. Kürkünü diğer altmış kürkün yanına astı, numarasını aldı, aynanın önünde pudrasını tazeledi. "Uzun elbiselerin tekrar moda olması matrak bir şey aslında," dedi, elbisenin kuyruğunu düzeltirken. Kendisine numarayı veren boneli matmazel, "Hanımefendiye öyle yakışmış ki, eşsiz," dedi. – Sonja'nın elbisesi siyah danteldendi, dekoltesinde az miktarda gümüşi sim vardı. – "Ama kısalar daha rahattı," diye ekledi matmazel.

Sonja, bir yandan bir oğlan çocuğu havasında, bir yandan yüzü tülle örtülü, Bayan Julia Bayer'in misafirleri karşıladığı büyük, duvarları açık kahverengi yaldızlı duvar kâğıdı kaplı hole girdi. İstemese de, hatta hiç farkında olmasa da, bütün o kolalı frak gömleklerinden, pırıltılı dekoltelerden biraz etkilenmişti. Bunun sonucu olarak, tamamen doğal davranamaz oldu. Bu çevreye alındığında kendisine yakıştırılan tipi, ondan beklenen tipi daha bir vurguladı, ona uygun hareket etmeye başladı. Bu tip, delikanlı havalı sporcu ile gotik Meryem Ana karışımı, serinkanlı ve sportmen kız olarak tarif edilebilirdi; ulaşılmaz ve afacan, melankolik ve mazbut, vücutça idmanlı, ama yine de hassas. Böyle "kaydedilmişti"; ve herkeste görülen bir kendini zorlamaya uyarak, nasıl davranması bekleniyorsa, başlangıçta aynen öyle davrandı.

Kalın ve şen şakrak bir sesle, "Benim, Bayan Julia," dedi, evin hanımının solgun, cılız ve uzun elini öperken. Bayan Geheimrat Bayer buz gibi bir sesle, "Gelmekle büyük nezaket gösterdiniz, canım," diye karşılık verdi ve Sonja'ya gülümsemek üzere zavallıca bir denemede bulundu. Bu gülümseme ince dudaklarında bir hortlak hafifliğiyle dondu. Yüzü sinir hastalığından mustaripmişçesine buruştu. – Vermek zorunda kaldığı bu davet içini korkunç acıtıyordu. Şatafatlı holün ortasında, rahibe kıyafeti grisi ipek elbisesinin içinde –kollu giyen tek hanım oydu– uzun boyu ve sıska bedeniyle kaskatı duruyordu. Kuaförünün ısrarıyla razı olduğu küçük, sert, acayip perçemler o acınası incelikteki uzun, kederli yüzünü fena çirkinleştirmişti. Kimsenin gri mi, yoksa ümitsizce soluk bir sarı mı olduğunu anlayamadığı bu kül rengi perçemlerin, kadının mahzun alnının ortasına beceriksizce ve inatçı bir dökülüşü vardı.

"İyi akşamlar, Mösyö Larue," dedi Bayan Julia Bayer, önünde eğilen kısa boylu beye.

Maurice Larue kıtanın bütün salonlarında iyi bilinirdi. Göğsünde sakladığı siyah not defterinde Roma ve Lizbon, Madrid ve Paris, Budapeşte, Viyana, Floransa, Kopenhag, Frankfurt ve Berlin yüksek sosyetesinin finans ve yatak sırları en ince ayrıntısına kadar yazılıydı. Aristokratların ve banka müdürlerinin, başarılı olup yükselen bohemlerin, gözü yüksekte kibar fahişelerin, spor camiasından önemli şahısların, sanayicilerin ve son kralların (tahtından indirilenler de, hâlâ işinin başında olanlar da), bakanların, devlet müsteşarlarının, kadın tiyatrocuların, gericilerin ve radikallerin, neo-Katolik ve homoseksüel grupların bütün küçük kaçamakları ve büyük skandalları. – Maurice kısa boylu, zayıf ve marazlıydı, üflesen devrilecek gibi, ama etsiz, incecik kırışıklarla dolu yüzünde insanı şaşırtan; hem bilgece, hem fenalıkla, hem de karşısındakinin içine işlercesine bakan gözleri vardı. Jestleri, ellerini ovuşturan, sahte bir ruhanilikle kavuşturan, dua edercesine birbirine yapıştıran yumuşak huylu, sahtekâr bir manastır başrahibinin jestleriydi. Elleri insanın içine korku salardı. Kırılgan birer küçük çatala benzerlerdi; insan o solgun eklemleri kırma-

mak için dokunmaya cesaret edemezdi. Halbuki sonunda karar verip dokunduğunda hiç de kırılmazlardı: Körelmiş ellerdi bunlar, ama dayanıklı ve gözleriyle çok büyük bir uyum içindeydiler.

Maurice, başı öne eğik, ellerini ovuşturarak, Bayan Julia'nın yüzüne aşağıdan yukarıya, yumuşak, kötücül ve meraklı bir bakış fırlattı. "Beni düşünmeniz büyük nezaket, muhterem hanımefendi." Nağmeli, yakınır gibi çıkan tiz bir sesle konuşuyordu.

Bir yandan laflarken bir yandan da keskin ve tecrübeli bakışlarla etrafa göz atmaktaydı. "Ah, Comtesse de Plonger – c'est très intéressant!"[15] Bu cümleyi hafif bir yakınma tonu taşıyan, zevk dolu bir savaş çığlığı gibi söyleyivermişti; bir yandan da küçücük ellerini ovuşturarak, minik adımlarla, makam sahibi çeşitli beylerin hayat tarzları hakkında müstehcen haberler alabileceği söz konusu hanıma doğru seğirtiyordu. "Ne hoş!" diye bağırdı, çatallanan bir sesle, çünkü bu kontes Romanya elçisi hakkında çok, ama çok matrak bir şey biliyordu. "Ha ha ha," diye güldü Maurice. Bu küçük saraylı hanım kahkahasının her üç hecesini de hakkıyla telaffuz etti ve yakınırcasına vurguladı. Bir yandan da mahzun ve hain bir ifadeyle, konuştuğu kadının yüzüne bakıyordu.

Sonja evin beyinin hangi odada bulunmasının daha muhtemel olduğunu düşünüyordu. Solda, kapının ardında, adamın kütüphanesi ve çalışma odası vardı, içeride birkaç bey puro içiyordu. Sonja içeri baktı, evin en güzel odasıydı bu. Ahşap kaplamalar ve siyah sandalyeler gotik oymalarla süslüydü, nişlerde ve odanın tam ortasındaki alçak bir sehpada da, katı ve hoş kıvrımlı elbiseler içinde harika birkaç gotik ahşap heykelcik duruyordu.

Bu kıymetli eşya arasında oturup gevezelik edenler, bir alay güç sahibi, ama pek de yakışıklı olmayan erkekti. Sonja ilk baktığında sadece kocaman, üzerlerinde beyaz yeleklerin gerildiği göbekler gördü; kel kafalar, kelebek gözlükler, enselerde kat kat yağ kıvrımları. Sonra daha yakından baktığında,

15 C'est très intéressant (Fr.): Bu çok ilginç. (ç.n.)

şu arkadakinin Berlin'in en büyük avukatlarından biri, ötekininse evinde gerek tiyatrocu kadınların gerekse diplomatların lanse edildiği bir vurguncu olduğunu gördü. Hepsini tanımıyordu; ama tanımadıklarının da keza banka müdürü, gazete sahibi veya bakan olduklarını tahmin ediyordu. W. B.'yi aralarında bulamadı.

Bir tiyatro birliğinin başkanı olan adam kendisine doğru, duman bulutlarının arasından el salladığı halde, arkasını dönmüştü bile. Kalıp adamla azıcık cilveleşmek çok faydalı olurdu. Ama içi götürmüyordu. İçi götürmediği için de utanıyordu – çünkü insan bu güçlü tiplere bakıp hafif bir iğrenme hissedecekse, böyle bir cemiyete ne diye girerdi? Kendini tiyatro kralına gülümsemeye zorladı, ama gülümseme bir tür çarpık sırıtmaya döndü. Holdeki insan kalabalığının arasından kendine yol açıp yukarıya, galeriye çıkan merdivene ulaşmaya çalışırken aklından geçenler hiç mi hiç kibarca değildi.

Galeri birinci katla aynı yükseklikteydi ve altın yaldızlı korkuluğuyla holün etrafını dolaşıyordu. Bir tarafında, küçük salonlara açılan alçak kapılar vardı; öbür tarafındaysa, müzik ve dans salonunun geniş çift kanatlı kapısı açık duruyordu. – Her taraf insan kaynıyordu, en çok da ileride, üzerinde sandviçler, pötifurlar, meyve salatası dolu kâseler ve öbek öbek likör şişelerinin baştan çıkarıcı bir dizi halinde sıralanmış olduğu büfenin önüne yığılmışlardı. Sonja bazı yüzleri tanıdı, ama onlar tarafından hemen tanınmadığı için de memnun oldu. Bak, işte, İngiliz elçisi. Şurada da, ta Frankfurt'tan tanıdığı Konsolos Bruch. Sevmiyor mu beni, yoksa vaktiyle sevmiş miydi?

Niçin geldim ki ben buraya? diye düşündü, bir meyve şekerlemesi alırken. Meyve şekerlemesinin yüz yirmi beş gramına bir buçuk mark veriyorum. Bunun iğrenç bir şey olacağını biliyordum. Hakikaten, acayip iğrenç. Nasıl kaçarım buradan?

Konsolos Bruch Sonja'yı görmüştü bile. "Tata!"[16] diye seslendi ve sırıttı. Pörsümüş, beyaz yüzü yaklaştı – müstehcen ağızlı, diye düşündü Sonja. Belki küçük salona sıvışmayı ba-

16 Tata (Fr.): Hu hu! (ç.n.)

şarırım! Yuvarlak gözlüklü bir tiyatro eleştirmeniyle bir sanat tacirinin karısının yanından sıyrıldı. Ah, konsolos arkasından yetişmişti bile. "Ne aceleniz var, hanımefendi? O güzel sesinizin tadını bir kere daha, yakından çıkarmak isterim."

Sonja hatırlıyor: ihtiyar, ses fetişisti. Sadece belli bir tarzda, pes bir sesle ve eksantrik ifadeler kullanarak konuşan kadınlara tepki verir. "İstersin tabii, ihtiyar domuz," diye düşünüyor Sonja ve adama gülümsemeye çalışıyor. Ama gülümsemesi gene kayıyor, sırıtmaya dönüyor. "Hemen geliyorum, dostum!" diye sesleniyor uzaklaşırken, omzunun üzerinden.

Kaçmaya devam. Devrimci bir dram yazarı koyun suratlı bir baronla gevezelik ediyor; bir bankerin karısıysa ünlü bir tenorla. Sonja midesinin gittikçe daha çok bulandığını hissediyor. Hayır, bu kadar berbat, bu kadar iğrenç bir şey. Ben sanki ne diye... Resmen boğazım sıkılıyor gibi.

Küçük salonlar daha boş. Frak giymiş, göz kamaştırıcı, genç bir adam, şehrin batısındaki bir tiyatroda Madde 218'in[17] proleter mağdurelerinden birini oynayan genç hanımla bir kanepede cilveleşiyor. Sonja selam vermeden geçemiyor (boğazında aynı sıkılma), genç adam ona karşı konulmaz bir bakış bahşediyor, meslektaşı olan hanımsa başını kötücül bir edayla çevirip başka tarafa bakıyor. "Ne kadar oldu Berlin'e geleli?" diye sesleniyor genç adam. Sonja cevap veriyor. Bu sefer artık bir sohbetten kaçamayacağının farkında.

Genç adamın adı Bob Mardorf, beş yıl önce ölen babası kısa bir süre tarım bakanıydı. Çocuğun elinde hiçbir şey yok, bakanlık maaşı anneyle üç kızına kalıyor. Mesleğinin düpedüz jigololuk olduğu biliniyor; şu sıralar basbayağı skandal sayılacak bir süs püs içinde dolaşan, biraz yaşlıca bir Güney Amerikalı kadının parasını yiyor. Bunu biliyorlar, ama gene de, hanım arkadaşıyla beraber olmasa da, davet ediyorlar: Ne de olsa iyi aile çocuğu, İngiliz terzisi elinden çıkma bir frakı var ve mükemmel dans ediyor. Bu cemiyetin yüreği geniştir, içinde Bob Mardorf'a da yer bulunur. Tiyatronun dışişleri bakanlığıyla, yüksek finansın devrimci edebiyatla, sesli sinemanın yüksek politikayla ve

17 Madde 218: Alman Ceza Kanunu'nun kürtajı yasaklayan maddesi. (ç.n.)

eski aristokrasiyle randevulaştığı yerde kibar bir jigolo da eksik olmamalıdır, yeter ki salona yakışır bir isim sahibi olsun.

Bob Mardorf –genç bir ilah gibi ince belli, bir İspanyol aristokratına ait olduğu sanılabilecek safkan yüzünün üstünde koyu renk saçları– insanları şaşırtmak için çocuksu, ama her seferinde yeniden görüldüğü üzere, işe yaramadığı söylenemeyecek bir hileye başvururdu: Paris, Londra ve Roma'da yaşarmış da Almanya'da olup bitenden haberi bile yokmuş gibi yapardı. Birisi yüzünde inançlı bir ifadeyle mareşalimiz Hindenburg'dan, dram yazarımız Gerhart Hauptmann'dan mı bahsetti – Bob masum masum sorardı: "Kimdir bu beyler?" Olağanüstü çarpıcı bir etki yapardı bu; bilhassa Bob İngiliz spor faaliyetlerinden de, Paris'teki edebiyat dedikodularından da gözüyle görmüş gibi bahsetmesini bildiği için.

Bu çekici ve gerçekten dört dörtlük genç adam Sonja'ya gülümseyerek nefis dişlerini gösterdi; ona, "Sonja, bugün gene pek büyük," demek istercesine. ("Pek büyük" Bob'un spesiyalitesi sayılırdı: bu ifadeyi Berlin hesabına kendisinin uydurduğunu iddia ediyordu.) "Ne yapıyorsunuz burada? Sahiden tiyatro mu oynuyorsunuz? Niçin?" Sonja'yı aşağıdan yukarıya, acır gibi bir bakışla süzdü. Pırıl pırıl gülüşü oldukça aşağılayıcıydı. "Az önce bu küçük şeye de açıklamaya çalıştım." (Gayet kaba bir şekilde arkasındaki kanepeyi, Madde 218 yıldızının hâlâ oturmakta olduğu yeri işaret etti.) "Ümitsiz. – Şimdi, birincisi: İş, bir hanımı saygınlığından eder. Ben çalışan hanımlardan nefret ederim. İkincisi: Eğer çalışmadan olmuyorsa, o zaman niçin tiyatro? Kimin umurunda ki? En azından ben daha ömrümde şu Berlin tiyatrolarından birine adım atmış değilim. Hoş, Almanca bir kitap okumuş da değilim ya," diye gururla bitirdi ciddi söylevini ve gene keyifle güldü.

Konuşma tarzı dejenere bir Prusya teğmenininki gibiydi: hem çalımlı, hem yumuşak, neredeyse peltek peltek. "Eh, hiç değilse bu saçmalığın tadını çıkarmaya bakın, dedi Sonja'ya, oradan uzaklaşmadan önce – her adımında gıcırdayan rugan ayakkabılar, ince ilah beli, yarı muhafız teğmeni, yarı halis muhlis pezevenk.

Küçük salonda kalan ve genç kavalyenin nefret ettiği ortak bir özelliğe sahip –çalışıyor olmaları– iki kadın şaşkın bakışlarla birbirlerine baktılar. Sonra güldüler; Sonja'nın o akşamki ilk gülüşüydü ve neredeyse yürekten bir gülüştü, ötekininki biraz gergindi. Ayrıldılar. Sonja gezintisini sürdürerek bir sonraki salona girdi, öbürü çıkıp kendine cilveleşecek yeni, daha az küstah birini aramak üzere büfeye yollandı.

Sonja son girdiği odada nihayet Geheimrat'ı buldu, ama hemen tekrar çekilmeye yeltendi, çünkü adam Sonja'ya korkunç gelen bir grup insanın ortasında, sohbet halindeydi. Grupta şu kişiler vardı: Bayan von G., güzelliği insanın üstüne üstüne gelen, ama aynı zamanda itici bir kız; upuzun, zehir yeşili küpelerle çevrili, kötücül ve boyalı bir yüz; çıplak kollarında zehir yeşili takılar; sırtı beline kadar açık, önündeyse sadece göğüs uçları örtülü. Tuvaleti, balo elbisesinden çok revü kostümüydü. Gene de herkes bütün bu kusurlarını affediyordu, çünkü babası olacak adam yükünü milyonlarla tutmuş bir sanayiciydi.

Ayrıca: Şair ve sinema menajeri, akbaba burunlu Alfons Buckdorf, yirmi yıldır bir şey yazmadığı halde, sadece sinema ve tiyatro piyasasında vurgun işini iyi bildiği, bir de bütün dünyayı saran bir ilişkiler ağına sahip olduğundan alabildiğine konfor içinde yaşamayı beceriyordu. Nihayet: Genç Bay von Grusig, dışişleri bakanlığında ve kimbilir hangi sağ partilerin hizmetinde entrikalar çeviren biri ve aşağıda, holde etrafına çokdilli bir grup toplamış olan, siyasette etkisi büyük bir hanımefendinin özel sekreteriydi.

Sonja kendi kendine, "Bu en berbatları," dedi ve Grusig'e hipnotize olmuş gibi bakmaktan kendini alamadı. İçindeki tiksinti büyüyüp bir çeşit sarhoşluk haline gelmişti; bir yandan da kendini, bu ümit vaat eden ve daha şimdiden beyaz kravatını huzursuz huzursuz çekiştirip duran diplomatın görüntüsünü bütün ayrıntılarıyla zihnine kaydetmek zorunda hissediyordu.

Frakın üstünde duruşu bir uşak üniformasından farklı değildi, bunun da sebebi herhalde adamın omuzlarını tutuşundaydı, onları biraz öne eğmişti, ama kayıtsızca veya gevşek

gevşek değil, derli toplu, dalkavukça, neredeyse hazırolda duruşuna uygun bir biçimde. Sert yakası kesinlikle fazla yüksekti, nefesini daraltıyor olmalıydı, yüzü kızarmış görünüyordu. Sonja'ya çok kötü gelen, adamın küçük, gri, haince neşeli ve kuşkuyla kıvılcımlanan gözleriydi; özellikle kötü olan, hortum gibi öne fırlayan burnuydu; ama en kötüsü gene de, sırıtan ağzıydı, hep biraz açık kalıyordu bu ağız, çünkü sarımsı ön dişleri –sahici fil dişleriydi, hortuma uygun düşüyordu– o kadar öne fırlamıştı ki, adam dudaklarını kapatamıyordu. Sonja onun saçına da baktı: Sıfıra vurulmuş bir kafa ve tepesinde, alakasızca uzun bırakılmış bir tutam saç – bu arada George Grosz'un ölüm çağrışımlı resimlerini hatırlamadan edemedi. "Hâkim sınıfın yüzü,"[18] diye düşündü (boğazı sıkılıyor, sıkılıyor, sıkılıyor). Böyle birinin işi, seneler ve seneler boyunca, elindeki ilişkiler sistemi üzerinde çalışmaktır; her bakanın karısıyla, her sanayicinin kızıyla cilveleşir (halbuki geceleri saat ikiden itibaren tatmin ettiği, daha başka ihtirasları vardır). Böyle biri bir düşesin "himayesinde" partiler verir; "milli çevrelerle" temasını kesmez, ama bu arada cumhuriyetle de bozuşmaz: Ah, işte böyle biri, ödlek, rezil, cimri ve kabiliyeti vasat bile olmayan –bunun gibi– biri sonunda elçi veya bakan olur.

Bay von Grusig'in pırıltılar saçtığı o topluluğun içinden sıyrılarak geçip giden Sonja bu işe daha fazla katlanamayacağını hissediyordu. Artık son raddeye gelmişti ki, W. B. yanına yaklaştı. Onun geniş omuzlarında biraz dinlenilebilirdi; ayrıca gözleri de daha insanca bakıyordu.

"Gelmişsiniz nihayet!" dedi W. B., gruptan ayrılıp Sonja'ya doğru birkaç adım atarken. "Aman evladım! Pek bitkin bir haliniz var!"

Sonja, milyoner kızı Bayan von G.'nin lüle lüle yapılmış kızıl saçını düzeltmek için kolunu kaldırışını gördü; uzun, beyaz güderi eldivenleri vardı, tam bir savaş öncesi restorasyon dönemi büyük hanımefendisi: o zamanın yüksek modası; bir tek devekuşu tüyünden yelpazesi eksikti. Grusig ise, cırtlak

18 Hâkim Sınıfın Yüzü: 1920'lerde Berlin'deki yaşamı karikatürize eden ressam George Grosz'un en tanınmış serilerinden biri. (ç.n.)

sesiyle soruyordu: "Merakımı hoş görün, hanımefendi: Bu büyüleyici elbiseniz Lanvin tasarımı mı?" Henüz başka bir sohbetin içinde olan yazar Buckdorf –konu, birçok tiyatronun kaderiydi–, akbaba burnuyla heyecanlı heyecanlı avını parçalıyor gibiydi: "Eh, şu kadarı kesin ki, profesör beyefendiye ay sonuna kadar elli bin mark tedarik edemezsek, dört sahnesini birden kapatabilir."

"Sizinle bu akşam mutlaka yalnız konuşmalıyım, Sonja," dedi W. B.

Sonja, başını önüne eğerek, "Daha fazla kalabilir miyim bilmiyorum doğrusu," diye karşılık verdi.

Sebastian arkadaşı Sylvester Marschalk'la beraber geze geze Boulevard St. Michel'den Luxembourg'a doğru yürüyordu. Saat akşamın yedi buçuğuydu ve hava kararmıştı bile. Sylvester melankolik ve hülyalı bir ifadeyle, "Mayıs da değil ki daha! Mayısta bu saatte gök daha gümüşi bir pembelikte Place Médicis'yle Luxembourg Bahçesi'nin üzerinde olur," dedi. Bunu öyle kuvvetli bir ifadeyle söyledi ki, insan havanın nasıl koyu gri olduğunu ve ark lambalarının ne kadar solgun bir ışık verdiğini neredeyse unutabilirdi. Oysa hafiften yağmur yağmaya bile başlamıştı. Karşılarından acele acele, ceketlerinin yakasını kaldırmış, Bask kasketli üniversite öğrencileri geliyordu. Sylvester'in kayışını tuttuğu köpeği peşindeydi: Ariel, harika sarı tüyleri, gururu ve bütün o sevgisiyle, collie cinsi bir köpekti. "Viens, mon Toutou,"[19] diye çağırdı Sylvester, bir sokak lambasının dibindeki kokulara biraz fazla ilgi gösteren hayvanı.

İki genç akşam yemeğini hangi lokantada yiyeceklerini konuştular. Düşündükleri, sadece hesaplı yerler oluyordu, başka türlüsü Sylvester'in içinde yaşadığı şartlarda söz konusu değildi, Sebastian için de mütevazı davranmak yerinde olacaktı. Odéon ile Place Médicis arasındaki küçük bir İtalyan lokantasının epey üzerinde durdular, ama sonra Rue Royer

19 Viens, mon Toutou (Fr.): Gel kuçu kuçum. (ç.n.)

Collard'da, Sebastian'ın otelinin karşısındaki daha küçük Rus lokantasına karar verdiler. "İçecek dahil on frankı kesinlikle geçmez," dedi Sylvester ve sola saptılar.

Sylvester o ucuz öğrenci lokantasında tam bir büyük aristokrat tavrı sergiliyordu. Dimdik başıyla, kimi pejmürde, kimi derli toplu delikanlıların ucuz akşam yemeklerini yedikleri masaların arasından yürüdü. Ardı sıra getirdiği güzel köpek dikkatleri çekti, ama Sylvester dönüp hayvanın ipeksi tüylerini okşayanlara bakmadı. "Otur, kuçu kuçum," dedi ve hayvan yavaşça oturdu. Böylesi bir itaate minnettar kalan Sylvester –öyle ya, Ariel gibi bir asilzade söyleneni yapma yükümlülüğünde olur muydu hiç?– yere, collie'sinin yanına diz çöküp hayvanın ince uzun başını avuçlarının arasına aldı. Ariel kendisini burnunun ucundan öpen efendisine tatlı tatlı, ama çekingence baktı. Çeşitli masalarda gülenler oldu, ama Sylvester öyle efendi bir tavırla, öyle vakarla ayağa kalktı ki, kimse davranışını komik ve hatta sadece şaşırtıcı bulmaya bile cesaret edemedi.

Borç çorbası, balık yemeği ve komposto ısmarladılar. Sebastian Sylvester'i yemekten önce birer votka içmeye ikna etmek için çok dil döktü. "Ama biliyorsun, alkol sevmiyorum." Aslında sadece davet edilmekten nefret ediyordu; söz konusu davet küçük çaplı olsa bile. Korkunç derecede gururuna dokunuyordu bu.

Gururlu olmak zorundaydı, çünkü fakirdi ve Avrupa'nın öyle bir köşesinden geliyordu ki, oralı olmak şeref sayılmıyordu. Doğduğu yer, Macaristan'la Romanya'nın birleştiği köşedeydi. Bir zamanlar Macaristan'a aitti, ama şimdi Romanya'nın olmuştu. Sylvester on dokuz yaşına kadar şehir nedir bilmemiş, Budapeşte veya Bükreş'i bile görmemişti. Dünya üzerine bildiği her şeyi kitaplardan alması gerekmişti. Fanatikçe okuyor, fanatikçe de üretiyordu. Sadece yazmakla kalmıyordu – soneler ve detektif romanları, klasik komediler, hicivler ve denemeler –; fügler besteliyor, heykeltıraşlık yapıyor, fizik, matematik ve kimya eğitimi alıyordu; birkaç hafta önce Çin yazısı ve dilinden sınava girmişti; bundan başka, sekiz Avrupa dilini biliyor, bunlardan dördüyle de şiir yazıyor-

du. – Kendisi, o Balkan köyünden gelme Sylvester Marschalk, varlığının her hücresiyle ve beyninin şaşılası verimliliğiyle, tepeden tırnağa aydındı. Buna rağmen, veya tam da bu sebepten, aydınları hor görürdü. Onun için geçerli olan, onun metelik verdiği tek değer ırk bakımından mükemmel olmaktı. Bu yazı masası insanı şövalye sporlarından övgüyle söz ediyordu; ne kadar ortaçağdan kalma olursa o kadar iyi. Ariel'e tanrı gibi tapıyordu, çünkü köpek ırk bakımından mükemmeldi ve Sylvester için köpek beslemek aslında kesinlikle altından kalkılamayacak bir lüks olduğu halde, hiçbir şey uğruna ondan vazgeçmezdi. Köpek yanında kalabilsin diye resmen açlık çekiyordu. – Safkan bir at görünce mest olurdu; İspanyol, Fransız veya Britanyalı eski ailelerin isimleriyse onun için kutsal emanetlerdi.

Gururlu olmak zorundaydı, bir korunma tedbiriydi bu, çünkü Sylvester ırk olarak karışıktı; iddia ettiğine göre, damarlarında Sırp kanı Makedonyalı kanıyla karışmış, buna biraz da Keltlik katılmıştı. Kısa boylu, zayıf, sert ve esnekti. Zayıf, asil başı o sık ve güzel saçlarıyla gerçekten bir Fransız aristokratının olabilirdi; sadece o koyu renk, geniş, badem biçimindeki gözlerinin biraz Şark hüznü taşıyan bir bakışı vardı.

Sylvester öğle yemeği yememiş olduğundan, üzerinde kremanın yüzdüğü koyu çorba ona şahane gelmişti. Ama daha kaşığını bırakır bırakmaz şöyle dedi: "Şu Rus kepazeliğini yemekle nasıl da büyük bir eşeklik ediyorum... Slavlardan nefret ederim. Birbiriyle savaşa girecek olan Almanya'yla Fransa değildi aslında; biz hepimiz birden o Rus itlerine karşı savaşmalıydık. Bıraktık yaşasınlar diye, şimdi de onlar bizim başımıza cehennemi sarmaya kalkıyor, yani şu Asya malı Bolşevizmlerini. Ha ha, biz daha o noktaya gelmedik ama!" Kötü kötü, rahatsızca güldü. "O ifritlere, o haşerata karşı bizimle beraber, yan yana savaşabilecek bir Fransız ordusu var hâlâ, Prusyalılarda da vardır herhalde bir tane. (Almanya'yı hakir görüyor, Prusya'dan nefret ediyordu, ama Batı dünyasını savunmak için gene de onları kullanacaktı.) "Bir sayfa Dostoyevski okusam kusasım geliyor, inanır mısın? İnanır mısın bu

dediğime?" diye sordu heyecanla. Ben de o zaman, tekrar sağlığıma kavuşayım diye, Racine'imi alıyorum elime."

Sebastian eğlenerek ve hayranlıkla dinliyordu. Sırf Sylvester'i tahrik etmek için ufak tefek itirazlarda bulunuyordu. Sylvester'in atıp tutmasına bayılıyordu, bu onu duygulandırıyor, geriyor ve sarsıyordu; bu arada karşısındakini tam olarak ciddiye almayışını dostluğa aykırı bir şey olarak görmüyor, bu fantastik bir açılımla ortaya dökülen entelektüelliğin içeriğinden ve bakış açısından çok, verdiği estetik hazla ilgileniyordu.

Sylvester çabuk köpürürdü; Rus tehlikesi ve kolektivizm karşısında duyduğu nefret, onun için verimli bir çıkış noktasıydı. Moskova'ya lanet okuduktan sonra, şimdi de New York'la alay ediyordu: "Şu deli Yankeeler ve bizim icat edip ellerine tutuştuğumuz teknolojileri!" Ağzı titriyordu ve şimdi artık gözlerinde alevlenen, aşağılık komplekslerinden ileri gelen o gururdan çok daha büyük bir gururdu: Avrupalının bilinçli ve sonuna kadar düşünülmüş gururu.

Avrupa derken Fransa'yı kastediyordu, çünkü Avrupa'nın doğu ucundan gelen bu yabancı, Fransız milliyetçisiydi. Sadece birkaç aylığına, istemeden yaşadığı Almanya'yı küçük görüyor, ancak büyük Avrupa kurtuluş savaşı içinde Fransa'nın yardımcısı olmak gibi aşağı bir rolde kabul edebiliyordu. Sempati duyduğu ve yakında katılmayı düşündüğü parti Action Française'in partisiydi. "Oğlum, ortalığı kırıp geçireceğiz! Camelots du roi,[20] hazır bile!" diye bağırıyordu biraz telaşlı bir coşkuyla, o küçük Rus lokantasının içinde gerçek ve ilkel bir militaristin ses tonunu yakalamaya çalışarak. "Oğlum, oğlum – tanklarımız var bizim, zehirli gazlarımız, çalımlı savaş gemilerimiz! Bolşevistler gözlerine inanamayacak!"

Sebastian yine de dehşete kapıldı. "Buna cidden inanıyor olsan," dedi alçak sesle. – "Gayet tabii cidden inanıyorum!" dedi Sylvester yumruğunu masaya vurarak. "Başlayacak – o zaman , işte o zaman hep özlediğimiz ve hazırladığımız şey

20 Camelots du roi (Fr.): Kralın Hizmetkârları; milliyetçi-monarşist Action Française Partisi gençlik örgütünün 1908'de kurulan milis takımı. (ç.n.)

gerçekleşecek. Kutsal Avrupa İmparatorluğu, merkezi artık Roma değil, kıtanın şu kutlu başkenti Paris olan devlet. Bütün Avrupa halkları Fransa'nın, Avrupa fikrini, eğitim ve özgürlük fikrini tek başına temsil ve icra eden Fransa'nın peykleri. Bu piramidin en tepesindeyse, Sebastian –Burbonların takdis edilmiş kralı, hepimizin en muhterem efendisi..." Başı hafifçe arkaya yatık; oyun değil bu, sahici bir alevleniş. Alnını, sanki bir ışığa uzatır gibi uzatıyor. Ve bu alın, Sebastian'a sahiden üzerine ışık yağmış gibi görünüyor.

Fakat Sylvester hemen kendini toparlıyor. Serinkanlı bir tavır takınıyor, her ne kadar bu serinkanlılığın endişe verici ölçüde kızışmış bir tarafı olsa da. Parmağıyla masa örtüsüne şekiller çizerek yerküreyi paylaştırıyor. Avrupa'nın, barbarlık yanıp kül olsun ve böylece kendi ruhu –Katolik kilisesinin ve Yunan-Latin kültürünün ruhu– yeryüzünde her şeye kadir hale gelsin diye çıkaracağı bu dünya yangını neye benzeyecek? Fransa, İngiltere, Almanya, Polonya, Macaristan, İspanya ve İtalya gibi Avrupa devletleri için Japonya -şövalye ruhlu Japonya– güçlü bir yardımcı olacak. İyi ırktan olan zenciler de, sırf o kadar çilesini çektikleri Amerika Birleşik Devletleri'ne besledikleri kinden ötürü bizimle birleşecekler; böylece net bir ayrımla bu tarafta ırkça saf, özgür ve gururlu, karşı taraftaysa ne idüğü belirsiz, karışık ve şekilsiz olan yer alacak. Çünkü karşı taraf, Amerika'yla Rusya, müttefikleriyse Çin'le Hindistan. Zaferden emin olmamak mümkün mü? Amerika, İngiliz kolonisi olur, Çin de Japon kolonisi; zenciler Fransa'nın özel himayesi altına girer. Oh, nihayet düzen gelir şu parçalanmış dünyaya, hiyerarşi yeni baştan kurulur ve her daim geçerli kalır.

"Ya Güney Amerika?" diye sordu Sebastian, onu biraz işletmek için.

"Tabii ki bizim tarafımızı tutacak. Başka ne olsun ki? İspanyol ırkı!"

Sebastian, "Şerefe!" deyip kadehini kaldırdı (kırmızı sofra şarabı, vin ordinaire).

"Şerefe, kardeşim!" Sylvester gene o bitirim asker ses tonunu yakalamaya çalışıyor. "Parisimize tekrar gelmen ne kadar güzel, seni kart domuz seni."

Sylvester konuşmaya devam ediyor, votkadan sonra kendinden esirgemediği bir kadeh şarabın etkisi görülmeye başlandı bile; gencin bünyesi pek hassas. Hayaller kurup konferans çekerken o sinirli, sert ve huzursuz elleriyle Ariel'inin ipek gibi tüylü başını okşuyor; köpekse asil bir pozisyonda, ön patilerini üst üste koymuş, sahibinin ayakları dibinde yatıyor ve altın rengi melankolik gözleriyle ona bakıyor.

Sylvester müzikten bahsediyor, Sebastian'ın tanımadığı birkaç erken dönem İtalyan bestecisini anlatıp göklere çıkardıktan sonra şu sıralar üzerinde çalıştığı füg gündeme geliyor. Aniden, "Duruluğa övgüden başka bir şey olmayacak. Duruluk! Clarté! Bu kelimenin tadını alıyor musun? Biraz seziyor olmalısın! Ah, o matematik gibi kesin figürlerin sihri! – Bütün o modern müziğin de, modern edebiyatın da cehenneme kadar yolu var!" diyor. "Bir başkası nasıl yalandan öte bir şey yazmayan gazetesini okuyorsa, ben de her gün üç sayfa Racine okuyorum. Sonra yarım saat Palestrina çalıyorum."

Küçük Rus lokantasında hesabı ödediler –hepsi yirmi üç frank, servis dahil–, şimdi de Luxembourg Bahçesi'nin duvarı boyunca, Place Médicis'ye doğru yürüyorlar. Yağmur durmuş, sadece ağaçlardan damlalar düşüyor. Sonbahar havası ılık.

Sebastian, Boulevard St. Michel'in köşesindeki bir kafede biraz daha oturmayı teklif ediyor. Sylvester gerçi kafelerden nefret eder, ama Sebastian'la kalıp biraz daha konuşabilmek için, gene de kabul ediyor.

Terası küçük demir sobalar ısıtıyor. Bunlardan birinin yakınına oturuyorlar, Sebastian ılık içilen, beyazımsı yeşilliğiyle absente benzeyen bir içki olan Pernod Fils'ini ısmarlıyor; Sylvester ise bir fincan kakao.

Sylvester kadınlara ilişkin, sözüm ona çok büyük başarılarından söz ediyordu. "Biliyor musun," dedi, "vücudum kusursuzdur. Bir kadına sahip olmak istemeyeyim, hemen yatıverir aşağı." Bitirimce, umursamaz bir ifade biçimi bulmaya çalıştı. Dün bir kadın gelmişti ki, üf, o biçim, açık sarışın, genç bir İngiliz, olağanüstü, safkan. Bir sürü kaba erkek deyimi sarf ettikten sonra birden tiksintiyle fincanını öteye itti ve başka bir telden çalmaya başladı. Nefret ettiği o Şarklı kanını

açığa vuran güzel gözleri acıyla doldu; daha demin atıp tutan sesi hüzünlü bir havaya büründü. "Öyle doymuşum ki bütün bu kadınlara, o kadar iğrenç bir kolaylığı var ki onlara sahip olmanın... Ah, benim özlediğim, başka maceralar."

Eli –Sebastian bu elin biraz kirli olduğunu fark etti, ayrıca esmer ve damarlıydı– gene Ariel'in tüyleriyle oynuyordu. Şairin tanımadığı bir sevgiliyi kazanmaya çalıştığı, ona taptığı, onu tasvir ettiği ve övdüğü, eski Fransızca birtakım mısralar okuyordu ezberden; belki de hiç olmayan bir sevgiliydi bu.

"Bir masal yazmak istiyorum –bilirsin ya, hakiki müzik gibi bir masal–, içinde mantık olmayacak, sırf melodi. – Bu masalda bir genç tanımadığı, yaşayıp yaşamadığını bile bilmediği bir kızı sever; ve bu kızı bütün ruhuyla sever; ve onun bir parçası olduğunu hissetmektedir, bütünüyle; ve bu kız onun annesi, kız kardeşi, sevgilisi, karısıdır. Sahiden ve hakikaten: Onun kadınıdır. Genç artık sadece bu kadında yaşamaya başlar, yalnızlığı bu kadında, bu rüyada ortadan kalkmıştır."

Sylvester Marschalk gerçekten de Boulevard St. Michel'in donuk ışıklarına öyle büyülenmişçesine bakıyordu ki, Sebastian neredeyse korkuya kapılır gibi oldu. Üzerine, sebebi herhalde serin gece rüzgârı olmayan bir ürperti gelmişti. Paltosunun yakasını kaldırdı, Bask beresini iyice alnına indirdi.

"Seni tanımadığım için güzelsin," diyordu Sylvester hâlâ o tanımadığı sevgiliye.

Sebastian çok derinlerde hatırası olan bir melodiye yeniden rastlamışçasına dinliyordu.

"Ah, o yaşanıp geçmiş zamanlarda – kız kardeşimdin benim veya karım!" dedi Sylvester karanlığa doğru, oradan da çiseleyen yağmurun cevabı geldi. "Ya, ben daha Montparnasse'a gideceğim," dedi Sebastian aniden ve ayağa kalktı. Masaya, bardağının yanına beş frank ve biraz bozuk para bıraktı. Sylvester de hülyalara dalmasına neden olan hipnozundan uyanmış gibiydi. "Montparnasse'a mı?" diye sordu, hemen yine saldırganca. "Nasıl oluyor da şu müptezel bohemlerle bir masaya oturabiliyorsun?"

Sebastian cevap vermek yerine, "Masalını yazınca hemen göster bana. Muhakkak çok güzel olacak. Evet, mutlaka he-

men okumak isterim. Çok merak ediyorum – halbuki aslında nasıl olacağını da gayet iyi biliyorum," dedi.

Sylvester bu övgüye sevinerek gülümsedi. El sıkıştılar.

"Viens, mon Toutou!" Köpeği çağırdı, arkasını döndü, Seine'e doğru, bulvar boyunca yürüdü.

Sırtında dar, bele oturan, açık gri bir palto vardı –bir hayli yıpranmış, ama iyice fırçalanmış bir palto–; başında da küçük, sert bir melon şapka.

Bayan Grete, beraberinde kalabalık bir grupla "Kırmızı Domino" barına girdi. Yanında şu kişiler vardı: Froschele, bir akşam önce Münihli bir ortak tanıdıkları tanıştırmıştı, üstündeki ufak beyaz yakalı dar, siyah elbiseyle gayet çocuksu ve ne idüğü belirsiz bir havası vardı; Pixi diye çağırdıkları, çekici ve narin, hep bir şeftali gibi taze ve iştah açıcı görünen, küçük, maymunsu çehresinden ötürü çok sevilen, ufak tefek bir tiyatrocu kadın (ipek gibi kâkülleri alnını ta gözlerine kadar örtüyordu); Richard Darmstädter, köpeğiyle beraber İngiliz Freddy ve körkütük sarhoş olan genç bir Amerikalı kadın.

"Kırmızı Domino" ana baba günüydü. Kulübün ön tarafında, ki asıl bar burasıydı, boş masa kalmamıştı; yanlardaki localardan birine ulaşabilmek için kendilerine dans eden çiftlerin arasından yol açmaları gerekti. Ufak tefek, kel bir bey reveranslar yaparak gelenleri karşıladı, tam oturmuşlardı ki, elinde şampanya mönüsüyle başlarında bitiverdi. Hemen karar vermek istemedikleri için de, biraz bozularak yanlarından ayrıldı ve küçük çığlıklar atarak, dans edenlerin arasında hoplamaya, havaya konfeti atmaya ve renkli, çocuk işi bir düdük çalarak neşe saçmaya koyuldu.

Kulüp ölgün bir kırmızı ışıkla aydınlatılmış ve duvarlarda yelpazeler, Çin işi lambalar gibi bolca ıvır zıvırla süslenmişti – "Gece kulübü denilince en saf insanın aklına ne gelirse, aynen öyle," dedi Darmstädter. Ayıca, burası karışık cinsten bir yerdi. Birbiriyle dans eden delikanlılar da vardı, barmen olarak çalışan, saçı kınalı bir genç adamın şuh çığlıkları duyuluyor-

du, ama kavalyeleriyle gelmiş yosmalar çoğunluktaydı. Şampanya içilen localarda oturanlar ise, zevcelerine Berlin'in sefahatini göstermeye azmetmiş şu açık fikirli avukatlarla çorap fabrikatörleriydi. Zevceler sansasyon açlığı içindeki bakışlarını etrafta gezdiriyor, küçük kelin böyle hoplaya zıplaya, acayip acayip düdük çalmasının tam bir kaçıklık olduğunda birleşiyorlardı.

Bayan Grete, dumanlı-parfümlü havayı kendinden geçercesine kokladı, şampanya kadehini kaldırıp seslendi: "Çocuklar, burada kendimi evimdeymişim gibi hissediyorum!" – "Anacığımın yanındayım sanki!" diye tamamladı Darmstädter, bunun üzerine Grete'den kâğıt yelpazeyle hafif bir şamar yedi.

Grete gerçekten formundaydı. Suni bir güzelliği olan yüzü pembemsi yarı karanlıkta pırıl pırıl, ağır ve tecrübenin verdiği çekicilik sayesinde gizemliydi. Kulağında, yüzünü Şark havasıyla çevreleyen uzun, siyah küpeler, boynundaysa siyah taştan ağır, pırıltılı bir kolye vardı. Siyah tülden elbisesi her şeyi örter gibi görünüyor, ama sonra, büyük ölçüde şeffaf olduğu anlaşılıyordu, öyle ki aşağıya kadar bütün sırtı ve kolları çıplak sayılırdı, biraz fazla yumuşak ve beyaz eti sadece, üzerindeki tülün esintisinden bir büyüyle sarılmış gibiydi.

"Aslında böyle senin gibi bir şeyin neslinin tükenmiş olması gerekir," dedi Richard ona saygıyla. "Beardsley'lerin, Toulouse-Lautrec'lerin zamanından kalma bir tanrıça."

Grete tombul tombul kırıttı.

Bu arada Freddy kalın sesi ve zorlandığı Almancasıyla Froschele'ye onu çok hoş bulduğunu açıklıyordu. Froschele büzülüp oturmuş, kısık gözleriyle kuşkulu kuşkulu bakıyor ve durmadan Freddy'nin köpeği Leu'yu okşuyordu. Freddy ona doğru eğildi, öyle ki yüzünü kan bastı ve alnında bir damar kabardı: "You are so lovely, Fro-schele" (isim, acınası bir zahmetle çıkmıştı ağzından). Froschele ise, o tiz, başına buyruk kız öğrenci sesiyle, "Benim *sadece* köpek hoşuma gidiyor. Evet, sadece köpek," dedi.

Freddy hayranlıkla güldü. "En iyi zevk, seninki!" Başına hücum eden kanı biraz durdurmak ve daha bir içten gülebilmek için geriye yaslandı. Aslında güzel, ama aynı zamanda

soğuk ve güven verici olmaktan uzak yüzü aşk sayesinde sevilesi bir hal almıştı. Saçlarının başladığı yerin sol tarafta aniden iyice alnına inmesi ve bir kulağının ötekinden büyük olması gibi küçük kusurları göze çarpsa da insana sempatik geliyordu.

Sarhoş Amerikalı kız locanın korkuluğuna ata biner gibi oturmuş, neşe içinde şampanya kadehini sallıyordu. (1910 yılından bir karnaval sahnesi resmi.) "Bana gelin! Bana gelin!" diye bağırıyordu dans eden kalabalığın içine doğru gelişigüzel. Tam böyle davranılmalı, başka türlüsü olamaz, diye düşünüyordu, bu günahkâr, ihtiyar Avrupa'da.

Herkesin sevgilisi Pixi, sesli operet filmlerinde prens yaveri rollerine çıkan, fraklı bir genç adamla dans ediyordu.

İçeriye, bir kısmı Bayerler'in düzenlediği geceden gelmekte olan bir grup girdi. Bob Mardorf başka bir mekâna uğramış, Bayerler'e davet edilmemiş olan Güney Amerikalı sevgilisini almıştı. Kızın üzerinde gümüşi bir gece elbisesi, saçının arkasında başının bir hayli üstüne çıkan, yeşil bir tarak (hakiki İspanyol), ayağında yeşil brokat ayakkabılar vardı. Tırnakları da yeşil ojeliydi ve sanki dudakları ve burun delikleri de biraz yeşil makyajlıydı. – Yanında, durmadan gülen, çok güzel bir kız vardı, saçları kıpkırmızı boyalıydı ve o kadar büyük, yumuşak ve şehvetli bir ağzı vardı ki, Richard Darmstädter bu ağzı küçük bir önlükle örtmenin daha kibarca olacağını söylemeden duramadı. Genç kızın adı Olly'ydi ve kibar fahişelerin, aydın çevreleriyle teması olan kaymak tabakasından biri olarak tanınıyordu.

Onların arkasından Konsolos Bruch geldi, gözleri çapkın çapkın, merakla etrafta dolaşıyordu, yanında da kısa boylu, koca göbekli, kelebek gözlüklü diğer bir büyük sermayedar vardı.

Zıplayan, düdük çalan, sevinç çığlıkları atan küçük kel, bu kalburüstü hanımlar ve beyler karşısında dakikalarca eğilerek dil döktü, onlar da hemen üç şişe şampanya ısmarladı. Bob Mardorf frak pelerinini çıkarıp abartılı bir jestle komilerden birine doğru fırlattı – artık sadece filmlerde giyilen türden, beyaz, ipek astarlı, hakiki bir frak peleriniydi bu; o sırada

dans ederek önlerinden geçmekte olan tanıdıklarına yumuşak, neredeyse peltek bir teğmen sesiyle, "Bir felaketti gene şu Yahudi'nin daveti," dedi. "Çocuklar, ah şu Berlin muhabbeti yok mu! Neyse, Tanrıya şükür öbür gün yine ver elini Londra." (Bob Mardorf: Her an Londra yolculuğuna çıktı çıkacak.)

Parayı veren hanım arkadaşı simsiyah parlayan gözlerle etrafına bakıyordu. Yüzü hem keskin hatlı hem tombulca, burnu kemerli, gıdısı gevşekti. Kibarca bir hesapla kırk beş yaşındaydı.

Konsolos Bruch Bayan Grete'yi dansa kaldırdı. "Öyle harika bir sesiniz var ki hanımefendi, hakikaten nefis mi nefis," diye mırıldandı şehvetle, bir taraftan kadını cazın baygın ritmiyle sürüklerken. "Siz muhakkak sanatçıydınız, öyle değil mi?"

"Öyle denebilir," diye başını salladı Bayan Grete, trajik bir ifadeyle. "Evet, bir bakıma hâlâ sanatçıyım." Esrarengiz havalardaydı. Konsolos etkilenmiş bir halde sustu.

Bayan Grete kavalyesi tarafından masaya getirilince kalbinin duracak gibi olduğunu hissetti. Çünkü, kimdi o, üstünde kirli gri bir takım elbise, çorapsız ayağında üzerinden çıplak, yara bere içindeki bileklerinin göründüğü beyaz spor ayakkabılar, yaka yerine boynunda kirli bir ipek fularla kendisine ait boş sandalyenin arkasında kımıldamadan duran? Walter, o korkunç oğlu Walter! Ah Tanrım, ne diye almışlardı onu içeriye? – Çarpılmış gibi bakıp duran konsolosa bir acele veda etti. Islık gibi bir fısıltıyla oğluna sordu: "Delirdin mi sen?" Fakat oğlan yüksek sesle, o kalın ve hantal sesiyle cevap verdi: "Öyle acıktım ki... Seni burada bulurum dedim."

Koyu renk, birbirine yakın duran, tutkulu gözlerini gencin ifadesiz, ablak ve kuvvetli yüzünden ayıramayan Richard Darmstädter, "Müsaadenle ahbabına yiyecek bir şeyler ısmarladım, Grete. Yanılmıyorsam jambonlu omletle yağlı ekmek," dedi ve güldü. Delikanlı ciddi bir ifadeyle başını sallayarak doğruladı.

Bayan Grete tecrübeli bakışlarla durumu kavramaya çalışıyordu. Uğradığı hasar öyle korktuğu kadar feci değildi, büsbütün rezil olmuş sayılmazdı. Darmstädter delikanlıya bayıl-

mış görünüyordu, bundan bir zarar gelmezdi. Küçük İngiliz sadece Froschele'yle ilgileniyor, o da o ufacık vücuduyla oturduğu yerde büzülmüş, berikinin ilanıaşkını dinliyordu. Herkesin sevgilisi Pixi durmadan film artistleriyle, lezbiyenlerle ve sanayicilerle dans ediyordu; zincirlerinden boşanmış Amerikalı kız ise loca korkuluğunun üstüne boylu boyunca uzanmış, peltek peltek yanına birisinin yatmasını istediğini söylüyordu. – Böyle olunca, Bayan Grete küçük bir kahkahayla, ola ki biri kulak verir diye, "Bu benim eski bir ahbabım," dedi, "son derece iyi huylu ve terbiyeli bir çocuktur."

Walter bunu duymamış gibiydi. Annesini teğet geçip, Richard Darmstädter'e yönelerek, "dışarda kar yağıyor," dedi, "ben yatmam artık, hemen kuyruğa girerim ki kar küreme sırası bana gelsin. İşsizim de..." (İşsiz: başka bir dünyadan gelme bir kelime, bu parfümlü, sevinç çığlıklarıyla dolu eğlence yerinin ortasına ağır bir çuval gibi iniveren bir kelime.)

Berlin'de işsizlerin çıkardığı arbedeler. Komünistlerin sloganı: "Haydi vurun!" Saat birde Linden Sokağı'yla Jerusalem Sokağı'nın birleştiği köşede on beş kadar delikanlı toplaşmış ve "Karnımız aç!" diye bağırarak Karl Kisch'in Linden Sokağı 105'teki kasap dükkânını basmıştı.

Freddy, Froschele'nin küçük ellerini kendi kocaman, kırmızımsı, lekeli elleri arasında tutarken:

"Ben bu güzel köpeğimi çok seviyorum. Fakat onu sana hediye ediyorum, eğer sen bana uzun, uzun bir öpücük verirsen," dedi.

"Bana hediye mi ediyorsunuz?" Froschele'nin sevinç çığlığı. Köpeği öpüyor, Freddy'yi öpüyor. Locada sevinç dansı, sandalyelerin üstüne fırlıyor. Zıplayan cüce, çılgın rahibecik.

Jambonlu omletle yağlı ekmeği getirdiler. Walter ağır ağır yemeye başladı.

Bayer malikânesi.

Sonja dans salonuna açılan kapının dibinde, yüzü sanki sırf kalın gözlük camlarından ibaretmiş gibi görünen tiyatro

eleştirmeniyle sohbet ediyor. Tiyatro eleştirmeni, kötümser bir tavırla konuşuyor:

"Bakın, insan Berlin'in batısında bulunan şu süslü püslü komedi pavyonlarındaki hiçbir galayı kaçırmıyor, veya Devlet Tiyatrosu'na gidip yukarıdaki o beylerin ve hanımların rol kesişlerini, o yeni, kötü diyalogları ya da güzel, eski, tozlanmış olanları ezberden söyleyişlerini izliyor; sonra bunlar hakkında bir şeyler yazıyor ve Tanrı bilir nasıl da mühim şeylermiş gibi yapıyor. Dört milyon işsiz olduğunu veya yarım milyon Çinlinin düpedüz açlıktan öldüğünü okuyunca insan utancından ölecek gibi oluyor. Gene de yazıyor işte o haltları. Bu arada, çalıştığı demokrat gazete her gün komünistler ya da Naziler tarafından havaya uçurulabilir..."

Bay von Grusig önlerinden genç Bayan von G. ile dans ederek geçti. Millet fısıldaşmaya başlamıştı bile, ikisi bütün akşam, durmadan birbirleriyle dans etmişlerdi. "Bunlar şahane bir çift olacağa benzer." Bay von Grusig, mekanik bir gülümsemeyle fil dişlerini gösteriyordu; Bayan von G.'nin yüzüyse kötücül bir ifadeyle kendi içine kapanmış, yaptığı makyajla bir emaye tabakasının altında kalmışçasına örtülmüştü.

Tiyatro eleştirmeni konuşmaya devam ediyordu: "İnsan bu köhne eğlence dünyasının çilesini çekiyor, halbuki başka tarafta kararlar veriliyor. Bütün koşullar o kadar olgunlaştı ki. Bakın, kapitalizm..."

Café du Dôme'un terası, nemli ve serin havaya rağmen kalabalıktı. Küçük demir sobaların yakını rahattı, ama biraz daha uzakta oturunca üşünüyordu.

Sebastian, bir saat beraber oturmakla fazla sıkılmayacağı birkaç tanıdık aradı. Sadece bir tane görebildi –Jack Bradley, Amerikalı genç ressam– ve o da sekiz on kişilik bir grubun içinde oturuyordu. Grubun ilgi odağı, Sebastian'ın daha önce iki veya üç kere Montparnasse'ta dikkatini çekmiş olan bir kadındı. Güzel, geniş, vahşi bir yüzü vardı ve neredeyse her zaman gülüyordu. Paralı olmalıydı, çünkü çoğu zaman

bütün hesabı ödüyordu. Sebastian onun Polonyalı olduğunu ve uzun zaman Almanya'da yaşadığını duymuştu.

Bulabildiği tek yer, Polonyalı kadından iki masa ötedeydi. Sigara ve Pernod'sunu ısmarladı.

Yanından Berlinli bir tanıdığı geçti, Paris'te kurban arayan bir sosyete fotoğrafçısı; Sebastian ayağa kalkmak, kadını selamlamak ve onunla birkaç dakika konuşmak zorunda kaldı. Bu sırada, Polonyalı'nın kendisine baktığını fark etti. Gülüyor ve kendi arkadaşlarıyla konuşuyor, ama bu arada *ona* bakıyordu.

Sebastian macera peşindeki Berlinli'yle vedalaşıp yerine oturdu. Polonyalı ona baktı ve güldü. Karşılık olarak o da biraz mahcupça güldü.

Gülen kadın birden şaşırtıcı bir hareket yaptı: Masasında ne kadar pasta tabağı, fincan tabağı varsa toplayıp kendi önüne yığdı. Sonra Sebastian'a hücuma geçti. Tabakları birbiri ardınca, suyun üstünde yassı taş kaydırır gibi, yatık olarak ona doğru fırlatıyordu. Aralarındaki iki masayı maharetle ıskalıyor, Sebastian ise üstüne gelen bu mermileri tutmak zorunda kalıyordu, yoksa gidip birinin yüzüne çarpacaklardı. Alabildiğine heyecan verici ve tehlikeli bir cilveleşmeydi. Hiç değilse enerjik yöntemleri var, diye düşündü Sebastian ve korkuyla, bir sonraki tabağın uçarak gelmesini bekledi. Garsonların yüzünde dehşet ifadesi vardı, ama bu kadar cömert bir müşterinin böyle kaçıklıklarına göz yumulurdu. Sonunda bir tabak kırıldı, kadın fazla kısa menzilli atmıştı. Taş döşemenin üstünde keskin bir şangırtı koptu. Sebastian porselen parçası kaçtı mı diye bakmak için elini gözüne götürdü. Karşısındaki kadın daha da yüksek sesle gülüyordu.

Şimdi işaretparmağını kıvırmış, onu çağırıyordu. "Bizimle bir şey iç!" diye seslenip el salladı.

Jack Bradley Sebastian'ı takdim etti: "Bu, Sebastian, a young German writer[21] – bu da bizim Greta Valentin'imiz, Garbo değil, ama Valentin daha iyidir."

21 A young German writer (İng.): Genç bir Alman yazar (ç.n.)

Sebastian kadına nerede bu kadar güzel yandığını sordu, o da cevap verdi: "Daha yeni seyahatten döndüm. Küba."

Tenindeki güneş hâlâ hissediliyordu. Altın tonunda bir kahverengiydi bu ten.

Sebastian seyahatle ilgili bir soru daha sordu, ama sadece, onun yüzüne bakmak için bir bahanesi olsun diye. Âşık olmuş değildi, ama bu yüz kendisinde tuhaf derinlikte bir merak, sıra dışı yoğunlukta bir ilgi uyandırmıştı.

Belirgin biçimde Slav-Yahudi tipinde bir kadındı, basık bir profili, hafifçe dışa kıvrık, dolgun dudakları vardı. (Dudakları kurumaya yatkındı, çabuk çatlıyorlar, bu da onlara acılı ve dokunaklı bir hava veriyordu.) Çene çizgisi sert, düzgün ve enerjikti; buna karşılık yukarıya, yüksek ve kuvvetli elmacık kemiklerine çıkan geniş alanlarda tam bir boşluk ve cansızlık hüküm sürüyordu. – Gözlerinin rengi ancak tahmin edilebilirdi, çünkü hep değişiyordu. Bu renk çoğunlukla koyu bir yeşildi.

Onunla aynı masada oturan erkeklerden birkaçı onu çok seviyora benziyordu (en başta da, coşkulu ve arzulu bakışlarını ondan ayıramayan, karamsar havalı bir İspanyol ressam). Ötekilerse bir arkadaş rahatlığı içindeydi. Ama hepsi ona kur yapıyordu. "Bu sizin için büyük bir an," dedi genç bir Alman Sebastian'a. "Montparnasse'ın kraliçesiyle tanıştınız." Greta güldü. "Hiç değilse burada doğru dürüst bir şeymişim yani."

Birkaç dakika laflandı, bir sergiden, semtteki bir skandaldan söz edildi. Birdenbire Greta evde bir şey unuttuğunu ve alması gerektiğini açıkladı. "Sebastian bana eşlik eder." Ayağa kalkmıştı bile.

Dışarıda kadının İtalyan yarış arabası duruyordu; parlak renkte, havada uçabilirmiş gibi hoş bir hafifliği olan bir şeydi. "Merhaba, hayvanım," dedi kadın, köşede uslu uslu onu beklemiş olan arabasına. Bir binicinin atının sağrısına vurduğu gibi üzerine vurdu. Sanki ava çıkacakmış gibi arabaya atladı. "Masadaki insanlar midemi bulandırdı," dedi neşeyle. "Şu İspanyalı taş ustası nasıl da dikiyor gözlerini! – Ama sen daha birkaç gün önce dikkatimi çekmiştin..."

İki dakika geçmiyor, bir başka misafir Bayan Julia'ya geliyordu: "Sevgili hanımefendiciğim –sevgili Bayan Julia– binlerce teşekkür, ne hoş bir toplantıydı bu gene – hayır, gerçekten gitmemiz gerekiyor, korkunç geç oldu gene."

Saat bir buçuktu. Julia kuvvetinin sonuna gelmiş görünüyordu. Bütün akşam kendini sıkıp bütün o alışılagelmiş saçmalıkları dinlemek ve kendi de tekrarlamak zorunda kalmıştı; öyle ki şimdi içinde, tarif olunmaz bir kendini koyuverme isteği yükseliyordu. "Neticede bir parça akıl hastasıyım," diye düşündü inatçı inatçı, sonra da canı istediği gibi gevezelik etmek için gotik kütüphane-çalışma odasının bir köşesinde yalnız bulduğu Sonja'yı gözüne kestirdi. "Sonja, canım yavrum," diye başladı heyecanlı, solgun dudaklarıyla konuşmaya, "ne güzel, sizi burada böyle bir köşede tek başınıza bulmam, harika bir şey, fevkalade, şahane. Eh, bakın ben de size eğlenceli bir şey anlatayım." Azimle oturdu, dizleri biraz birbirinden ayrı, elleri dizlerine dayalı, belden yukarısı hafif öne eğik, içinde ürkütücü bir biçimde kana susamış ışıkların yanıp söndüğü yeşil gözleriyle aşağıdan yukarı bakıyordu. "Şimdi, size ne diyeyim," diye başladı lafı uzata uzata, "geçenlerde gene bir ziyaret edeyim dedim o güzel, modern tımarhaneyi – hayır, hayır, hiç de düşündüğünüz gibi değil, sizi gidi şeytan sizi!" (İşaretparmağını cilveli cilveli, tehdit edercesine sallıyor, bunu yaparken gerçekten cadıya benziyor.) "Tamamen kişisel, öyle kendi kendime bir eğlence ziyareti. Önce çok ilginç ve matrak birkaç vakaya rastladım – bir düşünün hele, hi hi, ihtiyar bir kadın, nesi var nesi yoksa göstermeden duramıyor, bir düşünün ve bağlantıyı kurun (Julia dizlerini tehlikeli bir biçimde ayırdı), bir de ufak tefek bir adamcağız, hep dans ediyordu – gözümü karartıp erkekler kısmına da geçtim, evet, evet, evet, her ne kadar erkeklerden dehşete kapılsam da, sırf bilimsel merakımdan; ama asıl eğlence de en sonunda geldi." İyice öne eğildi, dudaklarını büzerek fısıldadı: Tam çıkıp gideceğim, yani kısacası, tam sıvışacağım, koridorda yaşlı bir beyle karşılaşıyorum, hiç de fena değil, yani ilk bakışta

gayet saygıdeğer –sivri kır sakal, altın gözlük, aksak bir yürüyüş– ve diyorum ki: Aman Tanrım, babam bu. Bekçi de adamın arkasından seğirtip demez mi: Öz babanızı tanımadınız mı, hanımefendi? Evet, kendisi çoktandır burada, kapalı bölümde, sizden gizli tuttular. Ne dersiniz bu işe, hi hi hi?" Başını geriye attı, kaskatı kâkülleri sallandı, gözlerini kıstı, ellerini dizine vurdu ve sözlerine tüyler ürpertici bir kikirdeme ekledi. Sonra hemen yine ciddileşerek, yine öne eğilerek, bir sırrını açarmışçasına fısıldadı: "Bu çok ilginç bir şey, yani sırf bilimsel açıdan bakıldığında. Hatta hepsinin rüya olduğunu varsayarsak –buna kim karar verebilir ki?– vaziyet gayet açık, yani ırsi olarak üstüme bir yük almış olduğum, babamın bana bir işaret vermiş olduğu; anlıyor musunuz? Yanlış anlamaya oldukça kapalı, gayet bariz bir işaret." Şimdi kendisi sıska elini sallayarak işaret veriyor, bir yandan da başını çevirerek kulak kesiliyor.

Gelen, birkaç dakikadan beri onu gözlemekte olan kocası Geheimrat Bayer. Hafif kızarık alnıyla yaklaşıyor, Julia'yı uyarırken mahcup mahcup Sonja'ya bakıyor: "Yine gevezeliğin tuttu, Juliacığım! Kendini toparlamaya çalışsana!" Gür kaşlarının altından öyle bir bakıyor ki, kadın oturduğu sandalyede huzursuz huzursuz ileri geri sallanmaya başlıyor. "Sonja'ya timarhaneleri anlatmak istedim, o kadar," diye yalvarıyor utangaç utangaç, "öyle matrak maceralarım oldu ki orada. Ah, şu genç gaspçı katiller çoğunlukla çok eğlenceli oluyor..." Fakat W. B. tehdit edercesine onun sözünü kesiyor: "Holde birkaç misafir daha var, galiba seninle vedalaşmak istiyorlar." Kadın itaatle ayağa kalkıyor, elbisesinin gri kuyruğunu topluyor ve bir başrahibenin dimdik duruşuyla, kötü bir ifadeyle kısılmış gözlerle yürüyüp gidiyor.

"Zavallıyı neden kibar ev sahibesi rolü oynamaya zorluyorsunuz?" diye soruyor Sonja, kadının arkasından kederle bakarken. "Yapamıyor işte, bu onun için korkunç bir şey olmalı." W. B. bacaklarını açmış, ağzında bir puro, gür kaşları çatılmış, elleri pantolon ceplerinde yumruk olmuş, karşısında duruyor. "Hastaneye kapatılmak yerine benimle yaşadığı sürece başarmaya mecbur." Sonja ayağa kalkarken düşünüyor:

İşte tipik bir zorba, doğuştan büyük girişimci, hepsi bu. Kendisinde başka zaman hiç görülmeyen, tuhaf bir biçimde ölü bir sesle, "Şimdi gerçekten gitmem lazım. Yarın sabah prova var da," diyor. O anda hemen gene, W. B.'nin kendisini içtenlikle kazanmaya çalışırken kullandığı o bildik jestleri ve bakışlarıyla karşılaşıyor: "Bunu bana yapamazsınız, Sonjacığım. Şimdi ötekiler gidiyor, bir çeyrek saat biz bize kalabileceğiz. Biliyorsunuz ya, sizinle konuşmam lazım." Bunları öne eğilerek, içinde büyük bir ateş ve tutkunun bastırılmış olduğu, yakıcı bir fısıltıyla söylüyor. Sonja bir eliyle gotik koltuğun kenarına dayanarak, "Gerçekten, yorgunluktan ayakta duracak halim kalmadı," diyor, bunun üzerine W. B. hemen derinden incinmiş, ıstırap içindeki adam rolüne geçiyor. Dudaklarının ve kaşlarının etrafında acının yarattığı seğirmeler oluyor. "Tabii, ne diye kalasınız ki benim yanımda, akşamın bu geç saatinde, ihtiyar bir adamla? Tabii, biliyorum canım: Siz genç kızlar her şeye objektif bakarsınız, Tanrıya şükür ki duygusal değilsiniz." Adamın ona bu tavırla yaklaşması Sonja'yı genellikle kızdırır ama bu kez yorgun olduğundan, teslimiyet içinde gülümsüyor. "Bu yaptığınıza şantaj dendiğini biliyorsunuz. Peki, kalıyorum."

Holde artık pek az insan vardı, Maurice Larue o sırada Bay von Grusig'i sorguya çekerek Bayan von Humboldt'un –von Grusig'in, hizmetinde çalışarak büyük bir beceriyle diplomatik çevrelere girdiği o politikacı kadının– özel hayatına ilişkin birkaç ayrıntıyı öğrenmekle meşguldü. "Oo, çok ilginç," dedi Larue tiz bir yakınma sesiyle, "demek kültür bakanı, çok samimi bir yakını. Bunun da herhalde eğitim ve öğretim kanunu bakımından birtakım neticeleri olacaktır." Grusig kayıtsız, ama dimdik bir uşak duruşuyla –çünkü bu ufak tefek Fransız zengindi, elinin altında ilişkilerden meydana gelen bir labirent vardı ve hatta imparatorluğumuzun başkanı tarafından kabul edilmişti– Madam Humboldt ile kültür bakanı arasındaki ilişkiler üzerine daha da mahrem bir imada bulununca, Maurice iyice alçak sesle ve tam üç kere güldü – "Ha ha ha..."; dökülen kuru yaprakların hışırdaması gibi bir sesti bu.

Larue, Sonja ile Geheimrat Bayer'in yan odada baş başa ol-

duklarını fark edince huzursuzlandı –Bayan von Humboldt hakkında öğreneceğini öğrenmişti–, ağırlığını bir ayağından ötekine verdi ve karşısında Grusig artık öyle birinci sınıf sayılmayacak politik dedikodularına devam ederken sağa sola bakındı. Sonunda artık kendini tutamaz oldu. "Şu çok güzel, siyah elbiseli genç hanım," diye lafa girdi dolambaçlı yoldan, eliyse göğsünde taşıdığı gizli dedikodu defterini aramaya koyulmuştu bile, "tanıyorum onu galiba, sanırım St. Moritz'te rastlamıştım kendisine. Herhalde Matmazel Sonja bu, değil mi, hani şu meşhur genç tiyatrocu?" Muhtemelen Sonja'nın kendisinden ne kadar iğrendiğini fark etmiş olan Grusig ise sırıtarak başıyla doğruladı: "Her ne kadar meşhur genç tiyatrocu sözü biraz abartılı olsa da..." Fakat Larue onu dinlemiyor, tiz bir yakınma sesiyle sevinç çığlıkları atıyordu. "Oo, çok, çok ilginç! Hep duyuyorum, şu dans ustası Gregori'yle evlenecekmiş, şimdi de görüyorum ki, Geheimrat'la pek samimiler." Küçük adımlarla oradan uzaklaştı, işleri geceleyin kotaran masal cücelerinin kıvraklığıyla, hayaletimsi bir rüzgâra kapılmış gibi kütüphaneye yöneldi. Dudaklarını ısırmakta olan Bay von Grusig'e son bir defa bembeyaz minik elini sallayıp, neredeyse kaybolmak üzereyken, seslendi: "Umarım yakında Adlon'da yemeğe misafirim olursunuz." Uçup giden bir hortlağın, sihirli bir tekerlemeyle yakında gece yarısı yine geleceğini bildiren sesi.

Zeki, yumuşak ve sinsi bir yüzle aniden, altın varaklı bir kilise sandalyesinde oturan Sonja'nın karşısına dikilivermişti. (O sırada dışarıda Grusig Julia'yla vedalaşmaktaydı: "Umarım sizinle yarın Bayan von Humboldt'un kabulünde görüşürüz, hanımefendi." Akbaba burunlu şair de gidiyordu.)

"Sizinle tekrar karşılaşmak ne kadar büyüleyici," dedi Maurice hırıltılı bir sesle cilveli cilveli, biraz içi geçmiş olan Sonja'ya. "Beni hatırlamadınız? Sizinle Engadin'de tanışma şerefine nail olmuştum."

Sonja çok iyi hatırlıyordu, çünkü bu görmüş geçirmiş masal cücesini, dünyada pek fazla kişiyi bulmadığı kadar komik bulmuştu. Evet, hatta ona karşı belli bir ölçüde, yarı alaycı bir sempati de duymuştu; çünkü adamın züppeliği ve dedikodu

düşkünlüğü kendisine olağanüstü denilebilecek seviyede gelmiş ve o hem kötü, hem de zeki gözlerde ara ara bilgeliğe benzer bir şey keşfeder gibi olmuştu. Acaba adamın bu saplantısı sayesinde topladığı tecrübe, başkalarının zihinsel maceralar ve öğrenme çabalarıyla kazandıkları kadar önemli değil miydi? Bu arada adam artık o kadar fazla entrika çevirmiş ve onu bunu çekiştirmişti ki, yüzünün yumuşak ve meraklı çizgilerinde ara sıra, sahici bir hoşgörünün ışıltısına benzer bir şey beliriyordu. Böyle sayısız insan kaderinin ve macerasının sırlarını biliyor olmaktan ileri geliyor olabilirdi bu. – Sonja onu insanlar arasında, ellerini ovuşturup küçük adımlarla ondan ona koşarak sadece kötülük tohumları ekmekle kalmayıp iyilik de dağıtan, birleştirici bir unsur gibi görüyordu.

O nedenle, biraz takılıp kızdırmak için, kesinlikle onu incitme amacı gütmeden, şöyle dedi: "Hakikaten hatırlamıyorum." Ama adam ciddi bir üzüntüye kapılıp bu acıyla olduğu yerde eriyiverecekmiş gibi görünerek tiz ve alçak bir sesle, "Ah, yazık," deyince, hemen, en içten sesiyle hatasını tamire çalıştı: "Yok, tabii, hatırlıyorum – Mösyö Maurice Larue, St. Moritz'de, Palace Bar'da." Larue hemen yine sokulgan ve neşeli halini aldı, hatta Sonja'nın yanına, kilise sandalyesinin kenarına oturdu. Üzerinde, ağaç dalına tünemiş küçük bir maymunun sevimli ve pürdikkat hali vardı. Sonja adamın başının üstünde sarımsı gri, ayva tüyü gibi birkaç tel saç olduğunu gördü.

"Şimdi size madam mı demem gerekiyor?" Sonra Sonja'ya bakarak hüzünle güldü. Son "ha ha"dan sonra ağzı açık kalır gibi oldu, kapamayı unutmuştu, Sonja'yı o kadar dikkatle süzüyordu. "Zevciniz beyefendi geçenlerde Joseph Efsanesi'yle büyük başarı kazandı, gerçekten çok ilginç." Hırsla Sonja'nın söyleyeceklerine kulak verdi. Cevap sakince geldi: "Ben Gregori'yle henüz nişanlı bile değilim." Larue şaşırmış numarası yaptı, "Aa, ben de zannetmiştim ki..." dedi, kırılgan elini yanağına götürürken. "Ayrıca," dedi sonra aniden, ilgisiz bir şey söylermişçesine, "dostumuz Julia bu akşam benim üzerimde çok endişe verici bir izlenim bıraktı, evet, hakikaten, maalesef, maalesef. Geheimrat'ın onunla artık uzun zaman beraber yaşayabileceğini sanmıyorum, hayır hayır, kati-

yen." Sonja serikanlılıkla omuz silkti. "Ben Julia'yı gayet iyi gördüm." Sert bir ifadeyle ileri bakıyordu. Larue dudaklarını masum bir ifadeyle, yusyuvarlak açarak "Oo," dedi sadece, "sahiden öyle mi dersiniz?"

Birden başka bir şeyden bahsetmeye başladı. "Bir düşünün hele, ne kadar eğlenceli, ne kadar harikulade bir şey: bu akşam burada takdim edilen Prenses Y., aslında prenses filan değil. Şimdilik bir prensle beraber yaşıyor, gerisi hep yalan. Prens evlenemedi onunla, çünkü henüz kendisi boşanmış değil. Eğlenceli, değil mi? Ha ha ha." Tam üç kere kuru yaprak hışırtısı. – Birdenbire W. B. bütün ağırlığı ve cüssesiyle kapıda belirdi. Kütüphane yarı karanlık, holse henüz pırıl pırıl aydınlık olduğu için sadece silueti ayırt edilebiliyordu; korku verici bir siluetti bu.

"Artık gitmeniz lazım, Mösyö Larue," dedi kapıdaki adam, tehdit edercesine. Kendisiyle bu şekilde konuşulmasına hiç mi hiç alışık olmayan Maurice oturduğu yüksek yerden korkuyla atlayarak indi. Gene de, ürkek ve sinsi bir gülümsemeyle şunu söyleme cesaretini gösterdi: "Belki Matmazel Sonja'ya evine giderken eşlik edebilirim, değil mi?" Fakat Geheimrat'ın cevabı basitti: "Bayan Sonja burada kalıyor." – Maurice Larue alelacele vedalaşıp holü geçti, vestiyere yollandı. Onun için bu muamele berbat bir şeydi, ama aynı zamanda da harikaydı. "Neredeyse kavga çıkacaktı," diye düşündü, paltosunun içine süzülürken. "Nasıl da utanmazca sahip çıkıyorlar ilişkilerine!" Boynuna üç atkısını sardı –ikisi gri yün, biri yeşil ipek– ve kalın, yün eldivenlerini taktı. Tipinden süs düşkünlüğü beklenirken, çenesine kadar sarılıp sarmalanmış haliyle, başındaki sarkık kenarlı şapkayla daha ziyade hastalık hastası küçük bir bilgin gibiydi. Tabiatı bayağı bir salon adamı olmaktan çok, dünyadan elini eteğini çekmiş bir bilgin olmaya uygundu. Fakat araştırma alanı olarak Avrupa'nın savaş sonrası sosyetesini seçmişti ve bütün tutkulu bilginler gibi onun için de, uğrunda ölebileceği, kendi uzmanlık alanından başka hiçbir şey yoktu. Günün birinde gerçekten bu yolda ölebilirdi, çünkü sağlığı iyi değildi ve bu bir yığın akşam gezmesi ona hiç iyi gelmiyordu. – Küçük adımlarını dikkatle atarak büyük kapı-

dan aşağıya, bahçeye indiği merdivende görünüşü artık sadece acınası, yalnız, ufak tefek bir ihtiyarın görünüşüydü.

Kar yağmaya başlamıştı. Büyük büyük, tembel tembel, lapa lapa düşüyordu. Taneler, yerdeki taşların ve Larue'nün siyah şapkasının üstünde eriyiveriyordu. Küçük ihtiyar üşüdü.

Uşak Georg holdeki büyük ışıkları kapatmış ve yorgunluktan sarhoş gibi sallana sallana aşağıya, aşçı yamağıyla bir odayı paylaştığı bodrum katına inmişti. Bu erkekler odası, aşçılık yapan matmazelin odasıyla iki oda hizmetçisi kızın (daha doğrusu bir kızla bir kadının) odası arasında kalıyordu. Uşak Georg hizmetçi kız Sophie'yle bir ilişkiye başlamış, ama çoktan pişman olmuştu, çünkü Sophie kendisinden pek fazla eylem bekliyor, bu da onu sadece yormakla kalmıyor, aynı zamanda iğrendiriyordu – Georg ahlaken hassas bir insandı; ayrıca kızla her hafta en az bir kere çıkmak zorunda kalıyordu (sinema, dalgalı yüzme havuzu, Halensee kıyısındaki kafe) ve ne yazık ki bu tür durumlarda doğal olan, onun kızı davet etmesiydi. – Georg ayda yüz on beş mark kazanıyor, buna bahşiş ve kendine sağladığı ufak tefek avantajlar ekleniyordu. Kırk üç yaşında bir adamdı ve günün birinde küçük bir tütüncü dükkânı veya buna benzer bir şey açabilmek için biraz para biriktirmiş olmayı isterdi.

Sophie ile Georg bir çift olduklarından, hizmetçi kadın Betty de ev dışından, daha kaliteli bir beyle çıktığından, matmazel alelacele kararını vermiş ve aşçı yamağını özel hizmetine almıştı; çocuk gerçi henüz on sekiz yaşında bile değildi, ama matmazel onun elinden şaşılacak derecede çok şey geldiğini söylüyordu. Hizmetçi kızla uşak Georg bu oğlancağızla otuzunun sonlarına dayanmış, koca memeli hanım arasındaki aşna fişnenin "bütün hane hesabına rezalet" olduğunu düşünüyorlarsa da, bir şey söylemeye cesaret edemiyorlardı, çünkü matmazel çok despottu ve Bayerler'in eski çalışanıydı, ayrıca kendileri de sütten çıkmış ak kaşık değildiler. Durum, hizmetçi odaları arasındaki duvarların, insanın gerçek-

ten her sesi öbür taraftan duyabileceği kadar ince yapılmış olmasıyla bir kat daha nazikleşiyordu. Böylece uşak Georg, geceleyin saat ikiye on dakika kala odasına girdiğinde, iki taraftan gelen uygunsuz seslerden dolayı büyük bir rahatsızlık ve kızgınlık hissetti. Daha içeri girerken, aşçı yamağı Fritz'in ceketinin ve pantolonunun sandalyeye asılı olduğunu, ayakkabılarının da sandalyenin altında durduğunu, fakat kendinin kesinlikle ne odada, ne de yatağına girmiş bulunduğunu kınayarak saptadı. Bu demekti ki, oğlan gene pijamayla matmazelin yanına geçivermişti, daha doğrusu, matmazel üstünde tuvalet önlüğüyle oraya gelip oğlanı almıştı. Uşak Georg, lavabonun üzerindeki aynanın karşısında kravatını çıkarırken dişlerinin arasından domuzluk ve pislikle ilgili bir şeyler mırıldandı. Gümüşi şeritli mavi uşak frakını çıkarmış, şimdilik yatağın üstüne sermişti.

Georg'un yatağıyla lavabonun olduğu taraftaki duvar düzenli ve yanlış anlamaya meydan vermeyecek bir ritimle gelen darbelerle sarsılıyordu. Georg yeleğini çıkarıp pantolon askılarının düğmelerini çözerken mırıldandı: "Daha sessiz yapsanıza şu işi." Ama bunun bir faydası olmadı, çünkü darbeler gittikçe yoğunlaştı, sıklaştı, hatta yatağın gıcırdadığı ve matmazelin uzun uzun inlediği duyulur oldu. Georg, yeleği arkasına, yatağın üstüne atarken, kontrolden çıkmış, fakat haklı bir öfkeyle bağırdı: "Kesin şu gürültüyü, burada uyumak isteyen düzgün ahlaklı insanlar da var!" Matmazelin uygunsuz cevabı, inlemelerle kesilse de anlaşılır netlikteydi: "Ne bağırıyorsunuz öyle, zaten bitirmek üzereyiz." – Bunun üzerine Georg'un homurdandığı sözler de pek nazikçe değildi. Söylene söylene yatağa, şeritli frakın yanına oturdu ve soyunmaya devam etti.

Hal böyle olunca, hizmetçi kız Sophie'nin öbür taraftan seslenip duvara vurması onu içinde acı bir küskünlükle ve pek rahatsız bir pozisyonda yakaladı, çünkü iki büklüm oturmuş, ayakkabısının bağlarıyla uğraşıyordu ve başına kan hücum etmişti. – Hizmetçi Sophie iki kere daha vurduktan sonra seslendi: "Ee, gelmiyor musun yanıma, hayatım?" Bunun

üzerine Georg tek cevap olarak şunu söyledi: "Ne kıyak işyeriymiş burası."

Aceleyle soyunmasını bitirdi, gecelik pijamasını giydi, sımsıkı sarındığı yorganı çenesine kadar çekti. "Etrafında bunca hayvanlık varsa insan faziletli ve dindar biri olup çıkar," diye düşündü öfkeyle ve ışığı kapattı. "Yukarıda da Geheimrat şu pişkin tiyatrocu kızı alıkoydu bu gece." – Fritz yarım saat sonra sırtında pijaması, esneyerek içeri girdiğinde Georg uyumuştu bile. "Uf, ihtiyarla bu iş böyle giderse üç ay bile dayanamam." Ama cevap veren olmadı.

Fritz on yedi buçuk yaşındaydı; kahverengi saçları, küçük ve kalkık bir burnu vardı. Çenesi biraz sivri, gözleriyse gölgeliydi; çünkü yükü ağırdı. Babası işsizdi, annesi Bayerler'in çamaşırlarını yıkıyordu. Aylığı kırk beş mark olan Fritz her ay bunun on beşini annesiyle babasına veriyordu. "Vaktiyle benim için çok büyük harcamalar yaptılar," diye açıklamıştı bir keresinde kendisiyle bu yüzden alay eden bir arkadaşına. Bunun yanı sıra, matmazel bir şekilde mümkün olduğu zaman Fritz'in annesine gizlice yiyecek bir şeyler verirdi. Yani Fritz'in matmazelle ilişkisi annesiyle babasını da ilgilendiriyor, çocuk bu ilişkiyi evlatlık vazifesi olarak görüyordu.

Maurice'in az önce yanından dışarıya süzülüverdiği Geheimrat Bayer yüzünde gergin bir içtenlik ifadesiyle Sonja'ya doğru yürüdü. "Eee, iyi bozdunuz adamı," dedi Sonja, kilise sandalyesinden kalkmadan. Bayer ufak tefek adamın arkasından çatık kaşlı bir bakış daha fırlattı: "Sefil bağırsak solucanı!" – Sonja buna kısık sesle gülmeden edemedi: "Tanrım, hep bu kadar ciddiye alsak..." – "Ben ciddiye alırım," diye iddia etti W. B. tok ve kalın sesiyle. "Ve siz de Sonja, Tanrı biliyor ya, siz de öylesiniz. Sakın öyle hoşgörülüymüş gibi yapmayın!" Sonja düşünceli düşünceli, "Pek çabuk iğrenirim, orası doğru," dedi. "Ama bir şeyi komik buluyorsam, hemen ahlaki ölçütlere vurmaya da kalkmam. O da komik yani, değil mi, şu bizim masal cücesi?" Fakat Geheimrat esneklik gösterecek gibi

değildi: "Böylesi, tahtakurusu gibi bir şeydir," deyip başparmağının enli tırnağıyla işaretparmağının ucuna bir fiske attı; çıtırtıya benzer bir ses duyuldu, böylece hayvanı öldürmüştü. "Niye davet ediyorsunuz onu?" diye sordu Sonja yumuşak bir tavırla. W. B. omuz silkti: "Cemiyet vazifesi. Tabii, saçmalık. – Eh, zaten mösyö artık bundan sonra gelmez." Rahatça ve gaddarca güldü. Gülerken Sonja'nın ayakları dibine alçak bir iskemle çekti. Bu ağır adamın hafif bir iç çekişle oturuşunda insanı duygulandıran bir alçakgönüllülük vardı. Bu arada iskemle de pek o kadar rahatsız sayılmazdı, minderi vardı; rengi solmuş, mor, eski bir kadifeyle kaplıydı. W. B. şimdi, Sonja'nın şahane bulduğu bacaklarının tam karşısındaydı. Ömrümde gördüğüm en cüretkâr bacaklar, diye düşündü ve alnını şimdiden bu bacaklara dayamamak için kendini zor tuttu. Acımasız bir amazon kadınının bacakları.

Bu arada, Sonja tepesinde konuşuyordu: "Hem, insanın evine kimi davet ettiği hiç fark etmiyor, çünkü hepsi saman altından su yürüten pis domuzlar. Şu Grusig mesela, veya yırtıcı kuş suratlı şu edebiyatçı... Boğmalı onları, boğmalı!" Keyifle gerindi; nefret ettiği kanın oluk oluk aktığını düşünmek eğlenceliydi. Aşağıda, Geheimrat dikkatli bir ifadeyle, "Berlin'den taşınmak mümkün. Ben yeterince zenginim," dedi. Sonja inanmazcasına, "Bunu başarabilir misiniz? Güçlü olmaktan vazgeçebilir misiniz?" diye sorunca, alçak sesle şu cevabı verdi: "Kimin için ve kiminle olduğuna bağlı. Ayrıca," dedi yine soğukkanlılığını kazanmış olarak ve hatta biraz fazla yüksek sesle, "şurası da sorulmalı ki, bütün duygusallık bir tarafa, gitmek zaten en akıllıcası olmaz mı? Neyin geleceğini kim bilebilir ki? Sovyet Almanyası'nın kurulmasına yardım etmek şüphesiz zahmetine değecek bir vazife, fakat bizim gibilerin bunu üstlenmesini kasten biraz zorlaştırabilirler ve faşist bir devlette nefes alıp vermek de herhalde pek keyifli olmayacaktır."

Yukarıya, Sonja'ya doğru ateşli bir şekilde, sanki onu, uzak görüşlü her işadamı için en doğrusunun mücadeleden vazgeçmek, şimdiye kadar kazandığını yemek ve Almanya'da ne gibi felaketlerin olacağını İsviçre'de rahat rahat beklemek

olacağına ikna etmesi gerekiyormuş gibi konuşuyordu. Sonja tam –bir espri veya bir uyarıyla– cevap verecekken, odanın karanlık tarafından gri bir gölge sıyrıldı ve sessizce yaklaştı.

Bayan Julia arkadaki pencerelerin yanındaki ağır perdelerden birinin kıvrımları arasına gizlenmiş duruyor olmalıydı. Gözlerini kötü kötü kırpıştırarak halının üzerinden çabucak seğirtti; öylesine hayalet gibi, o kadar hızlı yaklaşmıştı ki, iskemlesinin üstünde sırtı ona dönük oturan Bayer hiç işitmedi. Ancak Sonja, aniden ürkerek, "Ay Julia!" diye bağırınca hemen arkasına döndü. Dehşet içinde, kadına bağırdı: "Ne dolaşıyorsun böyle buralarda? – Çoktan uyudun sanıyordum!" Julia bunun üzerine nazlı nazlı, "Fakat sevgilim, biliyorsun ya – ben neredeyse hiç uyumuyorum," dedi. Sonra da o inatçı alnına düşen sert perçemlerini sallayarak hayaletimsi bir cilveyle ekledi: "Hem, siz de daha burada cilveleşiyorsanız, çocuklar, ben de biraz katılayım dedim." Gerçekten de halının üstüne, W. B.'nin iskemlesinin dibine oturdu; gri ipek elbisesinin kıvrımları, alttan bir rüzgâr eteklerini şişiriyormuş gibi kabarmıştı.

W. B.'ye bu grup düzeni –o ve karısı, Sonja'nın oturduğu kilise sandalyesinin ayakları dibinde– o kadar gülünç ve ayıp geldi ki, hemen sıçradı ve Julia'yı da bileklerinden çekerek oldukça kaba bir şekilde kaldırdı. "Lütfen saçma sapan şeyler yapma burada! Hemen git, yat! Sonja'yla konuşacaklarım var, anlıyor musun?"

Kadın başını yana eğdi, sağ ayağıyla inatçı inatçı yeri eşeledi ve miyavlarcasına, "Julia da birazcık sohbetinize katılmak istiyor," dedi.

Alnı tehlikeli bir şekilde kızaran W. B. –gözlerinin akı da kırmızıya dönmüştü– Julia'nın iyice yanına yaklaştı ve felaket habercisi gibi alçak bir sesle bir kere daha, gergin ve tehditkâr bir babacanlıkla kadının gözlerinin içine bakmaya çalışarak – oysa beriki bakışlarını yana kaçırmıştı– rica etti: "Lütfen, şimdi hemen odana gider misin, Julia? Merdivenden yukarı, odana, anladın mı dediğimi?!" Julia biraz daha mızırdandı: "Azıcık laflamak..." Ama Geheimrat Bayer'in babacan bir gerginlik içindeki sabrı tükenmişti. Karısı Julia'yı bir eliyle dizleri-

nin, bir eliyle kalçasının altından tutarak kucağına aldı ve bir taraftan dişlerinin arasından alçak sesle verip veriştirirken, inleyen kadını holden merdivenlere, oradan da yukarıya taşıdı. Julia ipek kıyafeti dahil altmış kilo bile değildi. Her sabah spor hocası Müller'le çalışan Geheimrat ise harikulade gelişmiş kaslara sahipti.

Sonja, W. B. yukarıda zevcesini yatağına yatırırken aslında sessiz sedasız oradan ayrılmanın tam vakti olduğunu düşünüyordu. Ama kaldı; kısmen yorgunluktan, kısmen de şimdi ne olacağı merakından.

Dostunun az önce yaptığı şey, şüphesiz rezilceydi; öte yandan, bu hareketten etkilendiğini de inkâr edemezdi. Bu küçük ve korkunç olayın kendisi için bir sonucu olmuştu: Her ne olursa olsun, kesinlikle Geheimrat'a merhamet duyması gerekmeyecekti. Az önce görüldüğü üzere, başının çaresine bakmayı pekâlâ biliyordu o. Öyle rol kesip yalnız başına yaşlanmakta olan erkek havalarına girdi mi, asla aldanmamalıydı. Yalnız olmaya herkes yalnızdı. Ama herkes yalnızlığına ilaç olacağını umduğu şeyi elde etmek için onun kadar bilinçli mücadele etmiyor, kendisine eziyetli ve ağır geleni bir kenara atmaya gelince herkesin vicdanı onunki kadar dayanıklı çıkmıyordu.

W. B. daha beş dakika bile geçmeden dönüp odaya girdiğinde hâlâ biraz soluk soluğaydı ve kocaman yüzü hâlâ epey kırmızıydı. Birkaç kere hızlı hızlı, geniş adımlarla, elleri ceplerinde, bıyığını kemirerek, gözleri çatık kaşlarının karanlığında, odayı arşınladı. Sonja bir süre susarak onu izledikten sonra, sakin bir sesle buyurdu: "Yanıma gelin." W. B. tuhaf bir utangaçlık içinde, beceriksizce yaklaştı; Sonja içinde altın ışıkların oynaştığı koyu renk gözleriyle adamın yüzüne sınarcasına bakarak sordu: "Ee, neler oluyor?"

W. B. zincirlerinden boşanırcasına, "Ne olsun ki?" dedi. "Bu kadınla beraber yaşayamam artık. Yarın boşanma işlemlerini başlatacağım. Akıl hastası. Onu hastaneye kapattıracağım." Sonja başını salladı. "Akıl hastası olduğuna şüphe yok. Siz de onu muhakkak hastaneye kapattırabilirsiniz. Düşünülmesi gereken, onu akıl hastası yapanın ne olduğu; ve eğer siz,

W. B., ona biraz daha iyi ve dürüst davranırsanız, belki de iyileşeceği." Adam afalladı, ama sadece bir an için. Sonra gene öfkelendi. "Bana bu hikâyeyi anlatmayın, Sonja, size yakışmıyor! İyi yürekliyi oynamayın! Julia'dan bize ne? O zavallı, işi bitmiş bir hurda. – Mesele sadece, sizin benimle evlenmek isteyip istememeniz." Sonja gözlerini adamın kızgın yüzünden ayırmadan, "Ama biliyorsunuz, ben Gregor Gregori'yle nişanlıyım," dedi. Bunun üzerine W. B. kısa ve kesin bir biçimde, onun bu söylediğine inanmadığını belirtti. "Saçmalık bu," dedi, kalbinin en derinlerinden gelen bir inançla. "Şu Gregori hoş ve heyecan verici biri olabilir, ama neticede dansçı ve eksantrik bir çatlak. Onunla pekâlâ cilveleşebilir, hatta ilişki yaşayabilirsiniz – ama evlenmek, hayır, bununla sadece beni ürkütmeye çalışıyorsunuz."

Sonja, daha çok kendi kendine, "Gregor bunu gerçekten çok istiyor," dedi, sonra da şaşkınlıkla başını kaldırdı, çünkü Geheimrat kahkahalarla, alaylı alaylı gülüyordu. "Bunu kim istemez ki!" Bu arada, bir yandan gülerken, bir yandan da Sonja'nın karşısında ayaklarını yere vuruyordu. "En fazla bir buçuk yıl sonra sizi yüzüstü bırakacaktır." Sonja düşünceliydi: "Bana çok ihtiyacı olduğu kesin." – "Ya ben?" diye sordu Geheimrat; bu arada, elleri hâlâ ceplerinde, sanki ağır işitirmiş de cevabın kulağına bağırarak söylenmesini bekliyormuş gibi öne eğilmişti. "Ya ben? Benim size ihtiyacım yok mu?" Bunu, dudaklarla kaşların titremesi eşliğinde mimiklerin oynadığı büyük ıstırap oyunu izledi. Yahudi Sezarı çehresi ıstıraptan yırtılacakmış gibi görünüyordu. Şimdi ağlayacak, diye korktu Sonja.

Karşısındaki bunun yerine tekrar, kontrollü bir nesnelliğe geçti. "Duyguları işin içine katmadan konuşalım!" talebinde bulundu, görüldüğü üzere kolayca edinemediği, Sonja'dan çok kendinden beklediği bir kararlılıkla. "Biliyorum, sizler böylesiniz. Bu noktada hani şu genç kuşak denilenlerden öğreneceklerimiz var."

(Adam karşısında konuşarak bir aşağı bir yukarı yürürken Sonja düşünüyordu: Tuhaf şey: Yaşlıca insanlar biz daha genç olanların duygulardan nefret ettiğimizi veya onları hiç

bilmediğimizi sanıyorlar. Bu bir sabit fikir. Aslında herhalde her gençlik bir önceki kadar duyguludur, sadece ifade şekilleri değişiyordur. Mesela eğer ben, tutup da sonunda gene şununla evlenecek olursam, bunu sadece duygularım sebebiyle yaparım, asla parasından dolayı değil. Para, olsa olsa hoş bir ilave olur; hatta belki bu duygulara kapılabilmem için gereken ön şartlardan biri.)

Bu arada Geheimrat konuştukça konuşuyordu. Sonja tekrar dinlemeye başladığı sırada şöyle diyordu: "Ayrıca neticede ben çok zenginim." Bu da Sonja'nın düşündüklerine harikulade uymaktaydı. Önce tepki duydu: Bunu bana söyleme cesaretini nasıl gösterebiliyor? Ama hemen sonra: Tabii, beni öyle görüyor –daima nesnel, nesnel, nesnel–, onun gözünde modern gençlik böyle.

"Aşk herhalde sizin alay ettiğiniz bir kelime," diyordu W. B., "onun için size ondan dem vurmuyorum. Fakat bence, aşkı bir tarafa bıraksak da, kararınızın benden yana olması için bazı sebepler var. Şüphesiz, sizin bütün eksantrik heveslerinize anlayış göstereceğim demektir, ben kendim de öyle sıradan biri değilim. Bir önceki kuşaktan olduğumu söyleyebilirsiniz ama yeni şeyler öğrenmek konusunda hiçbir zaman kabiliyetsizlik göstermemişimdir, hem siz de günün birinde yirmi beş yaşındaki halinizden farklı olacaksınız..."

Sonja düşündü: "Kendini, bir otomobil satıcısının markasını sunuşu gibi sunuyor." Yüksek sesle sordu:

"Beni seviyor musunuz ki?"

Geheimrat Bayer'in hazırlıklı olmadığı tek soru buydu; daha ziyade, bankadaki hesabına veya cinsel gücüne ilişkin bir soru beklerdi. İyice kızardı, sonra basbayağı sarardı. "Fakat Sonja, öyle olmasa hiç..." diyebildi sonunda kekeleyerek.

Sonja ayağa kalkmıştı. "Tabii beni ilgilendiren bu," dedi uzun uzun attığı sakin adımlarla odayı geçip üzerinde sigaraların durduğu bir sehpaya doğru yürürken. "Sizin de tahmin edeceğiniz gibi, paranıza elbette büyük kıymet veriyorum – fakat diğer taraftan da, benim hakkımda biraz tek taraflı bir fikre sahip olmanızdan korkuyorum. Garip bir şey aslında: Sizin kadar tecrübeli bir psikolog..."

Bir sigara yaktı, kibrit birkaç saniyeliğine, huzursuz ve parlak aleviyle, öne eğilmiş yüzünü aydınlattı. Geheimrat Bayer, normalde hiç bilmediği bir şey hissetti: düpedüz korku. Sonja'nın alevi kendi yüzüne yaklaştırmak, sonra da kibriti söndürmek için yaptığı o sakin ve cüretkâr hareket gözüne neredeyse doğaüstü göründü. Mitolojideki karakterlere artık bir hayli uzak kalmış beyninde Vesta rahibeleri ve amazonlarla ilgili düşünceler iyice birbirine karıştı. Arkada, kilise sandalyesinin yanı başındaki yerinde kaldı, şimdi odanın bütün genişliği kendisini Sonja'dan ayırıyordu.

"Sonja," dedi oradan, bastırılmış bir sesle, "Sonja, ben elimden geldiği kadar sizi kavramaya gayret ediyorum. Bana yardım etmelisiniz."

Yerinden kımıldamadı, ama şimdi ona doğru gelen Sonja'ydı. Bütün odayı geçerek yaklaşıyor, W. B. onun her adımını izliyor ve kalbinin atışı hızlanıyordu. Sonja sonunda elini W. B.'nin omzuna bile koydu.

"Eski dostum W. B.," dedi, belli bir arkadaş sevecenliğinin tatlı mırıltısını taşıyan yumuşak bir sesle, "göreceğiz. Her şeyi denemek için önümüzde daha koca bir kış var."

W. B. büyük, hantal elleriyle Sonja'yı yakalamaya çalıştı ve boğuk bir "oh" sesi çıkardı. Kadın bunun üzerine bütün vücudu ve kalbiyle hemen geri çekildi. W. B. fısıldadı; büyük aşk sahnesi: "Bu gece yanımda kal." Fakat Sonja'nın aklından şimdi gerçekten, "önceki kuşak" geçiyordu. Bütün o ateşli laflardan ve "Ah seni anlayabilsem!"lerden sonra iş gelip hep aynı şeye dayanıyordu. Gerçekten, bir hayli vıcık vıcık. – "Saçma," dedi kısaca.

Geheimrat Bayer, mazoşistçe bir sarhoşluk içinde, hâlâ yalvarmaktaydı: "O halde hiç değilse bir kere alnından öpmeme müsaade et."

Sonja'nın sabrı tükendi, bu kadarı ona fazlasıyla gülünç gelmişti. Arkasını döndü ve enerjik adımlarla holü geçip vestiyere yürüdü. Hizmetçi kadın Betty de bu arada, kaliteli beyefendisinin yanına sıvışmadan önce, Sonja'nın kürk mantosunu birinci katta hanımlara ayrılan odadan getirmiş, vestiyerde hazır etmişti.

Yine ne yapacağını şaşıran Geheimrat Bayer, kadına mantosunu giyerken yardım etmekte geç kaldı, ancak son anda sokak kapısını açabildi. "Hiç değilse sizi otelinize götüremez miyim?" Ama Sonja kısaca, "İyi geceler," demekle yetindi.

Dışarıda, lapa lapa kar yağıyordu. Sonja mantosunun yakasını kaldırdı. Köşeyi dönünce, bildiği bir arabacı meyhanesi vardı, bütün bu çetrefilli işlerden sonra orada kendine bir duble konyak ısmarlayacaktı. Beyaz, esintili karanlığa karşı gözlerini kırpıştırarak oraya doğru yürüdü.

Meyhane duman altı ve rahattı, üstlerindeki paçavralara sıkı sıkı sarınmış birkaç şoför bar tezgâhının kenarına dikilmiş, biralarını içiyorlardı. Sonja bir masaya oturup duble konyağını ısmarladı. "Ne o, küçükhanım, böyle yalnız yalnız?" dedi şoförlerden biri (gençten bir herif, kırmızı, kaba yüzlü, gözleri açık renk, küçük ve şimdiden kuşku verici şekilde parlamaya başlamış). – "Tanrıya şükür, bir değişiklik olsun," dedi Sonja.

"Hiç elleşme ona," dedi başka bir şoför. "Sana pahalıya patlar, annadın mı?"

"N'olurmuş yani, n'olurmuş?" dedi genç olan ve Sonja'ya biraz daha yaklaştı, Sonja ise, "Şerefe!" diyerek konyak kadehini kaldırdı.

Greta direksiyonda gülüyor ve durmadan konuşuyordu. O, saatte altmış kilometre hızla köşeleri döndükçe Sebastian biraz korkuyordu. "Siz nerede oturuyorsunuz?" diye çekingence sormaya çalıştı, kadın Harlem'de geçen bir zenci hikâyesi anlatırken. Greta güldü, "Önce Bois'ya[22] gidiyoruz," derken Seine Köprüsü'nden öyle bir hızla geçti ki, Sebastian bir yandan gözlerini yumarken, köprünün kemerinin esnek olduğu ve Greta'nın yarış arabasını karşı kıyıya fırlatmak için gerildiği hissine kapıldı. Üç saniye boyunca Seine'in pırıltısı –koyu gümüş griliğinde, akan bir şerit– görüldü. Karşı-

22 Bois (de Boulogne): Paris yakınlarında bir orman. (ç.n.)

da ark lambalarının çevrelediği Place de la Concorde'un açıklığı parıldamaktaydı; meydandaki ark lambaları uzaydaki yıldızlar gibiydi; sınırlarını belli etmiyor, bu sınırlar daireler çiziyormuş, girdaplar halinde sonsuzluğa doğru gidiyormuş gibi görünüyordu. "Farkında mısın, nasıl da dönüyor?" diye fısıldadı Greta – hız seksen kilometre. Tintoretto'nun ileride, Louvre'da bulunan bir resmi hakkında bir şeyler söyledi, karşıyı gösterdi – orada da her şey dönüyordu: "Hem biliyor musun, en üstteki daire, ki orası Tanrı'nın katıdır – o da dönüp duruyor, Tanrı'nın etrafında dönüyor ve Tanrı'nın sakalı resimdeki tek duran nokta..."

Araba Champs Élysées'ye, güçlü ama sakin akan bir suyun akıntısına kapılmış bir sandal gibi girdi. Akıntı onu yol boyunca –motorun çalıştığı hiç belli olmuyordu–, lüks oteller ve büyük otomobil firmalarının ışıklı vitrinleri boyunca taşıyordu; Arc de Triomphe bir ara, o ılık karanlıkta kendi içinden gelen ışıkla grimsi beyaz bir parıltı yayarak karşılarında şöyle bir yükseldi; hemen sonra arkalarında kaldı. Kendilerini akıntısına bıraktıkları bulvar, ağaç ve sonbahar ormanı kokuyordu. Binalar kibarca yoldan geri çekiliyor, bahçeler şık cephelerini gizliyordu. Şimdi daha karanlık olmuştu; ağaçlar üstlerine kapanıyordu, ama yaprakları dökülmüştü ve siyah dallarının arasından solgun gökyüzü görülüyordu.

Greta nihayet yavaşladı.

"Kar yağacak," dedi Sebastian.

"O kadar oldu mu? Yaz daha yeni bitti."

Sebastian, anlamsız anlamsız, "Zaman pek çabuk geçiyor işte," dedi.

Bir dakika suskunluk. Sonra Sebastian tekrar konuştu: "İnelim mi? Şuralarda küçük, göl gibi bir şey olacak. Kuğular da yok muydu içinde?"

"Evet, doğru. Küçük göl, içinde tatlı kuğular. Ama zannederim şimdi biraz korkunçtur." Greta ürperdi. "Bilirsin ya – su öyle, kapkara..."

Sanki yola devam etmekten korkuvermişçesine motoru durdurdu. Korku ve yasla huzursuz olmuşa benzeyen bir yüzle Sebastian'a sokuldu. Ondaki bu değişim Sebastian'ı ürküt-

müştü. Greta'nın yüzünde şimdi maske gibi bir ifade vardı, bu ifade daha önce de bir defa, Dôme'da Sebastian'ın bir saniyeliğine dikkatini çekmişti. Yanakları cansız gibi görünüyordu, duyarsız, acıdan taşlaşmış gibi; dışa kıvrık, dolgun ve kuru dudaklarıysa ümitsizce incinmiş bir ifadeyle aralıktı. Yalnız gözleri yaşıyordu; korkuyla kırpıştırdığı bu koyu renk ve kocaman açılmış gözler, sanki yüzüne serilmiş ve sadece gözler için iki açıklığı olan, cellatların yüzlerindeki örtülere benzer kaskatı bir örtünün deliklerinden bakıyor gibiydi. Sesi de kesilmişti, ağzından tek bir hece çıkmıyordu. Sessiz sedasız tekrar motoru çalıştırdı, gene sessizce ve aceleyle döndü – neden kaçmaları gerekiyordu? Kimdi onları kovalayan? Ve ses çıkarmadan, Montparnasse'a kadar bütün yolu geri döndü.

Ancak evinde tekrar konuşmaya başladı.

Evi, Boulevard Montparnasse ile Jardin du Luxembourg arasında, oldukça sessiz bir sokakta bir apartman dairesiydi. Etrafı asma katla çevrili, büyük bir atölyeden oluşuyordu. Asma kattan küçük bir mutfağa ve geniş bir yatağın neredeyse tamamen doldurduğu başka bir odaya geçiliyordu.

Atölye pek renkli döşenmişti, bu izlenimi yaratan her şeyden önce rengârenk cam kürelerdi. Bunlardan oluşan koca bir koleksiyon vardı –kırmızı, mavi, yeşil, altın ve gümüş yaldızlı küreler–; iddialı bir ışıklandırması olan bir vitrine yerleştirilmişti. Bu pırıltılı vitrin dışında evin dekorasyonu, cart renkli yastıklarla sarı karton kapaklı birkaç kitabın üzerine karmakarışık atıldığı kocaman bir divan, divanın önünde, üzerinde bir likör takımı duran alçak bir çelik sehpa ve oturacak yerleri şerit şerit kumaştan, Bauhaus tarzı iki çelik sandalyeden ibaretti. Merdiven tırabzanının dibinde, suyla dolu büyük, şeffaf bir kürenin üstünde pembe parşömen şemsiyeli büyük bir lamba vardı. Bu kapalı, pembe ışıklandırılmış su ortamında hareketsiz, üç küçük kırmızı balık duruyordu. Sebastian bunların suni mi, canlı mı, yoksa az önce ölmüş mü olduklarını düşünüyordu. Lambaya bir oyuncak bebek yaslanmıştı, iki yaşında bir çocuk büyüklüğünde, vahşice açılmış, kocaman siyah gözleri olan, Rus köylüsü giyimli bir kız.

Divanın üzerinde, duvarda primitif üslupta, ahşap oyma bir Meryem Ana asılıydı; cart renklerde, köylü işiydi. Mavi pelerininin içinden yanıyormuş gibi görünen kırmızı kalbinden sivri ışıklar çıkıyordu. (Yoksa bunlar aksine, dışarıdan gelip kalbine saplanan kan kırmızısı iğneler miydi?) – Aşağı yukarı onun karşısına denk gelen yerde, öbür duvarda bir zenci bebek asılıydı, üzerinde elyaf bir önlük ve kolunda kırmızı bilezikler vardı. Yüzü sadece kocaman bir ağızdan ibaretti, takır takır açılıp kapanan, fındık kıracağı gibi bir ağız; altındaysa siyah memeleri sertçe ve edepsizce, sivri sivri öne fırlamıştı.

Sebastian etrafına bakarken Greta yukarıda, asma katta bir şeyler yapıyordu. Bir şarkı mırıldanarak ve elindeki kahve takımını dengede tutmaya çalışarak aşağı indi, parlak mavi kaba keten bir pantolon, üzerine de sarı-kırmızı çizgili bir süveter giymişti, kolları ve boynu açıktı. Odanın içinde defalarca yalınayak gidip geldi –görünüşte anlamsızca, bir oraya bir buraya, elindeki tepsiyi bırakmadan–, bu arada eski bir Paris şarkısı mırıldanıyordu. Ayak tırnakları parlak kırmızı boyalıydı, bu da kaba keten pantolonun altında uygunsuz bir görüntü yaratıyordu. O dolgun, kıvrık, çatlamış dudaklarındaki ruju da tazelemişti, ama bunun dışında yüzünde bir gram boya yoktu. Yüzü kahverengi (cildi güneşi iyice emmiş, orman, etli meyveler, sıcağın güzel kokusu) ve çocuksu, gizemsiz yüzeylerden ibaretti (geniş, esmer bir alın, yassı bir burun, yüksek, geniş elmacıkkemikleri, sağlam bir çene).

"Gene fevkalade barbar bir görünüşün var," dedi Sebastian ve Greta'nın yüzüne baktı. Fakat bu cümle kadının hoşuna gitmedi. "Bir hanıma böyle şeyler söylenmez," diye payladı onu, çocuksu bir ciddiyetle. Sonra, hemen gene gülerek, "Ayrıca elimde olan bir şey değil. Ben böyleyim," dedi. Kollarını uzattı. Ardından enerjik hareketlerle kahveyi öğütmeye başladı.

Eli iş yaparken, ara vermeden konuşuyor da konuşuyor, örneğin vaktiyle evli olduğu dört adamdan bahsediyordu. "Biliyor musun, hepsi de harika heriflerdi. İçlerinden ikisi müthiş sporculardı, Alex ile küçük Baron Schurig. Birbirle-

rinin en iyi arkadaşıydılar, önce biriyle, sonra diğeriyle evliydim, aslında, aynı anda ikisiyle birden. Alex daha çok tenisteuzmanlaşmıştı, Schurig istisnasız her şeyi yapıyordu, Tanrım, ne şahane kayak yapıyordu adam, zirve turlarından döndüğünde nasıl da yanmış oluyordu... Bir keresinde dönmedi, beni Partenkirchen'e çağırdılar, korkunç bir şey; kaza geçirmişti. Ne ağladım ama – neyse, Alex hâlâ hayatta, geçen sene zengin bir Frankfurtlu kadınla evlendi, I. G. Farben, insan hırslı olunca elbette yükselir, ne de olsa benim de küçük bir banka hesabım var."

"Ya öbür ikisi?"

"Hangi ikisi?"

"Öbür iki kocan?"

"Ha, evet, biri şairdi, tanırsın, oldukça meşhurdu. Canına kıydı, insanlar nasıl yapar bunu, o sıra çoktan ayrılmıştık, bir kutu Veronal'i yutuvermiş, ürkütücü derecede cesur bir adam, ben asla böyle bir işe kalkışamam – hep öyle cesurdu, Erwin'di ismi, beni dosdoğru kabareden çıkarıp almıştı, evlenmiştik."

"Güzel dans eder miydin?"

"Neyse ki." (Gözler kapalı, anıların verdiği mutlu bir gülümseme. Münih'teki o büyük 1910 yılı. Wedekind ve Cellatlar. Edebi kabare, atölye partileri, Greta, beyaz kürk mantonun altında çıplak, büyük sevinç çığlıkları, şair hemen o akşam kendisiyle nişanlanıyor, böyledir işte şairler, épater les bourgeois,[23] şeytani keçi sakallar ve rüzgârda sallanan kravatlar, sirk müdürü havalarında bohemler, büyük Babil, Lulu – Effie – Ilse – Korsemi kapatmak istemez miydiniz? Elim titriyor da" – "bu kanepede babanı öldürdüm" – "kedi gibi sessiz!" – "ayağımda balo ayakkabılarım var da ondan"–"sıra size gelene kadar, sokağa düşerim ben" – "yazık, yazık oldu o fırsata...)

"Evet, ne zamanlardı onlar," dedi o günleri hatırlayan Greta, "alabildiğine çocuksu ve hızlı zamanlar." Ve tekrar gözlerini açtı.

23 Épater les bourgeois (Fr.): Burjuvaları şaşırtın. (ç.n.)

"Peki sonra? Yani önce Erwin, ardından Alex'le Schurig, onlardan sonra ne oldu?"

Greta, deminki kadar mutlu olmayan bir biçimde, "Tschelitscheff; ah, o zaman artık Berlin'deydim," dedi.

(Enflasyon döneminin Berlin'i, yabancı uyruklularla dolu, histerik bir eğlence düşkünlüğüyle titriyor, ekspresyonist şiir ve kokain ticareti, Batı Dünyasının Çöküşü[24] artı Tauentzien Caddesi'nde piyasanın en civcivli zamanı, her köşede bir eşcinsel barı, Greta Rus kocasıyla adamın kim bilir ne dalavereler çevirip üzerine konduğu arabasından iniyor.)

"Berlin'de daha sonra W. B. ile tanıştım, Tanrıya şükür, çünkü enflasyon bitmişti ve tekrar sağlam bir şey lazımdı."

"Daha o zaman mı bırakmıştın dansı?"

"Olur mu, o zaman benim tam da parladığım dönemdi. Münih'te Deutsches Theater, Hamburg'da Alkazar, Balkan turnesi, her sene birkaç ay Kurfürstendamm. Sonra bıraktım, ihtiyar W. B. uğruna. Benden bırakmamı istedi. Fakat doğruya doğru, zararımı da fazlasıyla tazmin etti."

"Kim bu ihtiyar W. B.?"

"Bilmiyor musun? Ah, onun kadar iyi bir arkadaşım hiç, ama hiç olmadı. Biraz hükmetme meraklısıdır, sağı solu da pek belli olmaz, ama biliyor musun, öyle müşfiktir ki..."

"Burada, Paris'te mi yaşıyor?"

"Hayır, Berlin'de çok önemli bir adamdır. Birkaç ayda bir ziyaretime gelir, bazen birkaç haftada bir. Ve neredeyse her sabah kapımda bir telgraf veya buraya, bana gönderdiği bir çiçek bulurum. Fakat birkaç gündür bir şey gelmedi, sadece çek."

"Sen kaç yaşındasın Greta?"

Kadın birden çocukluğunu anlatmaya başladı. Polonya'nın ta içlerinde bir yerdeki köy, varoşların kederli hali, bir seyis tarafından ayartılan kocaman gözlü, küçük, çirkin kız – kızın adı neydi o zamanlar? Henüz Greta değil herhalde – o çocukla Varşova'ya kaçışı; babasının bedduası (baba kaftanlı ve lüle

24 *Batı Dünyasının Çöküşü*: Oswald Spengler'in 1918'de yayımlandığında büyük yankı uyandıran, Batı uygarlığının kaderinin, her uygarlık gibi doruğuna vardıktan sonra çökmek olduğunu ileri sürdüğü kitabı.(ç.n.)

lüle saçlı), annesinin bitmek bilmez gözyaşları (anne peruklu ve sarı, kederli bir yırtıcı kuş yüzüne sahip); neyle geçinir bu kız, adı hâlâ Greta olmayan bu kız, Varşova şehrinde? Kiminle yatar, kimden dans öğrenir? Daha ne kadar sever o seyisi –çünkü onu sevmiştir– ve seyis ne iş için kullanır onu? – Polonya'daki köy, varoş, bitmek bilmeyen akşamlar, bozkırdaki rüzgâr, hüzün, hüzün... Sebastian birden sordu: "Niçin evlenmiyorsun şu W. B.'yle?"

"Evli zaten; deli bir kadınla."

"Peki, seviyor musun onu?"

Suskunluk. Greta, yastıkların arasında büzülüp içine kapanmış. Yüzünde derin, yoğun, düşünceli bir ifade.

"Biraz daha yaklaş bana!" dedi Sebastian'a. Sebastian yanına oturdu, ama o daha fazlasını istiyordu. "Daha yaklaş. İyice yaklaş. Şöyle."

Sebastian onunla yatmak niyetinde değildi, girişken bir yapısı yoktu, üstelik Greta'nın bu işi ancak çok para karşılığı yaptığını düşünmüştü. Kadının saldırıya geçişindeki tuhaf bir biçimde nesnel, tutkulu ciddiyet onu biraz ürküttü; bir yandan da kadının sevecenliğindeki bu yardım arayışı, bu bir tür çaresizlik içine dokundu. Montparnasse'taki kafenin terasında bütün o ışıltısı içinde gördüğü, herkesçe arzulanan ve kıskanılan bu kadın elini kendisine uzatıyordu ve bu, boğulmakta olan birinin sandalın kıyısına uzanmasından farklı değildi.

Greta Sebastian'ın üzerine atıldı; gözleri ve dudakları sımsıkı kapalı, elleriyle bir kör gibi yoklayarak. (Kahverengi eller, biraz pütürlü bir cilt, tırnakları açık renk.) Sebastian'ın başını ellerinin arasına aldı – boğulmakta olanın canla başla kavrayışı– ve birden, gözlerini kocaman, kopkoyu ve ölesiye ciddi açarak Sebastian'ı öptü.

Bu öpüş uzun sürdü, sonunda kocaman açtığı ağzıyla Sebastian'ın ağzını ısırmış, öyle kalmıştı. Sonuna kadar açılmış ağız, haykırmak istiyormuş, sessizce erkeğin ağzının içine haykırıyormuş gibiydi.

Gözlerini Sebastian'dan ayırmıyor, ışığı söndürdükten sonra da, karanlığın içinde yüzüne bakıp duruyordu. Fanatikçe bir sevecenlikle, Sebastian için güzel olabileceğini sandı-

ğı ne varsa yaptı, kendi zevkini değil sadece onunkini düşünür görünüyordu – çok büyük bir erotik beceriyle, alabildiğine ciddi ve barbarca bir utanmazlıkla gerçekleşen bu duygu baskını Sebastian'ı mahcup etmiş ve sarsmıştı.

"Birine ihtiyacım var," dedi Greta, daha sonra, bir örtüye sarılı yatarken – çok üşüyormuş gibi sıkı sıkı örtünmüştü. "Birine ihtiyacım var, biliyor musun, yoksa bu her akşam üzerime geliyor, anlıyor musun demek istediğimi? – Bu keder, bu dehşet. – Yalnız, yalnız, yalnız – anlıyor musun demek istediğimi? Halbuki insan bunu şu dakikalar boyunca unutabiliyor. – Benden hoşlandın mı?" diye sordu birden, nesnel ve cansız bir sesle.

Sebastian onun elini öpmek istedi, ama Greta elini çekti. "Bırak!" dedi alçak sesle, sertçe. "Onun yerine cevap ver!"

"Sana âşık değildim." Sebastian, hiçbir ayrıntıda onu kandırmamak için her kelimeyi düşünmesi gerekiyormuşçasına, yavaş yavaş konuşuyordu. "Zaten ben nadiren âşık olurum. Sanki hep bir şeyi bekler gibiyimdir. Ama harikaydı. "

"Pıst!" yaptı Greta ve işaretparmağını ciddi bir tavırla kaldırdı. "Benden hoşlanıp hoşlanmadığını sordum. Biraz hoşlanabilirsin pekâlâ. Bu arada beklemene de devam edebilirsin. – Sana bugün gösterdiğimden çok daha fazlasını bilirim ben. İhtiyacın olursa para da veririm sana." Gözlerini Sebastian'dan ayırmıyordu. "Anlıyor musun ne demek istediğimi?" diye sordu sert sert.

Sebastian da, gene her ayrıntıya dikkat ederek, "Sanırım," dedi, "biraz anlıyorum seni. Tam olarak değil, ama bir kısmını, şöyle baş tarafını."

Greta parmağını gizemli bir edayla dudaklarına götürdü ve gene "pıst" yaptı. Sonra birden, iyice alçak sesle, yine gözleri yumulu ve yine elleriyle kör gibi yoklayarak, "Sebastian. Hemen gitme! Biraz yardım – bu akşamlar – istersen – birazcık yanımda kalabilirsen..." dedi.

Yastıkların arasına karşılıklı büzülmüş, oyun oynarken sokağın kenarına çömelmiş iki çocuk gibi oturuyorlardı. Greta'nın

geniş esmer yüzü, kapalı gözkapaklarıyla, aralık, çatlamış dudaklarıyla öne düştü, alnı Sebastian'ın alnına değdi.

Saat sabahın dördüydü. Sebastian daha bir yerde bir şey içmek istiyordu.

Boulevard Montparnasse boyunca rasgele yürüdü, karşısına birkaç sarhoş –kadınlı erkekli Amerikalı bir grup, kol kola girmiş, yalpalayarak yürüyen iki Alman ressam– çıktı, cadde bunun dışında oldukça boştu.

"Dschungel"den dans müziği geliyordu. Muhteşem zenci kapıcı ayakta uyuyakalmıştı.

Sebastian eski Café du Dôme'un küçük barında karar kıldı. Oradan hemen sigara da alabilirdi.

Barın içi hâlâ oldukça kalabalıktı, birkaç şoför sütsüz şekersiz kahvelerini içiyor, birkaç fahişe konyak siparişi veriyordu. "Trois fines pour les dames."[25] Şoförler kruvasanlarını kahvelerine batırıyorlardı. Sebastian içeridekiler arasında bir tanıdığı olduğunu gördü, buralarda sefil olan genç bir ressam, ama canı onunla laflamak istemedi. Altı frank altmış santim verip küçük bir paket Chesterfield aldı ve kendine bir Pernod söyledi. İçerken birden şunu düşündü: Şimdi, tam şu anda Berlin'de neler oluyor? (Eşzamanlılığın esrarı.)

Sonja uzun, beyaz bir gecelik içinde aynanın önünde durmuş, yüzüne krem sürüyordu. Bir yandan da ıslık çalıyordu; çalmayı kesince yüzünü garip şekillere sokmaya koyuldu. Dilini çıkardı, iki elini aptal aptal salladı. "Deli kadın!" dedi sonra ve aynadaki görüntüsüne hoyratça arkasını döndü. Büyük adımlarla, sallana sallana yatağına yürürken düşündü: Tanrıya şükür, şimdiye kadar çoğunlukla yalnız yattım.

Domino barında Richard Darmstädter ile Bayan Grete'nin oğlu Walter yalnız kalmışlardı, ışıklar neredeyse hepten söndürülmüştü; garsonlar mekânı gürültüyle toplamaya girişerek, bu iki genç beyin de, ister ayrı ayrı, ister beraberce, her biri bir hanımla veya ikisi birden bir hanımla yatağa yollan-

25 Trois fines pour les dames (Fr.): Hanımlara üç tane iyisinden. (ç.n.)

malarını daha uygun bulduklarını ima ediyorlardı. – "Adın ne senin yahu?" diye sordu Richard. – "Bana Tom diyebilirsin," diye homurdandı Walter.

Akbaba burunlu şair, Eden barında kendisine yaranmaya çalışan daha genç bir meslektaşının kendisine takdim ettiği bir hanımla eve yollanmıştı.

"Seni sesli filme götüreyim," dedi şair kararlı kararlı.

"İyi olur," dedi kız, ağırbaşlı bir tavırla.

Şair, kızı kalçasından kavrayarak, sulu ve keyifli bir sesle ekledi: "Ne de olsa fıstık gibi bir Yahudi kızısın."

Sebastian Select'e de bir bakmayı düşündü, muhakkak tanıdıklar vardı orada. Fakat fazla yorgun olduğuna kanaat getirdi.

Dışarı çıkınca oteline, Rue Royer Collard'a gitmek için bir taksiye bindi. Şoför oranın pek yakın olduğunu, Sebastian'ın yürüyerek gidebileceğini söyledi. Uzunca bir gidilirdi gidilmezdi tartışması oldu, sonunda Sebastian adama üç frank bahşiş sözü verdi.

Dördüncü Bölüm

Gregor Gregori'nin şöhreti Berlin üzerinde aniden, füze gibi parladı. Bir gecede her tarafta adı duyulur olmuştu.

Bu şehre, tepeden tırnağa sadece bir tek kararla dolu olarak gelmişti: zafere ulaşmak. Neyin karşılığında? O ayrı bir soruydu.

Sahne insanları şöhret uğruna çaba gösteriyorlarsa, bu "Neyin karşılığında?" sorusu sorulmaz. Fakat Gregor'un mizacı bu soruyu kendisi soran bir mizaçtı; tabii cevabını veremiyordu. Şöhret budalası bir komedyenden başka bir şey olmadığını kibirle reddediyordu. Zihinsel hedefleri varmış gibi yapıyor, fakat bunların ne oldukları konusunda net bir şey söyleyemiyordu. Mizacı iddialı olduğu kadar bulanıktı da. Günlük hayatının hiç eksilmeyen yüksek gerilimini besleyen enerjisi kesinlikle güçlü bir canlılığın sağlam kaynaklarından gelmiyordu, daha ziyade kendisi bu enerjiyi histerik bir kasılmayla çekip çıkarıyor ve kendinde bir an için olsun gevşemeye hak görmüyordu. Gerçekte, bu histeri onun en değerli sermayesiydi. Sadece işine gelmeyen bir şey olduğu zaman baygınlık geçirmesine veya bağırma krizlerine tutulmasına yaradığı için değil: Bu histeri onun varlığına fosforlu bir albeni, esneklik, karşı konulmazlık veriyor, abartılı zihinsel taleplerine, aydın sahtekârlığına bir ivme ve hummalı bir yoğunluk katıyor, bütün bunlar da bu sayede neredeyse inandırıcı oluyordu.

Tanıştıklarında Gregori yirmi iki, Sebastian ise on yedi yaşındaydı. Neredeyse sekiz yıl önceydi bu. O zamanlar Gregor henüz dans etmiyordu; ya da bu işi meslek olarak yapmıyordu da ara sıra atölye partilerinde ve yardım amaçlı kabarelerde dans ediyordu. Müzikholler ve operet tiyatroları için kostüm tasarlıyor, sigara şirketleri, parfümler ve gece kulüpleri için afişler hazırlıyordu. Bir yıl sonra, yaşlanmakta olan bir İspanyol dans yıldızının partneri oldu, kırklarının sonla-

rında bir kadındı bu, bir zamanlar bütün Paris ve Londra'nın sevgilisiydi; Gregor onunla Balkanlar'ı ve Kuzey Afrika'yı dolaştı. Almanya'ya döndü ve bir sezon boyunca Vestfalya'da, Münster'de başdansçı olarak sahneye çıktı. Sonra kendi kumpanyasını kurdu ve bu grup Berlin'de, Wintergarten'de *Kırık Ayna* adlı baleyle ilk büyük başarısını kazandı. Senaryo, Sebastian'ındı. Gregor narsisist prens rolünde dans ediyor, birden çıkıp gelen anarşistler prensin aynasını kırıyordu. Almanya'nın her tarafında ve birçok Avrupa başkentinde sahneye çıktılar. Sebastian neredeyse her seferinde kumpanyayla beraber gitti. O ve Gregori birbirlerinden ayrılmaz görünüyorlardı. Gregor o dönemde öyle bir kıvraklık, coşku ve sanatına yönelik öyle çocuksu bir heyecan içindeydi ki, Sebastian bayılıyordu. Gregori arkadaşlarıyla tiyatroda çalışırken Sebastian Hannover'in, Milano'nun, Barselona'nın, Münih'in otel odalarında şiirler, kültür sayfalarına yazılar yazıyordu. Mükemmel iki arkadaştılar, çünkü birbirlerine hayranlık duyuyorlardı: Gregor Sebastian'ın zihinsel esnekliğine ve sevimliliğine, garip bir şekilde kendine güvenli ve üretken kayıtsızlığına, Sebastian ise Gregor'un yaratıcı kıvraklığına, gerilimli canlılığına ve kariyerini sahneye koyuşundaki muhteşem cesarete. Gregor o sıralar sapına kadar dansçıydı, daha sonraki duruşunun getireceği zihinsel jestlerden henüz haberi yoktu. Zihinsel konular, pantomimler yazan, meslek dergilerinde Gregor Gregori'yi yeni bir dans sanatının temsilcisi olarak öven Sebastian'ın alanıydı. Gregori dans ediyor, övgü topluyor ve o son noktasına kadar abarttığı fırtınalı, radikal aşk trajedilerini yaşıyordu.

Gregori balesi çabucak büyüdü ve çok ünlendi. Bir kış boyunca Paris'te ona ayrılan bir tiyatroda sahnelendi; bir sonraki sezonsa Berlin'de. Gregori "Sıçanlar" adlı pantomimiyle öyle sansasyonel bir başarı kazandı ki, Berlin operalarından birinden olağanüstü, eşi görülmedik büyüklükte bir teklif aldı. Kabul etti, kumpanya dağıldı. Böylece, onun resmen "sözleşmeli belediye memuru" ve "Berlin'in önde gelenlerinden" olmasını ortak çalışmalarına karşı bir çeşit sadakatsizlik olarak gö-

ren Sebastian'la aralarındaki soğukluk da başlamış oldu. "Gezici sirkte kalmalıydın," dedi Sebastian ona. – Bu arada, Gregor tam o sıralar Frankfurt'ta verdikleri bir temsilde Sonja'yı tanımış ve onunla evlenmeyi derhal aklına koymuştu.

Yusuf Efsanesi'nden sonra basın Gregor'u Nijinsky'yle kıyaslar oldu. Züppe takımı üstüne atladı. En sadık çömezi, hayatının şansını daima, isimleri ufukta yeni bir yıldız olarak henüz yükselmekte olanların yanı başında belirmekte bulan Goldberg-Rosenheim adında bir genç oldu. Gregor'u Berlin'in finans dünyasına sokan da oydu. Film şirketleri ilgi göstermeye başlamıştı. Bir bankerin yardımıyla, Gregor'un hayalindeki plan gerçekleştirildi: Senaryosunu bizzat yazdığı, sahneye koyduğu ve başrolünde dans ettiği büyük bir pantomimmasal filmi hem renkli, hem de sesli olarak çekildi. Eleştirmenler filmin, en başta Amerika Birleşik Devletleri'nde dev bir başarı kazanacağı kehanetinde bulundular. Masal belli bir ince zevki en popüler ve kaba etkilerle birleştiriyordu. Konu, çocukların Haçlı Seferi, doruk sahnesi Şark'ta geçen bir sefahat âlemiydi: Çocuklar bu âleme çekilmek isteniyor, fakat zaferi onların uç noktadaki masumiyeti kazanıyordu. – Filmin Berlin'de ilk gösterimi büyük olay oldu. Katolik kilisesi bile takdirlerini bildirmişti. Dansçı ve organizatör Gregor Gregori artık herkesin dilindeydi.

Operayla sözleşmesi baharda bitiyor, fakat Gregor bu sözleşmeyi yenilemeyi düşünmüyordu. Yıldız sıfatıyla da olsa yabancı bir kuruluşun hizmetinde bulunmaya artık katlanamayacak gibiydi. O hükmetmek istiyordu, iktidar açlığı içindeydi. Niyeti, "Schauburg"u devralmaktı: Şehrin merkezindeki, on bin kişi alan o kubbeli tiyatrodaki büyük revünün müdürü kısa bir zaman önce iflas etmişti. Finansçılarla bir araya gelmesini sağlayan, yine Goldberg-Rosenheim'dı. Gregori'nin enerjik ve zaferden emin tavrı ikna edici oldu. Pazarlıklar ciddiye bindi.

"Revü ölmüştür," diye atıp tutuyordu bu dans eden üstün insan, bankerlerin karşısında. "Geleceği olan şey, önceki yüzyılın büyük başarı kazanmış eserlerini –Offenbach, Strauß ve halk tiyatrosu– yenileyerek, pırıltılı bir şekilde sahnelemektir.

1932 şu manaya geliyor: Amerikan coşkusuyla yapılacak bir restorasyon."

Bir zamanların devrimcisi, sağlıksız bir biçimde sapıtarak tutucu olmuştu. Edebiyatta her türlü deneysellikle alay ediyordu. "Bunlar özel eğlencelerdir," diyordu. "Beni kitleler alakadar ediyor." "Özel" ile "genel" arasında katı ve kaba bir ayrım gütmeyi seviyordu. Dev bir başarı garanti etmeyen her şey "özel"di. "Sebastian hepten özel," diye kararını verdi. "Onun için de bir yere ulaşamayacak."

Bir gün Gregori'nin aslında faşist olduğu duyuldu. Yazı masasının üstünde, Nijinsky'yle Sarah Bernhardt'ın yanında, Mussolini'nin de resmi vardı.

Kendini, kişiliğini böyle tanımlamaya niyetliydi: O, sadece başarılı bir dansçı değil, yeni bir zihniyetin sözcüsü, bireysel olmayan, halkı aynı zamanda hem hor gören, hem de mutlu eden, herkese yönelik bir sanatın temsilcisi olacaktı. Berlin'in tiyatro hayatı hakkında, "Bu köhne işletmeye artık canlılık gelmeli!" diyordu. "Şimdiye kadar ne yaptıysam, hepsi bahane, hepsi amaca yönelik araçtı. Varmak istediğim yere varabilmem için, önce elimde güç olmalı." Bu yerin, hazırlandığı bu mistik hedefin nerede bulunduğu sorusunun cevabını açık bırakıyordu. Fakat onun o heyecanlı ve solgun yüzünü gören herkes, büyük şeylere doğru yolda olduğuna inanıyordu. Başını arkaya atıyordu. Ateşli ve yumuşak ağzı aralık kalıyor, buna karşılık gözleri neredeyse tamamen kapanıyordu. Yakışıklıydı. Çenesinin canlı, güçlü çizgisi hem iktidar düşkünü, hem de ıstıraplı bir ifadeyle öne çıkıyor, yarı inmiş gözkapaklarının ardından şehla şehla bakan birbirine yakın, yeşil-mavi gözlerinin etrafında bir münzevinin kendinden geçmiş ifadesi dolaşıyordu.

Sarımsı bir bornoza sarınmış, çıplak ayaklarında terlik yerine rugan ayakkabılarla oturuyordu. Evde kesinlikle, kiminin ondan bekleyebileceği üzere, kadifelere, atlaslara bürünmez, pasaklı ve bakımsız dolaşırdı. Evi de kışkırtıcı derecede çıplaktı. Eski döneminden kalma birkaç afiş dışında tek bir resim yoktu. Masa, düzgünce dizilmiş öbekler halinde duran gazete kupürleri ve fotoğraflarla doluydu. Bunlar onun için havacıvaydı, yalnızca hedefe yönelik araçlar; ama yine de her

yeni gelen kupürün üzerine hırsla atlıyordu. "Sol gazeteler bile övüyor beni!" Başını arkaya atıp burnundan nefes vererek, alaylı alaylı güldü.

Goldberg-Rosenheim alçak bir iskemleye ata biner gibi oturmuştu. Gregor Gregori'nin kirli bornozuyla, üzerinde sanki dans ederken giydiği gümüş rengi simli kıyafetlerden biri varmışçasına odayı arşınlayışını hayranlıkla izliyordu. Gregori'nin gerçekten alttan alta şişmanlamaya başladığı inkâr edilemezdi. Dolayısıyla, sadece sahnede değil, böyle acımasız sayılacak kadar yakın bir mesafeden bakıldığında bile hâlâ ince, kıvrak, esnek görünmesi daha da hayranlık uyandırıcıydı. İnceliği, bütün gücünü sürekli bir arada tutarak her an yeniden üretmek zorunda olduğu bir irade başarısıydı.

"Bu Berlin bataklığına iyice bir çekidüzen vermek lazım, o İtalya'sında nasıl yaptıysa aynen öyle," deyip, heybetli bir yürüyüşle odayı bir uçtan bir uca geçerken Duçe'nin fotoğrafını gösterdi. Goldberg-Rosenheim saygılı bir heyecanla başını salladı. Kısa boylu ve sarışındı, saçları yağlı görünüyordu. Gregori'yi taklit ederek monokl kullanır olmuştu, oysa eskiden alelade bir kelebek gözlüğü vardı. Yüksek bir aileden geldiği belli olmuyordu; daha ziyade, Yahudi bir tezgâhtar olduğu sanılabilirdi. Zengin, ama alçakgönüllüydü, bu da insanın içine dokunuyor ve neredeyse sempati uyandırıyordu. Bu yüksek tabakadan çömezin, küçük burjuva ortamından gelen ve Goldberg-Rosenheim'ın gösterişli çevresine olan gizli hayranlığından bir türlü vazgeçemeyen Gregori'ye sınırsız bir saygısı vardı.

"Başaracak," diyordu, inançlı bir biçimde.

Zil çaldı; yaşlı hizmetçi kadın, beyefendinin Bayan Froschele'yi kabul edip etmeyeceğini sordu. Gregori kibirli bir el işaretiyle, misafirin girebileceğini belirtti. Froschele göründü; suratı bir karıştı, utangaç ve esrarengiz bir hali vardı. Gregori bu misafiri için bütün cazibesini bir araya toplama yönünde bir çaba göstermedi, ama yine de ona bir gülümseme ve soğuk, yumuşak gözlerinin belli belirsiz ışıldayan buğulu bir bakışını bahşetti. "Ne var ne yok?" diye sordu birdenbire sönük, aşırı yorgun ve ıstırap dolu bir sesle.

Froschele'nin küçük sürpriz ziyaretlerine alışıktı. Gelir, oturur ve hiç konuşmadan yüzüne bakardı. Nadiren kısa bir laf ederdi; iki anlama çekilebilecek, Münihli küçük bir kız öğrencinin söyleyebileceği herhangi bir şey. Gregori'yi seviyordu, bunda bir gariplik yoktu. "Bana tamamen bağlanmış vaziyette," diyordu Gregori. "Bana tapıyor." Bu durum canını sıksa da, bir yandan da onu tatmin ediyordu. "Otur," dedi halsizce. "Ne köpeği bu böyle?" Froschele'nin kayışından tutup getirdiği Leu'yu yeni görmüştü. "Aman ne de harikulade bir şey." Gregor köpeği okşamak için eğildi. Büyük, solgun ve hantal elleri haz ararcasına ipek gibi kahverengi tüylerin üzerinde dolaştı. Leu irkildi. Daima korkuyla bakan altın rengi gözlerinin arasında, tedirginlikten kaynaklanan siyah bir kıvrım oluşmuştu. "Güzel, kahverengi, ihtiyar mahlukum benim!" Gregori'nin yakınlık arayan sesinde gerçek bir sevecenlik tınısı vardı. Leu'ya bayılmıştı.

Bu güzel, yumuşak ve sevimli hayvandan aldığı zevk Gregor'a neşe ve rahatlık vermişti; bu neşe şimdi onu, insanların çoğu zaman gördükleri halinden daha gevşek ve insancıl olmaya itiyordu. Mutfağa seslenip kahve yapılmasını istedi. Kahve hazır olurken, Froschele'yle tango yapmak için gramofonu çalıştırdı. Froschele bir yandan direnip bir yandan kendini bırakarak onun kollarına asılıyor, Gregor'sa kızı hem zevkten bayıltarak, hem de disiplinli bir şekilde büyük, yaylanan adımlarla idare ediyordu.

Kahve geldi, Gregor fincanları doldurdu, camlı dolaptan çörek çıkardı. Büyük ve gerçek bir cana yakınlıkla ev sahibi rolünü oynuyordu. Üzerinde histerik ve abartılı ne varsa alınmış gibiydi, turnelerinden bahsediyor, meslektaşlarının taklidini yapıyor ve çocuk gibi eğleniyordu. Arada bir Leu'yu okşuyor, ona bademli kurabiye veriyor, hayvan da bunları endişeli bir yüz ifadesiyle çiğniyordu.

Goldberg-Rosenheim'la Froschele hediyelere boğulmuşçasına oturuyorlardı. İkisinin de düşündüğü şuydu: Ne kadar iyi biri, ne kadar iyi, nasıl da sonsuz iyi. Gerçekten de ömrümde gördüğüm en iyi insan.

Gregor birden, "Sonja da burada olmalıydı. Kahveyi çok sever," dedi – o saatte dünyanın başka hiçbir yerinde kahve olmazmış gibi–; bunun üzerine Froschele'nin yüzü kül gibi oldu. Gregor telefonu eline almıştı bile. Zoo Oteli'ni istedi. Bayan Sonja odasındaydı.

"Merhaba," dedi Sonja.

"Buraya gelmelisin, Lisbeth," dedi Gregor, sigarası gülen dudaklarının ve boşta kalan eli Leu'nun tüylerinin arasında. "Hepimiz, hepimiz kahve içiyoruz."

"Misafirim var, Johann," dedi Sonja Zoo Oteli'nden. "Hem tesadüfe bak ki, biz de kahve içiyoruz."

"Ama sizin çöreğiniz bu kadar iyi değil," iddiasında bulundu Gregor. "Gel bize."

"Çörek Hamann'dan alınma," diye çınladı Sonja'nın sesi, "üstelik büyükannemin gayet hoşuna gidiyor. Hayır, gelemeyiz. İhtiyar pek hareket edemiyor."

Sonja telefonu kapadı, Geheimrat Bayer pencerenin kenarına gelmişti. "Acayip bir konuşma tarzınız var birbirinizle," dedi.

"Öyle mi dersiniz?" dedi Sonja, çay koyarken.

"Hem çörekler de Hamann'dan filan değil," dedi W. B. haklı çıkmak istercesine.

"Tiyatrocular zaten hep yalan söylerler," dedi Sonja uysal bir tavırla.

"Benimle telefonda konuşurken daima alabildiğine serinkanlı oluyorsunuz," diye homurdandı W. B.

Sonja alçak sesle kikirdedi. "Öyle komik bir tarafınız var ki," dedi.

W. B. "Biliyorum, biliyorum," diyerek sinirli sinirli odayı arşınlamaya başladı.

Doktor Massis'in siyah odasında çayı koyan, Bayan Grete'ydi. Do kanepede yatıyor, yanında doktor oturuyordu. İkisinin de gözleri hülyalı bakışlarla tavandaydı.

"Sebastian olsa morfini nasıl karşılardı acaba?" diye sordu Do, incecik bir çocuk sesiyle. Bayan Grete bir an için, burnundan nefes vererek, belli bir sebebi olmaksızın, aşağılarcasına güldü. Massis, içinde kırk tilki dolaşan kafasını alaylı alaylı salladı. "Cık cık – demek madde etkisini gösterirken bile Bay Sebastian düşünülüyor." Gözlük camlarının arkasındaki gözlerinde garip bir körlük ifadesi vardı. El yordamıyla arar gibi yumuşak hareketlerle sehpadan sigara aldı. "Ayrıca, Sebastian zehirlere açık bir tip değil," diye ekledi ifadesiz bir sesle. "Katiyen. O aslında kendini hiçbir zaman bırakmayıp daima koruyan bir egoist." Yüzü kibritin aleviyle aydınlandı. Bu dağınık ve yumuşak yüz, bıyığının altındaki alaycı dudaklarıyla, yüksek elmacıkkemikleriyle, gizlenmiş gözleriyle, birkaç saniyeliğine parlak bir ışığa boğuldu.

"Ateşi versene!" dedi Greta, başının altında rengârenk üç yastık ve göbeğinin üstünde diğer iki taneyle geniş yatakta enlemesine yatan Sebastian'a. Sebastian tembel tembel kalktı, kibriti getirdi. Greta kahve makinesinin başında bir şeyler yapıyordu.

"Otelden eşyanı getirsene artık," dedi.

"Evet," dedi Sebastian tembel tembel.

"Royer Collard'ı buradan daha çok beğendin herhalde," dedi Greta ve Sebastian'ın önünde sedire diz çökerek onun beyaz yüzünü esmer ellerinin arasına aldı.

"Hayır," dedi Sebastian, "bence burası daha güzel."

"Kitapların yanında olmalı," dedi Greta, "yoksa canın sıkılır."

"Edebiyatçı mıyım ben?"

"Bence öylesin."

"Ama ben bir jigoloyum," dedi Sebastian gururla.

"Saçma," dedi kadın. "Jigololar çok farklı olurlar."

"Sadece ayrıntılarda," diye ısrar etti Sebastian.

Kadın kahkahalarla güldü ve onun karşısında kalçasını salladı. "Öyle olsun, eğer hoşuna gidiyorsa... Ama bence yanılıyorsun. Jigololar hiç o kadar romantik olmazlar."

"Ben romantik miyim?" diye sordu Sebastian. "Yok canım."

"Öylesin," dedi kadın Sebastian'ı tutup onunla birlikte sallanarak, "romantik, küçük bir burjuva."

"Hayır," dedi Sebastian, "böyle bir şey olamaz."

"Olur, olur, olur," dedi Greta, "son derece akıllı ve romantik. Günümüzün genç burjuvaları böyle."

Gregor Gregori, Froschele'nin köpeği kendisine hediye etmesi gerektiğini kafasına koymuştu. "Hayvan hoşuma gitti, benim olsun istiyorum. Bu kadar küçük isteklerimi bile yerine getirmeyecekse, o Landshutlu cüceye ne diye katlanıyorum ki?" Çenesini inatçı bir tavırla kaldırmış, karşısında huşu içinde başını sallayan Goldberg-Rosenheim'la konuşuyordu.

İki bey, Grunewald'daki Goldberg-Rosenheim villasının kütüphanesinde oturuyorlardı. Gregor kitaplıkların arasından koyu altın rengi pırıltılar saçan orijinal Rembrandt'a, tablonun kendisini hiç etkilemediğini göstermek istermiş gibi, meydan okurcasına sırtını dönmüştü; gerçekte ise resmi görmek ona rahatsızlık ve korku veriyordu. "Köpeği istiyorum," dedi telefonda Froschele'ye.

"Onu vermem," diye cevap verdi Froschele, başına buyruk kız öğrenci sesiyle.

"Ağzından çıkanı kulağın duysun. Bana onu hemen getirmezsen, beni bir daha hiç göremeyeceksin."

"Ama o benim hayatta en sevdiğim varlık. Ona ihtiyacım var."

"Onu bana getir."

"Benden başka her şeyi isteyebilirsiniz..."

"Ben sadece bunu istiyorum."

"Leu bende kalacak."

Gregori telefonu abanoz sehpadan savurup attı. Hışımla odada dolanmaya başladı. "Bitti onun işi, bitti!" diye bağırır-

ken bir yandan da tepiniyordu. "Nasıl cüret eder o cadaloz?!"

Sonja Froschele'yi içli içli ağlarken buldu; ufacık, ıslak yüzünü Leu'nun tüylerine gömmüştü.

"Ne oldu, cücem benim?" diye sordu Sonja.

"Ben dönmek istiyorum," diye haykırdı Froschele.

"Nereye? Landshut'a mı?"

"Ne diye beni buraya getirdiniz?" diye hıçkırdı Froschele, yüzünü köpeğinin tüylerinden ayırmadan.

Beşinci Bölüm

Sonja tuhaf bir gerginlik ve aşırı bir hassasiyet içindeydi. Üzerine hücum eden şeylerin çok fazla olduğunu hissediyordu. Gerçekte, çoğu insana göründüğü kadar dayanıklı değildi.

Tiyatroyla ilişkisi, her şeyin içinde en az umurunda olanıydı. Oyuncu olarak hırslı olmadığı söylenemezdi, belli bir özgüveni de yok değildi. "Bir şeyler beceriyorum," derdi kendisinden söz ederken, neşeyle. Fakat etrafında entrika ve dolambaç namına her ne olup bitiyorsa –soyunma odalarında ve bürolarda, prova sahnelerinde ve tiyatronun borsası sayılan lokallerde– onu neredeyse hiç ilgilendirmiyordu. Kendisine iki büyük rol garanti edilmişti –biri klasik, biri modern–, böyle olunca da, rolü *Don Carlos*'ta Kral Philipp olan yıldız müdüriyette bir histeri gösterisi sahneleyip on kere, sevgilisine Kraliçe Elisabeth rolü verilmezse asla oynamayacağını iddia ettiğinde, kılını bile kıpırdatmamıştı. Yıldıza ilk sahne provasında şöyle dedi: "Hanım arkadaşınız büyüleyici bir kadın ve benden çok daha güzel. Fakat buna karşılık ben ondan çok daha kabiliyetliyim ve ayrıca Elisabeth de kontratımda yazılı." Bunun üzerine yıldız bir iblis gibi sindi ve şeytanca bir nezaketle dişlerinin arasından bir şeyler fısıldadı. – Sonja ne yapsa, tiyatroyu burada âdet olduğu ölçüde ciddiye alamıyordu. "Oynamayı çok seviyorum," diyordu kendi hakkında, "ama neticede dünyada ilginç olan ufak tefek birkaç şey daha var." Böylece çok geçmeden, yetenekli olmasına yetenekli, ama aklı bir karış havada ve yüzeysel bir acemi olarak nam saldı. "İçinde tiyatro ateşi yok," diyorlardı hanım meslektaşları.

Geheimrat Bayer ve Gregor Gregori yüzünden yaşadığı çifte sıkıntı daha ciddiydi. İkisini de hemen her gün görüyor ve onlardan biriyle geçirdiği saatler gününün en yorucu saatleri oluyordu. İkisi de ona karşı aynı coşkulu telden çalıyor, ikisi de onu kafasında nasıl canlandırıyorsa hiç durmadan o

rolü oynamasını bekliyordu. Bayer'le akşam yemeği yiyorsa, her ilanıaşka sportmence bir espriyle karşılık veren, gaddarcasına şakacı bir amazon olmalıydı; daha sonra Gregori'yle buluşuncaysa anaç ama sert, iyi yürekli ama ulaşılmaz, yumuşak ama tekinsiz kadına dönüşmeliydi. İkisi de karşısına, altından kalkamayacağını hissettiği, olağanüstü büyük beklentilerle çıkıyor ve Sonja ikisi için de fırtınalı, hırslı ve sert bir günün orta yerindeki tek dingin nokta, bir sığınak ve daha yaşanası bir hayat ümidi anlamına geliyordu. "Sana nefes alınacak hava gibi ihtiyacım var," demişti Gregor bir seferinde, "çünkü sen içinde hareket ettiğimiz bu kaosun ortasındaki yegâne saf unsursun." Bayer ise, "Sanırım bir gün sizi kaybedersem, bütün hayatım bana bir tımarhane gibi gelecek. Mücadeleye anlam katan sadece sizsiniz..." demişti.

Sonja bütün bunlarla eğlenebilirdi, fakat ikisinden de fazlasıyla hoşlanıyordu. İkisine de acıma ve hayranlık duyuyordu ve Sonja, içine acımanın karışmadığı gerçek bir sempati duyamayan kadınlardandı. Dolayısıyla, iki adamın bu fazlasıyla zorlayan beklentilerine yetişmek için elinden geleni yapıyor, bu arada da elbette kendini daima birazcık hemşire gibi görüyordu; ağır belirtiler gösteren iki hastası uğruna bir komedi oynayarak kâh sporcu havalı tanrıça, kâh Meryem Ana gibi örtülere sarınmış tanrıça rolüne çıkan bir hemşire. Beklentileri yüksek, egoist ve yardıma muhtaç iki talibiyle haşır neşir olmak tabii çok zorlayıcıydı. Bu iki lafebesi arkadaşının arasında çoğu zaman kendini ölesiye yorgun ve üstelik garip bir şekilde yalnız hissediyordu.

Berlin Sonja'ya göre çirkin ve insanı yıpratan bir şehirdi. Regenten Caddesi'nde uğradığı o korkunç bozgundan sonra (boğazı sıkılıyormuş duygusu) bir daha hiç cemiyet içine çıkmamış, meslektaşlarıyla karşılaşabileceği lokallere de elinden geldiğince az uğramıştı. Sokakta, metroda, gazetelerde karşısına çıkıp üstüne hücum eden şeyler bile neredeyse fazla geliyordu. Sık sık, aslında bu şehri kaldıracak yapıda olmadığını düşünüyordu; Berlin onu fazlasıyla uyarıyor ama zenginleştirmiyordu. Görünüşte neşe verici gündelik görüntülerin içine bile (ışıklı reklamların oynayışı; genç kızların ve oğlanların

kararlı, duru, temiz yüzleri) gizliden gizliye hep kızgınlık ve tiksinti karışıyordu.

Sık sık, hayatının çok daha tek odaklı ve sessiz olduğu Münih'i özlüyordu. Büyük, eski tiyatrodaki sakin, neredeyse rahat işi; küçük erkek kardeşi, birkaç iyi arkadaş, dikilitaşın olduğu meydandaki ev; ihtiyar ve ters amca; şehir dışına, göllere yapılan geziler, bahar başlarında Starnberger See, bir yaz gününün yakıcı sıcağında Chiemsee. (Fraueninsel'de sarı ayçiçekleri, akşamleyin sandal sefası, Herrenchiemsee Sarayı'nın ağaçların arasından çocuksu bir büyüyle belirişi. "O belde ki Bavyera Kralı Ludwig'in bütün saraylarını barındırır.")

"Berlin'de her şey devamlı bir kasılma içinde sanki," demişti bir keresinde W. B.'ye. "Maalesef bunun sonucunda ne beklendiğini insan pek bilemiyor. Gürültü ve gerginlik artık kendi başına bir amaç olmuş." Bunun üzerine Bayer gülerek, Sonja'nın *Münchner Neueste Nachrichten* gazetesi ağzıyla konuştuğunu, bir taşra aristokratı ve yerel bir sanatçı olduğunu söylemişti. – Gregor'un karşısında ise böyle kâfirce laflar söylemeye cesaret bile edemezdi; çünkü o, Berlin'i "kıtanın en tarafsız ve en modern başkenti" şeklinde tanımlıyordu.

Sonja ara sıra, bu büyük şehri küçük görür gibi yapıyordu; aslında korkuyordu ondan. Daha sabahları otelinden çıkıp Kurfürstendamm'a adım atar atmaz, kendini sanki bin taraftan hücuma uğramış, kıstırılmış gibi hissediyordu. Daha önce böyle duyguları hiç tanımazdı – "Bu şehir en sağlıklı insanı bile histerik yapar," diyordu öfkeyle. Sanki burada sonsuz sayıda saldırgan uyarıcı ve onu ısırıp sinirlerini ayağa kaldıran titreşim, havadan üzerine hücum ediyordu. Bir kuvvet alanı başka bir kuvvet alanıyla çarpışıyordu. Her tarafta, bir o yöne bir bu yöne akımlar. Biz, sürekli bunların ortasında, farkında bile olmadığımız etkilere maruz kalıyoruz. Bunlar vücutlarımızda, beyinlerimizde katılaşıp en yoğun cinsten bir dokuya dönüşüyor. Kalbimiz, gizli kuvvetlerin sarstığı bir merkez. Kim bilir, o da ne ışınlar gönderiyordur... Kim bilir, yaşarken ne gibi etkiler yaratıyoruz...

Sonja'nın yeni tedirginliğinin bir parçası da, kendisi Kurfürstendamm-Joachimsthal Caddesi köşesinden Zoo met-

ro istasyonuna kadar kaldırım boyunca adım adım yürürken, bu şehirde eşzamanlı olarak neler olup bittiği düşüncesiydi. Eşzamanlı: Bu zorlayıcı düşünce ona o kadar güçlü geliyordu ki, başı dönüyordu. Artık sadece, birbirlerine bitmez tükenmez bir yakınma halinde acılarının şifrelerini ulaştıran santral memurelerinin ölesiye yorgun seslerinden oluşan bir uğultu işitiyor –Bismarck ikiiii, sıfıır yirmi yedi; Pallas otuz dööört, sıfıır, sıfıır, beeeş–, buna sokaklardan erkek seslerinden oluşan daha kalın, kısık ve isyankâr bir yankı, yani gazete satıcılarının bağırışları cevap veriyordu: "B. Z.[26] – B. Z. öğlen baskısı – Saat 8! *Abendblatt* saat 8 baskısı! – *Die Welt*, akşam baskısı! – M. M., *Montag Morgen*!"

Ah şu gazeteler! Berlin'e, Sonja'nın bildiği başka herhangi bir şehre olduklarından çok daha ürkütücü ve dolaysız bir biçimde hâkim görünüyorlardı. Gazete okumak ve telefonlaşmak Berlinli için sabit fikirdi; başka bir şeye pek az yer kalıyordu.

Sonja her gazeteyi elinde şeytani bir nesneymiş gibi tutardı. O çok katmanlı ve dallı budaklı muhteşemliği ve berbatlığıyla hayat, bir gazetede nasıl da son derece edepli görünen ama aslında alabildiğine hayasızca formüllerin içine tıkıştırılıyordu! Önde siyasetteki şüphe uyandırıcı yenilikler (Cenevre'de silahsızlanma toplantısı, İtalyan-Fransız filolarının eşitlenmesi, Polonya dehşeti); sonra tiyatro galasının abartılı övgüsü ("bu kışın tartışmasız en büyük olayı; Reinhardt'ın sihirli değneği; ve hepimizin, hepimizin, hepimizin kalbi ilahemiz Elisabeth Bergner'in ayakları dibine serildi"). Amerika'da sansasyon yaratan dava. ("Bir kadın elektrikli sandalyeye oturuyor. Muhabirimizin telgrafla geçtiği haber: Pennsylvania Eyaleti'ndeki Rockview Hapishanesi'nde biraz önce bir kadın elektrikli sandalyeyle idam edildi. Irene Schröder ve suç ortağı Cleen Dagne vaktiyle Brady adlı polisi katletmiş ve bu suç sebebiyle jüri tarafından ölüme mahkûm edilmişlerdi. Irene Schröder bir kahraman gibi öldü. *Yirmi iki yaşındaki genç kadın* idamının yakın olduğu haberini hayret edilecek bir meta-

26 B. Z.: *Berliner Zeitung* adlı bulvar gazetesinin kısa adı. (ç.n.)

netle karşıladı ve Amerika'ya *ölmeyi bilen bir kadını* göstereceğini söyledi. Irene Schröder idamına birkaç saat kala *büyük bir özenle tuvaletini* tazeledi. Gri ipek bir elbise giydi, kolye ve bilezik takarak süslendi ve pudrasıyla makyajını da ihmal etmedi. Ölüm hücresine sağlam adımlarla yürüyen kadın, yanındakilerin her türlü desteğini reddederek, gözünü kırpmadan elektrikli sandalyeye oturdu ve korkunç anı beklemeye başladı. – Görevliler mahkûmun saçını kesti, sonra cellat elektrotları sabitledi ve iki bin volt kuvvetindeki elektriği mahkûmun vücudundan geçirdi. Kanuni bekleme süresi olan beş dakikalık zaman dolduğunda Irene Schröder ölmüştü. – Suç ortağının bu metanetine karşılık, Cleen Dagne'nin pek zavallı bir hali vardı. Adam öyle bir ölüm korkusuna kapılmıştı ki, elektrikli sandalyeye yarı baygın halde sürüklenmesi gerekti; dehşetten çarpılmış yüzü ise bu korkunç prosedürün bütün acısını ortaya koyuyordu. Birkaç dakika sonra onun için de adalet yerine getirilmişti.")

Sansasyonel davanın arkasından: ilanlar. ("Ve akşamleyin – Scala'ya", "Saç dökülmesi illetine karşı – Trilysin", "Medeni beyefendi ayakkabısını önce Urbinler, sonra giyer.") Ardından bir sohbet: estetik, zamanın eleştirisi. Sonra küçük çöpçatan ilanları. ("İspanyolca destekli Fransızca dersi", "Gaudium masaj salonu, baylara ve bayanlara birinci sınıf hizmet", "Sert çifte masaj, Rus usulü", "Manikür, son derece modern", "Quick Kaplıcası, zayıf düşen erkeklere tavsiye olunur, genç spor masörleri", "İngiliz aristokrat hanım dans dersi veriyor, gizliliğe tam riayet.")

Sonja sabahları metroyla provaya giderken (bütün o insan trafiğinin arasından sıyrılarak geçmeye mahkûmdu), o aşırı hassas ruh haliyle garip bir dehşete kapılarak böyle şeyler okuyordu. (Zoo, Wittenberg Meydanı, Nollendorf Meydanı, Bülow Caddesi, Gleisdreieck, Potsdam Meydanı vs., yol bitmek bilmiyordu.) Başını gazetesinden kaldırdığında, karşısında oturanların yüzleri olmayacak bir çirkinliğe bürünmüş gibi görünüyordu gözüne; bönlük ve sefahat, sahip olma hırsı ve budalalıkla mahvolmuş gibi. Ucuz çorap almaya seri sonu satışına giden şu yirmi beş yaşındaki kadın; on beşlik kızlara

ağzı sulanarak bakan şu küçük memur (peki ya on beşlik kız ne düşünüyordu?). Ve kederli bir yalnızlıkla yaptığı hovardalıklar terli, solgun alnından, pırıltısız gözlerinden okunan şu sivilceli lise öğrencisi: ah, sefalet, sefalet.

Sonja, Gleisdreieck ile Potsdam Meydanı arasında, düşünüyordu: İnsan doğasındaki bu kötülük, bu doğadışı unsur nereden geliyor? Bir hayvan zevk için başka bir hayvana eziyet eder mi? Hayvan sadece yemek ister. Fakat insan...

Kedilerin gözünü çıkaran oğlan çocukları. Kedileri çuvala sokup gebertene kadar sopayla vuranlar. Kurbağaların arkasına pipet sokup hayvanı resmen patlayana kadar şişirenler. Niçin insanda her zevkin içine gaddarlık karışıyor? Niçin yok etmeyi var etmekten daha çok seviyor?

Metroda Sonja'nın kafasında böyle düşünceler dolaşıyordu. Kimse bunları ona kondurmazdı; taptaze, girişken bir görünüşü vardı. Gerçi esmer teni biraz solmuş ve şimdi donuk, sarımsı bir tona bürünmüştü; ama güzel kıvrımlı, kuvvetli ağzına, düşünceye daldıkça büyüyüp kararsalar bile hâlâ canlı ve hareketli gözlerine bakıldığında, yaşadıklarını yoğun, genellikle şiddetli, ama ciddi ciddi sorgulamadan yaşayan bir insan olduğu sonucuna varılabilirdi.

Gerçekte ise öyle bir noktaya gelmişti ki, bir sabah sokağın ortasında birdenbire ağlamaya başladı.

O sabah bütün Berlin, geceleyin şaşılası işler yapmış olan bir deliden söz ediyordu. Ortaya çıkan sonuç sırf teknik bir iş olarak bile o kadar şaşırtıcıydı ki, delinin birtakım yardımcıları olduğu düşünülüyordu. Belki fanatik bir tarikat söz konusuydu, belki de sadece birkaç şakacının işiydi, ama o zaman da pek ürkütücü bir şaka oluyordu bu. – Şehrin bütün semtlerinde, ister duvar, ister tahta perde, ister reklam levhası olsun, nerede yazılabilecek alan varsa, büyük beyaz harflerle "FEDA" kelimesi yazılmıştı. Bina girişlerinin kemerlerinin üzerinde, reklam sütunlarının boş kalmış yerlerinde, pisuarlarda "Feda" yazılıydı. Feda, feda, feda. Kendinizi feda edin! Daha fazla esirgemeyin kendinizi! Hediye olun, harcanın, kurban olun! – Yazı bütün şehrin yüzünü değiştirmiş gibiydi; san-

ki bir gecede her tarafı dindarca bir esrimenin rüzgârı, yeni bir peygamberin soluğu kaplamıştı.

Sonja kelimeyi üçüncü defa okuduğunda –Lützowufer'deki köprülerden birindeydi– ağlaması tuttu. Olduğu yerde kaldı ve gözyaşlarıyla perdelenmiş gözlerini bu uyarı işaretini gördüğü yere dikti. Kendinizi esirgemeyin artık! Bütün ruhunuz isteniyor! Eyvahlar olsun size kıyamet gününde, eğer kendinizi esirgemişseniz! Eyvahlar olsun cimrilere ve ödleklere!

İçinde boru sesinin, öç alan meleklerin ve ışık selleri halinde açılan gökyüzünün olduğu bir sanrı Sonja'yı dehşete düşürdü.

"İğrenç!" diye mırıldandı ağlayarak. "Ne hale geldim ben? Dinlenmeye ihtiyacım var. Yanında biraz dinlenebileceğim birine ihtiyacım var."

Kurt Petersen, *Amélie Kimi Seviyor* adlı Fransız salon oyununda, sonunda hanımefendi için kendini öldürecek olan zarif genç adamı oynuyordu. Çünkü aslında Amélie, adı François olan ve bir ilişki içinde olduğu zarif genç adamı değil, daha yaşlı biri olan aile dostu Pièrre'i seviyordu; François'nın safdilliği içinde hiç mi hiç aklına gelmeyen bir ihtimaldi bu, dolayısıyla sonunda meseleyi anladığında kendini sahnenin ortasında vurmak durumunda kalıyordu. – Sadece üç kişinin sahneye çıktığı oyun bu düğümden ibaretti. "Sevmek" kelimesinin çeşitli şekillerde geçtiği bütün cümleler çıkarılacak olsaydı –"Acaba beni seviyor mu? Ben sadece onu seviyorum! Ah, seni seviyor mu? İmkânsız, o hep beni sevdiğini söylüyordu"– oyundan geriye pek bir şey kalmazdı. Fakat Amélie güzel bir roldü, üstelik de karakter bir düşesti, bir oyuncunun sırayla sergilemek isteyeceği bütün özellikleri içeriyordu: anaç ve cilveli, trajik ve hoppa, küçük sevgilinin sevecenliği ve büyük hanımefendinin gizemli soğukluğu.

Sonja provalarda erkek oyuncu Kurt Petersen'i hiçbir zaman özellikle iyi bulmamıştı. Stuttgart'ta alıştığı, kalpten gelen lirik tonları devam ettirmekteydi, ama bunlar Berlin'e tam

olarak uyuyor gibi görünmüyordu. Sonja durup durup, "Ama gene *ayılıp bayılıyorsunuz*, Kurt!" diye uyarmadan edemiyordu. "Sonuçta sizin uğrunuza canıma kıyacak değil miyim?" cevabını veriyordu genç adam, kırgın kırgın.

Adamın gösterdiği çaba Sonja'nın içine dokunuyordu. Kurt çok hırslıydı, fakat onunki bir tiyatrocunun değil, daha ziyade çalışkan bir liselinin hırsıydı. Bütün görünüşünde, duru yüzünde ve taze sesinde bir askeri okul öğrencisi havası vardı. Daha ilk genel provada mezuniyet sınavına girecek bir öğrenci gibi heyecanlanmıştı – oysa salonda sadece, reji lambasının ışığında oturan ufak tefek yönetmen vardı. Kurt biraz fazla hırslı oynadı, sık sık eli ayağına dolaştı, atladığı cümleler oldu. Başlangıçta oldukça gergin görünüyordu, ama üçüncü perdedeki büyük sahnelerde tam bir canlılık, kendisinde o güne kadar görülmedik bir akıcılık sergiledi.

Kurt'un kanapeye çöküp, "Bu kadarı fazla! Bir an için gözlerimi kapayabilir miyim Amélie? Mecalim kalmadı!" dediği sahneyi oynuyorlardı. Bunun üzerine Sonja –üstünde gümüşi bir gece elbisesi vardı, çünkü Pièrre'le aynı locada oturduğu operadan geliyordu– yanına oturacak ve soracaktı: "Zavallı François! Saadet mi bu, yoksa ıstırap mı?" –Söylemeyi özellikle sevdiği bir cümleydi bu, çünkü içinde iyilikle alayın, gaddarlıkla öldürücü bir şefkatin garip bir karışımı vardı. Bütün rolün en iyi ve en şaşırtıcı cümlesi olmalıydı; Sonja bu cümleyi ayrı bir özenle çalışmış, cümle onu her seferinde o kadar yormuştu ki, provalar sırasında tam o sırada genç aktörün yüzüne bakmayı ihmal etmişti. Ancak genel provada bu yüze baktı ve duraksamadan edemedi. Bunu özellikle konulmuş bir es sanan ufak tefek yönetmen, kürsüsünden coşkuyla seslendi: "Bunu sakın kaçırmayın, Sonja! Harika, bu esle cümlenin kuvveti iki katına çıkıyor! İşte bulduk!" Sanki küçük bir hayvan yakalamış, küçük bir kuş elinde çırpınıyormuş gibi davranıyordu. "Harikulade, işte sonunda bulduk!!"

Kurt'un yüzü her şeyden önce gençti. Temel özelliği buydu, Sonja ilk etapta bunun dışında bir şey bulamadı. Mesela genç bir deniz subayının yüzü olabilirdi, Sonja onun, kenarı sırmalı lacivert üniforma yakasının üzerinde belirişini

açık seçik görüyordu; derli toplu, aydınlık ve dürüst. Bu arada konuşmaya devam etmesi gerekmişti: "Siz acı çekiyorsunuz, François, nasıl da yardım etmek isterim size. Keşke o zaman, size ilk rastladığımda, Kontes Lucingen'in salonunda..."

Bu genç yüzde kaşların çizgisi pek güzeldi; hem cüretkâr, hem de düşünceli bir kıvrım. Rasgele ayrılmış saçın perçemleri duru ve sevimli bir alna dökülüyordu. "Kestane rengi saçlar," diye düşündü Sonja. Düşes kimliğiyle ise şöyle dedi: "Her zaman yanınızda olacağımı biliyorsunuz, dostum."

Bu şefkatli ve gaddar hanımın düpedüz intihara sürüklediği Kurt-François, ağlamak üzere olan bir çocuk gibi yutkundu. Yutkunduğu ve başını kaldırıp oyunun heyecanıyla gerçekten nemlenmiş gözlerle kendisine baktığı için, Sonja'nın kalbinde tatlı bir sıkışma oldu.

(Birine ihtiyacım var. Dinlenmeye. Feda. Mücadele yok. Bu, genç biri.)

Düşes karakterini canlandırmaya, rolünün iflah olmaz yavanlıktaki cümlelerini söylemeye devam ederken karşısındaki yüze daldıkça daldı. – Profili, dümdüz inen burnuyla neredeyse Yunanlı profili. Sonra, gözleri de çok iyi. Badem biçiminde, büyük, koyu renk gözler, bir askeri okul öğrencisininkiler gibi uslu, ama yine de tehlikesiz değil, hem ateşli, hem zeki. Ağzının bir özelliği yok, tuhaf bir biçimde bu ağızda, yüzün geri kalanındaki tazelik yok. En güzeli de tabii kaşların kıvrımı...

Amélie Kimi Seviyor, Sonja için büyük bir başarı oldu. İçtenliği kadar zarafeti, sesindeki o güzel canlılık ve cümleleri biçimlendirişindeki zekâ da övüldü. Hatta eleştirmenler, Sonja'ya iltifat etmekten oyunun zayıflığını tenkit etmeyi bile unuttular. Bu genel hoşnutluktan Kurt Petersen'e de pay düştü, o da övüldü; sadece birkaç gazete Kurt'un gerçi rolün ihtiyaç duyduğu gençliği verdiğini, ama o zarif duruşu ortaya koyamadığını yazdı. Köylü delikanlısı rolü ona daha bir yakışırdı. Genç adam bu yorumlara korkunç kızdı.

Sonja galadan sonra ne Gregori'yle, ne Bayer'le beraber olmak istedi. İkisi de ona muhteşem çiçekler göndermişlerdi, ama o ikisine de, iri harfli, dik yazısıyla esprili birer kart yazarak teşekkür etti: "Katır gibi yorgunum. Gözünüzün önünde

uyuyakalmam işten değil. Yarın telefon edin. Oyun gerçekten berbat mıydı bari?"

Sonja Petersen'le küçük, Fransız tarzı dekore edilmiş bir restorana gitti; Kurfürsten Caddesi. Bu başarı akşamını ona ayırması Kurt için büyük iltifat olmuştu. Üstlerinden birinin karısıyla akşam yemeğine çıkmış bir teğmen gibi davranıyordu biraz. Kuşkusuz o da bir ölçüde âşık olmuştu, ama çabuk davranıp Sonja'nın kürkünü alışında, ona mönüyü uzatışında daha çok, safça bir gayretkeşlik vardı.

Sonja her zamankinden daha rahat ve neşeliydi. Başarı kanını ısıtmaya devam ediyor, ama her şeyden önce, daha önce hiç başına gelmediği şekilde âşık olduğuna inanıyordu. Bu sefer ortaya karmaşık bir durum çıkamazdı. Sorunlardan o kadar yorulmuştu ki. Dinlenme. Sevecenlik. Oyun.

Beraberce iki şişe şampanya içtiler, sonra da çok eski bir Fransız konyağından ikişer kadeh. Sonja içkiye dayanıklılığıyla övünüyordu; Kurt ise kesinlikle biraz canlanmıştı. Restoranda son kalan onlardı, korkunç gürültü ve bir sürü saçmalık yaptılar. Kurt sürekli, Sonja'dan daha iyi yemek pişirebileceğini iddia ediyor, Sonja ise o küçük, yumuşacık peynirli turtalarının üstüne olmadığı iddiasından vazgeçmiyordu. Sonra birdenbire, masayı süsleyen eski moda, hantal bir vazoya verip veriştirmeye başladılar ve Sonja yirmi kez, vazonun korkunç ukala olduğunu söyledi, hayır, ne kadar da tüyler ürpertici bir ukalalığı vardı bu vazonun, doğrusu katlanılır gibi değildi.

Kırmızı küçük lambalar ve üzerinde çobanların kurdelelerle dans ettiği İngiliz duvar kâğıdıyla restoranın dekorasyonu çok şirindi. Kurt öncelikle olağanüstü büyük konyak kadehlerine hayran kaldı, gerçek bira kupası kadar, ama incecik camdan; kullanılmadan önce içlerine buz parçaları konulup çalkalanıyordu.

Eve dönerlerken Sonja, "Berlin'deki ilk güzel gece bu oldu," dedi. Her ne kadar bunu beklediyse de, Kurt'un onu evine davet etmemesi işine gelmişti. "Korkunç utangaç," diye düşündü, "ve komik derecede iyi aile çocuğu."

Fakat oteldeki odasında, ateş basmış yüzünü ayna karşısında mutlu mutlu salladı. "Genç oyuncu!" diye şarkı söylüyordu kalbi. "İyi geceler. Binlerce teşekkür, güzel kaşlar..."

Uykuya dalarken Kurt'u antik bir tiyatronun genç tragedya oyuncusu olarak gördü, saçında yapraklar, kısa ve beyaz entarisi içinde, pırıl pırıl bir merdivenden aşağı iniyordu, her adımında çocuksu bir gurur, bir tören duruşu.

Sonja için, bu kadar hafif ve sevimli bir serbestliği olan bir ilişki tamamen yeni bir şeydi. Tıpkı uzun bir süre çok çalıştıktan sonra birgün tembel ve keyifli bir hayat sürüp iç gıcıklayıcı şeyler okumaya, bol bol güneşte oturmaya ve gecelerini müzikle doldurmaya karar vermiş biri gibi, bunu kendine çok görmüyordu.

İki arkadaşına, ileriki haftalarda onsuz idare etmeleri gerektiğini bildirmişti. İkisinden de korku ve kırgınlık dolu birer telefon geldi, ama Sonja ikisini de enerjik ve tartışmaya kapalı bir kararlılıkla uzak tutmayı başardı.

Bütün havasında, üzerinden yük atmış gibi bir rahatlama, keyifli bir ıslıkla söylenen bir şarkının hafifliği vardı. Birdenbire görünüşü de gençleşmişti. Tiyatro oyunculuğundan hiç almadığı kadar zevk alıyor, her akşam daha da yoğunlaşan alkış ise ona işini her akşam daha güzel, daha heyecan verici bir biçimde yaptığını ispat ediyordu.

Kurt onu çoğu zaman daha öğleden önce otelden alıyordu. Hava çok kapalı değilse, Tiergarten veya Lützowufer'de yürüyüşe çıkıyorlardı; veya herhangi bir küçük, modern galerideki resimlere bakıyorlardı; veya akvaryumun ışıklı camlarının arkasındaki ürkütücü yaratıkları seyrediyorlardı. – Kurt bilgiye susamış bir gençti, o duru ve taze askeri okul öğrencisi haliyle, fazla derinine inmemek kaydıyla genel kültüre son derece meraklıydı. Bir hayli tutucu ve gerici yargıları olması Sonja'yı sık sık güldürüyordu – "Ama şimdi müsaadenle, herhalde klasiklerimize bir diyeceğin olamaz!" –, fakat âşık olduğundan, Kurt'un bu tarafı bile Sonja'ya büyüleyici geliyordu. Bu da uyuyordu genç deniz subayı yüzüne. Âşık olduğu için bu adamın gülünç dürüstlüğünü de büyüleyici buluyordu, tazeliğini de, saçını bir baş hareketiyle alnından atışını da, ba-

zen, artık gülecek halde olmadığı besbelliyken bile atabildiği tiz kahkahasını da. Kurt çoğu tiyatrocunun tiksinti verecek derecede görgü yoksunu olduğundan yakınabiliyordu. "Biliyor musun, ben bir subay ailesindenim ve tabii onun için bütün bunlar bana çok fena geliyor." Sonra, Sonja'nın soyunma odasına girip de onu daha ayna karşısında, üstünde makyaj önlüğüyle yakalarsa, "Çok affedersin," diyor ve hiç bakmadan hızla arkasını dönüyordu. Bu, tiyatroların soyunma odalarında alışılmış bir şey değildi.

Sonja onu en çok, yorgun düşmüş haliyle çekici buluyordu. Bu da sık sık oluyordu, çünkü Kurt hırsı yüzünden çok fazla çalışıyordu. Bir oyunda rolü yoksa yönetmen asistanlığı yapıyor, ışıklandırmayla veya müzikle uğraşıyordu. (Hem teknik, hem de müzik yönünden çok yetenekliydi; göze girmeyi seven liseli, çekici bir tarafı olan örnek öğrenci – bütün bunlar Sonja'ya coşku ve heyecan veriyordu.) "Gene fazla yorulmuşsun," diyordu ona, akşamleyin Kurfürsten Caddesi'ndeki o küçük, sevimli restoranda karşı karşıya otururlarken. Kurt'un gözlerinin etrafında bir yorgunluk dolaşıyor, göz çevresindeki gergin ve narin deride mavimsi bir ışıltı ortaya çıkıyordu. Genç bir filozof gibi düşünceli düşünceli mönünün üzerine eğdiği alnı da solgun oluyor, o da mavimsi parlıyordu. O zaman bu yorgun, genç alnın üzerinde o güzel kaşlarının eğrisi özellikle cüretkâr ve hassas görünüyordu.

Sonja ile Kurt, tezgâhtar kızların sevgilileriyle yaptıkları gibi takside öpüşüyor veya sinemada birbirlerinin elini okşuyorlardı; ama aralarında henüz daha fazlası olmamıştı. Sonja bunun hiç de o kadar meraklısı değildi, ama eksik kalmasının da pek doğal sayılmayacağını düşünüyordu. "Biraz tutuk," kararını verdi kendi kendine. "Bu çocuk! Benim ismim etkiliyor onu, üstelik en az iki yaş büyüğüm de."

Bir öğleden sonra Kurt'un evine gidivermeye karar verdi. "Ona böyle gidersem, nihayet benim hazır olduğumu, istediğimi anlayacaktır." Fehrbellin Meydanı yakınlarında, Düsseldorf Sokağı'nda iki odalı bir dairede oturduğunu biliyordu. Bir taksiye atlayıp gitti.

Kapıyı genç bir kız açtı. Çekici, sarışın, zayıf ve esnek vücutluydu. Yabancı hanımı tepeden tırnağa süzüşünde bir kuş-

ku ve çocuksuluk vardı – bir proleter kızı icra memuruna veya sivil polise nasıl bakarsa öyle, diye düşündü Sonja korku dolu kalbiyle.

Kızın arkasında birden Kurt belirdi, üstünde oldukça kaba saba, pazen bir pijama vardı ve ilk başta şaşkınlıktan ağzını bile açamadı. "Bu, kız arkadaşım Lisa," dedi sonunda, kız kısmen nefret dolu, kısmen de yalvaran bakışlarla onu buna zorladığı için.

Sonja önce, hemen arkasını dönüp merdiveni inmekten başka bir şey yapamayacağını düşündü; ama bunun yerine, biraz sersemlemiş vaziyette içeri girdi.

"Lisa," diye düşündü, "Lisa, Lisa – adının Lisa olduğunu sakladı benden"– sakladığı tek şey buymuş gibi.

Üçü birden, solgun ve kaskatı bir halde, iğrenç bir misafir odasında oturdular. Pelüş koltuklar ve bir vitrinde birkaç tane rengârenk, porselen canavar biblosu.

"Çay yapsana, Fino," dedi Kurt dayanılmaz hale gelen bir sessizlikten sonra, kız arkadaşına.

"Tabii, Fino diyor ona. Fino ne kadar sevecen ve eğlenceli. Ne var ki, bu takma isim kıza aslında hiç uymuyor."

Fino kız yabancı, güzel ve akıllı kadına nefret dolu bir bakış fırlattı. Biliyordu: Bu kadındı Kurt'un son haftalarda fink attığı. Onun yüzündendi, kıskançlıktan neredeyse çıldıracak hale gelmesi. Sahnede o harika elbiseleri giyen ve kalın, güzel bir sesle konuşan oyuncu kadın.

"Hanıma çocuğumu göstereyim," dedi kız birdenbire, alçak ve hain bir sesle.

"Çocuğunuz mu var?" diye sordu Sonja.

"Evet," dedi kız. "Kurt'tan."

Pelüş koltuğundan kalktı ve hızla odadan çıktı. Saçı çok açık renk boyalıydı. Böyle kötülükle dolu olmadığı zamanlarda, aydınlık ve zeki yüzü kuşkusuz sevecen ve sevimliydi. Acemice süslenmiş, kaşlarını kalın kalın siyaha boyamış, kırmızı rujunu sürerken taşırmıştı. Çamaşır mavisi bir mutfak önlüğünün altında siyah çorapları ve siyah ayakkabıları vardı.

O dışarı çıkar çıkmaz Kurt Petersen, dudaklarına kadar rengi atmış bir halde, beceriksizce, alçak sesle ve teatral bir tavırla, "Bu yaptığımı bir gün affedebilecek misin?" dedi (aşırı yorgun alında mavimsi damarlar, göz çevresinde hafifçe gerilmiş, mavimsi ten.) Sonja'nın cevap vermesi gerekmedi, çünkü genç kız çocukla beraber gelmişti bile.

Lisa, top gibi kafasında sarı, kirpi gibi saçları olan ve gözlerini kocaman, yuvarlak yuvarlak açarak burnunu karıştıran küçük oğlanı önü sıra itiyordu. Kendisiyse mavi önlüğünü alelacele çıkarmıştı; önlüğün altında, dekoltesinde iddiasız bir beyazlık olan sade, siyah bir elbise vardı.

"Kaç yaşında?" diye sordu topluluk içinde davranış becerisini yeniden kazanmaya başlayan Sonja.

"Üç."

Demek Kurt yaklaşık dört yıldır bu kızla yaşıyordu. Çocuğu olduğunda daha yirmi yaşında bile değildi. Genç baba.

Lisa gururla, neredeyse zafer kazanmışçasına çocuğunu okşuyordu. "Onun adı da Kurt," dedi, sanki bu olağanüstü bir şeymiş gibi. Genç anne. Lisa'ya sokulan oğlan onu hem daha proleter, hem daha ağırbaşlı gösteriyordu. Çocuğu için çalışan genç anne. Halkın içinden, sevmiş ve doğurmuş bir genç kadın. Ve Kurt, onun eşi. Genç tiyatrocu – eşi.

Sonja ikisinin arasında kalmış, kendini kısır ve itilmiş hissediyordu. Kurumuş hissediyordu; soyutlanmış, aydın, sapkın ve yapayalnız biri olmak. "Ben korkunç bir gece kuşuyum bu ikisinin arasında," diye düşündü ürpererek. Hiç değilse, o kaskatı dehşetinden kurtulmuş, kendi asıl jargonuna kavuşmuştu.

Bu oğlan, onca şefkat gösterdiği bu oğlan ona, en feci, en alçakça kötülüğü yapmıştı: Bu duruma gelinmesine, bu zavallı grubun oluşmasına izin vermek; genç çiftin arasına girmeye çalışan pişkin, kaşarlanmış ve şımarık kadın rolünde Sonja.

Bu arada küçük Kurt'un hangi çocukluk hastalıklarını geçirdiğini ve kaç kilo olduğunu soruyordu. Gene akıcılığına kavuşmuş, hatta şakalara başlamıştı. Lisa da konuşkanlaşmış-

tı. Kurt, sesine koca sertliği katmayı ihmal etmeden, hatırlattı: "Çay yapacaktın, Fino."

Lisa kalktı, biraz kızardı ve Sonja'ya dedi ki: "Affedersiniz, hanımefendi."

İdilin sonu. Kendine bahşetmeye çalıştığı o tatlı ara oyunun sonu. Şimdi iş tekrar ciddiye biniyordu. W. B. mi, Gregori mi? Yoksa bir üçüncüsü mü bekliyordu?

Kurt, üstünde pazen pijama (rengi gri, yakası şarap kırmızısı ipekten), canlı bir vicdan azabı gibi yerinde oturuyordu. Altdudağını kemiriyor, gözleri karanlık bakıyordu. Fakat yüzü gerçek bir acıyı dile getirmeyi beceremiyordu. Sınavda şanssızlığa uğramış bir öğrencinin yüzüydü bu.

"Hiç zahmet etmeyin," dedi Sonja candan bir sesle, bir tencere sıcak suyla uğraşan Lisa'ya. "Hemen çıkmam lazım zaten."

Yine yalnız. Sonja yine yalnız.

Kendini yine Geheimrat ile Gregor Gregori arasında paylaştırabilirdi. W. B. ona her gün, Julia'dan boşanmak istediğini söylüyordu; bu da yetmezmiş gibi, her şeyi birden bırakmak niyetindeydi. "Toplanıyorum," diyordu. "Sizin için serbest kalmak istiyorum."

Gregor o sıralar Schauburg'la ilgili o büyük sözleşmeyi imzalamak üzereydi. Bütün günü oturum ve konferanslarda geçiriyor, akşamları bir de operada dans ediyor ve cümle âleme her zamankinden daha sinirli ve megalomanca davranıyordu. Alçakgönüllülüğü sadece Sonja'yla konuşurken gösteriyordu. Mazoşizmi ise o sağlıksız kibrinin öbür yüzüydü. Sonja onu o derin güvensizliği, yoksulluğu içinde tanıyan tek kişiydi. Ona söylediği iki laftan biri, "Sana ihtiyacım var – sana ihtiyacım var, Sonja!" oluyordu.

Bu hayatın bütün güçlüklerine ek olarak Sonja'yı bir de, Froschele'nin kendini gittikçe daha belirgin bir biçimde geri çekmesi tasalandırıyordu. Sonja onunla ilgilendiğinde hep daha bir suratsız, daha bir tuhaf davranıyordu. Sık sık, gün-

lerce ortadan kayboluyor, Bayan Grete'nin veya Massis'in yanında kalıyordu. Sonja, Doktor Massis'in muayenehanesinde her akşam yaratılan idili düşündükçe iğrenmeden edemiyordu. İçindeki temizlik içgüdüsü bu tabloya isyan ediyordu: Do kanepede, gözleri kapalı veya tavana çevrili, hülyalar içinde; Massis, Bayan Grete, Froschele siyah koltuklarda. Sehpanın üstünde, her birini bu isteklerden arınmışlığın huzuru içindeki havaya sokmaya yardımcı olmuş tıbbi aletler. Yumuşak bir sesle güncel konuları alaya alan veya felsefi açıdan irdeleyen Massis. Onun bu esrarengiz mırıltısına çocuksu çocuksu gülen Do. Sinirli sinirli burnunu çekerek dedikodu yapan, Massis'le kavga eden, Froschele'yle Do'yu ona karşı uyaran Bayan Grete. "Kötünün de kötüsüdür o," diyordu, doktor keyifle başını sallarken. "Hiç beklemeyeceğim beni mahvetmesini. Günün birinde kaçıp gideceğim buradan." – "Ne güzel haberler veriyorsun," diyordu Massis. "Demek Do'yla ve Matmazel Froschele'yle cilveleşirken beni artık o avam kıskançlığınla rahatsız etmeyeceksin." Bunun üzerine Bayan Grete acı acı, burnundan soluyarak gülüyordu. Massis Do'nun serin ve ince elini okşuyordu. – Sonja Gregori'den Froschele için ricada bulunmuş, çünkü o lütfedip Froschele'yi kabul ederse, Massis'in evindeki atmosferin nasıl olsa çekiciliğini kaybedeceğini düşünmüştü. Ama Gregor merhametsizliğini sürdürdü. "O artık beni ilgilendirmiyor. Böyle bir varlık benim için ancak, bana kayıtsız şartsız itaat ettiği takdirde mevcuttur," diyordu. Sonja, yorgunluğunun verdiği donukluk içinde, kendinde ısrar edecek gücü bulamadı. Gregori'nin davranışı ona anlaşılmaz ve itici geliyordu. Kendisi de birkaç gün ondan uzak durdu.

Artık, akşamları beraber oynadığı birkaç meslektaşından başka hiç kimseyi görmüyor, çünkü W. B.'ye de kendi için yok dedirtiyordu. Petersen'le sadece sahnede karşılaşıyor, onun dışında yoluna çıkmamaya gayret ediyordu. Adam bir kere Sonja'ya onunla "oturup konuşması" gerektiğini söylemiş, ama Sonja bunu sessiz sedasız reddetmişti. Onun vicdan azabını görmekten sıkıntı duyuyor, acı gibi bir şeyi ise artık his-

setmediğine inanıyordu. Kalbi kendisine donmuş gibi geliyor ve yanına hiçbir şeyi yaklaştırmıyordu.

Froschele, "Buz gibi," diye yakındı Sonja'dan Massis'e. "Benim acı çektiğimin *farkında* bile değil."

Froschele, Gregori'yi görme hakkını kaybettiği günden beri yiyip içemez ve uyuyamaz olmuştu. Tek tesellisi iğneydi. Haftada bir kendine izin vererek Gregori'ye telefon ediyor, yaşlı hizmetçi kadına onun nasıl olduğunu soruyordu.

"Beyefendi nasıl?" diyordu.

Ağır işiten hizmetçi önce bir şey anlamıyordu. Sonra cevap veriyordu: "Sağ olun, Bayan Froschele. Kendisi bütün gün evde olmayacak."

Gregori'nin evine bağlandığı bu anlar Froschele'nin bütün hayatının yegâne mutlu anları oluyordu; haftalar boyunca.

Altıncı Bölüm

Telgraf memuru sabahın sekizinde Greta'nın atölyesinin kapısını çaldı. Sebastian uyku mahmurluğuyla kapıyı açana kadar adamın beş dakika zile basması gerekmişti.

Madam için bir telgraf, mösyö için bir telgraf. Sebastian adama beş frank bahşiş verip, "Merci," dedi. Mahcubiyetinden, bahşiş verirken hep kendisi "merci" derdi; çünkü yetişkin birilerine bozuk para vermek ona utanç verici bir şey gibi gelirdi.

Sebastian'a gelen telgrafta şöyle yazıyordu:

"Çok rica ediyorum hiç değilse bir günlüğüne Berline gel çünkü kararlar vermem lazım bunları seninle mutlaka konuşmalıyım sevgiler Do."

Greta'nın telgrafı:

"Yarın çarşamba sabahı Paristeyim selam W. B."

"Önce bana bir sigara ver," dedi Greta. "Demek W. B. geliyor."

"Do evlenmek istiyor," dedi Sebastian.

"Ne var ki pek sevimli değil adamın telgrafı." Greta telgraf kâğıdını, sanki ne kadar sevimli olduğunu ağırlığından anlamak istermişçesine avucunda tartıyordu. "Sahiden gitmek istiyor musun?" diye sordu Sebastian'a.

"Bilmiyorum. Gideyim mi?"

"Evet," dedi Greta. "Gitmen gerek herhalde."

Sebastian hemen kuşkulandı. "Beni başından atmak istiyorsun ha?"

Greta masum masum sordu: "Niçin?"

"Şu W. B. biliyor mu ki benim senin yanında kaldığımı?"

"Sanırım yazmıştım ona."

"Ama bundan rahatsız olmuyor, öyle mi?"

Greta, gururla: "W. B. beni seviyor!"

"Peki senden o kadar emin mi? Yoksa durumu kabullendi mi?"

"Ne o, ne o. Fakat benim kendisine verdiğim yetiyor ona. Onu çok, inanılmaz çok severim. Hem benden de çok daha yaşlı. Yaşlı insanlar harika olurlar – eğer bir şeye benziyorlarsa."

Sebastian sustu. "Garip ilişkiler," dedi sonunda.

"Hangisi?" diye sordu Greta.

"Yani öyle işte – bizimkiler – aramızdaki."

"Eskiden başka türlü müydü?"

"Bütün bunlar ancak yavaş yavaş oluşan kanunlara bağlı şeyler. Bugün, mesela, kıskançlık ne durumda? Ve insanların kurduğu bağlar gerçekten eskiden olduğundan daha mı gevşek, yoksa o sahiplenme hissinin zorlaması ortadan kalkmaya başladığı için mi öyle görünüyor? Bence bu bağlar sadece daha gevşekmiş gibi görünüyor. İş ciddiye binerse her şey hâlâ ölümcül."

"Başlama şimdi genç kuşak üzerine felsefe parçalamaya." Greta esnedi. "Demek W. B. geliyor – nihayet geliyor gene!"

"İnsanlar eskiye göre daha fazla deneme yapıyorlar," dedi Sebastian. "Ve kendilerini daha az kandırıyorlar. Ama iş ciddiye binince her şey hâlâ aynı. Neyse, merak ediyorum..."

Greta onu öyle, üstünde siyah pijamasıyla ayakta dururken, yakışıklı ve düşünceli buldu. "Gel buraya!" dedi. Ama Sebastian hemen gelmedi. Almanca monoloğuna devam ediyordu. "Yani ben şimdi evlenip evlenmemesi gerektiği konusunda akıl vermek için Do'ya gidiyorum. Do benimle evlenmek istiyordu. Ben seninle yaşıyorum ve sen de inanılmaz çok sevdiğin eski arkadaşını bekliyorsun."

"Daima her konuda gevezelik etmeseniz olmaz!" dedi Greta.

Geheimrat Bayer saat dokuz otuz beşte Train Bleu'yle Gare du Nord'a geldi. Elindeki çantayı Hotel du Rhin'in kendisini peronda bekleyen adamına verdi. "Bir parça yürüyeceğim," dedi.

Havayı kokladı: Paris. Üç aydan fazladır buraya gelmemişim, diye hesapladı. Evet, sonra Sonja gelmişti. Sonja'yı gözünün önüne getirdi, o canlı, uyanık, genç yüzünü; keşke şimdi o da yanında olsaydı... "Sonja'yla bu şehirde dolaşmalı. Ne demek; Sonja ile seyahatlere çıkmalı."

Sabah griliği içindeki cadde boyunca yürürken bir güney manzarası hayaline daldı: mavi deniz ve pas rengi kayalıklar; Sonja'nın üstünde rengârenk bir mayo; Sonja'yla Paris üzerinden Korsika'ya; Madeira'ya. "Ama benim Greta'ya gitmem lazım. Zavallı Greta. Ne demek, zavallı Greta? O, delikanlısıyla yaşıyor ya. Bana ihtiyacı mı var? Üstelik aylığını vermeye de devam ediyorum."

Büyük bir kafeye girdi, bir kakaoyla kruvasan ısmarladı. Kruvasan yaprak yaprak, tereyağlı ve yumuşaktı. Sevinçle köşede duran uzun ekmeklere baktı, uzun, ince ve sapsarı, ışıl ışıl, çıtır çıtır baton ekmeklere, barın raflarındaki o güzel Fransız likörlerine (Bénédictine, Grand Marnier, Vieille Cure, Curaçao), beyaz, kırmızı, rosé sofra şarabının servis edildiği karaflara.

Caddelerde dolaştı – önü açık, devetüyü paltosuyla zengin, şişman, yabancı beyefendi, elleri pantolon ceplerinde, şapkasını başına bir maceracı gibi, eğri oturtmuş. Islıkla bir sokak şarkısı çaldı; geniş, etli burnu şehrin kokularını alıyordu: biraz anason, biraz Coty parfümü, biraz kızartma, biraz pislik, şarap ve açık, yuvarlak pisuarların keskin kokuları.

Place Vendôme'a geldiğinde –bir saatten fazla yürümüştü– yolculuğunun nahoş amacını hepten unutmuştu. "Un petit bonjour, Place Vendôme."[27] Puslu öğle öncesinin gümüş grisi ışığında sütun ipince yükselmekteydi. "Hangi mevsimdeyiz yahu?" diye düşündü W. B. "Bayağı kış gibi geliyor bana. Ama burada her şey o kadar cilalı, o kadar medeni ki, mevsimler bile. Eylül veya nisan da olabilirdi." – Hotel du Rhin'in olduğu caddeye saptı. Karşıda, çevresi zenginlik, uluslararası dedikodu, sosyetenin parası ve aşk trajedilerinden oluşan görünmez bir şöhret halesiyle sarılı olan Ritz. – Hotel du Rhin'in

27 Un petit bonjour, Place Vendôme (Fr.): Küçük bir günaydın, Vendôme Meydanı. (ç.n.)

müdürleri kendisini selamlarken, Berlinli hantal ve cüsseli işadamı Geheimrat Bayer'in aklından, Proust ve bir sürü yumuşak, bir sürü edepsizce şey geçiyordu.

Banyo yaptı, tıraş oldu, tekrar kahvaltı etti (bu sefer çay, kızarmış ekmek ve portakal marmelatı), temiz çamaşır ve valizinde getirdiği ikinci takım elbisesini giydi; aşağıya indi, bir taksi çağırttı ve şoföre Greta'nın adresini söyledi. Araba Rue de Rivoli'ye saparken W. B. bir kez daha, Paris'te olmanın verdiği sevinçli heyecanı hissetti. Montparnasse'a yaklaştıkça düşünceli bir hal aldı. "Ağlayacak mı acaba?" diye düşünüyordu, Greta'nın atölyesinde kapının zilini çalarken.

Greta kapıyı kendi açtı. Bayer onun, üstünde papağan gibi rengârenk bir pijama, ayağında elyaf sandaletler ve kırmızı ojeli ayak tırnaklarıyla karşısında, kapıda dikildiğini görüyordu. "W. B.!" diye tiz bir sevinç çığlığı attı ve kahverengi kollarını açarak adama doğru uzattı.

Bayer'i yeniden görmenin sevincinden gözleri yaşarmıştı.

Kurfürstendamm'daki pansiyonun koridoru leylak kokuyordu. Beyaz önlüklü bir hanım ortalıkta dolanarak sağa sola bu güzel kokuyu püskürtüyordu. Sebastian'a Do'nun odasının kapısını açtı.

Oda büyük ve pembe mobilyalıydı. Duvardan odanın ortasına doğru, yan yana getirilmiş iki büyük yatak. Bunlardan biri çarşafsızdı. Öbüründe Do yatıyordu. Sebastian girince doğruldu. Üzerinde turuncu ipek bir abiye elbise, boynunda ise siyah bir kurdele vardı. Yüzü zayıflamıştı. Yanakları çökmüş olsa da, hâlâ çocuksu bir yüzdü bu.

"Bu ne hal?" diye sordu Sebastian. Do'nun teni gözüne eskisinden biraz daha gri, etiyse daha pörsümüş, gözenekli ve cansız görünmüştü. Yine de, "Tam kendin gibisin – harika," dedi. Do kırmızı rujlu iri dudaklarıyla minnettarca gülümsedi.

Sebastian onun yanına, yatağa oturdu; ve anında, sanki ondan hiç kaçmamış olduğu duygusuna kapıldı. "Gene de içlerinde en çok sevdiğim, o," diye düşündü laflarlarken. "Neden

kendimi ondan kaçmak zorunda hissettim ki? Evet, bu herhalde bizim kuşağın sabit fikirlerinden biri: daima kendini kaçmak zorunda hissetmek. Yoksa benim kendi sabit fikrim mi? Hayat onun yanında fazlasıyla rahattı..."

Her şey üzerine konuştular. Şöyle ya da böyle, hayatlarına verecekleri yönü belirleyen duygulardan söz ediyor olsalar da, konuşmalarının tonu nesnel kalıyordu. Sebastian, Do'nun Massis'ten bahsediş tarzını dikkatle takip ediyordu: Gördüğü kadarıyla çok sevecen bir tarz değildi bu, ama çok saygılıydı. Do Massis'e, onu sevmeksizin itaatle bağlanmıştı. Adam onu bütünüyle avucunun içine almıştı – o kadar ki, Sebastian'la bu buluşmasına engel olmaya bile ihtiyaç duymamıştı. Sebastian sevgili Do'sunu, son derece tehlikeli olduğunu düşündüğü birine tamamen bağımlı bir halde bulmuştu. Yine de, temel hatası arkadaşlarının meselelerini –bu arada tabii kendi meselelerini de– önce estetik ve ancak ondan sonra ahlaki yönden ya da daha basit bir bakış açısıyla değerlendirmek olan Sebastian, bu adamın çok büyük biri olduğunu teslim etmekten geri duramıyordu. " O ihtiyar büyücü yine ne işler becermiş!" diye düşündü, yarı dehşet, yarı keyifle.

Ardından, bu şüpheli adamın sadece zihinsel değil, "ilginçlik" sınırları dışında kalan (bu sınırlar istendiği kadar geniş tutulsun) ve Sebastian'ın düpedüz ahlakdışı bulduğu maddi birtakım araçlarla da çalışmış olduğunu fark edince, ona olan hayranlığı azaldı. Do morfin alıyordu. Bunu hiçbir zaman bırakamayacaktı, Do'yu tanırdı. Tabiatı tam da böyle bir büyüye kapılacak, tepeden tırnağa kapılacak türdendi. Kısacası, rezilce deneyini ölümcül bir sevecenlikle gözleyen Doktor Massis'in kollarında yüce bir intihar. Peki Sebastian ona, bu sonu karanlık evliliği yapmasını mı tavsiye edecekti? Fakat – yapmamasını tavsiye edebilir miydi? Do'yu severdi, ama cehenneme gitmek istiyorsa, kendisinin onu bundan alıkoymaya hakkı olmadığını düşünüyordu. Bu belki de Do'ya kalan son seçenekti. Neticede, arada yaşadığı onca şeyden sonra ilk kocasına dönemezdi. Sebastian'a da. Do, kendi şartlarına göre biraz fazla açılmıştı. Etkisi altında olduğu büyüyü bozmak da tabiatına uymazdı. "Cesur bir çocuk," diye düşündü

Sebastian. "Esaslı bir çocuk. Tabii – azmini daha iyi kullanabilirdi. – Ne çok enerji kaybı var şu dünyada! O kadar güzel bir hayat – ve bozuk para gibi harcanmış!"

O akıl yürütürken Do, "Bir iğne de sen denemelisin. O zaman çok daha yakın oluruz birbirimize," dedi. Bunu söylerken görünüşü on beş yaşında bir kız gibiydi.

Sebastian, "Ara sıra denediğimi biliyorsun," dedi.

"Harika, değil mi?" diye sordu Do hırsla.

Sebastian doğruladı: "Oldukça güzel."

Do hazırlıklara girişmişti bile; ampullerin ucunu kırıyor, aletleri alkolle temizliyordu. "Saf morfin almıyorum," diye açıkladı hevesle. Benim aldığımın adı Eukodal. Kız kardeşim Euka. Bizce, etkisi çok daha güzel."

("Biz kim?" diye düşündü Sebastian bir anlık bir tiksintiyle. "Doktor Massis – ve Bayan Grete.") "Sana sadece bir ampul vereceğim. Oo, oo..." Konuşmaya devam ediyordu.

Sebastian düşündü: Niye katılmayayım ki? Ya batarız, ya çıkarız. Ya bir kurtarma girişiminde bulunurum, ya da, bu zaten son seferimiz olacaksa, hiç değilse onun için olabildiğince hoş olsun. –Olabildiğince hoş olsun.– Enjeksiyonu yaptırdı.

Etki başladığında –tuhaf bir biçimde mide bulantısıyla karışık o tarifsiz esrime–, içinde Do'nun da bulunduğu bir atmosfere girdiğini fark etti. Burada meseleler kolaylaşmıyor, ama hafifliyordu. Daha az karmaşık değildiler, ama insan onları oyun oynar gibi çözmeye daha bir yatkın oluyordu. Yataklarda yan yana yatarlarken kendi meselelerini konuşmaya devam ettiler. Laf Greta'ya geldi. Sebastian ondan bahsetti: vahşi, geniş yüzünden, kadının gittiği her yerde bu yüzün canlanışından ve aniden çöken kederinden. Do nihayet sordu: "Bu kadından çok mu hoşlanıyorsun?" Sebastian omuzlarını kaldırdı.

"Evet yani, sanırım – oldukça hoşlanıyorum. Biliyor musun, bana harika davranıyor. Ayrıca, şu an bana çok ihtiyacı olduğu için ben de ona bağlandım."

Do'nun yüzünde düşünceli bir ifade belirdi. Kaşlarını çatmış, inceden inceye ölçüp biçiyor gibiydi; bu arada, matematik ödeviyle uğraşan bir çocuk gibi dilinin ucunu üstduda-

ğında gezdiriyordu. Sonunda, "Tuhaf – hep birinin ötekine," dedi.

Sebastian sordu: "Ne gibi?"

Do üstüne basa basa açıkladı: "Massis bütün bu işleri o kadar iyi biliyor ki – yani şu ihtiyacı olma meselesini, diyorum. Hep birinin ötekine ihtiyacı var. Korkunç kurulmuş bu düzen. Massis bunlar üzerine mantıklı mantıklı konuşuyor ama konuşması da meseleyi daha az korkunç kılmıyor. Diyor ki, Tanrı'nın vaktiyle üzerimize yağdırdığı lanet –biliyorsun ya, günaha girip Cennet'ten kovulurken– hayatın o ilk birliğinin ikiye ayrılması demek oluyormuş. O buna bireyselleşme laneti filan gibi bir şey diyor. Bir insan artık ötekini bulamaz oluyor. Massis'e göre biz artık, diğer insanın gerçekten yaşadığını, onun da kendince bir Ben olduğunu hiçbir şekilde tasavvur edemiyoruz. O kadar temelden ayrılmışız birbirimizden. Bence, eğer aynı zamanda biri ötekine, ne yapsa ulaşamadığı kişiye muhtaç olmasaydı, bu o kadar fena bir şey olmazdı; insan onu tasavvur bile edemiyor, aslına bakılırsa o kimse kendisi için bile mevcut değil. İnsan kendisi için mevcut olmayan bir şeye ihtiyaç hissediyor. Bu kadar tecrit edilmiş, hem de bu kadar yardıma muhtaç olmak – iğrenç bir şey be bu; hepten berbat bir iş..."

Dehşet içindeki çocuk yüzünü yastıktan kaldırdı. Bu yardıma muhtaç tecrit edilmişliğin tasavvuru, üzerine kâbus gibi çökmüşe benziyordu.

Sebastian dikkatle sordu: "Ama mesela, Massis: O, senin için belli bir dayanak değil mi? Demek istediğim: Bir bağ yok mu arada, bir ilişki?"

Do başını tekrar arkaya yaslamıştı, ama dehşet hâlâ yerli yerindeydi. "Orasını bilsem seni çağırmazdım," dedi suçlarcasına. "Benimle evlenmek istiyor."

"Evet," dedi Sebastian.

Do ağır ağır devam etti: "Sanırım bunu kabul etmek zorunda kalacağım. Bana ne isterse yapabiliyor. Avucunun içinde sımsıkı tutuyor beni; sımsıkı, sımsıkı... Bir de şu morfin meselesi var."

Sebastian kayıtsızca, konuyla hiç ilgisi yokmuş gibi, "Ben onu pek sevmiyorum," dedi.

Do bunu duymamış gibiydi. Yüzü tavana dönük, gözleri baygın gibi yarı kapalı, "Ama seni daha çok sevdim – kuşkusuz seni çok daha fazla sevdim," dedi.

Sustular. Sonunda Do tekrar konuşmaya başladı. "Yani sen de mi bana bir akıl veremeyeceksin?" dedi, ondan fazlasıyla büyük bir iyilik istemiş gibi utangaç utangaç. Sebastian'ın cevabı da buna uygun oldu. "Ben de sana sormuyorum, Greta'yla evleneyim mi diye," dedi katı bir tavırla.

Do hemen biraz kıskançlığa kapıldı.

"İstiyor mu ki?"

Sebastian hayır dercesine başını salladı; Do'nun sorusuna cevap olarak değil, kendi kafasından geçenlerle ilgili olarak.

"Ama öyle olmaz bu iş. Hayır, herhalde öyle olmaz. Asıl olan neyse durmadan onu beklemek belki çılgınlık; hem senin Massis de eminim o yalnızlık teorileri konusunda haklıdır. Ama diğer taraftan, herkese bu ayrılığı aşabilme fırsatı da verilmiş olmalı, bir an için bile olsa; herkesin, hiç değilse birkaç saniye..."

Konuşmayı kesti. Biraz sustuktan sonra Do'nun elini aldı, iki eliyle okşamaya başladı.

"Bir ara bu kişinin sen olduğunu düşündüm. Öyle olmasını umdum. Neden sonra, aniden yola çıkmak zorunda kaldığımda anladım ki, sonuna kadar düşünüldüğünde ve iyice bakıldığında bu bir yanılsama."

Sebastian, ona bunları itiraf ederken Do'nun ellerini öptü. Birbirlerine iyice sokuldular. Keder ve sevecenlikle birbirlerini okşadılar.

"Yani, evlen o Massis'inle," dedi Sebastian, hüzünlü ve sevecen. "Seni öldürecektir."

"Öyle mi dersin?" diye sordu Do, fakat korkuyla değil, daha ziyade, serinkanlı bir ilgiyle.

Do gözleri kapalı, ciddiyetle bu söylenenin izini sürüyor gibiydi. Belki bu düşünceyle uyumuştu da. Bir süre geçti; yarım saat, veya iki, veya üç saat (afyonlu ilaç zaman kavramını siliyordu; mutlu belirsizlik; son bağların –yani zamanı sonuna kadar yaşamak zorunda olmanın bağlayıcılığı– gevşeme lütfunu gösterdiği hissediliyordu).

Sebastian gece lambasının ışığının gittikçe soluklaştığını fark etti. Pencerelerin arkası artık siyah değil, griydi. Gece bitiyordu, veya bitmişti bile.

Do'nun yastıklara gömülü yüzü şimdi daha da solgundu. Biçim almamış, masum alnının üzerinden rüyalar geçiyor gibiydi, gözlerini kapalı tutuyordu, büyük, çocuksu ağzı gülümsüyordu. Sebastian da rüya görüyordu, ama gözleri açık.

Rüyası onu, usulca karaltıların çıkıp geldiği aynanın içine götürüyordu. Bu karaltılar şefkatle veya işaretparmaklarını uyarırcasına havaya kaldırarak geliyor, onların ziyaretiyle genişleyip esrarengizleşen şık, pembe pansiyon odasının içine süzülüyorlardı. Oda boşalıyordu; mobilyalar birbirinden uzaklaşıyor, soluyor, ufalıyor gibiydi. Yatağın iki yanında iki şampanya reklamı tatlı tatlı gülümsüyordu. – Bu arada, gelen karaltılar aynanın camından odaya geçtiklerinde pek duramıyorlardı. Hafif, ama buz gibi bir rüzgâr esiyor gibiydi, onları dağıtıyordu.

Tam da o anda aynada beliren karaltı sadece sırtını gösterdi. On üç yaşında bir oğlan olmalıydı, çok sıskaydı ve omuzlarını üşür gibi biraz kaldırmıştı. Kollarını önünde tutuyordu, Sebastian onun iki eliyle erkekliğine yapıştığını sandı, ama ellerini oynatmıyordu. Çocuğun sırtı neredeyse şeffaftı; içinden incecik birer duman misali sinirlerin çıktığı omuriliğinin siyah, yumuşak ve dümdüz bir çizgi halinde yükseldiği görülüyordu. Boyun omurları ve başının arkasının çocuksu yuvarlaklığı içinde siyahımsı, kesif bir bulut şeklinde süzülen beyin, insanın içine dokunacak netlikte, tek tek seçiliyordu.

Üşüyen çocuk –biraz raşitik ve yine de o tamamlanmamış bedeninin her çizgisiyle alabildiğine mükemmel– arkasına dönmedi, ne yüzünü gösterdi, ne elleriyle oynadığı organını. Sebastian çok bekledi bunu, ama boşuna. Onun yerine, çocuğun gittikçe soluklaşmasını ve sonunda tamamen çözülüşünü seyretmek zorunda kaldı. Çocuk aşağıdan yukarıya doğru gri bir pusa dönüşerek eridi, önce sırtı, sonra üşüyen omuzları çözüldü. Sonunda aynanın camında süzülen sadece beyninin siyahımsı bulutu kaldı. O sırada Sebastian gözlerini yumdu.

Bütün gücüyle çocuğun o acı verici-tatlı suretini hafızasına hapsetmeye uğraştığı birkaç dakikanın ardından tekrar gözlerini açtı, ayağa kalktı ve "Eh, gitme zamanı geldi," dedi.

Do uyku mahmuru bebek ifadesini takındı. "Niçinmiş, altın tavşanım?" diye miyavladı, ağzını büzerek.

Sebastian bu arada lavabonun önüne gelmişti bile: "İnsanın birkaç saat de kendi yatağında uyuması çok sağlıklı bir şey olsa gerek."

Buz gibi suyun yüze ve ellere değişi. Soğuk suyun ağza girişi ve çalkalanışı. Saçın ıslanışı. Son rüyaların eriyip gidişi. Büyük ferahlayış.

Bir kez daha yataktaki kadının üzerine eğiliyor (onunla yattım mı, yoksa sadece rüyalar mı gördüm yanında?).

"Bir daha görüşür müyüz?"

"Elbette, Do."

"Ne zaman dönüyorsun?"

"Sanırım, bu akşam, veya yarın sabah."

"Bana sevgi besliyor musun?"

Sebastian onu alnından öpüyor.

"Massis'le evlenirsem de besleyecek misin?"

"Her zaman."

Gösterişli mermer merdiven sahanlığında soluk bir ışık vardı. Başka zaman olduğundan çok daha büyük görünüyordu. – Aşağıda bina kapısı henüz kilitliydi. Sebastian önce yanlış anahtarla, asansöre ait olanla açmaya çalıştı. Sonra, doğru anahtarın kilitte kolayca dönmesine sevindi, "yağ gibi" diye düşündü keyifle, başında hafif, neşeli bir boşlukla. Kurfürstendamm'a çıktı, saat sabahın dört buçuğuydu.

Oteli sokağın, çıktığı binayla aynı tarafındaydı, Joachimsthal Caddesi'ne doğru, sadece birkaç bina ileride. Hemen oraya gidecekken duraksadı; temiz hava, sabah vakti sokağın görüntüsü içini öylesine bir coşkuyla doldurmuştu ki... Derin bir nefes aldı. Yine de hâlâ biraz içi bulanmıyor muydu? Ama aynı zamanda bütün bedeniyle son derece mutluydu; adeta, müthiş başarılı olmuş bir aşk gecesi ertesinin o tatlı bitkinliği içindeydi.

Bu saatte bu caddeye çıktığı hiç olmamıştı, en azından hatırlamıyordu. Onda böyle beklenmedik bir biçimde bulduğu bu büyük güzellik Sebastian'ı, insanın birdenbire karşısına çıkan deniz manzarası gibi yakaladı. Sevgili cadde! diye sesleniyordu kalbi ona. – Bu daha hâlâ esriklik olsa gerek; ama artık, letafetle rezaleti tehlikeli bir şekilde birbirine karıştıran o hissiz ve sersem esriklik değil, sabah ferahlığı ve en sevinç verici türden bir berraklıkla gelen esriklik.

Sadece ışıkların ve gürültünün verdiği hastalık içinde, insanlardan cüzam kapmış haliyle bildiği o geniş cadde öyle bir sessizlik içindeydi ki, Sebastian'ın kalbi de saygılı bir sessizliğe büründü. Gedächtniskirche'nin arkasından pembemsi bir ışık yükseliyor, çıplak asfalta bu pembe ışığın aksi vuruyordu. Milyonlarca tekerlek sürte sürte asfaltı parlatmıştı, ama şimdi üstünde taşıyacağı tekerlek yoktu, sadece pembemsi ışık vardı.

Gedächtniskirche'nin arkasında, yeşile çalan mavi renkteki donuk gökyüzünde küçük bulutlar yüzüyordu; güzellikten yoksun bina için, ona saygınlık ve zarafet veren, onu nurlandıran bir fon. Işık bu küçük bulutlardan sökün ediyor gibiydi, bulutlar aziz resimlerinde olduğu gibi ışık saçıyorlardı; çok geçmeden dağılıp gidecek, ışıkta eriyecek, güneşe yer açacaklardı.

Daha geride, Uhland Caddesi'yle Kurfürstendamm'ın kavuştuğu ve başka zamanlar karmakarışık bir trafiğin polisin kuklaya benzer hareketleriyle kontrol altında tutulduğu yerde: sessizlik. Asfaltın pembe ışıkta yıkanan, geniş, aynamsı yüzeyi. İnsana ta aşağıları, Halensee'yi bile görebilecekmiş gibi geliyordu. "Bütün kenar çizgilerinin nurlanan temizliği," diye düşündü Sebastian coşkuyla. "Sessizliğin yağdırdığı nur."

Hemen odasına mı çıksaydı, on iki numaralı oda, Hotel am Zoo'nun ilk katı? İstasyonda bir kahve içmeye karar verdi. Joachimsthal Caddesi boyunca yürürken hâlâ, mutlu bir dağınıklığı olan coşkulu düşüncelerle hayallere dalıyordu.

Berraklık ve sarhoşluk; berraklığın verdiği sarhoşluk; sarhoş berraklık; sabah esrimesi – bununla Sylvester Marschalk ilgilenirdi. Sebastian birden, içtenlikle Sylvester'i düşündü.

"Paris'te hemen uğramalıyım ona. Niçin bu kadar ihmal ettim ki? Greta yüzünden. Hep şu sefih Montparnasselılarla oturup durmak delilik, şu laçka noceur'lerle...[28]"

Zoo İstasyonu'nda dolanırken, Gregor Gregori'yi arayıp aramamayı düşündü. Kararını verdi: Neye yarar ki? Sinirlenirim olsa olsa. Bana büyük revüsünü anlatır ve böyle hiçbir şey yapmadan, savrukça yaşadığım için beni küçük görür. Şöhretini, Place Médicis'den üç gün geç alacağım Berlin gazetelerinden de okuyabilirim. Birinci mevkiye ait bekleme salonunun büfesinde bir kahve söyledi, bir de kruvasan alıp kahvesine batırmaya başladı. Fincanın kenarı kalındı, üstelik hiç de iştah açıcı görünmüyordu. Gene de kahvesini zevkle içti. Hele ilk yudumun tadı şahaneydi.

Niçin ondan nefret ediyorum? diye düşünüyordu, aklı hâlâ Gregori'de. Düpedüz nefret bu. Bir zamanlar ona çok sevgi beslediğim, sonra da beni hayal kırıklığına uğrattığı için mi? Yetenekli nevrasteni hastaları, başarıları fazla gelirse hemen biraz sevimsiz olurlar – eski bir mesele bu. Yoksa ona hayranlık da mı duyuyorum? Yoksa bir yerde kıskanıyor muyum onu? Umarım Berlin'deki popülerliğinden dolayı değildir, o kadar ahmak olmak istemem. Ama belki, tabiatı ona bütün enerjilerini dışa doğru çevirip etkili kılabilme yeteneğini bahşettiği içindir. İçinde ince ve nadir olan ne varsa, hepsini başarıya dönüştürecek şekilde kabalaştırıyor; üstelik, zihinsel taleplerini ancak ve ancak bu yolla karşılayabileceğini, yaşadığı hayatı bir tür kahramanca sonla noktalayacağını düşünerek usta bir sahtekâr hilesiyle kendini kandırıyor. Ne sinir, ne berbat! Nasıl bir sadakatsizlik beraber geçen gençliğimize! Her şeye ihanet ediyor – ne için? Acaba para için mi, yoksa Altı Gün Koşusu'nun ve magazin basınının dağıttığı şeref için mi? – Hayır, tabii ki telefon etmeyeceğim.

Bir kahve daha söyledi. İlkel bir düşmanlık duygusuyla, ki hemen kendi alaya aldı bu halini, şunu da düşündü: Bu kadar ihanetle, asla dünya çapında şöhrete kavuşamaz. Bale filmleriyle sonsuza kadar ilgi toplayamaz insan, Schau-

28 Noceur (Fr.): Eğlence düşkünü (ç.n.)

burg ise Berlin'de yerel bir sansasyon. Paris'te kim tanır Gregor Gregori'yi? – Paris'in Gregor'u sadece film galasının henüz yapılmadığı şehirlerden biri olduğu için tanımadığı yolundaki basit akıl yürütmeyi bir kenara itti. Kahvenin parasını verip çıktı.

İstasyonda şimdiden yoğun bir trafik vardı. Sabah trenleri kalkıyor, ortalıkta mahmur yüzlü yolcular ve hamallar dolaşıyordu. Caddeler de bu arada biraz canlanmıştı, ışık deminki kadar el değmemiş ve temiz görünmüyordu artık.

Sebastian yavaş yavaş otele yürüdü; girmeden önce, acaba girişte hâlâ gececi görevli mi duruyor, yoksa gündüzcü gelmiş midir, diye düşündü – fakat gececi hâlâ oradaydı, o da uyuyordu; Sebastian anahtarını kendi aldı, on iki numaralı oda, birinci kat; ve merdiveni çıktı.

Odada hemen soyunmaya başladı, bu arada ıslıkla Greta'nın şarkılarından birini çalıyordu. Banyoda suyu açtı; su dolar, kendi de küvetin soğuk kenarında çıplak otururken aklı Do'ya gitti.

"Zavallı Do, sevgili Do. Seni niçin terk ettim? Bugün ne akıllıca şeyler söyledin o ermişçe basitliğinle. Evet, tabii, bireyselleşme laneti – birbirine ulaşamamak, ebediyen birbirinden ayrı olmak. Bu, sadece bedenlerimizden ileri gelen bir şey mi? Bedenlerimiz, bizi birbirimizden ayıran duvarlar mı? Ah, insan sadece bir kere bir başkasıyla öyle beraber olsaydı ki, kendi bedeni olduğu hissini onunla beraber kaybetseydi ve onunla bedensiz bir bütün olsaydı – onunla şarkı söyleyebilse, dans edebilse, uçabilseydi, hiç ağırlığı olmadan, hiç Ben'i olmadan, onunla ve bütün yaratılışla aynı şey olarak."

Yanda, on üç numaralı odada yatan Dresdenli işadamı akan suyun sesinden rahatsız olmuştu. Birkaç saniyeliğine sağanak rüyaları gördü, sonra uyanıp, "Allah kahretsin!" dedi. Ağır bir yorganın altında uyumuştu, yüzü terden parlıyordu.

On dört numaralı odada Sonja yatıyordu.

Sonja'nın sabah dokuz buçukta provaya gitmesi gerekiyordu. Sebastian öğle yemeğine kadar derin bir uyku çekti. Kahvaltıyla beraber büyük bir demet sarı gül getirmişlerdi. İlişikteki karta Do şunu yazmıştı:

"Veda, o sonsuz nağmesidir..."

Sebastian vaktiyle bindiği aynı gündüz treniyle Paris'e döndü. Ne kadar zaman geçmişti aradan? Üç ay kadar. Üç aydan beri ilk defa olarak, o gün kendisiyle kompartımanda oturan genç kızı düşündü. Annemarie'ydi adı herhalde. Paris'te onunla hiç karşılaşmamış olması garipti. Bir hayli histerik, küçük yaratık. Zavallı kızcağız.

Gece saat on ikiye doğru Greta'nın atölyesine geldi. Greta'nın üstünde kırmızı bir gece elbisesi ve nadiren giydiği bir brokar manto vardı. Sebastian onu öptü. Kadının her zamankinden daha ağır makyajlı olduğunu fark etti. "İçtin mi?" diye sordu. Masanın üstünde bir şişe şampanya duruyordu, yarısı boştu, bir de bardak. Yalnız içmişti.

"Kurfürstendamm nasıldı?" diye sordu Greta.

"Sonra anlatırım. Çıkıp dolaşmak ister misin?"

"Evet, çabuk o çirkin, eski smokinini giy. Montmartre'a gidelim."

"Ne zamandan beri Montmartre'a gider olduk?"

"Bugünden beri."

"Ben biraz yorgunum."

"İç hadi!"

"Ya W. B.? Yine mi gitti?"

"Yine gitti."

"Sana karşı iyi miydi?"

"Tuhaftı."

"Kavga ettiniz mi?"

"Hiç. Ciddi konuşmalar geçti."

Greta birden gramofon çalmaya başladı; korkunç yüksek sesli bir müzik. "Hazırlan!" diye bağırdı gürültünün arasından.

Sebastian'ı ürkütmüştü. Çok değişmiş görünüyordu.

"Greta," dedi Sebastian, "ben Paris'e döndüğüm için çok memnunum. Ve senin o renkli cam kürelerine kavuştuğum için."

"Is that so?"[29] diye sordu kadın, kırmızı gece elbisesiyle kırıttı ve biraz fazla yüksek sesle güldü.

29 Is that so? (İng.): Öyle mi? (ç.n.)

Yedinci Bölüm

Sonja oteldeki odasında, gazete okuyor.

"*Genç suçlular idam edildi.* Muhabirimizin telgraf haberi, New York, 13 Mart. Üç genç haydut cumartesi günü Sing Sing Hapishanesi'nde elektrikli sandalyeye oturdu. Henüz on dokuz, yirmi ve yirmi iki yaşında olan üç delikanlı geçen senenin ağustos ayında bir *eczacıyı öldürmüşlerdi.* Duruşmalarda devamlı ağladıkları için kendilerine genel olarak *ağlayan bebek haydutlar* adı takılmıştı. Sekiz jüri üyesi ve on beş bin kişi *Vali Roosevelt*'e bir af dilekçesi verdilerse de vali bunu reddetti. Daha önceki hal ve tavırlarının aksine, katillerin cezanın infazı sırasında son derecede soğukkanlı davrandıkları görüldü. Elektrikli sandalyeye giderken bile bekçilerle şakalaştılar ve infazdan sonra cenazeleri almak üzere bir ön odada beklemekte olan annelerini teselliye çalıştılar."

Sonja'nın alnı dehşet saçan gazeteye eğilmiş.

Bir eczacı, üç genç adam; on dokuz, yirmi, yirmi iki yaşında. Üç anne, en az üç sevgili. Eczacı, elli beş yaşında, insanı kışkırtan, sivri bir keçisakalı var. Katiller değil, maktul suçlu. Eczacıyı biz öldürdük; eczacı ihtiyar ve zayıftı; Vali Roosevelt'in gözü bizim gençliğimizde – çiçeklenen gençliğimizde, gençliğimizde.

Eczacının cehenneme kadar yolu var, ölümünü korkunç pahalıya ödetmiş. Vali Roosevelt bundan böyle karşılaşacağı herkesin nefretine uğrasın; çocukların, kedilerin, sütçü kadınların, taksi şoförlerinin ve yatacağı kadınların. Öyle bir nefrete uğrasın ki, üstüne dökülmüş, etkisini yavaş yavaş gösteren, yakıcı bir sıvı gibi etini yesin nefret, yavaş yavaş, korkular ve yeisler içinde hastalıklardan eriyip gidene, çürüyüp geberene kadar. Bekçilerle şakalaşıp annelerini teselli eden üç genç katil ise, azap içinde öldükleri için, birer melek olarak – birer melek olarak...

O "dehşet verici prosedür için şart koşulmuş olan beş dakika" boyunca ben ne yapıyordum? Küvette mi yatıyordum? Sabah idmanında mıydım? Yeni bir rol mü ezberliyordum? Uyuyor muydum? (Eşzamanlılığın dehşeti.)

Merhamet okları Sonja'nın kalbini tam ortasından delip geçiyordu. Kalbi merhametle delik deşikti. Birdenbire aklına şu geldi: Hiç değilse, beraberce şu ağlayan üç genç katili düşünebileceğim biri olsaydı. Bu ona, herhangi bir insan ilişkisinin değerinin tek ölçütüymüş gibi göründü: bu üç genci düşünmenin, yanındaki insanı da derinden sarsıp sarsmaması. Fakat bir yerlerde biri olmalıydı. Bir yerlerde biri vardı.

Aynı anda hem Froschele'nin, hem de Sonja'nın odasında telefon çaldı. Kapıcı Froschele'ye, "Bir hanım sizi soruyor," dedi, Sonja'ya ise: "Spor öğretmeni Bay Müller geldi." İki dakika sonra Bayan Grete Froschele'nin odasına giriyordu, Müller Sonja'nın.

Hugo Müller kemikli bir adamdı, neşeli ve enerjikti; yüzü, bir sporcunun hem zinde, hem de bitkin yüzüydü. "Nasılsınız, hanımefendi?" diye sordu ellerini ovuşturarak ve hemen ceketini çıkardı. – "Mükemmel, Hugo," dedi spor kıyafetini giymiş, ayakta bekleyen Sonja, siyah ipek eşofman altıyla bir oğlan gibi incecik. Yola çıkmak için sabırsızlanan at misali, göğüs geliştirici idman aletiyle oynuyordu.

"Well,"[30] dedi Müller ve gür sesiyle bir kahkaha attı. Belden yukarısı çıplak, adaleli göğsü kıllıydı; dize kadar inen, altından külotunun beyaz kenarlarının biraz göründüğü siyah bir şort giymişti. Sonra bir parça kıllı, adaleli bacak, ardından da karmaşık bir mekanizmayla dizbağına tutturulmuş gri çoraplar geliyordu. Bütün vücudundan kaba enerjilerin, ilkel bir canlılığın buğusu yükseliyor gibiydi. Biraz olduğu yerde yaylandı, kaslarını çalıştırdı –kuvvetli erkeğin komik kendini beğenmişliği– ve boksör duruşunu aldı. "Go on! Old Hugo is ready!"[31]

Söylediğine bakılırsa, bir dönem Amerika'da antrenör olarak çalışmış, hatta Hollywood'da film yıldızlarına masörlük

30 Well (İng.): Pekâlâ (ç.n.)

31 Go on! Old Hugo is ready! (İng.): Devam! İhtiyar Hugo hazır! (ç.n.)

yapmıştı. İngilizce parçalamaya, "well" ile "go on"a merakı oradan gelirdi. Kuru ve böbürlenmeyi seven tarzıyla bütün dünyaya dair çılgınca şeyler anlatırdı – "well, Çinli besbelli üstüme geliyor, aniden Çin usulü kaftanının kıvrımları arasında bıçağı görüyorum. Hugo Müller de tembel değil ya, o da bıçağı çekiyor..." Sonja böyle hikâyeler karşısında saygıyla başını sallar, adam bu kadar muhteşem atıp tuttuğu için içinden kikirderdi.

Yan odada –daha doğrusu, banyoya bitişik odada– yatakta yatan Froschele, sesi, duyduğu şiddetli ihtiyaçtan titreyerek sordu: "Bir şey getirdin mi, ihtiyar?"

Bayan Grete bütün heybetiyle odada dolanıyordu. Havayı koklayarak, "Burası rutubet kokmuş," dedi ve bir pencere açtı. Froschele, yattığı yerden, hırsla, "Bir şey getirdin mi, dedim yahu!" derken Bayan Grete ise, şakacı bir havada, "Avucunu yalarsın, yavrum," dedi.

"Saçmalama! Çıldıracağım!"

Grete bir süre Froschele'nin telaşıyla eğlendikten sonra, elindekileri önüne atıyor: "Beş ampul. Fazlası yok."

Froschele, hemen gene muharebeye hazır halde, yanında, komodinin üstünde duran şırıngaya el atıyor:

"Üç tanesi benimdir!"

Fakat Bayan Grete acımasız: "Doğru dürüst bölüşülecek. Herkese iki buçuk."

"Hanımefendi bugün tam formunda," dedi Müller ip atlayan Sonja'ya. "Bu idmanı Bay Geheimrat Bayer'den isteyecek olsaydım! Genç kuşak daha kuvvetli canım."

"Yeni bir sıçrayış buldum," diye bağırdı Sonja, ip atlarken neredeyse hiç soluk soluğa kalmadan. "Bakın, sol bacak öne, dümdüz, sonra sağ bacak üç kere – hayır, şöyle – şimdi, hemen..."

"Kollarınızı düz tutun!" diye uyardı Müller. "Yoksa ip dalgalanır!"

"Öbür bacaktan yapacaksın," dedi Bayan Grete sinirli ve buyurgan bir tavırla Froschele'ye, kız iğneyi onun sağ kalçasına batırmak üzereyken. "Göz yok mu sende? Bu tarafım zaten delik deşik!"

İki kadın heyecanlı heyecanlı soluyorlar. Ellerinde alet olmadığı için ampullerin ucunu yatağın kenarına vurarak kırarken nefes nefeseler. "Dikkat et, odada cam kırığı kalmasın," diye uyarıyor biri. Öbürü, "Aman, fark etmez. Sen asıl dikkat et de ampulün başında şu kıymetli sıvıdan kalmasın," diyor.

Froschele arkadaşının kalçasında nihayet belirlediği yere pamukla alkol sürüyor. Canla başla çalışıyor, gözleri parlıyor, dilinin ucu dudaklarının kenarında. "Cız!" diyor ve iğneyi batırırken yüzü, felaket yaramaz bir okullu kızın yüzü.

Bayan Grete gözleri kapalı, vücuduna iğnenin girişinin verdiği o pek iyi bildiği, derinden sevdiği acıyı hissediyordu. Önce bu acının iyice tadını çıkardı, ardından mırıldandı: "Ah şu boktan hayat! Şimdi birkaç saatliğine çekilir hale gelecek," derken yatağa, Froschele'nin yanına uzandı. "Bir sigara ver," dedi. Bunun üzerine Froschele, bir bağımlı titreyişiyle konuştu: "Bekle biraz. Önce bir kendime de..."

Karanlıkta kedi gözü gibi fosforlanan gözleriyle kendi kalçasında daha uygun bir yer aradı. Telaşlı gözleri yan yana bir sürü iğne iziyle karşılaştı. Aniden karar değiştirdi ve iğneyi sıska üst koluna daldırdı.

Bay Müller ise masaja geçmiş, bu arada felsefe yapmaya başlamıştı. "Well, hep derim ki: En önemlisi sağlıktır..." Bu arada Sonja'nın boynunu ovuyordu. "Sağlık olmadan hayatın kıymeti tam olmaz, işte yeni kuşağın vardığı hikmet budur." Terliyor ve solumaktan inliyordu, çünkü ovma işi çok kuvvet istiyordu. "Well, bu hususta sahiden, Yankeelerden öğreneceklerimiz var."

İki kadın öbür odada, yatakta, gözleri kapalı yatıyorlar.

Froschele alçak sesle soruyor: "Etki etti mi sana?"

Grete, harap yüzünde geçmiş bir güzelliğin hatırasına benzer bir ışıltıyla cevap veriyor:

"Evet, hem de bambaşka güzellikte bir etki."

"Bana da öyle," diye fısıldıyor Froschele. Büzülmüş dudakları, gülümserken çiçek gibi açmaya, yumuşamaya başlıyor.

Bay Müller'in İsveç usulü spor masajı alabildiğine çok sayıda, ama en küçük ayrıntısına kadar belirlenmiş kademeler-

den oluşuyordu. Bunlar çenenin altında başlayıp ayak uçlarında bitiyor, sonra da sıra sırta geliyordu.

Sonja her ayrıntıyı biliyor, her birini zevkle bekliyordu: belkemiğinin düzgünce sıvazlanışı, hep bir sıvazlama sıkı ve hafif, hep aynı ritimle. Kalçaların uzun zaman alan masajı, adamın aniden, iki avucuyla birden, sanki hiç beklenmedik bir anda öfkeye kapılmışçasına kavrayışı. (Yanı sıra soluklarının hızlanışı.) Kaba etlerinin o bildik sıkılışı, gerilişi ve tokatlanışı (insan şişmanladığını, yumuşayıp şiştiğini düşünüyor, çünkü vücutta bu kadar çok kemiksiz et bulunduğu başka ne zaman akla gelir?). Sırttan aşağı inen sinir masajı ise belin ince olduğu hissini verir, insan uçucu bir madde olduğu hissine kapılır; sırtı, kıçı ve uylukları mavi elektrik kıvılcımlarından bir ağ kaplar. Bay Müller parmak uçlarıyla yoğun bir şekilde çalışıyordu, bu arada yüzünde tam bir kendinden geçme ifadesi vardı. "Bu iş için insanın sinirlerinin çok kuvvetli olması lazım," diye mırıldandı, yaptığından kendi de etkilenmiş halde.

"Well!" diye bağırdı her şey bittiğinde ve Sonja'nın masaj görmüş poposuna güçlü bir tokat attı.

Sonja, bütün vücudu masaj yağından pırıl pırıl, tatlı bir yorgunluk içinde, yarı yarıya doğruluyor. Adam ona bornozu atıyor. Sonja rica ediyor: "Yan tarafta küvetin suyunu açar mısınız?"

"Karımı bir tanımalısınız," diyor Müller banyodan dönerken, tamamen alakasız bir şekilde. "Şahane bir kadındır. Ve hâlâ güzel. Sure and well[32] – ben çok kadın tanıdım."

Bu genç sanatçının karşısında, diye düşündü, birazcık rahat konuşabilirim elbet.

"Yaaa, biliyor musun, ihtiyar Bruch benimle ciddi ciddi ilgileniyor," dedi Grete. "Ben bilirim bu işleri. Ömrünün son günlerini benimle geçirmek istiyor. – Bir daire tutacağız," dedi gururla. "Reichskanzler Meydanı'nda."

"O zaman hepimiz senden geçinebiliriz," dedi Froschele.

Grete hiç de öyle olsun istemiyordu. "Bunu aklından çıkar! Ben o zaman artık hiçbirinizi tanımam. Adam benim eksant-

32 Sure and well (İng.): Hakikaten (ç.n.)

rik bir tarafı olan bir burjuva hanım olduğumu sanıyor. Biliyor musun, Massis'ten de, diğer hiç kimseden de haberi bile yok."

"Gayet zeki biri gibi görünüyor," dedi Froschele kuru kuru.

"Öyle zaten," dedi Bayan Grete hevesle, "öyle zaten. Ama ben de hiç öyle zekâ fukarası sayılmam."

Froschele: "Bense sadece her hafta bir kere benimkinin hizmetçisiyle telefonda konuşabiliyorum."

Bayan Grete noktayı koydu: "Eh, en azından ben her halükârda geçimimi sağlama bağlamış sayabilirim kendimi. Şu morfin meselesinin farkına varmasın da."

*

Spor hocası Müller'in her gün banliyö treniyle uzun bir yol gitmesi gerekiyordu, çünkü evi Lichterfelde'deydi. Üç odalı bir dairede, karısı ve erkek kardeşiyle oturuyordu. Bu kardeşin adı Willi'ydi, daha önce Doğu Prusya'da bir tarım işletmesinde çalışıyordu. Orası personel azaltırken ayrılmıştı –gerçekte, diye düşünüyordu Bay Müller, herhalde kaçtı oradan– ve şimdi Berlin'de işsizlik parası alıyordu. On dokuz yaşında –Hugo'dan on iki yaş küçük, tam bir tekne kazıntısı– ve Nasyonal Sosyalist Parti üyesiydi. Öğleden sonraları Willi ile Agathe –Agathe, Hugo'nun karısıydı– onca zaman evde yalnızken aralarında her türlü şeyin geçmesi, Bay Müller'e göre olmayacak iş değildi. Resmen haberi olmadığı sürece bu onu kızdırmazdı. Ancak "haberi olacak" şekilde açık seçik dile getirilirse, o zaman kızması gerekecekti – ister istemez. Aslında, Willi'nin ara sıra onu kocalık görevlerinden kurtarmasının işine gelmediği söylenemezdi. Herifin başka işi yoktu ki! Kendisi, Hugo, her akşam eve yorgun argın geliyordu. Yıllardır beraber çalıştığı Geheimrat Bayer vasıtasıyla oldukça çok müşterisi vardı, bazen günde dört ya da beş kişi; her birinin yanında da iki saat kalıyordu (bir saat jimnastik, bir saat spor masajı). O zaman insan eve dönerken kemiklerinin sızladığını hissediyordu. Ama gün iyi geçmişse, kırk marka kadar kazandığı oluyordu (iki saati sekiz mark), ki bu da çok gerekliydi, çünkü üç kişinin geçimini sağlayan oydu.

Evin anahtarı yanında olduğu halde, ikisini içeride kesin olarak bilmek istemediği bir şey yaparken yakalamamak için zili çaldı. Bu dikkati abartılıydı, çünkü Agathe hemen açtı, saçı başı derli topluydu, üstünde de hanım hanımcık bir önlük vardı. "Hoş geldin," dedi. "Gene anahtarını mı unuttun?" Willi oturma odasında oturmuş, bir milliyetçi marşını piyanoda çıkarmaya çalışıyordu. Piyanonun akordu bozuktu, Willi'nin parmakları da pek hünerli gibi görünmüyordu. "Ya, bırak şu Prinz Eugen'i veya her neyse işte!" diye bağırdı Hugo şapkasıyla paltosunu asarken koridordan oturma odasına doğru. Koridor loştu ve yemek kokuyordu. "Ekşi lahana," diye tahminde bulundu Hugo, Agathe açıkladı: "Yanında da sosis var." – "All right," dedi Hugo. Gömleği, pantolonu ve terlikleriyle oturma odasının kapısında gerinen Willi –marşı çalmaktan vazgeçmişti– ona çattı: "Almanca konuşsana!" Yakışıklı bir delikanlıydı, kolları bacakları uzun ve güçlü, kafası yumurta şeklindeydi; tam bir sarışın. Oval yüzü düzgün, duru, boş ve sevimliydi, ağız kısmında bir kabalık vardı, gözleriyse açık griydi. – "E, girsenize," dedi Agathe. "Ben yemeği getiriyorum." Mutfakta gözden kayboldu.

Agathe daha otuzunda bile değildi, ama yüzünün çizgileri keskinleşmeye başlamıştı. Unter den Linden'de bir seyahat acentesinde çalışırken personel azaltımı nedeniyle işten çıkarılmıştı. Willi'nin aksine, hiçbir şey yapmamak ona zor geliyordu. Düşünecek fazlasıyla bol zamanı vardı ve hayatının hepten, her şeyiyle yanlış olduğu fikrine saplanmıştı. Hugo kabaydı, kendisini anlamıyordu; Willi'nin bedeniyse gerçi öğle sonrasının birkaç saati boyunca yabana atılmayacak bir teselli sağlıyordu. Ama Willi kendisini seviyor muydu ki? Ah, ne gezer. Yaptığını sırf can sıkıntısından yapıyordu. – Agathe'nin yüzü kederden çökmeye başlamıştı. Özellikle burnunun etrafı keskinleşmeye, kurumaya yüz tutmuştu. "Komposto da var," dedi ve ekşi lahanayla sosisleri masaya koydu. – "Umarım vardır," diye mırıldandı Willi; bunun üzerine Agathe onu azarladı: "Sen gittikçe edepsizleşiyorsun."

Yemek yerken, akşam sinemaya gitsek mi diye düşündüler. Yakında bir yerde yeni bir Harry Piel filmi vardı, ama Wil-

li bir toplantıya katılması gerektiğini söyledi. "Galiba doktor bizzat konuşacak," dedi merasimdeymiş gibi (doktor, Goebbels'ti). – "Ah, bırak şu salak toplantını!" dedi Agathe saygısızca. Ama bu gibi konularda şaka kaldırmayan Willi celallendi: "Almanya'nın umudundan böyle bahsetme!" Sonunda Hugo araya girmek zorunda kaldı: "Well, çocuklar, Harry Piel de iyidir, Doktor Goebbels de. Bu yüzden birbirinizin gırtlağına sarılmayın!"

Bay Müller kardeşinin politik tutkularına karşı oldukça anlayışsızdı. Willi'nin Doğu Prusya'dan geldiğinden beri "geçici olarak" –yani: bir yıldır– kaldığı oturma odasında, sehpanın üstünde Hitler'in *Kavgam*'ı ve Drittes Reich[33] içerikli birkaç broşür duruyordu. Duvarda, imzasının tıpkıbasımıyla Hitler'in büyük bir fotoğrafı asılıydı, yanında da Doktor Goebbels'in *kendi eliyle* imzaladığı bir fotoğrafı vardı. Adolf'a ihanet etmiş gibi olmak istememekle beraber, Willi'nin sempatisi daha çok "doktor"dan yanaydı, çünkü o daha atılgandı.

"Goebbels Almanya'da bizi Yahudilerle Fransızların kanımızı sonuna kadar emmesinden kurtarabilecek tek adam," dedi Willi, kavga ararcasına.

Haklı çıkmak isteyen Agathe, "İşte onun için *yine de* bizimle sinemaya gelebilirsin," diye karşılık verdi.

"Well, çocuklar," diye lafa başladı Hugo Müller tekrar, yatıştırırcasına. Çok iyi niyetli bir adamdı.

Doktor Massis'in misafirleri vardı. Doktor Caligari'nin muayenehanesinde Türk kahvesi içiliyordu. Do ve Bayan Grete, Richard Darmstädter ve Froschele; kırk yaşında, yüzü donuk, uzun ve yumurta biçiminde, makyajlı bir entelektüel hanım; oldukça huysuz ve kötümser, sarışın bir delikanlı, ressamlığı kendinden menkul, ama önce komünist; Richard'ın yanında getirdiği kısa boylu, koca burunlu, heyecanlı ve delidolu bir sinir hastalıkları doktoru –Doktor Klee–; bir de –nasıl geç-

33 Drittes Reich: Üçüncü İmparatorluk; Nazilerin kurmayı amaçladıkları yeni devlete verdikleri ad.(ç.n.)

mişti bu kadın Massis'in eline? Nereden tanıyordu onu Massis?–: Bayan Geheimrat Bayer, diplomat ve banker hanımlarının kabullerine kıyasla burada çok daha teklifsizce gevezelik edebilen Julia.

Konuşurken burnunu bir yeri gagalarcasına indirip kaldıran Doktor Klee az önce, kendisini hummalı bir gerilim içinde dinleyen, fakat zaman zaman araya girip bir araba laf etmekten de geri durmayan Julia'ya belirli psikopatolojik olaylar üzerine açıklamalar yapıyordu. "Burada, *kişilik bilincinin sapması* söz konusu," diye anlatıyordu hevesle, "bu da Ben'in normalin dışına çıkma deneyimidir, ki normalde Ben, bilincin en sabit bölümüdür. Belli ilaçlar bu etkiyi gösterir, beyne yönelik zehirler, mesela haşhaş; fakat bunun yanı sıra ruh hastalıkları neticesinde de..."

"Yani ben geceleyin, uykuya dalarken," diye atıldı Julia, "yani, o zaman birdenbire ötede, pencerenin kenarında oturuyorsam – demek istiyorum ki, aynı anda, ama sonra yine yatakta..."

Klee ders verir gibi, "*Ben, ten ve tin olarak bir ikiliğe bölünmüş durumdadır,*" dedi, biraz siniri bozulmuştu. "Kendi tenselliğini anormal bir şey olarak hisseder ve bu arada tinsel Ben'den ayrılmış ve kendi başına bir şahıs olmak zorunda bırakılmış..."

Odanın bir başka köşesinde Doktor Massis Ay'a yapılması planlanan füze uçuşları üzerine konuşuyordu. "Benim aldığım bilgilere göre, yapılan deneylerle halkın farkında olduğundan çok daha fazla ilerlendi," diyordu gizemli bir tavırla. "İki sene sonra o noktaya gelinebilir, veya dört. Bu hadisenin neticelerini şimdiden görebilmeye imkân yok. Bizi bugün uğraştıran her şey o zaman solda sıfır kalabilir. İnsanlık tarihi iki bölüme ayrılacak: henüz şu zavallı gezegene bağlı olduğumuz birinci bölüm; onun dışına çıktığımız ikinci bölüm. Birinci bölüm, önem bakımından, ikincinin zavallıca bir hazırlığından başka bir şey olmayacaktır."

Bütün hanımların yüzü heyecanla kızarmıştı. Bayan Grete sinirli sinirli güldü, havayı koklayıp seslendi: "Harika, harika." Do, "Ben de gidiyorum," dedi, "ilk seyahate ben de katılıyorum. İşte ben buna derim – çocuklar, işte ben buna derim..."

Froschele koltuğunda tortop oldu, buruşuk bir meyve gibi ufaldıkça ufaldı ve kikirdedi. "Ben kesinlikle yapayalnız uçmak isterim, öyle kocaman bir füze balonunda filan değil; tamamen yalnız, belki bir deri çuvala tıkılı olarak, kalbimin üstünde küçücük bir konyak şişesiyle top mermisi gibi fırlatılmak..."

Kırk yaşındaki gazeteci kadının donuk yüzü bile makyaj tabakasının altında canlandı. "Nefis, nefis," dedi kalın ve hayranlık dolu bir sesle. "Ne kadar nefis olmalı bu! Acılarımızla tıka basa dolu yeryüzünü ilk defa *kendi üzerinde* tabak gibi görmek, o kadar uzak mesafeden..."

"O eski film, *Aydaki Kadın*, ne kadar da güzeldi," diye hatırladı Do hayallere dalarak. "Ayy, yerçekimi nasıl ortadan kalkmıştı da hepsi kabinlerinde havada süzülüp durmaya başlamıştı..."

"Cık cık," yapan Doktor Massis'in tehlikeli bir şekilde yumduğu gözleriyle dağınık, yumuşak çehresi hareketlendi. "Kendini net ve bilimsel olarak ifade etmeyi ne kadar da iyi beceriyorsun!"

Genç komünist ressam pencerenin kenarından onlara kısa, tehditkâr bir gülüşle seslendi: "Gelecekteki efendilerimizden bir birlik caddede yürüyüş yapıyor."

Herkes nasyonal sosyalistleri görmek için pencereye üşüştü. Asker gibi sıra sıra yürüyen genç adamlardı. En öndeki, üzerinde gamalı haç olan bayrağı taşıyordu.

Penceredekiler arasında kısa bir tartışma çıktı: Gerçekten üniforma yasağı var mıydı, yok muydu; böyle bir yasak getirilmiş miydi, kaldırılmış mıydı, yoksa düpedüz çiğneniyor muydu? "Bunlar şu uyuşuk cumhuriyetin tepesine çıkıyor," dedi KPD'li[34] genç nefretle.

(Aşağıda yürüyen gençlerden biri tesadüfen yukarıda, pencerede toplananları fark etmişti.)

Yanındakine, "Bunlar bizden mi?" diye sordu.

Öteki uyuşuk uyuşuk bakan açık gri gözleriyle yukarıya bir bakış fırlattı. "Ne alakası var, Yahudi bunlar," diye kestirip attı.

34 KPD: Kommunistische Partei Deutschlands, Alman Komünist Partisi (ç.n.)

"Asmalı bunları," dedi ilk konuşan. "Ne diye bakıyorlar ki böyle?"

"Asılacaklar, merak etme," dedi ikinci güvenle. (Bu, yengesi Agathe'yi kızdırmak pahasına partinin hizmetinde gittikçe daha fazla zaman geçiren Willi Müller'di.)

Bu arada yukarıda laf siyasete dökülmüştü.

"Cancağızım," dedi Doktor Massis ve bütün topluluğu yalvarırcasına el hareketleriyle kendisine kulak vermeye çağırdı –kaprisli bir illüzyonistin jestleriydi bunlar–, "enfin,[35] cancağızlarım, hepsi bir arada düşünüldüğünde: Bizler heyecan verici bir dönemde yaşıyoruz. Bakın, dikkat edin, bu yüksek kapitalizm kritik durumlar yaratıyor!"

Daha etkileyici bir biçimde anlatabilmek için, odanın ortasında ayakta duruyordu. Ayrıca şimdi, bütün dikkatleri üzerine çektiği için, her türlü hitabet aracından da vazgeçmişti; hatta, alçak sesle, tiz ve keskin bir fısıltı halinde konuşuyordu. Gözlük camlarının arkasında gözleri kapalı gibi görünüyordu, jestlerinin de sahte bir yanı kalmamıştı; daha çok bir körün, yumuşak hareketlerle etrafını yoklayan birinin jestleriydi bunlar. Adeta bir çeşit trans halinde –gergin bir nefretin sonucu olarak– alabildiğine etkileyici ve tuhaf bir tiyatro sergiliyor, herkes pürdikkat dinliyordu.

"En az iki haftadan beri," diye anlatmaya başladı doktor, tüyler ürpertici düğüm noktasına gelene kadar zamanı geniş geniş kullanan, işinin ehli bir masal anlatıcısının buğulu sakinliğiyle, "en az iki haftadan beri bütün gazetelerde Bayan Lillyclaire von G.'nin bugün öğleden önce sanayici Bay von S. ile Matthäi Kilisesi'nde yapılacak muhteşem düğününden bahsediliyor. Sadece sağcı gazeteler, *Das Kleine Journal* ve daima iyi haber alan *Berliner Herold* her nüshalarında bu beklenen düğünün yeni yeni detaylarını bildirmekle kalmadılar, büyük liberal, demokrat gazeteler de okuyucularına bu törenin bütün ayrıntılarını aktarmak için ellerinden geleni yaptılar: Matthäi Kilisesi tamamen beyaz atlasla kaplanacakmış, Tanrı'nın evini süsleyecek çiçekler Riviera'dan gelmiş, beş bin

35 enfin: neticede (ç.n.)

marka mal olmuş. Gelinin altı nedimesinin hepsi de aynı firuze takılarla süslenecekmiş, bunlar da kendilerine gelinin babası Bay von G.'nin hediyesi olacakmış –bu haber demokrat bir gazetenin kendi istihbaratındandı–; genç kızların giyecekleri elbiseler kadifeymiş ve Lanvin'in özel bir tasarımıymış. Bayan Lillyclaire'in, yani müstakbel Bayan von G.'nin elbisesine gelince, dört metrelik bir kuyruğu varmış ve kolsuzmuş. Bütün bunları sade vatandaş metroda, tezgâhtar kız otobüste haber aldı. İlginç bir balayı seyahati, diyordu gazeteler. Kilise nikâhının kıyıldığı gün Bay von S. genç eşi Lillyclaire ile Bremen vapuruna binerek New York'a gitmeyi planlıyor. Genç karıkoca daha sonra, kendilerini şimdiden New York'ta bekleyen bir uçakla Kaliforniya'ya bir seyahat yapacak ve Hollywood'daki birkaç meşhur dostlarını ziyaret edecekler. Bay ve Bayan von S. dönüş seyahatine on gün sonra, tekrar Bremen ile çıkacaklar. Merak ediyorum," diyerek, sinsi sinsi başını eğdi Doktor Massis, "bu olağanüstü ahmakça balayı seyahatinin neresi ilginç? – Tabii, elli bin marka mal olması haricinde." Sustu ve kör gözleriyle etrafına baktı – bu hem gizli, hem de yakıcı bakışın kendisine de değip değmediğini kimse anlayamadı, ama elektriğiyle herkes bir saniyeliğine çarpılmış gibi oldu.

Genç ressam, "Boğazını kesmeli... yıkılacak hale gelmiş... Moskova..." gibi bir şeyler homurdandı; Bayan Julia utangaç utangaç, "Bayan von G. bizim evin gayet samimi misafirlerindendir. Ayrıca, son kabulümde üstünde pek aşırı bir kıyafet vardı," dediyse de bunu kibarca duymazdan geldiler.

"Dikkat edin, mes enfants!"[36] dedi Massis, insanın içine işleyen alçak bir sesle; ve yine, havada yukarıya doğru spiral çizmek suretiyle küçük bir el hareketi, illüzyonistin hokuspokus jestini yaptı. "Hikâyenin evlere şenlik bir sonu var, tam Fransız İhtilali'nin çıkışı hikâyesi.

Sempatik bir mütevazılığı olan bu genç çiftin evleneceği sabah yaklaşıyor, bense şu naif, ihtiyar kafamla düşünüyorum: Bu mümkün mü? Böyle bir şey olabilir mi? Almanya'da

36 mes enfants (Fr.): çocuklarım (ç.n.)

dört milyon işsiz var – ve cümle âlem gazetede çiçeklerin beş bin marka mal olduğunu okudu. Açlık çekenlerin sabrının da bir sonu yok mu? Bu Lillyclaire'i limuzininden çekip indirecek, onu dört metrelik kuyruğuyla sokağın çamurunda boğacak biri çıkmayacak mı? – Ben böyle diyorum, şu naif, ihtiyar kafamla. Bu arada, orkidelerle süslü sunak projektörlerle aydınlatılmış, sanki film çekilecek. Memleketin en büyük dergisi büyük bir meblağ karşılığında, düğün fotoğraflarını yayımlama hakkını satın almış: Lillyclaire sunağın önünde, Lillyclaire bir kucak dolusu çiçekle, arabadan inerken, Lillyclaire dua ederken, Adlon'daki ziyafette (on çeşit yemek, eski Fransız şarapları, iki yüz şişe şampanya, Cemiyetin İçinden sayfasındaki habere göre toplam tutar: yirmi bin mark); Lillyclaire kendini teslim etmeden on beş dakika önce. (Muhabirimiz gizlice genç çiftin dairesine girmeye muvaffak olmuştur.) Sevgili gelinimiz arabasıyla hiçbir engelle karşılaşmadan Matthäi Kilisesi'nin önündeki meydana geliyor, hiçbir engelle karşılaşmadan Tanrı'nın evine giriyor –firuze mücevherli altı kız şirin şirin dört metre uzunluğundaki kuyruğu taşıyor–, hiçbir engelle karşılaşmadan, projektörlerin ışığında ve tercih edilen dergilerin fotoğrafçılarının yakalayacakları şekilde o can alıcı 'evet' kelimesini söylüyor. Cancağızlarım: gelin neredeyse, hiçbir engelle karşılaşmadan – *hiçbir engelle karşılaşmadan* mabedi terk edecek, yanında kocası Bay von S., arkasında altı Lanvin tasarımlı kız ve sevgili ebeveyni Bay ve Bayan von G., derken – derken ağzı bir karış açık seyircilerin arasından ihtiyar, iki büklüm, fakir giyimli bir kadın kopup geliyor ve çığlıklar eşliğinde kendini Bay von G.'nin, Lillyclaire'in sevgili pederinin ayakları dibine atıyor. Kafile duruyor, Lanvin tasarımlı kızlar sevgili gelinin kuyruğunu yere bırakıyorlar, Bay von G.'nin betinin benzinin attığı ve dudaklarını ısırdığı görülüyor; çünkü ihtiyar korkunç bir şekilde yüzüne bağırıyor: *Siz benim oğlumu hapse attınız*, siz benim masum oğlumu hapse attınız! Eridi gitti çocuk! Bu mutlu gününüzde merhamet edin! Ve bu o kadar yalvarıp yakaran bir ses ki, hiçbir polis ihtiyar kadını çekip oradan almaya cesaret edemiyor; herkes taş kesilmiş.

Bomba etkisi. Eşsiz bir bomba etkisi. İhtiyar kadın, seneler önce Bay von G.'nin ifadesine dayanılarak, sanayi casusluğu adı verilen bir suç yüzünden hapis cezasına mahkûm edilen depo şefi B.'nin annesi. Adam, düğün sahibi von G. ailesi Matthäi Kilisesi'nin önündeki kalabalık meydana çıkarken halen hapis yatıyor. Hatta şu anda da. *Ama bu uzun sürmeyecek.*

Ama bu uzun sürmeyecek," diye tekrarladı Doktor Massis, kısacık boyu duyduğu kinle uzamış gibiydi. "Suçsuz olduğu bize ispat edildi. Hatta asıl Bay von G.'nin sakladığı bir sürü şey vardı. Kilise kapısının önündeki dramatik sahne neticesiz kalmayacak. Yakında mahkeme karşısına çıkan, Bay von G. olacak. Bu işin peşini bırakmayacağız. B. Vakası, içinde bulunduğumuz onyılın Dreyfus davası olabilir. Harekete geçildi."

Nefeslerin kesildiği sessiz bekleyiş, heyecanlı bir hep bir ağızdan konuşmaya dönüştü. "Nefis hikâye", "Böyle bir şeyin gerçekten olması harika", "Sırılsıklam oldum heyecandan."

Bayan Julia düşünceli düşünceli, "Ben de hep diyordum ki," dedi, "Lillyclaire şu iğrenç Grusig'le evlenecek. Pek güzel uyarlardı birbirlerine." – "Ama onun meteliği yok ki," diye itiraz etti Bayan Grete bilgiççe.

Doktor Massis bu arada konuşmasını hafif bir sohbet havasında bitirdi: "Bildiğim kadarıyla, dergi için çekilen resimler basılmayacak. Aldığım habere göre de, Adlon'daki yemek sönük geçmiş."

Saat yediydi, misafirler ayrılmaya başladılar. Bir galaya gitmesi gereken gazeteci kadın, ilk kalkan oldu. "Gene çok, çok ilham verici bir akşam oldu," dedi üstüne basarak. Ötekiler de buna katıldılar. Genç ressam, "Kahrolsun von G. ailesi!" dedi. Bayan Julia ürkütücü bir biçimde reverans yaparak selam verdi.

Doktor Massis yine çok gizemli ve şakacı bir havaya bürünmüştü; kimselerin bilmediği küçük Fransızca şiirler okudu, Bayan Grete'nin olmadık bir tarafına çimdik attı ve Froschele'nin mantosunu tutarken kız, "Yani siz şimdi bana *gene* reçete vermiyor musunuz?" diye fısıldadığında, haince bir kikirdemeyle başını salladı. Sonra, Do'nun elini öperken

gene ciddileşti. "Yarın görüşürüz, yavrum!" dedi, dokunaklı ve yumuşak bir sesle. Do ona çaresizlik içinde erircesine baktı. "Beni yine korkunç heyecanlandırdınız," dedi başını hafif yana eğerek. – Ufak tefek Doktor Klee bu kadar fazla ilginç izlenim topladığı için iyice canlanmıştı. "Çok teşekkürler, değerli meslektaşım!" dedi Massis'e neşeyle; o da, Tanrı bilir niçin, Klee'nin önünde alaylı bir tavırla yerlere kadar eğildi.

Bu arada, bugün bitişik kaşlarının altından özellikle yoğun ve melankolik bakan Richard Darmstädter, alçak sesle, yalvarırcasına şöyle dedi:

"Biraz daha sizinle kalabilirim, değil mi Doktor? Sizinle konuşmak *zorundayım.*"

Bayan Grete ve Konsolos Bruch akşam yemeği için Kurfürstendamm'da, Kempinski'de sözleşmişlerdi. Aşağıda, vestiyerde buluştular. Bruch Bayan Grete'nin elini hafif bir şapırtıyla öptü. "Hanımefendiciğim," dedi ve kadına hem ödlek, hem de şehvetli bir gülümsemeyle baktı. Grete, adam henüz hiçbir aşırılık göstermemiş olduğu halde, şakayla karışık tehdit edercesine, "Sizi gidi küçük konsolos!" dedi.

Bruch birinci katta bir masa ayırtmış, mönüyü de önceden ayarlamıştı. Yemekte havyar, yanında donmuş yabanturpuyla sazan balığı salamurası, kırmızı yabanmersini soslu ceylan budu ve şampanyada buzlu meyveler vardı. "Sizi aslında Horcher'e davet etmek isterdim," dedi konsolos. "Ama bu ekonomik durum karşısında..." – "Ah, hep şu Horcher," dedi Bayan Grete. "Buranın yemekleri gayet lezzetli." Sanki küçük bir kır lokantasına düşmüş de müsamaha gösteriyormuş gibi yapıyordu. Oysa bu derece kibar bir yere götürüldüğü pek enderdi.

Konsolos her bir yemeğin ardından şarap kadehini kaldırıyor, "Müsaadenizle, afiyetinizin devamını dilerim," diyordu.

Bayan Grete ise buna, "Şerefe, ihtiyar konsolos!" diye cevap veriyor, işveli işveli gerdan kırıyordu.

Bruch ödlek ve şehvetli gözlerini kadının dudaklarından alamaz olmuştu. "Konuşun, konuşun," ricasında bulundu ve kocaman, beyaz, süngerimsi elini Grete'nin elinin üstüne koydu. "Sesiniz o kadar harika ki. Gerçek bir sanatçı sesi. Bayan Sonja'da da pek hoşuma gitmişti bu ses. Evet, şu sanatçı hanımlar! Beni sadece önemli kadınlar cezbeder, yani gerçekten sadece çok önemli kadınlar. Konuşun lütfen!"

"Sizin kadın sesleri konusunda kuşkusuz çok tecrübeniz olmuştur," dedi Bayan Grete samimi-alçak bir sesle. Bruch gururu okşanmışçasına sırıttı.

Yassı burnu, ıslak ağzı ve sinsi sinsi bakan gözleriyle geniş, beyaz yüzünde tarif edilemez bir iğrençlik vardı; bir sinsilik ve müstehcenlik. Domuzun teki, diye düşündü Bayan Grete. Ama ondan hoşlanabilirim. "Dostluğa!" dedi, kadehini kaldırarak.

"Benim hayatım kolay geçmedi," dedi Bruch. "Fakat çok tecrübe kazandım, evet, bunu pekâlâ söyleyebilirim – her alanda. Şimdi artık tek istediğim, hayatımın son dönemini akıllı ve iyi yürekli bir kadının yanında sakin sakin geçirmek."

Benimle evlenir mi acaba? diye düşündü Bayan Grete.

"Müsaadenizle, afiyetinizin devamını dilerim," dedi konsolos, çünkü bu arada ceylan budunu getirmişlerdi.

Richard Darmstädter'in babası Paul Darmstädter, Mainz eşrafından bir Yahudiydi. Orada eski ve saygın bir evde oturuyor, Frankfurt'la Köln arasında her çeşit işin ve uğraşın peşinden koşuyordu. Kızlık soyadı Herzfeld olan Wiesbadenli bir kadın olan karısı, Richard'ın doğumunda ölmüştü. Baba Darmstädter'in oğluna karşı duyduğu inkâr edilemez soğukluğun altında belki de bu gerçek yatıyordu. Ama başka sebepler de vardı. Baba Darmstädter tutucuydu, ruhsuz bir dindarlığı vardı, bütün aşırılıklara düşmandı; asık suratlı olmaya özen gösterirdi ama bu asık suratlılığın temelinde sağlıklı bir canlılık da mevcuttu, ayrıca saygın ve ölçülüydü. Richard: bütün tepkilerinde ve duygularında aşırı, kâh çöküntü içinde,

kâh zorlama bir çabayla hayata âşık; gayet zeki, ama inişli çıkışlı; alabildiğine duygusal ve kinik, maceraya aç; hem fiziksel (bu tür maceralar pratikte genellikle biraz ikinci sınıf kaçardı), hem de zihinsel (bunlar da onu akıl ötesi, mistik alanlara ve denetlenemez taşkınlıklara götürürdü) olarak. – Bütün bunlar baba Darmstädter'e tabii gayet itici geliyordu.

Richard'ın çocukluğunda ve delikanlılığında geçirdiği yılgın ve ümitsiz saatler sayısızdı, neşeli olanı ise yoktu. Annesi olmamıştı ve kendisini sevmeyen, kendisinin de nefret ettiğine inandığı bir babası vardı. Ayrıca, Yahudi olduğunu da fazla erken hissetmek durumunda kalmıştı. Başkalarına göre çok daha küçük yaşta, bunun ne demek olduğunu abartılı ve mazoşistçe bir keskinlikle anlamış, kendine bunun her şeyden önce bir lanet, sonra da elbette ayırt edici bir özellik olduğunu söylemeye başlamıştı. On dört yaşındayken günlüğüne şöyle yazmıştı: "Ben lanetlenmiş ve seçilmiş bir ırka mensubum." Yahudi tarihinin fikir bakımından parlaklığıyla gurur duyuyor, ama ezilmişliğinin, ıstırap zenginliğinin de korkunç acısını çekiyordu. "Kendi halkı"na binyıllar boyunca ne kötülük yapılmışsa, hepsini birer yara izi gibi kendi bedeninde bulduğuna inanıyordu. Semitik tipinden dolayı utanç duyuyordu. "Ben sarışın arkadaşlara sahip olmaya layık değilim," diye yazmıştı on beş yaşındayken, tehlikeli bir yılgınlık içinde. Ama sarışınlardan başkasını da sevmiyordu. Kafa ve vücut bakımından kendi gibi olan gençlerle onu bağlayan, "olsa olsa zihinsel ilgi alanları"ydı; buysa ona yetmiyordu. – On beş yaşındaki genç ilk defa, Mainz'da aynı sınıfta okuyan bir sarışın oğlan yüzünden intihara kalkıştı. O zaman Odenwald'daki bir Serbest Taşra Okulu'na gönderildi ve orada kendini bir süre daha iyi hissetti. Baba Darmstädter, sanki oğlunu mahvetmeyi aklına koymuş gibi, çocuğu bir yıl sonra oradan aldı – bu okul ona "iyi bir zihniyetle idare edilmiyor" gibi gelmişti, devrimciydi, disiplinsizdi, müdürü cüretkâr bir hayalperestti. Babayla oğul arasında korkunç sahneler, daha on yedisine bile gelmemiş olan Richard, bir bankada işe sokuluyor. İkinci intihar denemesi. Richard kaçıyor ve Berlin'den babasına, ondan "bir başka insandan asla, asla edemeyeceği

kadar nefret ettiğini" yazıyor. Nihayet bu yeterli oluyor. Baba Darmstädter onu bir daha görmeyi reddediyor ve öfkeli olmaktan çok endişeli bir mektup yazıyor: "Bu seninki hastalık, Tanrı bilir nereden kaptın." Richard Berlin'de kalıyor, ama orada bir bankada çalışmak zorunda. Uçlarda dolaştığı farklı farklı evrelerden geçiyor. Bir süre bir siyonist gençlik hareketine katılıyor, bir süre komünist oluyor. Müzikle ilgileniyor, bir oratoryo ve bir caz senfonisi bestelemeye uğraşıyor. Öte yandan felsefe çalışıyor ve yazı masasının çekmecesinde Spinoza, Alman idealizmi, Kierkegaard üzerine büyük incelemelerin taslakları duruyor. Başlangıçta bankadan ayrılamıyor, çünkü parası yok.

Reşit olur olmaz, daha yirmi birinci doğum gününde, babasını zorlayarak büyükbabasının doğrudan doğruya kendisine miras bıraktığı, reşit olmasıyla üzerindeki tasarruf hakkını da elde ettiği küçük serveti ödemesini sağlıyor. Baba Darmstädter lanetler yağdırıyor, bir daha ona bir fenik bile koklatmayacağına yeminler ediyor – ama parayı ödemek zorunda. Kırk bin mark; yirmi binini Richard bir yıl içinde yiyip bitiriyor. Bir sürü seyahate çıkıyor, birkaç ay Fransa'da yaşıyor. Berlin'e dönüp oratoryo ve caz bestelerine, felsefe çalışmalarına devam ediyor. Parayla özbilinci de biraz sağlamlaşmış gibi görünüyor. Depresyonları seyreliyor, zevk almayı öğrenmişe benziyor. – Derken o delikanlıyla karşılaşıyor, Tom'la. Mainz'daki lisede yaşadığı felaketten bu yana hiçbir insan yüzü onu bu derece sarsmamıştı.

"Onda benim kaderimin yüzü var," dedi Richard Doktor Massis'e. – "Öyleyse bu yüzden kaçmamalısınız," dedi doktor alçak sesle, bir şefkat ve kesinlik ifadesiyle.

Saat gecenin on ikisiydi; ikisi saatlerce sohbet etmişlerdi. Richard içi boşaltılmışçasına oturuyordu, köşeli alnında ter damlaları: Hayatı sayılan ne varsa hepsini anlatmış, Massis de Moğol-Fransız başını küçük, kıllı ellerine dayayarak, doymak bilmezmiş gibi görünen derin ve sinsice bir merakla dinlemişti. Önüne bir ruh serilmekte, bir kalbin hikâyesi açılmaktaydı; bu eski insan avcısı ve gurme de, kendisine sunulanı özel bir yemekmiş gibi tadıyordu. "Darmstädter, Richard," diye not ediyordu kafasına, "nadir bir vaka değil, ama yoğunluğu en

yüksek seviyede. Irksal ve sosyolojik temellere dayanan kaderini yaşarken gösterdiği duygulanım tuhaf. Dünya görüşü yönünden ve sosyal açıdan boşlukta kalmış tipik bir dejenere burjuva. Buna bir de Yahudi problematiği ekleniyor. Sarışın proleter tipine duyduğu mazoşistçe eğilim iki sebeple açıklanabilir: içgüdüden yoksun *ırkının*, zıddı olan tipin cazibesine kapılması ve *sınıfının* mahvolmaya hazır hali. Orijinal değil, ama coşkusunun şiddetinden ötürü eğlenceli."

"Öyleyse onunla beraber çıkın seyahate," dedi. "Size yapacak başka bir şey kalmıyor."

"Hayır," dedi Richard, "galiba kalmıyor. Ne dersiniz, sonu nasıl olacak?" Bunun üzerine doktor gizemli gizemli gülümsemekle yetindi.

"Benim için eşi görülmemiş bir şeyin başlangıcı olabilir," dedi Richard ağır ağır, sanki her kelimeyi aramak zorundaymış gibi. "Ya da..."

"Evet, geç oldu," dedi doktor. Ayağa kalktı, Richard da kalktı.

Siyah oda esrarengiz gölgelerle doluydu.

"Şu küçük makalemi size vereyim, bu akşamın hatırası olarak," dedi Massis, bir sandığın içini karıştırırken. Mektup, müsvedde ve her çeşit sararmış kâğıt yığınlarının arasından gri bir broşür çekip çıkardı. "1919 senesinden," dedi birden biraz huzursuzlanarak. "Bir hayli eskimiş."

Broşürün başlığı şöyleydi: "Meryem Ana Kültü veya Ortaçağın Anne Kompleksi"

"Teşekkür ederim," dedi Richard. "Bu çok ilginç." – "Bir dakika, size bir de ithaf yazayım." Massis dolmakalemini çıkardı ve ayakta cızırdata cızırdata yazmaya başladı. Alabildiğine rahatsız bir pozisyonda olduğundan yazısı titrek ve ihtiyar işiydi.

Richard okudu:

"Cennet, vaziyetin düzelmesi olurdu. Fakat hiçlik, mükemmeliyettir. – George Clemenceau

Richard Darmstädter için

yola çıkışı öncesinde."

Sekizinci Bölüm

Zoo Oteli.

Berlin W 15, 22. XII.

Peti Cücem:

Sana bunca zaman yazmamış olmam, tam bir densizlik. Fakat diğer taraftan, sen de ablana bir iki güzel şey yazmak için bir saniyecik ayırabilirdin. Geçenlerde Ammersee kıyısından gelen renkli kartpostal son derece hoştu, hâlâ da yazı masamın üstündeki yerini sadakatle koruyor, ama iki aylık olmuş bile: böyle bir kart için biraz fazla yaşlı.

Okulda iyi eğleniyor musun? Ben tiyatroda hiç o kadar eğlenmiyorum. Bir süre gayet hoş gitti, ama şimdi, oynamak zorunda olduğum hanım burama kadar geldi. Kadın, bir düşes –bunu sana yazmıştım galiba– ama bir sürü saçmalıktan başka bir şey yaptığı yok. (Mektubun yanına bir fotoğraf koyuyorum, üzerimde en güzel, dekolte gece elbisemle âşığımın kendini vurmasını beklerken. Profesör Schneiderhahn bu fotoğrafı sende bulursa, yoldan çıkmış bir oğlan olduğunu söyleyecek ve Amca'ya iç karartıcı bir mektup yazacaktır.) Bundan sonraki rolümde bir kraliçeyi canlandıracağım, yani terfi ediyorum. *Don Carlos*'taki kraliçe, okumuş muydun? Bu rolü oynayacağım için azıcık daha fazla seviniyorum. – Bana bütün Noel karneni yazıp gönder, senden isteyebileceğim şeyler içinde bu herhalde en azıdır, o zaman ben de sana kraliçe için aldığım eleştirileri gönderirim.

Evet ya, Noel'de eve gelmeme izin yok! Ama ne yapayım, bayramın birinci günü o düşes denilen *ahmak* tavuğu oynamam lazım. Ağlama, benim cüce suratlım, Amcacıkla yemliğin etrafında[37] kıvıra kıvıra dans edip eğlenirsiniz; oraya se-

37 Yemliğin etrafında: Noel âdetleri arasında, evlerde İsa'nın doğumunu canlandıran bir ahır sahnesi düzenlemek de vardır. Meryem, Yusuf, ahırdaki hayvanlar ve doğumu haber alıp gelen üç kral, içinde yeni doğmuş bebeğin bulunduğu bir yemliğin etrafında toplaşırlar. (ç.n.)

nin için herhalde çok işine yarayacak ufak tefek şeyler koyacaktır; ayrıca, her ne kadar bana tuhaf gelse de istemiş olduğun için Grillparzer külliyatını da gönderiyorum. Aynı pakete kocaman bir de paskalya tavşanı koyuyorum, çünkü gerçekten *çok* büyüdün, artık çikolatadan Noel Babalara da, yaldızdan Çocuk İsalara da öyle ciddi ciddi *inanamazsın*.

Belki Noel akşamı kendim oynadığım gibi hatları da oynatırım da sizinle telefonda biraz laflarım.

Seni kucaklar, okşar şu antika Tekermeker'in

Münih, 24.XII.

Benim en değerli Rumpelstilzchen'im[38]

Düşes fotoğrafın *muhteşem*, ben de azıcık olsun böyle görünebilir miyim diye bütün gün ayna karşısında prova yapıp duruyorum. *Tabii* hemen bir çerçeve aldım, içine fotoğrafı koyup yazı masamın üstüne yerleştirdim. Şimdi istedikleri kadar düşünsünler, "yoldan çıkmış" bir çocuk olduğumu (belki öyleyimdir de). Ne olursa olsun, fotoğrafın bence *tek kelimeyle, tek kelimeyle* muhteşem, her akşam böyle görünebildiğin için *çılgınca* kıskanıyorum seni.

Bayramın birinci günü Amca ve Bayan Blei'la beraber *Sihirli Flüt*'e gidiyorum. Tabii, muhteşem olacak. Ama sana şunu da itiraf edeyim, *gizlice* Greta Garbo'nun son filmine gittim (içeri girebilmem zaten bir mucize), bir de Kammerspiele'nin[39] *gece* temsiline (!!) (Strindberg oynanıyordu). Tabii bence Greta, senden sonra, dünyanın *rakipsiz* en güzel kadını; Strindberg ise bugün bize tabii, Amca'nın daima göklere çıkardığı Mozart'tan daha yakın geliyor.

Notlarıma gelince:

38 Rumpelstilzchen: Grimm Kardeşler'in derlediği bir Alman masalında adını kimsenin bilemeyeceğine inanan cüce. (ç.n.)

39 Kammerspiele: Münih'te özel bir oda tiyatrosu olarak kurulan ve Nazi öncesi Almanya'sında Berlin dışındaki en yenilikçi programlardan birine sahip olan tiyatro. (ç.n.)

Hal ve gidiş: 3[40] (Çünkü, nasıl bir *salaklıksa* girmeye mecbur olduğum din dersinde açık açık, o sevgili Tanrı'ya inanmadığımı söyledim – *biz* seninle bu noktada hemfikiriz zaten.) Jimnastik: 3 (Eh işte.) Almanca: 2. (*Felaket* haksızlık; Julius Caesar üzerine yazdığım kompozisyon hakikaten, *tek kelimeyle* muhteşemdi, üstelik sınıfta okundu da. Ama Schneiderhahn bu kadar adaletsiz işte, üstelik beni *sevemedi gitti*.) Latince: 5. Matematik: 5. Coğrafya: 4. Tarih: 4. Din: 4. Şan: muaf.

Tabii bazı şeylerin adaletsizliği apaçık ortada, ama Elmar'ın notlarında haksızlık *çok daha büyük*, ki bu beni aslında daha bile fazla üzüyor. Senin Grillparzer'le tavşanı henüz görmüş değilim, çünkü daha yemliğe konulacaklar. Tabii gönderdiğin şeyler için şimdiden *müthiş* seviniyorum. Umarım Grillparzer'in içine komik bir şey yazmışsındır, veya ciddi bir şey de olabilir. Bunun dışında Noel'e o kadar *çok* sevinmiyorum. Amca bana muhakkak gene bir sürü "faydalı" şey hediye edecektir, sonuçta Noel olmasa da vereceği şeyler, hem bu zaten gayet burjuva işi bir bayram. En çok, Anna'nın bu "kutlama" vesilesiyle ister istemez yapacağı o güzel kızartmaya seviniyorum, çünkü sen gideli beri hiç özenmiyor yemek işine, Amca da zaten sağır gibi, hiçbir şeyin farkında değil.

Hadi ama, bu aralar gel yine!!! Seninle üzerine laflayacağımız o kadar *çok* şey var ki, mesela bizim hizmetçi kız Resi (asıl ismi bambaşka, bir Rus göçmeninin kızı) ve Elmar.

Şimdi *Don Carlos*'u bir daha okuyacağım, aslında Schiller beni pek o kadar *alakadar* etmiyor, ama sen kuşkusuz tek kelimeyle muhteşem bir Kraliçe Elisabeth olacaksın.

Ne uzun bir mektup oldu bu!!

Kardeşin Kardeşko

Peti mektubu bir kere daha okudu, oldukça başarılı buldu, özenle katlayıp zarfa koydu.

40 Alman not sisteminde, 1 = pekiyi, 2 = iyi, 3 = orta, 4 = geçer, 5 ve 6 = geçmez. (ç.n.)

Yazı masasından bakınca, küçük bir ön bahçenin üzerinden, dikilitaşıyla Karolin Meydanı'nı görüyordu. Meydan karlar altındaydı ama kar, erimeye ne kadar yakın olduğu fark edilecek türdendi. Fazlasıyla beyaz, kuvvetli mavimsi gölgeleri olan, fazla yağlı, neredeyse vıcık vıcık bir kar. Havada föhn rüzgârının kokusu vardı.

Brienner Caddesi'nden aşağı yürümek, Odeon Meydanı'nı geçip Saray Bahçesi'ne, oradan da Galerie Sokağı'nı geçip İngiliz Bahçesi'ne girmek şimdi harika olurdu. Olağanüstü heyecan verici bir hava olmalı, sıcak bir esinti, kış ortasında bütünüyle doğaya aykırı, onun için de bir kat daha güzel. – Fakat saat beş buçuk olmuştu bile, altıda ise burjuva bayramının hediye verme faslı geliyordu.

Bu arada, Peti yazı masasından baktığında gördüğü, ortasında dikilitaş olan yuvarlak meydan manzarasını seviyordu. Onun için bu manzaranın büyük şehre özgü bir çekiciliği ve zarafeti vardı; kitaplardan kafasında muğlak bir Paris tasavvuru kalmıştı –Place Vendôme, Place de la Concorde–, üstelik burası karlı olunca St. Petersburg'u da andırıyordu; yanlarında dünyanın en tombul metresleriyle sadist asilzadelerin içinde oturdukları lüks kızakların gezdiği, devrim *öncesinin* çürümüş St. Petersburg'unu.

Peti neredeyse on dört yaşındaydı –doğum günü şubat ortasındaydı– ve hayal gücü tehlikeli fikirlerle doluydu. Çok okumuş, çok da karmakarışık okumuştu. *Dorian Gray'in Portresi*'nden olduğu kadar *Zerdüşt*'ten de etkilenmişti (bu kitabın hepsini okumamıştı, buna karşılık bazı bölümlerini ezbere biliyordu). İçinde bir yandan bol miktarda sümbül kokusu, fakat bir yandan da pek çok isyankâr şimşek ve fırtına uğultusu olan, dithyrambus vezniyle yazılmış bir şiir dizisi üzerinde çalışıyordu.

Tabii ki okuldan nefret ediyordu, orada anlamıyorlardı onu. Fakat okulda Elmar vardı. Esmer, zayıf yüzünde koyu renk, yuvarlak gözleriyle Elmar; bazen cin gibi, bazen hüzünlü bakan gözler; kısacık kesilmiş, ipek gibi yumuşak saçlar. Sadece futbol oynamak ve pul koleksiyonu yapmakla ilgilenen Elmar kolunu bazen onun omzuna öyle bir atıyordu ki,

Peti'nin bütün vücudunda elektrik kıvılcımları dolaşıyordu. Elmar'ın gece yastığa fısıldanan ismi; Elmar'ın geceleyin, yaz ve güz geceleri İngiliz Bahçesi'nden esip, karanlık akan suları aşıp, çalılıkları geçip gelen rüzgârla gönderilen ismi. Görünür ya da görünmez şekilde, bütün şiirlerin, başlanmış romanların üzerinde ithaf olarak o isim: "Elmar için – Elmar'a ithaf edilmiştir – Elmar'ı düşünerek – Senden başka kime olsun?"

On dört yaşındaki Peti, o çocuksu bozulmuşluğu içinde fazlasıyla masumdu; içini böylesine harika bir şekilde dolduran ve her aklına gelişinde onu kalbinin en derinlerinde ürküten büyük aşkı, bedeninin kendisine bir buçuk yıldır hazırladığı duyumlarla ilişkilendiremeyecek kadar masum. Bunlar da harikaydı ama başka bir şekilde. Ne anlama geldiklerini, tam olmasa da, bulanık da olsa, yarım yamalak biliyordu. İlk defa, piyano çalarken çıkagelmişlerdi; aşağıda, loş salonda hayallere dalmıştı. Birden, *şunda* bir değişiklik olmuştu. Peti aslında pek korkmamış, hemen anlamıştı: Yaa, böyleydi demek. Sonra, çoğu zaman harika olmuş, Peti her akşam yatağa gireceğine sevinmeye başlamıştı. Ama hiçbir zaman, Elmar'ın adının bu kendinden geçişlerini saran hayaller dünyasına girmesine izin vermemişti. Elmar dışarıda kalıyordu, dokunulmazdı.

Sonra, Resi dedikleri o kızla ilgili kafa karışıklığı ortaya çıktı. Güzeldi, bazen kocaman kocaman, tuhaf bir vahşilikle açtığı gözleri çelik mavisi, ağzı nemliydi ve Peti'nin ancak karanlıkta dokunmaya cesaret edebildiği göğüsleri vardı. Kızın onun vücuduna yaptıkları, görülmüş şey değildi, yeryüzünde bu kadar utanmazlığın olabileceği aklının ucundan bile geçmezdi Peti'nin. Ama bu ona, Elmar'a sadakatsizlik olmuyor muydu? Hatta ihanet olmuyor muydu?

Peti'nin kalbinde huzursuzluk. Kafa karışıklığı, çaresizlik. Nasıl yaparım da Elmar'ın karşısında, bu arada onu da kirletmeksizin temiz kalırım? Elmar'ın karşısında temiz, temiz, temiz olmak istiyorum, bir yandan da herkes ve her şey vücuduma değsin istiyorum, Resi de, şu polis de, Greta Garbo da, İngiliz Bahçesi'ndeki bütün ağaçlar da.

Sonja yanında olmalıydı, onunla her şey konuşulabilirdi.

Tapılan Sonja. Berlin'deki büyük tiyatro oyuncusu. Âşığının intiharını bekleyen Düşes Amélie. Ayaklarının dibindeki prensle Kraliçe Elisabeth. – Her şeyi bilen, her şeyi anlayan Sonja. Sonja, Peti'nin hayatının idolü.

Sonja gene gelsin.

Anne nedir bilmemiş olan çocuk loş odada masum ve erken olgunlaşmış başını avuçlarının arasına alıyor. Bir anneyi özler gibi ablasını özlüyor.

Sonja gene gelsin.

Sonja gelse, hep böyle haksızlık etmesin diye veli görüşme gününde Schneiderhahn'a da gider. Amca hiç gitmiyor ki. Sonra bana gene şiirler okur. Bayan Blei bugün Sessiz Gece şarkısını söyleyecek mi acaba? İğrenç. İnşallah kazın yanında kestane vardır. Grillparzer acaba Reclam baskısı mı? O zaman yüze yakın kitabım olacak demektir. Aslında, eğer Amca kitap hediye etmezse, doksan altı. Yüz diyelim. Elmar, Elmar, Elmar. İşte yine oluyor – oysa şimdi hakikaten istemiş filan değilim. Ama şimdi Elmar'ı düşünme artık! Elmar, Elmar... Şimdi kendi kendime yaparsam, sonra, akşam Resi geldiğinde o kadar güzel olmaz. Ama Noel akşamı da Resi gelmez herhalde. Saat neredeyse altı. Bayan Blei siyah kadife elbisesiyle içeri girecek ve yüzünde ateşli bir tören ifadesi olacak. "Hediyeleşme vakti, Peti Çocuk! Sen de seviniyor musun?"

Isar Parkı'nda koşmalı. Sıcak rüzgâr. Yazık ki şimdi saçlarım kısa. Rüzgâr nasıl da dalar uzun saçların içine. Ama buna karşılık şimdi çok daha yetişkin görünüyorum. Herkes on altı ya da on yedi yaşında olduğumu sanıyor. Geçenlerde gece temsilinde hiç dikkat çekmedim. Doğum günüm için Strindberg'in eserlerini istiyorum. Galiba epey çok kitap yazmış. Amca izin verir mi acaba? Sonja'nın mektubuna hoş bir şeyler daha eklemek istiyorum. Zarf kapatıldı mı acaba? Gerçekten harika bir föhn esiyor dışarda. Pencere zangırdıyor. İngiliz Bahçesi'nde rüzgâr, Isar kıyısında rüzgâr. Eriyen karlar. Gökyüzü eriyor, ıslak, dağlar da iyice yakın görünüyor. Hava hiç Noel gibi değil, neredeyse mart gibi.

Grunewald Sanatoryumu, Noel akşamı, saat dokuza çeyrek var.

Froschele yatakta oturuyor, yalnız.

Yalnız değil, çünkü güzel köpeği Leu, iyi bakışlı gözlerinin arasında bir endişe kıvrımıyla yanında, yorganın üstünde yatıyor. Beyaz masanın üstünde küçük bir Noel ağacı, mumları yanıp yarıya kadar inmiş bile. Sonja yarım saat önce buradaydı, ağacı o getirdi.

Sonja: gri yakalı siyah kürk mantosunun içinde taze ve neşeli; Sonja: kucağı paketlerle dolu. – Noel ağacının altına bir çift eldiven, zencefilli şekerleme, siyah bir gece çantası, İngiliz malı parfüm bırakıyor. "İşte sana orta güzellikte birkaç ufak tefek, ihtiyar Froschele. Açık söylemek gerekirse, siyah gece çantasını şahane buluyorum. Muhtemelen ara sıra senden kaparım da yerine sana bir kürk beremi veririm."

Sonja'nın Noel gecesini ihtiyar Bayer'le kutlaması gerekiyordu; şaka gibi bir şey aslında. Bayan Grete, Bruch'uyla. İyi eğlenceler.

Bir paket de Landshut'tan gelmişti, evlere şenlik iç çamaşırları ve bir İngiliz keki. Hiç zahmet etmeselerdi. İyi niyet, iyi niyet.

Herhangi bir nesneye odaklanmak Froschele'ye korkunç yorgunluk veriyordu. Gözleriyle bile herhangi bir şeyi yakalayamıyordu, bakmak istediği her şey geri geri gidiyor gibiydi: komodinin üstündeki saat, gece lambası, yatağın önündeki halı, halının üstündeki terlik; masa, lavabo, penceredeki beyaz perde.

Yedi günlük bir yarı uyku halini geride bırakmıştı; sonraki üç gün boyunca da kafası iyice bulanıktı. Nasıl oluyordu da, insan o bulanık kafayla bu kadar acı çekebiliyordu? Sonsuz keder, o yarı uykunun içinde. – Bütün vücudunda ağrılar, ve bütün ruhunda – tek bir acı. Acıyı hafifletecek, ortadan kaldıracak, zevke dönüştürecek olan zehir yoktu. İnsan onu o büyülü haliyle bir kere tanıdı mı, zehir olmadan katlanılacak gibi değildi dünya. Düşünmemeli.

Bağımlılıktan kurtulma tedavisinin on birinci günü. Büyük uyku iğnesinden sonra, zorla da olsa düşüncelerini top-

layabildiği, kim olduğunu, nerede bulunduğunu bildiği ilk gün.

Fakat öğrendikleri iyi şeyler değildi. Landshutlu Froschele, güzel Sonja'yla Berlin'e gelmiş; bir dansçıya tutulmuş, adamsa onun yüzünü bile görmek istemiyor; onu mahvetmekten başka bir işe yaramayan birkaç kişinin eline düşmüş. Bir teselli tanımıştı –büyük teselli, harika teselli–, fakat bu tesellinin, insanı birkaç yıl içinde hurdaya çıkarmak gibi küçük bir yan özelliği vardı.

Güzel, yumuşak, akıllı köpek Leu. Benim tek varlığım sensin. Burada yapayalnız yatıyor olmam da senin yüzünden. Yoksa Gregor belki birkaç dakikalığına uğrardı. Benim burada tek başıma gebermem Gregor'un pekâlâ işine gelir. İki gram morfin ve tamam, tamam, tamam. Tanrı aşkına, morfini düşünme. Ne olur, ne olur, morfini düşünme. Büyükdede Opi, büyüknine Mo. Kız kardeş Euka, erkek kardeş Panti – benim sevgili ailem. Büyüknine çağırıyor. Denizden bir şey var onda. Büyükninede bir deniz havası var. Bunlar, Noel akşamı taşralı bir kız için fazla ince düşünceler. Şimdi Landshut'ta ne yapıyorlardır? Yuvarlak masada oturmuş, kaz kızartması yiyorlardır. Roßmannlar da gelmiştir. Kardeşim August, yüksek mühendis. "Biraz daha salatalık turşusu alsanıza, Bay Roßmann!" Ah Gregor, sende ruh yok. Büyükninenin ruhu var, derin bir ruh, haşhaş ruhu, dalgalanan haşhaş tarlaları ruhu, deniz gibi. Gregor, maalesef hepten ruhsuz. "Maalesef hepten ruhsuz" tam Sonja'lık laf. Sonja gibi düşünüyorum. Hoş bir Noel akşamı, diye fısıldayabilir insan (ne zamandan beri Berlin ağzıyla konuşuyorum?). Peki kimin suçu? Sonja'nın. Beni bu hale Sonja getirdi. Landshutlular çok haklı: Tiyatrocu kadınlardan koru kendini! Zenci kadınlardan sakın kendini! Sarışınlar tercih edilir. Yüksek mühendis ol! Eskiden Sonja'yla ilişkim bambaşkaydı. Arkadaşımdı, arkadaşımdı benim. Şimdi böyle Noel akşamı alelacele uğraması, büyük incelikti. İhtiyar Bayer'le Noel: şaka gibi. Bayer, Musevi. Sonja: yeryüzünün en güzel kadını. Ben: cüce, sararmış, buruşmuş, içi acımış. Açık ol, Froschele: Sen daima sadece Sonja'yı sevdin. Kavruk küçük lezbiyen seni. Landshut'taki o kutsal ailen, tamam, orası

doğru. Gidinin gevezesi – peki ya Bay Gregori? Sonja kompleksinden kurtulmaya çalış. Maalesef, maalesef ruhsuz – bütünüyle. Tanrım, Sonja yine de onunla evlenirse, ne berbat bir şey olur. Zavallı Sonjacık. Adam onun posasını çıkarır, posasını. *Ama hepten merhametsiz bu adam.* Merhametsiz histerik. Histerisi buzdan bir zırh gibi sarmış onu. Histerik, buzla çelik gibi merhametsiz. Merhametli Meryem Ana – Gregor'u öyle seviyorum ki. Benim asil köpeğim Choo Ky, sevenleri ona Leu der, Love Lee ile Olmors Red Menory'nin oğlu: sana olan büyük ötesi aşkımdan alıkoymadım ben seni yanımda, onu incitmek için alıkoydum, dolayısıyla kendimi de, sırf mazoşistliğimden, asil köpeciğim, şöyle doya doya, ezile ezile, adamakıllı ıstırap çekebilmek için. Bunu bana o sağladı. Kutsal Büyüknine Mo, dayanamıyorum, dayana... dayana... dayanamıyorum. Pencereden atlamalıyım, dünyada artık acıdan başka bir şey yok. Artık sadece acı var, bende de ona karşı savaşacak silah yok, ne bir ok, ne bir iğne. Bu ne güzel bir Noel gecesi. Grete konsolosuyla beraber, Bruch'la (boyun ve bacak, kasıklar, ense). Grete iğne yapıyor hâlâ, Tanrı aşkına, düşünme. Sonja, W. B.'siyle. O, işini biliyor. Sonja beni başından attı. Evet, öyle: *Sonja beni başından attı.* Beni mahvetti – taşralı kızı – kardeşi yüksek mühendis – aklımı kaçırmama sebep oldu – sonra da beni çabucak, çabucak bir kenara attı. Ama şimdi bir de tutup Gregori'yle evlenirse: geberirim... geberirim...

Froschele hediyelerin olduğu masaya el attı. Masanın üstündeki bir şeye ulaşabilmek için iyice uzanması gerekiyor, bu da acı veriyordu. Önce parfüm şişesini kırmak istedi, ama sonra gece çantasını parçalamaya karar verdi. Bu daha uzun sürerdi, onun için de daha fazla zevk verirdi. Ayrıca, parfüm ne de olsa işine yarardı, oysa gece çantasına hiç mi hiç ihtiyacı yoktu – benim çantam var, o da gayet iyi biliyor, bunu ucuzlukta görüp almış. Ama çantanın malzemesi iyiydi, direnç gösteriyordu. Öfkeyle orasını burasını çekiştirdi.

Froschele, küçük beyaz yakası ütülü siyah pijamasıyla tek başına yatakta, Noel ağacının yumuşakça titreyen ışığında oturuyor; ve öfkeyle, hırsla, dişlerini sıkarak çantayı parçalamaya çalışıyor.

"Sonja bana ihanet etti. Beni yalnız bıraktı. Ondan nefret ediyorum. Ondan vebaymış gibi korkuyorum. Gregor'u elimden alacak. Onunla evlenecek. Gregor, Gregor, Gregor. Çanta da yırtılmıyor. Çok kaliteli mal."

Froschele'nin yüzünde, öğretmeni öldürmek isteyen ve planının bütün ayrıntılarını düşünen bir çocuğun kötülüğü. Daracık, iki kat alnı, büzdüğü ağzı, gayretle çalışıp duran elleri: hepsi, biçime dökülmüş nefret; maddeye dönüşmüş kötülük. – Köpek Leu, yastıkların arasına sinmiş, endişeli endişeli ona bakıyor. Birden ürperiyor; hafifçe titriyor; başını çevirip kulaklarını dikiyor.

Kapı vuruldu.

Bir daha vuruluyor.

Leu'nun titremesi artıyor.

Hemşire olamaz bu, onun vuruşu başka türlü, hem Leu o zaman böyle titremezdi.

Froschele'nin kalbi boğazından fırlayacakmış gibi çarpıyor. Neredeyse hiç sesi çıkmadan, "Girin," diyor.

Bir çığlık atıyor, gerisingeri düşüyor, gözyaşları boşanıyor. Bu kadarı fazla: Kapıda, ışıktan bir hayal gibi Gregor Gregori duruyor.

Bu ışıktan hayal eriyip gitmiyor, dahası, yaklaşıyor: gri kürk palto, kolunda koskocaman bir demet kırmızı lale. "Ben geldim!" Gregor'un sesi neredeyse neşe saçıyordu. Gerçekte Noel meleklerinin sesi böyle olsa gerekti. Froschele'ye doğru eğilebilmek için gözünden monoklünü düşürdü; bu arada çiçekleri hâlâ kucağında tutuyordu. Froschele, Kutsal Ruh'un alevi karanlık bir buluttan hiç beklenmedik bir anda üzerine dökülüyormuşçasına gözleri kamaşmış bir halde, yüzünü onun eğilen yüzüne uzattı.

"Bana geldiniz," diye fısıldadı.

Gregor çiçekleri masanın üzerine koydu, kürk paltosunu üstünden attı; hareketleri aynı anda hem öylesine sert, hem öylesine uyuşuktu ki, her biri Froschele'ye doğaüstü göründü. Omuzlarından büyük, mavi ışıltılı kanatlar çıkıyor gibiydi ve Froschele'nin yaşlarla perdelenmiş hasta gözleri onu üstünde o kusursuz akşam kıyafeti yerine, bol pileli ama beli bir

kemerle toplanmış, beyaz bir entariyle görüyordu. "Noel meleği," diye titredi Froschele'nin dudakları.

Bu bile Gregori'nin canını sıkmadı. Yüzü ışıl ışıldı: mutluluk getirmekten duyduğu büyük keyif –bulutlardan yere inen Noel meleği olmak; hasta dilenci çocuğun yatağına yanaşan masal prensi– kendini beğenmişliğinden gelen bütün hazlarla karışıyordu. En naifinden bir etkileme hevesiyle iyi kalpliliğe soyunmuştu; ama iyi kalpliliği bu yüzden dolaysızlığından, sevimliliğinden bir şey kaybetmiyordu. Gerçekten de, gözleri perdelenmiş Froschele'ye büyük, güzel ve inanılmaz bir kutlama hazırlamak için, her türlü emrine amade olan bütün çekiciliğini bir araya toplamış gibiydi.

"Leu nasıl?" diye sordu, o karşı konulmaz haliyle.

"Leu sizindir," dedi Froschele güçsüz bir sesle. "Geldiğiniz için."

"Froschele," dedi Gregor sadece ve onun yanına, yatağa oturdu. Önce Leu'yu okşamak istedi, ama hayvan irkilip çekildi. Yatağın ta öbür köşesine kaçmış, huzursuz huzursuz titriyordu. Bunun üzerine Gregor elini Froschele'ye bıraktı, o da bu eli açlıkla kaptı.

Ne kadar kendinden geçse de, Gregor'un ellerinin onun en güzel tarafı olmadığını düşünmeden edemiyordu. Yine de onları okşadı – Gregor'un en kusurlu yanı bile onun için cennetin bir hediyesiydi. Bu eller fazla büyüktü, fazla ağır ve fazla beyaz, üstleri de hafif çilliydi. Tırnakların cinsi de pek iyi sayılmazdı; kolay kırılan, şaşırtıcı bir biçimde pek bakımlı olmayan, sanki Gregor'un onları kemirme alışkanlığı varmış gibi çentik çüntük tırnaklardı bunlar.

Froschele konuşamıyor, sessiz sessiz ağlıyordu. Çok fazla, ah, çok fazla: yarı karanlıkta Gregor'un güzel profili, sert ve yumuşak profili; alnı ve çenesi buyurgan, ama ağzı insanı alabildiğine huzursuz eden bir yumuşaklıkta.

"Leu'ya seviniyor musunuz?" diye sordu sonunda. "Ben çok seviniyorum."

Gregor yüzünü ona döndü; bütün bu yüzden yumuşaklık akıyor gibiydi. Birbirine yakın gözler mavi-yeşil, buğulu buğulu ışıldıyor, loşluğun içinden Froschele'nin yüzüne ışıklı bir

şehlalıkla bakıyordu. (Noel ağacının mumları neredeyse dibine kadar yanmıştı, az sonra karanlık olacaktı.)

"Şimdi uyuyacaksın," dedi Gregor şarkıyla hipnotize edercesine bir sesle. Bu arada elini bir parçacık geri çekmeden edemedi, çünkü Froschele'nin gözyaşları ve öpücükleriyle ıslanıyordu.

"Julia nerede?" diye sordu Sonja, W. B.'nin gotik kütüphanesine girerken.

"Oturun önce," dedi W. B.

Sonja ayakta kaldı ve bir daha sordu: "Julia nerede?"

Bayer, üzerinde parmaklarıyla trampet çaldığı yazı masasının arkasında, ayakta, açıkladı: "Dün son derece ağır bir kriz geçirdi. Hastaneye göndermek zorunda kaldım. Doktor, durumun ümitsiz olduğunu söyledi – ki ben zaten biliyordum. Yani boşanacağım."

"Bildiğim kadarıyla, evlilikte eşlerden birinin hastalığı boşanma sebebi değildir."

Bunun üzerine W. B., tehdit edercesine burnundan nefes vererek kısaca gülmekle yetindi. "Ben orasını hallederim, siz hiç merak etmeyin. Ayrıca, kendisi de razı. Hastaneye kaldırılmadan hemen önce, bunu kendisinin istediğini bile söyledi."

"Yani aklı yerindeydi."

Bayer sinirli sinirli omuzlarını kaldırdı.

"Salim kafayla düşünebildiği son dakikalarıydı." Sonra aceleyle, coşkuyla Sonja'ya doğru iki geniş adım attı: "Ben kendimi özgür kıldım, Sonja. Özgürüm. Paris'e gidip hanım arkadaşımla konuştum. O, tazminatını aldı. Julia artık hesap yapacak halde değil. Ben özgürüm, Sonja. Kararınızı verin!" Çenesi titriyor, yüksek sesle soluyor, heyecandan kan gözlerine çıkıyor; gözünün akı kırmızıya dönüyor. – Sonja geri çekiliyor.

"Bu Noel akşamı kararı getirmeli!" dediğini işitiyor adamın. "Sonja, evlenin benimle!"

Olmaz, kesinlikle olmaz. Bana böyle emrivaki yapan kim? Yaşlanan bir adam, acıyorum ben ona. Yok, acımıyorum; so-

nuçta, yirmi yıl beraber yaşadığı kadını tımarhaneye göndermiş! Ama ondan hoşlanıyorum. Vahşi, komedyenlik tarafı olan, yaşlanmaya başlamış Yahudi erkeklere hep bir zaafım olmuştur. Onunla evlenmek mi? Bayan Geheimrat Sonja Bayer. Onunla Packard'a binip sosyete ziyaretlerine gitmek mi? Olmaz bu, olmaz, kesinlikle olmaz.

"Biraz kafam karıştı," dedi, gerçekte olduğundan bir kat daha üzgün ve bitkin görünerek. "Hiç değilse benim şu gala geçene kadar bekleyelim."

Bu teklif Bayer'i korkunç kızdırdı, bağırmaya başladı. "Gülünç! Gülünç!! Galanız geçene kadar. Bu galanın *bizim* hayatımızla ne alakası var?! Ne zamandan beri tiyatroya bu kadar önem veriyorsunuz? Berlin'in hastalığı mı bulaştı size?" Geniş adımlarla kilise sandalyelerinin arasını arşınlamaya başladı.

Onun böyle soğukkanlılığını kaybetmesi Sonja'nın işine gelmişti. Soğuk ve alıngan bir tavırla, "Terbiyeli davranın, yoksa Noel akşamımı başka bir yerde geçiririm, olur biter," dedi. İstediği zaman aksilik etmeyi bilirdi.

Bayer hemen kendine gelerek Sonja'nın önünde durdu, hâlâ hızlı hızlı soluyordu, yumrukları ceplerinde sıkılı, yüzü şimdi kızarmış değil, solmuş halde, "Sonja, acıyın!" dedi, çenesi titreyerek. Kabarık kaşlarının altında gözleri nemlendi.

"Yoo, Berlin çok, çok ilginçti," diyordu Maurice Larue tiz ve yakınan sesiyle Sebastian'a. "Berlin'de cemiyet çok çabuk *değişiyor,* ilginç olan da *bu* işte orada." Minik ellerini ovuşturdu ve Sebastian'a yoğun, hain ve kederli bir bakış fırlattı. "Siz de yazar mısınız?" diye sordu yumuşak bir tavırla; bu arada parmakları not defterini aramaya başlamıştı bile.

"Evet," dedi Sebastian, "ben de yazıyorum."

"Gazetelere mi?" diye sordu Larue.

"Evet, gazetelere de."

"Oo," dedi masal cücesi, aniden kafasında çakan bir kıvılcımla hafif bir çığlık atarak, "o zaman muhakkak ki, bu sefer Berlin'de tanıştığım, daha doğrusu tanışıklığımı tazelediğim

o çok, çok eğlenceli genç hanımı da tanıyorsunuzdur. Matmazel Sonja. Evet, çok eğlenceli ve güzel bir kız, şüphesiz tanıyorsunuzdur."

"Hayır," dedi Sebastian, "tanımıyorum."

Küçük adam, tepesinde sarımsı beyaz, ipek gibi biraz saç olan narin başını hayal kırıklığıyla salladı. "Yazık," dedi sahiden üzülerek. En iyi şeylerden haberi olmayan bu genç homme de lettres'i[41] biraz kuşkuyla süzdü. "Ama adını duydunuz, değil mi?" diye sordu, tamamen eli boş dönmemek için.

Evet, Sebastian adını çok duymuştu.

"Oo, sizin çok hoşunuza giderdi." Maurice birden, işaretparmağını, o solgun, küçük kemik parçasını şaka yaparcasına kaldırdı. "Muhakkak – ha ha ha." Ve tam üç kere güldü, titizce, yakınır gibi, bir hışırtı gibi.

Hiç tanımadığı şu Sonja'dan Larue'nün bu kadar çok bahsetmesi Sebastian'a tatsız gelmişti; belki de Sonja adı aklına, ondan çok sık ve kabına sığamayarak bahsetmiş olan Gregor Gregori'yi getirdiği için; ama aynı zamanda başka, daha muğlak sebeplerden ötürü de. O kadın bu karşımdaki adama dedikodu konusu olacak biri değil, diye düşündü sabırsızlıkla. Sadece bir şey söylemiş olmak için sordu: "Gregor Gregori'yle evlendi mi nihayet?"

Maurice'in keyfi işte asıl o zaman yerine geldi. "Asıl mesele de *bu* ya," diye fısıldadı ve küçük adımlarla Sebastian'ın yanına iyice yaklaştı. "Bu macera *çok* karmaşık. Matmazel Sonja ile bir bey arasında –gayet büyük bir bey, her bakımdan büyük, bu evin de tamamen yabancısı olmasa gerek– birtakım hassas ilişkiler var gibi görünüyor – belki haddim olmayan bir şey gibi gelecek, fakat..."

Greta'nın atölyesi insan doluydu. Bir sürü "Montparnassien": İspanyol heykeltıraş, birkaç Alman ressam ve edebiyatçı, iki genç Amerikalı, Polonyalı bir şair, renkli birkaç kadın, kimi Fransız, kimi Polonyalı, kimi Alman. Maurice tam olarak bu gruptan sayılmazdı, dışarıdan katılmıştı. Ama sosyetik çevrelerle teması olmadığı söylenemeyecek bir bohem ortamında

41 Homme de lettres (Fr.): Edebiyatçı (ç.n.)

Noel geçirmekle birtakım küçük sansasyonlara ulaşabileceğini tahmin etmişti. Her şeyden önce, tabii ki farkında olduğu Greta – W. B. ilişkisini "çok, çok ilginç" buluyor ve bu ilişkinin nasıl geliştiğine dair bir şeyler öğrenebilmeyi umuyordu.

Bir köşede Noel ağacı duruyordu, üzeri rengârenk cam kürelerle tıka basa doluydu. Mumları kırmızı, yeşil ve sarıydı. Ağacın altına biraz uçuk kaçık bir yemlik kurulmuştu, Café de la Rotonde'dan genç bir Rus'un eseriydi, etrafındaki figürler kasılmış pozlarda ve kendinden geçmiş yüz ifadeleriyle gösterilmişti. Küçük Fransız kadınlar bütün bunlara très, très jolie[42] demişlerdi –ama gizliden gizliye, kendi aralarında, biraz fazla sıra dışı buluyorlardı–, "et même un tout petit peu boche."[43]

"Daha Noel ağacının altında öpücük vermedin bana!" diye bağırdı Greta atölyenin ta öbür ucundan Sebastian'a. "Bunu yapmak *şart*, kutsal bir âdet bu." Sebastian hâlâ Sonja'dan ve onun güzel, koyu renk gözlerinden bahseden Maurice Larue'nün elinden kurtulduğuna sevinmişti. İnsanların içtikleri, gevezelik edip güldükleri küçük masaların arasından geçip kendisini Noel ağacının altında bekleyen Greta'ya doğru yürüdü.

Greta çok içmiş olmalıydı, çünkü sallanıyordu, kolay kolay bu hale gelmezdi. Bugün de Sebastian'ın onun yanında kaldığı geceki gibi giyinmişti: mavi pantolonun altında sandaletler ve parlak renklerde çizgili süveter. Yüzü kızarmıştı ve her zamankinden biraz daha şehla bakıyordu. Sarhoş olunca hep gözleri kayardı.

Sebastian onu alnından öptü. Kadının alnı ateş gibi sıcaktı.

"Alnın çok sıcak," dedi.

Greta, suçlarcasına, "Sen beni sevmiyorsun artık, Sebastian," dedi.

"Seviyorum," dedi Sebastian ciddi bir tavırla. "Elbette."

Greta, ciddi ciddi başını salladı. "Hayır. Hiç sevmiyorsun."

---

42 Très, très jolie (Fr.): Çok, çok güzel (ç.n.)

43 Et même un tout petit peu boche (Fr.): Ve aynı zamanda azıcık kaba Alman işi. (ç.n.)

Ve birden, Sebastian'ı omuzlarından yakalayıp ona doğru eğildi:

"Ama sonuçta beni *sevdin*. Öyle değil mi? Sonuçta beni *sevdin*." – Gözlerinde ölesiye bir korku, aynı o zaman, Bois de Boulogne'nin karanlığında olduğu gibi. Dudakları aralık, elleri Sebastian'ın omuzlarını kavramış halde bir cevap bekledi.

Richard Darmstädter gramofondan plak dinliyordu. bir Amerikan tangosu, sefihçe bir duygusallığı olan bir müzik.

Utanmazlığın bu kadarı Richard'ı heyecanlandırıyordu. Duygu çıplak gösteriyordu kendini. Akıp gidiyor, dökülüyor, yayılıyordu. Böylesi, birbirini sevdiğine inanan iki kişinin alenen çiftleşmesinden bile daha leziz, daha rezildi. Sanki insan böyle olunca onların kalplerini de görüyordu.

Duygu – soyunmuş. Kalp – çıplak.

Sözler duyguyu asla böylesi bir bütünlük ve şehvetle, bu kadar acımasızca açığa vuramazdı. Söz, kendi trajik özünden ötürü, üstünü kapatır. Söz, günah çıkarırken bile gizler. Analiz ederken karanlıklaştırır.

Fakat müzik. – Fakat bu Amerikan tangosu. Kalplerimizin içindeki en gizli şey, haz dolu bir teşhircilikle melodiye dönüşür. Sınırsız keder. Zevkin iç çekişi. Gözyaşı dolu bir kucaklaşma. Ruhun sevecenlik içinde eriyip gitmesi.

Eriyip gitme. Sevecenlik.

Ah, bu ritimler ve akorlarla kanımı akıtsam, toprak onu emse ve çiçekleri daha güzel açsa... Şu yeryüzünde biraz daha fazla mutluluk: Ne kadar, ne kadar isterdim bunun için kanımı akıtmayı.

Müzik, kurtuluş, sevecenlik ve ölüm.

O sırada plak cızırdadı. Bitmişti.

Richard Noel akşamını Tom adını taktığı çocukla geçiriyordu. Küçük bir ağaç süslemiş, altına da tam bir teçhizat kurmuştu: ancak dün hazır olan mavi takım elbise, yanına kahverengi ayakkabılar, rugan ayakkabılar, gömlekler, çoraplar, mendiller, kolonya. – Gramofon plaklarını Richard kendine hediye etmişti. New York'tan gelen en yenilerdi bunlar.

"Biraz daha ister misin?" diye sordu Richard. "Noel kurabiyesi veya çikolata?"

"Yoook," dedi Walter. "Çok yedim."

"Belki bir içki?"

Tom hayır dercesine başını salladı. – Yeni şeylerden daha hiçbirini giymemişti, üstünde ütüsüz, gri bir takım vardı, spor ayakkabıların içindeki ayakları da soğuğa rağmen çorapsızdı. Ayak bilekleri gene yara içindeydi. Günün anlam ve önemini sadece, neredeyse yeni yıkanmış bir yaka ve buruş buruş, küçük bir kravatla vurguluyordu.

"Hemen, yılbaşından sonra gidelim," dedi Richard. "Tatil bitsin, vizelerimizi alacağım."

Tom, tamam dercesine başını salladı. Birdenbire, düşünceli düşünceli uzaklara bakarak, "Var ya, şimdi öyle denemeler yapıyorlarmış, füzelerle filan, insan Ay'a gidebilecekmiş. Basbayağı Ay'a yani. Ne seyahat olurdu ama."

Gene sustu.

Richard ona hafif bir şaşkınlıkla baktı. "Evet," dedi sonunda. "Nereden aklına geldi bu?"

"Daha size hediyemi vereceğim," dedi Geheimrat Bayer Sonja'ya. Beyaz deri bir kutu çıkarıp açtı. Beyaz ipek yastığının üzerine güzelce yerleştirilmiş bir Rönesans takısı, mat altın kolye, usta bir işçiliği var, yeşil taşlı.

"Hoşunuza gitti mi?" diye sordu W. B. "Uzun zaman aradım. Ama belki de böyle ağır mücevher sevmezsiniz."

"Haddinden fazla güzel," dedi Sonja ciddi bir tavırla.

Bayer Sonja'nın elini dudaklarına götürdü (esmer genç kız eli). Kabarık kaşların altından derin bir bakış. "Barıştık mı?" diye sordu alçak, ama tok bir sesle.

Bıyığının altında Sonja'nın eli gıdıklandı. Bu arada şunları hissediyordu: Beni gerçekten çok seviyor. Beni el üstünde tutar. Geniş sırtı...

"İyi yürekli W. B.," dedi ve adama gülümsedi. "Eh, herhalde yakında yeni bir hamfendimiz olacak," diyordu aşağıda uşak Georg matmazele.

"Ne olursa olsun, kaçık bir karıdan iyi olacak değil," dedi beriki.

"Tiyatrodan biri..." dedi Sophie kuşku içinde.

Kalburüstü beyle çıkan Betty ise, "Ay, tiyatrocular şimdilerde en zarifinden leydiler oluyorlar," dedi.

Lafı dinlememiş olan Fritz, "Elli mark da çok bişey deel Noel parası, insan iki sene bu evde çalışıyosa," dedi.

"Sen sus hele!" dedi Georg, her ne kadar bu parayı kendi de az bulduysa da. Fakat matmazel Fritz'i boşlayalı, onunla o işi yapmaz olalı beri çocuk mutfakta da hor görülür olmuştu. Artık annesine de yiyecek paketleri gitmiyordu. Fritz bazen, geceleri uykuya dalmadan önce bu haline ağlıyordu; oysa şimdi, yan villada hizmetçilik yapan çok daha hoş bir kız arkadaşı vardı.

Sonja gece saat bire doğru oteline geldiğinde, lobide Gregor Gregori oturuyordu. Sonja'nın ilk aklına gelen, şu oldu: Tanrıya şükür ki W. B.'yle dışarıda, arabada vedalaştım. Yoksa ne şenlik olurdu – Neredeyse doğal görünen bir neşeyle, "Gözlerime inanamıyorum. Hayalet gibi oturuyorsun burada," dedi.

Gregor yerinden fırlamıştı; gece kıyafetinin dik yakasının üzerinde yüzü solgun ve gergindi. Gözleri histeriden yemyeşil, diye düşündü Sonja. Ama yakışıklı adam. "Bir şey içer misin?" diye sordu. Gregor cevap verdi: "Hayır." – Bu arada dimdik durmuş, gözlerini yere indirmiş ve altçenesini hırçın bir edayla önce çıkarmıştı; dişlerinden bir gıcırtı geliyordu.

Sonja ayağını merdivenin ilk basamağına atmıştı bile. Gregor iyice yanına yaklaştı. Birkaç metre ilerilerinde otelin gece bekçisi horluyordu.

Gregor, gözleri hâlâ yerde, çenesini inatla ileri uzatarak, "Beni artık daha fazla oyalayamazsın, Sonja," dedi.

Sonja, gülmeye çalışarak cevap verdi: "Bunu şimdi burada, merdivende konuşmamız şart mı?" – "Evet," dedi Gregor ve yeşil yeşil parlayan gözlerini kaldırıp onun yüzüne baktı.

("Bir delinin gözleri," diye düşündü Sonja, "ama adam ne kadar da formda. Yakışıklılığı göz kamaştırıyor. – Yüzü her zamankinden daha sert görünüyor.")

"Sürekli ertelemek istiyorsun," dedi Gregor bastırılmış, adeta ağır yük altındaymış gibi bir sesle. "Sen uzlaşmaları seviyorsun. Benim için uzlaşma diye bir şey yok. Ben *seni* istiyorum, Sonja. Sana ihtiyacım var, Sonja. Benimle yaşa! Benim işimin sana ihtiyacı var! Evlen benimle!" Böyle konuşurken beyaz, büyük ellerini öyle bir ovuşturuyordu ki, parmakları hafiften kıtırdıyordu.

Sonja'nın sağ ayağı hâlâ merdivenin ilk basamağındaydı. Sol eliyle tırabzan direğinin tepesine dayanmıştı. Yüzü şimdi çok ciddiydi, Gregor'a ciddi ve düşünceli bir biçimde bakıyordu. "Sana güvenmiyorum," dedi alçak sesle.

Bunun üzerine Gregori gururlu-acılı bir edayla başını çevirdi (çeneden boyna uzanan güzel bir hat, buyurgan ve alıngan). "Bir insan, benim verdiğimden fazlasını *veremez* kendinden." Sesi hâlâ o teatral kısıklıkta çıkıyordu. "Senelerdir senin için mücadele ediyorum. Şimdi yine kendini çekersen – bu benim sonum olur. Resmen sonum olur." Alnı öne düştü, ıstırabın danstaki karşılığı olan poz, fakat bu acı gerçekten yaşanıyor gibi görünüyordu; sahiciydi.

Sonja Gregor'un elini, o üzeri çilli, kocaman eli tuttu.

("Yalan mı olur şimdi onunla evlenmek istediğimi söylersem? Onu sevmiyorum. Sadece, bana W. B.'den daha yakın. Daha çok birbirimize aidiz. Ama onda, yolunda gitmeyen bir şey var. Yalan söylüyor, yalan söylüyor, yalan söylüyor. Başka türlü yapamıyor. Hep yalan söylemeye mecbur. Peki yine de onu sevmiyor muyum?")

"Öyleyse bir deneyelim," dedi alçak sesle, ama açık seçik, tamamen serinkanlılıkla.

Gregor'un yüzüne kocaman bir gülümseme yayıldı. Yüzü aydınlandı. Bu aydınlanmış yüzü eğerek Sonja'nın ellerinin üzerine dayadı. "Hayatımın en büyük olayı bu," dediğini işitti Sonja onun. "Evet, orası kesin." (Şarkı söyler gibi, baygın bir ses tonu.) Yine tam yolunda gitmeyen bir şey vardı; oysa Gregor bunları söylerken ciddiydi. "Şimdi her şey yeniden baş-

lıyor," dedi, coşmaya devam ederek, ama kapıdaki görevliyi uyandırmamak için de kısık sesle. "Schauburg'u açtığım zaman karım olacaksın demektir."

Sonja yukarıdan, Gregor'un tepesinin ne kadar açılmış olduğunu görüyordu. Küçük, yuvarlak bir kelin üzerine yumuşak, ince, sarı saç özenle taranarak yatırılmıştı. İçinde yükselen merhameti hissetti ve bunu sevecenlik saydı. Seviyorum onu gene de, gene de seviyorum. Birbirimize ihtiyacımız var, birbirimize aidiz. Zavallı, neredeyse çıplak baş. Gregor kolaya kaçmadı; hayatı..."

İçinden Gregor'un yüzünü iki elinin arasına almak geldi; onun şu asil ve güvenilmez, genç ve yıpranmış, zavallı ve güzel yüzünü. Ama tam o sırada görevli uyandı, gerindi ve oturduğu bölmede esnedi.

Dokuzuncu Bölüm

Richard Darmstädter Promenade des Anglais'deki büyük otellerden birinde kendisiyle Tom için çift yataklı bir oda tutmuştu. Süitin fiyatı günde iki yüz elli franktı, yemekler hariç. Balkonu vardı, yürüyüş yolu üzerinden denizi görüyordu. Pencerelerinin önünden her gün sürüler halinde, Nizza'daki sayısız otelin müşterileri geçiyordu, sanki şehir sırf otellerden ibaretmiş gibi; Lyon ve Leipzig'den, Manchester, Frankfurt, Budapeşte, Kansas City, Rio de Janeiro, Milano ve Hannover'den gelen, eğlence düşkünü veya dinlenme ihtiyacında insanlar. Otele ait teras kafede, klasik müzik de icra edebilen (o zaman Wagner veya Puccini'yi tercih ediyorlardı) bir caz grubu çalıyordu. Sadece ana yemek saatlerinde –öğlen yarımla iki, akşam yediyle sekiz buçuk arası– ortalık daha bir sessizleşiyordu; bir de geceleri, eğlence yerlerinden çıkan son sarhoşlar evlerinin yolunu bulduktan sonra. O zaman nihayet denizin sesi işitiliyordu, dalgaların çakıllı kıyıya alçak sesle vuruşu; denizin içine doğru yapılmış Casino de la Jettée'nin kazıklarının etrafında oynaşan suyun hem yaltaklanan, hem de tehdit eden lıkırtısı.

Richard daha sessiz bir odayı tercih ederdi. Ama Tom, "Yoook, böylesi gayet iyi," demişti. Cannes ve Marsilya'da da aynısı olmuştu. Tom günün yarısını balkonda oturup önlerinden geçen insanları meraklı bakışlarla, tembel tembel seyrederek geçiriyordu. "Bak, şu kıyak işte," diye sesleniyordu bazen kısa ve küskün gülüşüyle. O zaman arkada, odada çalışmakta veya hayallere dalmakta olan Richard boyun eğerek, söz konusu süslü püslü kadına bir göz atmak için geliyordu.

Tom öğleden sonraları kumarhaneye veya bir kafeye gidiyordu. Ara sıra Richard'ın da ona katıldığı oluyordu, ama her zaman değil. Tom yalnız çıkmışsa, sabahın ta dördünde döndüğü oluyordu. O zaman özellikle matrak bir hanımla tanışmış ve kadını hemen ucuz otellerden birine atmış demekti.

Richard çoğunlukla yalnızdı ve kendi ruh endişelerine ayıracak çok zamanı vardı. Gezintiler yapmayı Tom artık genellikle istemez olmuştu, "Hepsini biliyoruz ya," diyordu tembel tembel. Oysa Nizza'dan sadece bir kere Monte Carlo'ya gitmişlerdi. – Fakat Richard'ın Tom'un yatağında oturabildiği birkaç saat, veya baş başa çıktıkları bir gece yürüyüşü, veya beraberce azdıkları, gülüp yastık kavgası yaptıkları bir kahvaltı her şeyi telafi ediyordu.

Richard, arkadaşı Doktor Massis'e yazıyordu: "Burada haftalarım, tasavvur bile edemeyeceğiniz bir mutluluk içinde geçiyor. Günbegün Tom'un varlığının daha derin ve mahrem katmanlarına ulaşıyorum; onunla her gece yatsam bu kadarı mümkün olmazdı. Onun o sırrına erilmez sadeliği, saflığı beni her sabah yeniden sarsıyor. O benim için, daha baştan itibaren kendisinde gördüğüm fenomen olarak kalıyor: bütünüyle doğaya yakın, hakikaten bozulmamış insan fenomeni. Bu arada zekâsına ve kendisi için ne de olsa bu kadar yeni olan insanlar, durumlar ve manzaralara verdiği tepkilerin altında yatan o neredeyse *şaşmaz* içgüdüye hayranım. Ona olan sevgimin sınırı yok – ve bu insanoğluna rastlayabildiğim için Tanrı'ya şükrediyorum. Bize bu derinlikte, böyle coşkusu hayat veren karşılaşmalar bahşedildiği müddetçe, yeryüzünde bulunmak harikulade ve ölüm de bana her zamankinden daha uzak, daha tasavvur edilemez, daha absürd bir şey. Tom için yaşamak..."

Bu esrik mektubu gönderdiği gün hemen *Yalnızlık Meselesi* üzerine çalışmasına başladı. Geniş kapsamlı bir çalışma olacaktı, belki bir kitap. Önce birbiriyle ilintisi olmayan notlar aldı. *"Hegel.* Onun görüşüne göre bütün bireyselleşmeler bir arkaik Ben'in çatlaklarıdır ve temelde bu Ben'le özdeş kalmıştır. – Genelin, aynı zamanda ve aynı doğrudanlıkla tek olması – bu, Hegel'in dünyanın gizemini dayandırdığı formüllerden biridir. – Bunun bize ne faydası var? Bu bizi nasıl daha ileri götürür? – Fikir olarak özdeş olduğumuz, mantığın bir olgusudur, yaşanan bir gerçek değil: Birbirimizi özdeş olarak tanımamız, siyasi ve hukuki bir olgudur, yaşanan bir gerçek değil.

– Aklın mutlu kıldığı[44] güzel bir mutluluk. – Mantık mitosu; güzel bir mitos. – Yalnızlığı dışsal–teknik bir ortaklıkla aşmak istemek ne grotesk! DEVLETİ meydana getiren –uygarlık yaratıcısı– ampirik gerekliliklerle kendine has, acımasız derinliği içinde yalnızlık meselesi hangi noktada temas ediyor? – *Dil* de bana teknik bir yardım aracından başka bir şey değil gibi görünüyor, entelektüel bir çare – uçuruma dair mors alfabesi işaretleri. – *Bireysel yalnızlığın devlet içinde aşılması:* Hegel'den gelip militarist Prusyacılık üzerinden Marksizme kadar uzanan ümitsiz yol. – Kolektivist olmayı kim istemez ki? Fakat yalnızlık fenomeni (çatlak ve birbirine ulaşamama fenomeni) birincil ön şart olarak kaldığı müddetçe: gerçekleşmeden önce, varoluşumuzda metafizik değişikliklerin olmasını gerektiren bir ütopya. Bu noktaya kadar, devlete iman etmiş kolektivizm daima sadece dışsal, kaba kuvvete dayalı bir zorlamayla ayakta duracaktır, ister Potsdam'da olsun, ister Moskova'da. Bireysel yalnızlık problemiyle sosyal mesele arasındaki bağlantı. Sosyalizmin vaat ettiği Altın Devir'in sınıfsız devletinde, arkaik Ben'in sınırsız sayıdaki parçasının tekrar birbirini bulmuş olması gerekir; mal ortaklığı, genel olarak *ortaklık* ancak o zaman mümkün olacaktır. O zamana kadar: *Aşk*, bu trajik soyutlanma fenomenini aşma yolunda bir anlam ifade eden tek denemedir. Diğer her deneme gibi başarısız olmaya mahkûm (yalnızlık, kaderimiz); fakat hiç değilse, başka zamanlarda dayanılmaz olan gerçeği birkaç dakikalığına bile olsa unutturan tek telafi.

Tom'sa benimle yatmak istemiyor bile."

(Son cümle müsveddenin altına kurşunkalemle, birdenbire çıldırıp yolunu şaşırmış bir yazıyla yazılmış.)

Dışarıdan, balkondan Tom'un sesi: "Baksana, Richard!"

Richard dışarıya çıktığında Tom kumarhanenin önünde duran çok güzel bir yarış arabasını gösterdi. "Güzel, değil mi? – Sürat vitesli," diye ekledi üstüne basa basa.

Tom balkonda, gözetleme nöbetinde bir gemici gibi oturuyordu; dizlerini açmış, üstlerine bütün ağırlığını vererek ge-

44 Aklın mutlu kıldığı: Nietzsche'nin "Spinoza'ya" başlıklı şiirinden.(ç.n.)

niş avuçlarını dayamıştı. Gözleri hem keskin, hem uyuşuk gibiydi. Donuk, ama ayrıntı kaçırmayan bakışının hem bön hem cin, hem ölü hem güçlü bir yanı vardı.

Richard da arabayı görüp muhteşem buldu. Tom'un yanında durmuş, elini omzuna koymuştu. Tom'un üzerinde mavi bir ipek gömlek –birkaç gün önce Richard hediye etmişti– ve gri İngiliz kaşesi pantolon vardı. Şimdi de çorap giymemişti. –"İğrenç sıcak basıyor çorapla," diyordu – ama bu mavi kıyılarda böylesinin şık olmadığı söylenemezdi.

Böyle bir araba hediye etmeliydim ona, şu aşağıdaki gibi, diye düşündü Richard. Birden hesapladı: Daha yirmi altı bin mark kadar param var. Kaç para olabilir böyle bir şey? Otelin faturası şimdiden neredeyse bin markı bulacak; tabii, neredeyse her yemekte şampanya. – Ona bütün parayı hediye etmeliyim. Bir şeyler öğrenmeli. Yaptığı çizimler ne kadar hoş. Tabii bir arabadan alacağı zevk daha büyük olur. Ama masrafını asla karşılayamaz ki. Onu Berlin'de akademiye göndermeli. Burada artık birkaç günden fazla kalınmaz. Annesinden hiç bahsetmemesi ne garip. Ne zaman soracak olsam hep sinirleniyor. Yoksa hayatta mı hâlâ? Onu tanımak isterdim... Derin derin düşünürken Tom'un yanına, sepet örgüsü koltuğun kenarına oturmuştu. Richard'ın yüzü, Tom'un yüzünün yanında güneşte. – Tom'un yüzü: geniş, kendi içinde dingin, mahmur ve sert, kumral saçın perçemi geniş, düz ve düşüncesiz alnına düşmüş; güzel, aralık dudaklarıyla (sanki nefes alıp verirken buhar salıyor, buharlı nefes çıkarıyor). – Richard'ın köşeli ve uzun yüzü, siyah, yapış yapış saçları, üzerinde kaşların bitiştiği değişken, tutkulu gözleri; delikleri titreyen uzun burnu; hareketli ağzı. Her şey gerilim içinde, her şey sinirli, telaşlı, baskı altında.

Richard sordu: "Bu akşam beraber çıkalım mı?"

Tom onun yüzüne bakmadan, tembel tembel: "Aslında kıza sözüm var."

"Hangi kıza?"

"İşte şu, hani geçenlerde kumarhanede..."

Suskunluk.

Yirmi bin mark – ne yapayım ben bu parayı? Bir senede harcarım. Sonra gene kös kös kalacağım. Mainz'dan bir şey gelmez artık, bir fenik bile. O zaman ne yaparım? – O bu parayla meslek edinebilir. Ona hediye etmeliyim. Ona bırakmalıyım...

Tom ayağa kalkıyor, geriniyor. Denizin üzerinde gökyüzü puslanıyor. Gökyüzünün bir tören havasında soluşu. Denizin üzerinde sedeften bir huzur. – Dinleniyor gibi, dalgaların vuruşu yumuşamış.

Kumarhanenin Mağrip üslubu kubbeleri üzerinde ilk ışıklar parlamaya başladı. Karşıda, Negresco kıyısında: ilk ışıklar. Kendini haşmetli bir kıvrımla denize atan yürüyüş yolu boyunca ilk ışıklar.

Hepsini ona bırakmalıyım.

İçeride Tom akşam için üstünü değiştiriyor. Belden yukarısı çıplak, aynanın karşısında durmuş saçını tarıyor. (Saçı sık, tarak zor giriyor olmalı.) Bu yorgunlukla hafif hafif soluğunun sesi duyuluyor; sırtında ve kollarında oynaşan kaslar. Kasların üzerinde esmer, parlayan ten. Saçı bu kadar karıştığı için kızgın kızgın bir şeyler mırıldanıyor. Mavi takım, daha Berlin'deyken yaptırılmıştı, ipek, üç yüz mark. Beyaz gömlek. Mavi kravat, beyaz benekli.

"İyi eğlen."

"Tamamdır."

Tom'un eli hâlâ biraz nasırlı ve pütürlü. Kar küremek. Oysa bu arada aylarca hatunlarının parasıyla geçinmiş. Ama insanın bir zamanlar bedenen ağır çalışmış olduğu yıllar sonra bile ellerinden anlaşılır.

Richard yürüyüşe çıkmaya karar verdi. Sonra, daha yemek yemediği aklına geldi. Akşam yemeği yemeliyim, diye düşündü – sanki mekanik bir zorunlulukmuş gibi.

Aşağıda, restoranda oturuyordu. Terasa bakan kapılar açık, dışarıda gece mavi ve yumuşaktı. Caz grubu çalıyordu: "Gül, palyaço!" Piyanolu bölümlere denizin hışırtısı karışıyordu.

Mönü Richard'a fazla uzun geldi (potage divine'den başlayıp corbeille de fruits'e[45] kadar gidiyordu); hafif bir yemek ısmarladı: sole au vin blanc,[46] üstüne de sadece sütsüz, şekersiz bir kahve.

Tabii, geçen günkü kız, şu kumarhanedeki kız. Amerikalı olan mıydı? Hayır, Ruhl kuaför salonunun manikürcüsü.

Şimdi dürüst olalım: Gerçekten benimle yatmasını beklemiş miydim? Tabii beklemiştim. Hem bu, Tom'un durumunda, daha doğru olurdu. İnsan yabancı bir beyin davetini kabul ediyorsa. – *Hukuken* daha doğru olurdu. (Ben'ler sıfatıyla özdeş olduğumuz, mantığın bir olgusudur, yaşanan bir gerçek değil: birbirimizi özdeş olarak tanımamız, siyasi ve hukuki bir olgudur, yaşanan bir gerçek değil.)

Aslında sadece bir kere denedim, hemen ilk gece, Paris'te. "Yoook, öyle şeylere hiç girmeyelim. Niyetin oysa, ben hemen Berlin'e döneyim," demişti. Dönecek diye korkudan tir tir titredim. – Sonra Marsilya'da, hemen soluğu bir liman kerhanesinde alışı. Sonra Cannes'daki günler. Cannes'ın arka taraflarına, kayalıklara yaptığımız gezinti. En güzel gün o olmuştu.

"...Haftalarım, tasavvur bile edemeyeceğiniz bir mutluluk içinde – ve bu insanoğluna rastlayabildiğim için Tanrı'ya şükrediyorum – varlığının daha derin ve mahrem katmanlarına ulaşıyorum; onunla her gece yatsam bu kadarı mümkün olmazdı – ve ölüm de bana her zamankinden daha uzak, daha tasavvur edilemez, daha absürd bir şey..."

Hepsini ona bırakmalıyım.

Faturayı imzaladı ("Darmstädter, Süit 8"), bahşişi yanına bıraktı. Etrafında ne çok insan oturduğunu ancak o zaman fark etti. Restoran tamamen doluydu. Dolu masaların arasından geçmeye çalışırken birkaç kere özür dilemesi gerekti. Arkasından baktılar. Masaların birinde, hangi milletten olduğu tartışıldı. Ve şu sonuca varıldı: İspanyol. (Sarımsı ten, ateşli mizacının işareti olan bitişik kaşlar, huzursuz, ateşli bakışlar. Fakat elleri kırmızı, çirkin.)

Yürüyüş yolu oldukça tenhaydı. Kumarhanenin önünde karşılıklı iki uzun sıra otomobil duruyordu. Çevresinde bir-

45 potage divine, corbeille de fruits (Fr.): ilahi çorba, meyve sepeti (ç.n.)

46 sole au vin blanc: (Fr.) beyaz şarapta dilbalığı (ç.n.)

kaç delikanlı oyalanmaktaydı; iki denizci, bir asker, kasketli iki delikanlı, ağızlarında sigara izmaritleri, yakasız. Biri Richard'a doğru hafiften bir ıslık çaldı.

Onu yanıma alabilirdim.

Tek başına yürümeye devam etti; yürüyüş yolundan yukarıya, Monte Carlo yönünde ilerledi. Yolun yüksek bir teras biçiminde genişlediği ve keskin bir virajla sola döndüğü yere kadar gitti. Richard biliyordu: Virajın arkasından iğrenç bir savaş anıtı geliyordu. Burada banklar var, dinlenebilirim. Yandaki bankta, gri bir beze sardığı başının derisi irin içinde bir adam uyuyordu.

Denizin sesi. Karanlık dalgaların kayalara vuruşu, ta aşağıda. – Denizin sesi zamanı ortadan kaldırıyor. Yeryüzünde, sonsuzluğun nefesini taşıyan tek ses.

Zaman – ortadan kalkıyor. Özgürlük.

Hepsini ona bırakmalıyım.

Dedemin vasiyetnamesine göre, babam ölünce bizim Mainz'daki ev benim olacak. Elimden alamazlar. Tom'a miras bırakırım. Yahudi eşrafının evi Tom'un olsun. Babam hayatının kalan günlerini, Tom'un olacağını bildiği bir evde geçirsin. – *Tom: benim tek mirasçım.*

Bırak, mirasçı yesin yirmi bin markı. Benim istediğimi yapıp akademiye gidecek mi? Aklının ucundan bile geçmez. Bırak, mirasçı konsun Mainz'daki eski eve.

Ninemizin tek evini / Meyhanede yedik geçtik

Bırak, mirasçı konsun.

Aslında daha yazmak istediğim bir şeyler var. Fikir insanının naif, doğaya yakın insan karşısındaki mazoşizminin psikolojik ve tıbbi yönden incelenmesi. Zihnin basit varlık karşısındaki ıstırap sarhoşluğu. Ve kendini feda etme hazzı. (Hepsini bırakmalıyım ona.) Bundan çıkan sonuç, en büyük hazzı fikir eksikliğinin pırıltısı karşısında kendini manasızca mahvetmekte bulduğuna göre, zihnin aslında anormal, hastalıklı ve biyolojik olarak bakıldığında, negatif bir şey olduğu değil midir? Esmer insanın sarışına olan aşkına dair ayrı bir bölüm. Yahudi insanının Aryan'a olan aşkı. Yahudi'nin gururu ve alçalışı. Hor gördüğünün karşısında alçalmak.

Saçma. Artık herhangi bir inceleme yazmak istemiyorum. Artık kendini beğenmişler gibi aksimi seyretmek ve kendimi analiz ederek gizliden gizliye kendime tapınmak yok. Sessizce feda etmeli kendini. Ölmek...

Avrupa uygarlığında fikir insanının başarısızlığı üzerine geniş bir makale. Bu insandaki eksiksiz ve ürkütücü *tavırsızlık* onu ölüme mahkûm ediyor. Yaşamakta olduğumuz şey basbayağı *fikrin tahttan inişi;* fikir, sahip olduğu eleştirel yetenekleri kullanarak kendi nihilistçe ve hayat düşmanı duruşunu görüyor ve kabul ediyor ve kendini...

Bırak, mirasçı yesin.

Tahttan iniş.

Ben tahttan iniyorum. Bir daha Goethe'den tek mısra yok, George'den, Paul Valéry'den. Bir daha tek nota yok Bach'tan veya Stravinski'den. Tahttan iniyorum. Bir daha güneş yok, rüzgâr, gece, tuzlu hava, yağmur, siyah ekmek, beyaz ekmek, meyve, gülme ve uyuma, bir daha Berlin yok, Baltık Denizi, Karaormanlar, Paris, Nizza.

Bir daha Nizza yok.

Yürüyüş yolundan Place Masséna'ya sapmıştı. Meydanı geçmiş, Avenue de la Victoire boyunca, istasyona doğru yürüyordu.

Bir daha saçın yok, uyuşuk bakışın, geniş alnın ve beceriksiz ağzın. Tahttan iniyorum. Adımların yok, nefesin, kokun. Bir daha omuzlarına dokunmak yok. Göğsün ıslak, sabahleyin, yıkandığında.

İntiharın mantıksal anlamda mümkün olup olmadığı, var olup olmadığı üzerine bir makale. Yaşama içgüdüsü, hayat enerjisi kendine cephe alıyor. Yaşama içgüdüsünün dehşetli bir paradoksla ters dönüşü. Kol kalkıyor ve amacı sadece ileride bir daha hiçbir zaman kalkamamak: kas gücünün tüyler ürpertici istismarı. – Demek ki intihar, *mantıkdışı* olduğu için aynı zamanda *etik dışıdır*.

İğrenç bir uyanış olabilir.

Neredeyse istasyona gelmişti. Girdiği küçük lokanta bomboştu. Bir garson, caddeye bakan büyük cama yapışmış bir şeyi kazımaya çalışıyordu. Richard dikkatle baktı: Camda-

ki çıkartmada mayolu bir hanım, zarif bir uzanışla hayali bir suya, daha doğrusu boşluğa balıklama atlıyordu. Richard kendine bir konyak ısmarladıktan sonra garsona hanımı niçin yok etmeye çalıştığını sordu, pek şirin değil miydi? Ama garsona göre öyle değildi, çok uzun zamandır oradaydı kadın, hem onsuz daha güzel olacaktı. Canla başla kâğıt hanımı kazımaya devam etti, kazıdığı her parçanın ardından da –ayaklar, kalça– camı bir süngerle titizce sildi. Süngeri yanında duran, içi su dolu bir kovadan alıyordu. Çok geçmeden cam, hanım üzerinde hiç bulunmamışçasına tertemiz olacaktı.

Garson gençti, belki yirmi yaşında. Güney Fransalı tipindeydi, biraz fazla çıkık, güzel gözleri ve sarımsı bir teni vardı. Siyah pantolonla beyaz ceket giymişti.

Tom'a Berlin'de ilk giysileri hediye ettiğimde; kahverengi ayakkabılarla rugan ayakkabılar, kravatlar, o şimdi moda olan güzel çoraplar, yarım boyda, diz altı, bağsız giyilen, üst kısmına bir parça lastik konmuş, o sayede düşmeden duruyor – Nasıl da ellemişti her şeyi, çok doğal bir biçimde ve hayranlıkla. Öylece alıp kabul ediyor dünyayı. Bunu da öyle mi alacak – benzer bir şekilde mi?

Ona ölümümü hediye ediyorum.

Benimle korkunç canı sıkılmış olmalı.

Fakat yine de sabahları yastık kavgaları çok eğlenceliydi.

Tekrar Avenue de la Victoire'dan aşağı; Place Masséna; palmiye bahçesi, adı İngiliz kralı bilmem kimin adı benim garip, sevgili yaşlı Nizza'm; yüz bin otelin, hem ihtişamlı, hem küçük burjuva işi kumarhanelerin, o sevgili, sevgili yürüyüş yolunla. Eski burjuva Nizza, karanlık suyun üstündeki ışık oyunlarınla. Kokot görünüşlü burjuva hanımların ve dükkân sahibi görünüşlü kerhane kızlarınla. Manzara gören tepeciklerin ve palmiye bahçelerinle. Denizinin sesiyle.

Otel. Kapıdaki görevlinin yanından, lobiyi geçiş.

Yataklarımızın üstü açılmış, evli çift yatakları. Hukuken kesinlikle daha doğru olurdu.

Daha birkaç satır bir şey yazayım, veda değil, o kadar duygusal değilim, taşkınlığı ele alsam bile. Aslında, sahip olduğum birkaç arkadaşa veda mektubu yazmak çok hoş olurdu.

Mesela Massis'e veya Sebastian'a. Evet, Sebastian, o candan insan, şimdi burada olsaydı... Berlin'de birkaç hafta boyunca hakikaten hoşlanmıştık birbirimizden. O katiyen, hiçbir zaman canına kıymaz – Mainz'daki evden ötürü. *(Tanrım,* babam için ne kadar seviniyorum! Sen, babacığım, Tom'un misafiri olarak yaşayacak ve öleceksin!) Paradan ötürü. Tek mirasçım. Nakit para olarak üstümde olanı zarfın içine koyarım. Seyahat çeki, ne pratik bir buluş, yeter ki imzayı atmakta güçlük çekmesin.

Niyetimin akıllıca olup olmadığını bir kez daha iyice düşünmeliyim. Sonuçta mantıklı düşünen bir insanım ben, küçük Ernst gibi histerik biri değilim, geçende Tiergarten kumarhanesinde – Pekâlâ: Yirmi bin mark suyunu çektiğinde gerçekten *ne* yaparım ben? Net bir cevap lütfen! Mesleğime inanıyor muyum?

Ne gülünç bir ifade şu "niyet." Yapmışım, bitmiş bile. Şimdiden o kadar hafif, o kadar uzaktayım ki. Hiç de zor değilmiş demek! Nasıl da gurur veriyor insana.

En derin yenilgi – en nihai zafer.

Yükü sırtımdan atıyorum, aşkı sırtımdan atıyorum. Ne kalıyor ki geriye, *beni* ayartabilecek? Ben vazgeçiyorum, bakın bana, vazgeçiyorum. Denizden, Bach'ın sonatlarından, gözyaşlarından ve uykudan. Hatta senden. Senden bile, tek mirasçı.

Çantasını karıştırıp tabancayı aradı. Mendillerin altında olmalıydı. Birkaç mektubu, yazılarının olduğu birkaç defteri kenara itti. "Pratik Aklın Eleştirisi ya da..." Tahtından in! Tahtından in, fikir.

Ne akıllılık etmişim de tabancayı yanıma almışım. Zehir daha kibarca olurdu. Patlamaya bütün otel personeli koşup toplanacak. Ama Tom ancak sabah dörde doğru gelir. Yüzü ne hale gelecek acaba? Son bilmecem.

Valizin üstüne eğilmiş, düşünüyordu: Onun yatağında yapacağım, evet, bu düğünü bahşedeyim kendime. Duygusalsa da bana ne? Benim ırkım duygusaldır. Onun saçının, ayaklarının değdiği yere yatsın benim de saçım, ayaklarım.

Gözyaşları, bütün gurura rağmen.

Şimdi yine de ağlamadan edemiyorum. Özgürlük, bir kandırmaca mı? Her zamankinden daha sıkı mı bağlandım? Vücudumun atomları bir arada durdukları sürece sana doğru koşacaklar. Ama ben onları tutan bağı çözüyorum, kendi irademle çözüyorum. Çözüyorum, çıkıyorum. Olabilir, belki tekrar bağlanırım, ama bir daha asla bu şekilde değil.

Esmer kişi, açık tenli yüzünden mahvoluyor, fakat kendini yok edişinin coşkusu içinde ötekinin çok üstüne çıkıyor; onu altında, dünyevi ağırlığıyla bırakıyor, son ve en acı zaferi de, kendisi çözülüp giderken onun hâlâ nefes alıp vermeye mecbur olması.

İhtiyar Bay Darmstädter hemen uçakla Nizza'ya yollandı. Daha oğlunun cenazesinin başına gitmeden, Tom'u –ki adı tekrar Walter oluvermişti– cinayet şüphesiyle tutuklattı. Richard'ın geriye bıraktığı şeylerden ölümünün intihar olduğu kesin olarak ortaya çıktığından, Walter bir hafta sonra hapisten çıktı. Aynı gün Berlin'e gitti.

Bu arada Bay Darmstädter oğlunun vasiyetine itiraz etmişti. Uzun süren bir davadan sonra Walter J.'ye Richard Darmstädter'in ardında bıraktığı nakit servetinin (borçları düşüldükten sonra on sekiz bin mark) verilmesi, Mainz'daki evin mülkiyetininse aileye kalması karara bağlandı. Dava sallantıda olduğu sürece Walter'in elinde geçineceği tek feniği yoktu, gene işsizlik parası almaya başladı. Neukölln'de bir mahalle barının sahibi olan kız arkadaşının yanında yiyip içiyordu. Sonra, on sekiz bin mark nihayet eline geçince, parayı bu kadınla beraber sekiz ayda yiyip bitirdi.

Basın birkaç gün süreyle genç Darmstädter'in intiharıyla ve o esrarengiz Walter J.'nin kim olduğuyla çok ilgilendi. Ailesini araştırdılar ve ortaya çıktı ki, annesi Grete Z. diye bir kadındı. Böylece Konsolos Bruch da öğrendi ki, sevgilisi iddia ettiğinden on yaş daha yaşlıydı, hiçbir zaman sanatçı olmamıştı, üstelik "kadın satıcısı çevrelerinde" pek iyi bilinen ("Berlin'in Yeraltı Dünyasından") ve cinayet şüphesiyle hapis

yatmış olan bir oğlu vardı. Böyle olunca Konsolos Bruch da, sesi ne kadar güzel olursa olsun, sevgilisinden ve aynı zamanda Reichskanzler Meydanı'ndaki daireden vazgeçti. Bayan Grete'ye vedalaşırken iki yüz elli mark hediye etti ve kendisini bir daha hiç aramamasını rica etti. Grete, Doktor Massis'in evinde gaz musluğunu açarak bir intihar girişiminde bulundu. Onu bizzat Doktor Massis kurtardı.

"Bunun sırası gelmedi daha," dedi kuru kuru, kadını evin oturma odasında kanepeye yatırırken.

"Ben bitmişim," dedi Bayan Grete.

"Elbette, başından çok şey geçti." Massis kadının harap yüzünü meraklı ve yumuşak bakışlarla inceliyordu. "Yaşlanıyorsun, elbette."

"İğrenç herif," diye fısıldadı Grete.

"Ah, hemen sevecenlik göstermeye başladın bile!" Aslında kadının gücünü bu kadar çabuk toplaması doktoru hayal kırıklığına uğratmıştı.

Grete, kısa ve etli burnundan sinirli sinirli soludu. Ama kapalı gözlerinin, solgun, gevşek dudaklarının üzerinde ölümcül bir yorgunluk dolaşıyordu.

Kırk yedi yaşındaydı ve yaklaşık yirmi "mesleği" geride bırakmıştı. Bunlardan bazıları: garson, bir fotoğrafçının yardımcısı, bir masaj salonunda eleman, modern bir resim galerisinde hostes, manken, figüran. Bir eczacıyla evliliği olmuş, bir süre bir sanayicinin şef sekreteri olarak çalışmış ve her türden sayısız erkekle beraber yaşamıştı. (Bunlardan hangisi Walter'in babasıydı?)

Her ne kadar tarzı seviyeli değilse de, enerjik ve yorulmak bilmez bir maceracıydı. Fakat azalmış olan gücünün Konsolos Bruch'la ilgili hayal kırıklığını ve Doktor Massis'in moral bozucu etkisini ortadan kaldırmaya yetmeyeceğini hissediyordu.

"Hadi, bir iğne yapın bana," dedi ve gözlerini yalvarırcasına açtı.

Onuncu Bölüm

Doktor Massis not alıyordu:

"Sağlık edebiyatı yapanlar ne derlerse desinler, patolojik olanın üzerine eğilmek hiçbir zaman faydasız bir uğraş olmayacaktır. Patolojik olan, hayatın çoğaltılmış şeklidir; ve anormal vaka, doğru anlaşıldığı zaman, normal olandan daha iyi bir örnek teşkil eder.

Mesela Richard D. – Tom – Bayan Grete vakasını önümde ne büyük bir psikolojik hazine olarak buldum. Katbekat patolojik ve sıra dışı biri olan Richard benim için, yüzbinlerce kişilik bütün bir tabakanın neredeyse temsilcisiydi. Sayısız başka vakada, söz konusu insanların yaradılışı ve kabiliyeti yeterli gelmediği için açık seçik ortaya çıkmamış olan bir durum onun şahsında çarpıcı bir şekilde görünür hale gelmiştir.

Mesela aslında, şu Sonja gibi bir kızın ilginç olmayan tarafı nedir? *Patolojik olmayışıdır.* Naif bir gözlemciye, bir neslin bütün mensupları içinde en iyi temsilcisi gibi görünecektir. Oysa aslında ben onu pek dikkate değer bulmuyorum.

Buna karşılık, Froschele'yi hangi noktaya getirdiğimi gözlemlemek beni eğlendiriyor. O, incelediğim bütün vakalar içinde en az nankör olanı. Sanırım daha şimdiden, cinayet işleyecek raddeye gelmiş bulunuyor. Bana öyle geliyor ki, hırsızlık yaptı bile. (Burada ufak tefek meblağların ortadan kaybolması gitgide sıklaşıyor.) Sonunun hapishane olacağını görüyorum. Yoldan çıkmış küçük burjuva kızı (Landshut!), memnuniyet verici bir taşkınlık içinde, ahlaksız bir büyük şehir gençliğinin günahlarına kapılmış gidiyor.

Sonja beni bütün neticelerden kaçan bir tip olduğu için kızdırıyor. Froschele'yle eğleniyorum, çünkü onda insanın zahmet edip ektiği tohum pek güzel yeşeriyor. Froschele, Sonja-Gregori nişanına ne tepki gösterecek?"

Do aradı. Massis onunla akşam yemeği için sözleşiyor.

Froschele'yle Grete bir takside, Augsburg Sokağı boyunca ilerliyorlardı.

"Reçete sahte," dedi Froschele.

"Fark etmez artık," dedi Bayan Grete.

Froschele: "Reçete koçanını doktorun yazı masasından çaldım. Sonra da hemen parayı."

"Hangi eczane nöbetçi?" diye sordu Bayan Grete, hırstan kısılmış bir sesle.

"Nollendorf Eczanesi. Ama iğrençtir onlar."

"Yine de bir deneyebiliriz."

"Fakat ya Massis'e telefon ederlerse? Hemen söyler onlara reçetenin sahte olduğunu. Bunun cezası hapis."

"Saçmalama. Bizim cezai ehliyetimiz yok ki."

"Ya ben – tedaviden çıkalı iki hafta olmuşken?"

"Saçmalama, saçmalama. Şoför bey, Nollendorf Eczanesi'ne!"

"İçimde bir his var, bugün bir şey almamalıyım sanki..."

"Benim içimde de öyle bir his var ki, bugün bir şey almazsam kanala atlayıvereceğim. Dayanamıyorum artık. Her şeyim mahvoldu."

Sonja ile Gregor Gregori, Bayreuth Sokağı'nda bir Rus lokantasında akşam yemeği yiyorlardı. Gregori yarım saattir, Schaumburg'un iki hafta sonra yapılacak olan galasından dem vuruyordu. "Benim içgüdülerime güvenebilirsin," diyordu habire. "Olacak, olacak, olacak. Amerikan tarzında sahnelenmiş Offenbach. On dokuzuncu yüzyıla dönüş, fakat yirminci yüzyılın bütün görkemiyle – Bu bir tek gösteriyle yarım milyon kazanacağım."

"Muhakkak, çok para kazanacaksın," dedi Sonja.

Gregor ise, gittikçe aşka geliyordu. "Şeytan götürsün; sırf züppeleri alakadar eden bütün o ince, kibar şeyleri ne yapalım biz? Halkın hakkını halka vermeli! Strindberg enflasyon zamanına aitti. Bizim şu bol mahsul vermek isteyen kalkınma zamanımızın sağlıklı yiyeceğe ihtiyacı var. Sanat, tazelemek içindir, çürütmek için değil. Oyuncu da düşünmek için değil, rolünü oynamak için sahnededir. Dansınızı ederken aklınızdan isterseniz fasulye geçirin, küçükhanım, dedim dün prova-

da Mica Pyjorsky'ye; bir valsin orta yerinde entelektüellik taslamaya kalkmasın mı?"

Sonja, başı ellerine dayalı, onu dinliyordu. Gregor'un solgun benzine bir kırmızılık yayılmıştı. Monoklü buyurganca pırıltılar saçıyordu. – Sonja *Don Carlos*'un genel provasından geliyordu, ama Gregor daha provanın nasıl geçtiğini bile sormamıştı. Oysa Sonja gala konusunda endişeliydi, Berlin'de ilk defa kendini klasik bir rolde gösterecekti, üstelik kraliçeyi seviyordu.

Lokantaya Do ile Doktor Massis girdiler. Sonja'larınkine epey uzak bir masaya oturdular, bir baş selamı ve gülümseme oldu. Sonunda Do ayağa kalktı ve biraz kırıtarak, yapmacık adımlarla Sonja'yla Gregori'ye doğru yürüdü, "merhaba" diyecekti, Massis ise masasında kalmıştı. Do Sonja karşısında çok sıkıntılı görünüyordu; sesi tizleşmiş, yüzüne tatlı, mahcup bir gülümseme yerleştirmişti. "Yine harikulade görünüyorsunuz," dedi ve muzipçe başını eğdi. Sonja Do'ya soğuk davranıyor, gaddarca bir nezaket gösteriyordu; öyle ki zavallı Do gittikçe daha fazla utanıp sıkılıyor ve daha da yapmacıklaşıyordu. Sonunda aniden incecik bir sesle, "Küçük kavalyem sabırsızlanıyor," diyerek konuşmayı beceriksiz ve gülünç bir şekilde bitirdi –oysa Doktor Massis sakin sakin mönüyü incelemekteydi– ve aceleyle kırıtarak uzaklaştı.

"Bu kızla ne alıp veremediğin var?" diye sordu Gregor Gregori.

"Hiç. Pek tanımam bile."

"Ona berbat davrandın."

"Pek hoşlanmıyorum. Doğru bir insan değil."

"Değil de ne?"

"Hani, öyle yüzde yüz kadın; neredeyse su perisi gibi bir tarafı var."

"Anlamadım."

Sonja güldü. "O kadar önemli de değil. Ona karşı dikkatliyim, hepsi bu. Bir de: şu iğrenç Massis."

"Ama akıllı bir herif."

"Ay, sersem herif, yalaka, şeytanın çırağı."

"Halbuki bu Do'nun sana pek hayran olduğu kesin."

"Benim de bir eksiğim oydu."

"Eskiden tanıdığım bir çocukla arkadaştı. Sebastian. Hiç karşılaşmadın mı onunla?"

"Hayır."

"Zannettim ki, onu belki tanıyorsun da, Do'ya karşı bir kıskançlığın var..."

"Tanımıyorum," dedi Sonja sabırsızca. Konuyu değiştirmek istiyordu. "Bana biraz şarap koy," dedi Gregor'a. Fakat Gregor bunu duymadı, huzursuzluk içinde kapıya doğru bakıyordu. Kapıya sırtı dönük oturan Sonja sordu: "Ne oldu?" Gregor'un gözleri dehşetle gittikçe açıldığından, arkasını döndü. Kapıda Froschele duruyordu.

Froschele, ufak tefek, başını omuzlarının arasına çekmiş, kapıda dikiliyordu. Küçük adımlarla yanlarına doğru gelişi, yüzünü gözünü çarpıtışıyla hepten kötü bir cüceye benzemişti. Gregor'la Sonja'nın masasına gelince durdu. Gözbebekleri küçülmüş, topluiğne başından bile daha küçük olmuştu ve simsiyah parlıyordu. "Çok morfin almış," diye düşündü Sonja. Hissediyordu, biliyordu, şimdi son derece can sıkıcı, korkunç derecede gereksiz ve gülünç, felaket gibi bir şey olacaktı. Kendini zorlayarak sordu: "Yemek yedin mi Froschele? Otursana şöyle." Ama dudakları ürkütücü bir biçimde büzülmüş olan Froschele ayakta kaldı. Sonja arkasında bir yerlerde Doktor Massis'in şimdi gelecek, hatta başlamış olan sahneyi zevkle seyrettiğini hissediyordu.

Froschele bir saniye daha sustu –en yoğunundan huzursuzlukla dolu bir saniye, dayanılmaz bir gerilim–; sonra haykırmaya başladı. Kollarını savuruyor, bağırıyordu. Sözleri anlaşılmıyordu. Bütün vücudu kasılmalarla sarsılıyordu. Sonja dehşet içinde bunun bir bağırma krizi olduğunu düşündü. Bir bağırma krizi –tam bir bağırma krizi–, diye düşündü belli belirsiz. Bütün masalardan insanlar ayağa kalktı. Garsonlar geldi.

Ne diyordu Froschele bağırırken? Çırpınan minik kollarıyla ne diyordu?

"Oturun burada, tıkının, evlenin de!! Ben zaten sizin yüzünüzden çamurun pisliğin içinde –pislik, pislik, pislik–,

Sonja'nın yüzünden bu hale düştüm. Gregor, pislik, pislik, pislik, Noel akşamı bana gel, sonra, daha aynı gece Sonja'yla beraber – ben zaten sizin yüzünüzden – şeytan götürsün sizi – Sonja aldı beni buralara sürükledi."

Şişman, vakur bir şef garson Froschele'yi arkadan hafifçe sarstı. (Beyaz saçlı bir Rus, kalın, beyaz kaşlı, göçmen, belki eski bir binbaşı.) Dudaklarına kadar bembeyaz kesilmiş olan Gregori yerinden fırlamıştı. Kendi kendine mırıldandı: "Bu, skandal olacak –benim galanın içine eder bu–, birtakım kişisel zırvalıklar yüzünden." Sonja ise düşünüyordu – ama aslında sırf başka bir şey düşünmek zorunda kalmamak için: "Nereden biliyor olabilir ki bizim tam da burada – tam da burada oturduğumuzu? Dışarıdan, pencereden mi gördü?" Bağırıp duran varlığı sakinleştirmek için ellerini okşamaya çalıştı. Fakat Froschele öfkeli bir kedinin pıhlayışıyla Sonja'nın üstüne atıldı. Sonja çaresiz, geri çekildi.

Bu büyük rezaletin ne kadar büyük bir rezillikle sona erdiğini de aynı çaresizlik içinde seyretmek zorunda kaldı: elinde bir iğneyle Doktor Massis; telefon, ilkyardım servisi; hastabakıcılar geldiğinde Froschele artık sadece inliyordu. Bir de polis gelmemiş miydi? Ve bir gazeteci? Sonja'ya hâlâ zehir yeşili bakışlar fırlatan Froschele'yi alıp götürdüler.

Gregor çoktan sıvışmıştı, adının gazetelere geçmemesi için.

Sonja provada, metroda, oteldeki odasında düşünüyordu:

"Gregor Gregori'yle evlenemem. Onunla evlenemem. Onunla evlenemem. Froschele daha yeni taburcu edildiği sinir hastalıkları hastanesinde. Ve bunun benim yüzümden olduğunu söylüyor. Niçin etti Gregor şu kişisel zırvalık lafını? Aklınızdan isterseniz fasulye geçirin, küçükhanım. Demek ki bir Schauburg, daha önemli. Amerikan tarzı Offenbach. Aklınızdan isterseniz – bana emrivaki yaptı. Onunla evlenmek istemiyorum. Sırf yalandan ibaret. Bana niye ihtiyacı var ki? Ben olunca kendini insani yönden temize çıkarmış olacak. Bir

özel hayatı da olduğunu ve bunu toplumsal bir olay uğruna ikinci plana ittiğini kendine kanıtlayacak. İşin en fena tarafı: Bunu sadece kendine değil, bütün dünyaya kanıtlamanın peşinde. İstemiyorum, istemiyorum, istemiyorum. Halbuki benden hoşlanıyor. Ne biçim bir karışıklık! Kişisel zırvalıklar. Froschele mahvoluyor. Gregor'a, onu istemediğimi söyleyeceğim – Bana ihtiyacı var mı ki? Tepesi ne kadar açılmış. Aklınızdan isterseniz fasulye geçirin."

Provasından sonra, Gregori'yle konuşmak için Schauburg'a gitti. Kubbeli tuğla binanın duvarından resmi ve ismi adeta bas bas bağırıyordu. Kapıcı Sonja'yı içeri bırakmak istemedi: "Bay Gregori çok meşgul." Sonunda Sonja zorla Gregor'un özel bürosunun önüne kadar gelebildi. Biraz beklemesi gerekti, Bay Gregori toplantıdaydı. Konu, vestiyerin kiralanmasıydı; Sonja kendisine ulaşan parça parça konuşmalardan bu kadarını anlayabildi. "Her şeyle de ilgileniyor," diye düşünürken Gregori kapıyı açtı. İlk anda Sonja'nın gözüne yabancı bir bey gibi göründü: açık gri takımı içinde biraz fazla şişman, monoklünü kıstırdığı yüzü solgun, sert, hafif şişmiş. Sonja'yı ancak, kendisiyle beraber odadan çıkan ufak tefek Yahudi adamı geçirdikten sonra görmüş gibiydi. "Müdürcülük oynarken yakaladın beni," deyip monoklünü gözünden çıkardı, gülerek konuşmaya başladı. "Nasıldım ama şu ufaklıkla konuşurken, gerçek bir işadamı gibi değil mi? Çok büyük bir işadamı..." Kendi hareketlerini taklit ediyor, az önce vestiyerin kiracısını büyük bir ciddiyetle yolcu ederken kullandığı jestleri ve sert mimikleri daha bir abartarak şakaya vuruyordu. "Ama böylesi *şart*," diye bitirdi, gülmeye devam ederek. "Gelsene içeri, misafir odama!" Bir kavalye reveransıyla Sonja'ya bürosuna girmesi için yol verdi. İçeride: geniş, alçak koltuklar; ağır bir yazı masası; resim yok. W. B.'nin odası daha canlı, diye düşündü Sonja. Hâlâ sinirli bir neşe içinde olan Gregori sordu: "Garip burası, değil mi? Evet, sanki genel müdürmüşüm gibi geliyor bana. Otursana."

"Acelen vardır," dedi Sonja, onu sakin sakin süzerek.

"Aa, yok canım, ne demek," dedi Gregori aceleyle ve bu arada saatine baktı. "Yo, yo, yo, o kadar fena değil."

"Burada her şey çok – meşgul görünüyor," dedi Sonja. – "İşin orası blöf," dedi Gregori ve gözlerini indirdi – yüzü garip bir şekilde kızarmıştı, "paralarını istediğim insanlar için."

"Zaten pek kalamayacağım."

"Ama *rica* ederim..." Sonja'ya doğru eğildi. Karşı konulmaz bir gülümseme.

"Froschele'nin hali çok kötü," dedi Sonja.

Gregori'nin yüzü sertleşti. Yanaklarındaki kaslar ortaya çıktı. "Bu, kötü," dedi sadece.

Sonja eldivenleriyle oynuyor, belayı haber veren alnının altından Gregor Gregori'yi süzüyordu. Gözleri neredeyse kapkara olmuştu; tuhaf bir biçimde kötü kötü bakıyordu.

Gregori yazı masasının koltuğunda huzursuzlandı. "Bana bir şey söylemek için geldin herhalde?" Sonja'ya endişeyle gülümsedi.

"Biz evlenmesek daha iyi olacak," dedi Sonja son derece sakin bir sesle, onun yüzüne bakmaya devam ederken.

Koltuğunda dimdik oturan Gregor, alçak sesle sordu: "Nedenmiş?" Uzun, sarı bir kurşunkalemle masanın üstünde trampet çalıyordu. Yüzü külrengiydi.

"Yürümez," dedi Sonja ve Gregor'u dikkatle süzmeye devam etti.

Gregor Gregori'nin ağzının etrafında acı dolu kasılmalar. (O heyecandan solmuş yüzde yumuşak, kırmızı, patlak bir ağız.) "Ha," dedi, "demek öyle." Trampet çalmaya devam etti. Merhametsiz Sonja, gözlerini onun yüzünden ayırmıyordu. Gregor Gregori, o histerik soğukkanlılık fanatiği, yazı masasının başında çaresiz. Şu dakika onun için en büyük, en acı, en aşılmaz yenilginin dakikası.

Bunun üstesinden hiçbir zaman gelemeyecek, diye bir hisse kapıldı koltukta oturan merhametsiz. Beni istiyordu. Ben onun hırsının bir parçasıydım.

Gregori birdenbire, çabuk çabuk, aceleyle konuşmaya başladı. "Benim hakkımda ne düşündüğünü, beni nasıl gördüğünü biliyorum – ah, gayet iyi biliyorum! İnsanlık dışı, soğuk, hırslı, takıntılı – evet, evet, evet. Bir bilseydin, benim ne kadar çok acı çektiğimi, senin için acı çekmeden önce. Ve an-

cak o zamandan beri – of, hepsinin bedelini ödedim..." Ayağa fırlamıştı. Dudakları titriyordu. Ağlayacak, diye düşündü Sonja dehşetle. Yine de onun laf kalabalığını bir el işaretiyle durdurdu.

"Biliyorum," dedi. "Fakat buna rağmen seninle yaşayamam."

"Benden nefret ediyorsun," dedi Gregori öfkeyle.

Sonja dürüstçe cevap verdi: "Hayır. Henüz etmiyorum. Sana çok acıyorum."

"Buna sebep yok. Ben şimdiye kadar her şeyin üstesinden geldim."

Yazı masasının yanında dimdik ayakta duruyor, zavallı görünmesin diye yüzüne hâkim olmaya çalışıyordu. Hafifçe öne eğildi, böylece bütün ağırlığını masanın üzerinde açılmış on parmağına verdi. Parmaklar, üstlerine yaslandığı için biraz kıvrıldı ve kızardı. Her zamankinden daha bile kaba görünüyorlardı.

Gregori gülümsemeye çalıştı. "Gülünç bir şey bu," dedi güçlükle. "Böyle ayrılınmaz ki. Daha oturup her şeyi konuşacağız..."

"Hayır," dedi Sonja. Ayağa kalkmıştı.

"Gidiyor musun?"

"Evet."

Nereden alıyordu bu gaddarlığı? Gregor'a acı veriyordu; bundan kendi acı çekiyor muydu? Merhamet hissediyor muydu? Yoksa tam da merhamet mi ona karşı kullandığı o korkunç silaha dönüşüyordu?

Zaferlerini gelecekte kendi kendine kutla, Gregor Gregori!

Kürk mantolu hanım odayı geçti, senin yanından geçti ve kapıya yürüdü. Kişisel zırvalıklar. Aklınızdan isterseniz fasulye geçirin, bayım. Küçükhanım, aklınızdan isterseniz... *Ne yaptım da hak ettim ben bunu?* Gregor'un çaresiz yüreğinde dev gibi bir soru.

Sonja onun yanından sanki siyah ve kalın bir peçesi varmışçasına ulaşılmaz, kapalı, uzak bir yüzle geçip gitti.

Gregor Gregori yazı masasının başında kaldı, yüzünü çevirip tekrar Sonja'ya bakmadı; öyle bir yenilgi halindeydi ki, bir

poz takınacak, uygun bir jest bulacak gücü bile yoktu. Önünde duran kurşunkalemi kırmadı; başını öne bile eğmedi. Artık pırıldamayan ve ayartmayan, onun yerine buğulu bir bulanıklık alan, balık gözüne, ölü gözüne benzemeye başlayan gözlerle çıplak, resimsiz duvara bakakaldı.

Greta Montparnasselı arkadaşlarını huzursuz eden o biraz zorlama, rahatsızlık verici taşkınlıklarıyla yaşamaya devam ediyordu. Gerçi eskiden de her akşam "la bombe" ve "les noces"[47] yapıyordu, ama bunlar mazbutluk çerçevesinde kalırdı, hani daha çok, "aile içinde." Her şey Café du Dôme çevresindeki birkaç mekânda olup biter ve yanında dolaştırdıkları hep aynı gençler, aynı kızlar olurdu. Mahallenin bir numaralı sevgilisi, la reine de Montparnasse[48] yuvadan uçuyor; Champs-Élysées'ye, Montmartre'a yaptığı gezintiler gittikçe sıklaşıyordu. Parlak renkli yarış arabası sadece, bayağı eğlence avcıları, Amerikalılar ve diğer barbarların devamlı gittikleri yerler olan, o yüzden de "Select" ile "Dschungel" arasında kalanların küçümseyerek bahsettikleri pahalı gece kulüplerinin önünde duruyordu: "Casanova", "Lido", "Le Grand Écart", "Le bœuf sur le toit."

Greta Claridge'de, Greta Madeleine restoranlarında, Place Pigalle çevresindeki kazıkçı mekânlarda: Bu bir sadakatsizlik, bir düşüştü; bütün kafelerde acı bir hayal kırıklığı.

"Greta bu ara kiminle takılıyor, biliyor musunuz? O şişko, gülünç Amerikalıyla, hani daha dört hafta önce Coupole Bar'da verdiği çiçekleri ayaklarının dibine fırlatmıştı ya." – "Bir de, eskiden sokak ortasında yüzlerine karşı kahkahalarla güldüğü o Frankfurtlu karıkocayla." – "Bir de şu salak prensle." – "İyice kafayı yedi." – "Bu işte bir terslik var." – "Zavallı Sebastian da – hep yanında."

Sebastian'ın hep katılması gerekiyordu. Greta'ya üçdört kere açıklamıştı: burasına kadar gelmişti artık, midesini bu-

47 La bombe (Fr.): bomba; les noces (İsp.): geceler (ç.n.)

48 La reine de Montparnasse (Fr.): Montparnasse'ın kraliçesi (ç.n.)

landırıyordu bu iş; artık şampanya şişesi görmeye, Amerikan İngilizcesi konuşulduğunu duymaya tahammülü kalmamıştı. Champs-Élysées'nin otel lobileri de, züppelerin sürekli gittikleri, siyah duvar kâğıtlı, elektrik ışıklı camekânlarında kırmızı balıkların yüzdüğü ve orkidelerin açtığı diskolar da ta burasına kadar...; "ve dün seninle oraya son gidişimdi." Ama Greta öyle huzursuz edici bir biçimde bir daha o telden çalmamayı tercih etmişti.

Greta'yı artık neredeyse hiç yalnız göremez olmuştu, atölyede hep birileri vardı. Olur da baş başa kalırlarsa, ya şimdilerde toplum içinde hep gösterdiği o dışadönük ve sinirli neşesini takınıyor, ya da iyice sessizleşiyor, bir köşede oturuyor, o şehla bakışlı ela kedi gözleri uzaklara dalıp gidiyordu. "Ben de aslında sanmıştım ki, W. B. benimle evlenir," demişti bir kere, bu çeyrek saat süren sessizliklerinden birinde. "Onu elimden alan şu kızı tanımak isterdim." Başka bir seferinde, "O, bütün ömrümde tanıdığım en güvenilir insandı ve aslında tek dostumdu. Garip, insanoğlu ne kadar da gaddar olabiliyor," demişti derin düşüncelere dalarak. Bunun dışında Bayer'in ziyaretini, ki Greta'nın hayatını değiştirmişti, tek kelimeyle olsun anmıyordu.

Sebastian'a karşı her zaman olduğu gibi sevecendi, ama genellikle dalgınca, bir bakıma unutkanca bir sevecenlikti bu. Sebastian'ın yüzüne karşı "Beni artık sevmiyorsun" dediği o Noel akşamından beri, onunla beraberken aslında ne kadar yalnız olduğu kafasına dank etmiş gibiydi. "Sen müthiş tatlısın," dedi bir kere, Sebastian'ı okşarken, "ama öyle gençsin ki. Genç erkeklerin öylesine gülünç bir egoizmi vardır ki." Sebastian Greta'ya yardım etmeyi ne kadar istediğini gösterecek bir şey yapması gerektiği hissine kapıldı. Ama sadece elini öpebildi.

Champs-Élysées'de yemek yemişler, sonra da Montmartre'da, Grand Écart'da oturmuşlardı. Bütün hesabı Frankfurtlu banker ödemişti. Dönüş yolunda Sebastian, akşamın yaklaşık beş yüz marka patlamış olması gerektiğini hesapladı. Üç bin frank, diye düşündü, en kaba hesapla. – Bu hesap onun üzerinde, garip bir biçimde neşesini kaçıran bir etki yap-

mıştı. Bu parayla güneyde bir ay güzel güzel yaşayabilirdim, diye düşündü öfkeyle.

Bir sepet dolusu şampanya şişesiyle Greta'nın atölyesine geldiler. Yanlarında Frankfurtlu karıkocadan başka, Greta'nın Coupole'da çiçeklerini ayaklarının dibine fırlattığı o Amerikalı sanat taciri ve Güney Amerikalı'sıyla bir süreliğine Paris'e taşınmış olan Bob Mardorf da vardı.

Şampanyalar Amerikalı'dandı.

Frankfurtlu kadın Bob Mardorf'a kendisiyle dans edip etmeyeceğini sordu. Bob, kendine has o peltek-bıçkın tarzıyla, "Vallahi, hanımefendiciğim, eğer şartsa," diye cevap verdi. Kadın bunu o kadar eğlenceli buldu ki, küçük bir gülme krizine girdi. Bob'un kollarına sokulurken bile hâlâ gülüyordu. Bob da onu bütün dans boyunca en sevimlisinden yalan hikâyelerle oyaladı. Evet, uzun yıllar üniversiteye gittiği Oxford'da ne vahşi, ne eğlenceli âdetler vardı; orada insanlar kendilerinde pahalı ve cüretkâr şakalar yapacak serbestliği buluyorlardı. "Siz Almanlar farkında bile değilsiniz!" oluyordu atmasyonlarının arasına sıkıştırdığı nakarat.

Danstan sonra geniş divana yayıldılar. Frankfurtlu kadın, "Genç beyefendi niçin böyle somurtuyor?" sorusuyla, gözlerini yere dikmiş olan Sebastian'a takıldı. Sebastian bu zengin kadının toplu, neşeli ve ahmak yüzüne yabani ve nefret dolu bir bakış fırlattı. "Ah, aklıma sadece geçenlerde bir gazetede okuduğum tüyler ürpertici bir haber geldi de," dedi sonunda. "Amerika'da üç delikanlıyı, yaşlı bir adamı öldürdükleri için elektrikli sandalyede idam etmişler – adam eczacı mıydı, manav mıydı, her neyse – bütün duruşma boyunca ağlamış üç genç, biliyor musunuz: *durmadan* ağlamışlar – öyle ki, millet onlara ağlayan bebek haydutlar adını takmış eğlencesine. Evet, böyle eğlenceler de..."

Sustu. Bir mahcubiyet sessizliği. "İğrenç," dedi Frankfurtlu kadın o ahmak ve yağlı sesiyle. – Tüh, keşke bu konuyu hiç açmasaydım! diye düşündü Sebastian utanarak. Keşke hiç... Birdenbire şiddetle, bu üç ağlayan genç katil üzerine konuşabileceği herhangi bir insana –herhangi birine– özlem duydu. Bu çocuksu sanıkların feryadını paylaşma yoğunluğu, gözüne

bir insanın bizzat ona yakınlığının ya da uzaklığının ölçüsüymüş gibi göründü. Bir yerlerde biri olmalı.

"Ölüm cezasının kaldırılması için çalışan bir derneğe gelmişim ben galiba," dedi Bob Mardorf can sıkıntısıyla ve ayağa kalktı.

Smokin ceketini çıkarmış olan Amerikalı kollarını sıvamış, buz kovasındaki şampanyayla uğraşıyordu. Mantar şiddetli bir patlamayla fırlayıp hanımları korkutunca o kadar güldü ki, yüzü mosmor kesildi.

Greta çok güzel ve yorgun görünüyordu. Yüzünde uçuk, hassas bir sarılığın pırıltısı vardı; ağzının ve gözlerinin etrafındaysa daha da açık renk halkalar oluşmuş gibiydi. Trajik bir ifadeyle aralık duran maskemsi dudakları, ne kadar şampanya içerse içsin, kuru kalıyordu. Kocaman açtığı, iyice kaymış gözlerini önünde bir noktaya dikmişti – sonra birden gene fırlayıp kalktı ve güldü.

Saat sabahın üçüydü.

Gramofon çalınıyor, dans ediliyor, Almanca, İngilizce, Fransızca, saçma sapan konuşuluyordu. Bob Mardorf arada bir uykuya dalıyor, fakat Frankfurtlu kadın onu sataşıp gıdıklayarak uyandırıyordu.

Sebastian'ın suskunluğu ve sıkıntısı devam ediyordu. Bir ara Greta yanına oturdu. Çok anaç ve yumuşak bir sevecenlik içindeydi. "Uykusu gelmiş benim çocuğumun," dedi alçak, hırıltılı bir sesle. "Eğlenmiyor artık. Pek yakında güneye gidebileceksin, çocuğum." Sebastian uykulu gözleriyle Greta'nın geniş, yayvan ve esmer yüzünün üzerine eğildiğini gördü. Daha bir müddet beraberiz, hissine kapıldı birdenbire. Başka kimsesi kalmadı. Bir müddet daha.

Greta az sonra tekrar sesini yükseltti ve bir şeyler yapmaya heveslendi. Arabayla Bois'ya gitme teklifinde bulundu, dışarısı öyle harikaydı ki. Herkes heyecanlandı, sadece Sebastian homurdandı: "Ben bir yere gitmem. Yatıyorum."

Gitmek üzere ayaklandılar. Greta Sebastian'ı alnından öptü. "Uykunu iyice al, küçüğüm. Ama daha senin yaşında öyle homurdanmak olmaz." Sebastian alınarak sordu: "Ne alıp veremediğin var bu aralar benim yaşımla?" Greta şarkı

söyler gibi konuştu: "Hiç, hiç, hiç. Siz oğlanlar ne matrak olduğunuzu bilmezsiniz. İnsan daha hiçbir şey yaşamamışsa matrak olur tabii." – "Ben yirmi beş yaşındayım," dedi Sebastian. "On dokuz yaşındayken daha gençtim." – "Ben otuz dokuz yaşındayım," diye seslendi Greta kapıdan çıkmak üzereyken, sesinde tuhaf bir çığlık tonuyla.

Sebastian ürktü. Gerçekten o kadar yaşlı mıydı? – Ondan başka kimse Greta'nın itirafını duymamış gibiydi. Frankfurtlu kadın el sallıyordu: "Au revoir, jeune poète!"[49] Gitmişlerdi bile. Nihayet atölyede sessizlik. Sadece yarısı içilmiş şampanya kadehlerini ortadan kaldırmak gerekiyordu.

Dışarıda yağmur yağmıştı, ama gökyüzü tekrar, neredeyse tamamen açılmıştı. Hâlâ ıslak olan cadde ayna gibi pırıl pırıldı. Havada harikulade taze bir koku vardı.

"Biraz üşütüyor insanı," dedi Frankfurtlu kadın. "Ama yoksa, nefis. Hakikaten – yoksa pek nefis, değil mi?"

Greta düşünüyordu: "Hallere gidilebilir, sebzeler nasıl da güzel kokuyordur şimdi." Fakat kararını verdi: "Hayır, dışarıda kalıyoruz."

İçinden hayatın çekildiği şehirde arabayı çılgın gibi, seksen kilometre hızla sürüyordu. "Canım benim, *azıcık* daha yavaş gidemez miyiz?" diye yalvardı Frankfurtlu kadın. Fakat hızlı araba kullanmayı hayatın tek gerçek zevki sayan Bob Mardorf, zevkten dört köşe, bağırıyordu: "Hah şöyle işte! Hah, bas gaza, Greta!" Kasıntı genç centilmenin yüzü, on dört yaşında bir çocuğunkine dönmüştü. Ayaklarını vura vura gülüyordu, gözleriyle dişleri parlamakta yarış halindeydi. Bu adam aslında gayet hoşmuş, diye düşünmeden edemedi Greta ve Bob'a gülümsedi.

Ağaçların ilk yeşili, nasıl da güzel kokuyordu ortalık. Kuşlar ötüyordu. "Kuşlar ötmeye başlamış!" diye bağırdı Greta coşkuyla.

Buraya, Bois'ya Sebastian'la ilk gelişindeki sonbahar havası geldi aklına. *İyi yürekli* Sebastian – evet, bir müddet daha beraber kalırız, Sebastian. Kuzey Afrika'ya ne dersin? Tabii, sen

49 Au revoir, jeune poète! (Fr.): Hoşça kal, genç şair! (ç.n.)

gülünç derecede gençsin ve benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun. W. B. daha fazla şey biliyor. Ama buna karşılık sen de asla onun gibi davranmazdın, onca yolu aşıp gelip de...

Hızlı gitmek ne iyi geliyordu! Yüz kilometre süratle uçuyorlardı yollardan. Greta arkasında iki Frankfurtluyla bir Amerikalının oturduğunu tamamen unutmuştu. Hayal meyal, yanında bir oğlanın oturduğunun, şarkılar mırıldanıp ıslık çaldığının, dağınık siyah saçlarının alnına savrulduğunun farkındaydı. Sebastian değildi, ama bu oğlanlar da hep birbirlerine benziyorlardı zaten. – Ötekiler iyice büzülmüş, kımıldamıyorlardı bile. – Sonu iyi olsaydı bari.

İyi olacak, her şey yine iyi olacak, diyordu Greta'nın arabanın hızıyla ve bu sabahın kokusuyla yavaş yavaş kendine gelen kalbi. Harcanmamış, harcanmamış! Benim işim bitmiş değil, ihtiyar W. B., beni çok kötü kırdın, ama işimi bitirmiş filan değilsin. Şimdi kuşların ötüşü daha da hızlandı, hele gökteki şu küçük, beyaz bulutlar ne tatlı. Sebastian bugün o katillerle ne demek istiyordu ki acaba? Acayip acayip fikirleri oluyor bu çocukların. Yüz yirmi kilometre sürat. Yüz yirmiden itibaren gözle görülür şekilde iyileşiyorum.

Yağmurun parlattığı yolda keskin bir viraj. Ama ne diye fren yapmalı şimdi, o kadar güzelken? Olsa olsa bir parça, azıcık, un tout petit peu[50] – yüz yirmiden doksana...

Yüz yirmiden doksana.

"*Merde!*"[51] diye bağırdı Greta.

Araba savruldu.

Fren yaptı mı?!

Fren *yapmadı*!

Ayna gibi asfaltta çılgınca bir hızla zikzak. Direksiyon itaat etmiyor – dönüşler, dönüşler, dönüşler. Ve ağaç yaklaşıyor. Ağaç büyüyerek yaklaşıyor. Ağaç – dev gibi. Şimdi bir gümleme olacak; her şey parçalanacak, patlayacak.

Frankfurtlu kadının tiz çığlığı; erkeklerin ellerini kollarını sallamaları. Greta direksiyonun, artık itaat etmeyen direksiyo-

50 Un tout petit peu (Fr.): bir parçacık (ç.n.)

51 Merde! (Fr.): Allah kahretsin! (ç.n.)

nun üzerinden dışarı fırlamış. Sebastian, ihtiyar W. B. – hiçbir şey bilmiyor – yalnız – adam aslında müthiş hoş.

Felaketin gümbürtüsü. Çarpma, dağılma, çığlık, alev kırmızısı ve karanlık.

Cehennem gürültüsü genişleyip suskunluğa dönüşüyor.

Parçalanmış arabadan alevler çıkıyor. Hurda yığınının altından Frankfurtlu kadının yağlı, pörsümüş, yüzüklü eli uzanmış.

Berliner Morgenzeitung'un ilk sayfasında: "Paris, 15 Nisan. Telefon haberi. *Dansçı Greta, Bois de Boulogne'daki kazada hayatını kaybetti.* Eskiden Berlin'de de tanınan bir dansçı olan Greta, bu sabah saat beş sularında kendi yarış arabasıyla Bois de Boulogne'da kaza yaptı. Otomobilin virajda savrularak bir ağaca çarptığı anlaşılıyor. Devrilen araba alev aldı. Dansçı kadının beraberinde, üçü erkek, biri kadın olmak üzere dört kişi bulunuyordu. Erkekler de hayatlarını kaybettiler, arabadaki diğer hanım ise şuuru kapalı olarak hastanede yatıyor ve verilen bilgiye göre, durumu kritik. Kazada ölen üç kişinin cesetleri kömür haline gelmiş ve ezilmiş olduğundan şu ana kadar teşhis edilemedi. Dansçının cesedi de tanınmayacak halde olmakla beraber otomobilin plakasından kimliği tespit edildi. Pek çok dostu ve hayranı, birkaç seneden beri Paris'te yaşayan Greta'nın yasını tutacaktır."

Haberin yanında, Greta'nın 1919 yılından bir fotoğrafı, çoban kız kostümüyle; şeritlerle süslü bir asaya edalı edalı dayanmış, yüzünde cilveli bir gülümseme.

Greta'nın evinde, ölümünden sekiz gün önce yazdığı bir vasiyetname bulundu. Bütün servetini –ki bu üç yüz bin frank kadar bir meblağ tutuyordu– Polonya'daki ihtiyar annesine bırakıyordu. Sebastian için altı bin frank –eşittir: bin mark– ayrılmıştı.

Geheimrat Bayer locasına, aşağıda Marki Posa Mirandola'daki iki eviyle ilgili, çift anlamlı imalarla dolu hikâyesini anlatırken girdi. Etrafı saygın ama meraklı hanımlarla çevrili olan İspanya kraliçesi başını eğmiş, dinliyordu.

W. B. Sonja'yı o kadar güzel buldu ki, irkildi. Sonja'nın üstünde gümüşi dik yakalı gri, ağır bir elbise, koyu renk saçındaysa çelenge benzer gümüş bir takı vardı. Beyaz yüzünde gözlerini dolduran keder, üzerindeki kraliçe elbisesinin ağırlaştırdığı, ama yine de genç kız inceliğindeki vücudunu bir hüzün ve yücelik halesiyle sarıyordu. Locadaki arkadaşı neredeyse acı veren bir gerginlik içinde, onun ilk sözlerini söylemesini bekledi. Sesi nasıl çıkacaktı? O da bakışları kadar kederli mi olacaktı? – Prenses Eboli, çocuksu bir heyecana kapılarak, "Bahtsız Fernando!" diye bağırdıktan sonra, kraliçe şöyle diyordu: "Hikâye – bitti, değil mi şövalye? – Bitmiş olmalı." Sonja'nın sesi kederli olmaktan çok sertti. Dimdik oturuyordu, ellerini kucağında yan yana koymuştu, solgun yüzü gümüşi yakanın üzerinden narin ve sert bir ifadeyle yükseliyordu. Sağ elini elbisesinin kıvrımlarının arasından kaldırıp başını çevirir ve "Herhalde artık nihayet kucaklayabilirim kızımı, değil mi? Prenses, getirin onu bana," derken W. B. gırtlağından bir duygu yoğunluğunun karşı konulmaz şekilde yükseldiğini hissetti. Gözyaşı bunlar, diye düşündü ve utanacak oldu. Bana müthiş güler, bir bilse, şu aşağıdaki; en başta o güler. O, yaptığını çok iyi biliyor: Tiyatro oynuyor. Bense bir liseli gibi ağlıyorum.

Buna rağmen gözyaşları oyun boyunca defalarca sökün etti. Kraliçe ayaklarının dibinde yanıp yakılan, başkaldıran ve şimdi de oradan ayrılmak zorunda olan prensin, "Yanıma ne alabilirim?" sorusuna, "Annenizin dostluğunu," cevabını verdiğinde Geheimrat yutkundu ve gözlerini sildi; ve ardından, Kral Philipp kraliçenin karşısında yuvarlak şapkasını çıkarıp, "Böylesine yalnız mısınız, madam?" diye sorduğunda ağlamadan edemedi.

Trajediyi dikkatini toplayamadan, fakat yine de gerilim içinde takip ediyordu. *Carlos*'u en son izleyeli ne kadar ol-

muştu? Artık olay akışını hatırlamıyordu, kafası da bunu yeni baştan anlayamayacak kadar dağınıktı. Neydi şu kırılıp açılan mahfaza ve yakalanan mektup meselesi? Gördüğü sadece, kraliçenin çocuksu bir konsantrasyonla, tutku ve entrikalardan örülü bir ağ içinde ilerleyişiydi; ne kadar temiz de olsa suçlanışıydı; sonunda beyaz ipek geceliği içinde kralın ayaklarına kapanıp acı acı ağlayışıydı. "Babam kızıyor, güzel annem de ağlıyor," deyip duruyordu ciyak ciyak bir çocuk sesi, bu da Geheimrat'ı garip bir şekilde sinirlendiriyordu. "Sonja gerçekten ağlıyor," diye düşündü huzursuz huzursuz. "Bunlar gerçek gözyaşları. Ve yüzü kesinlikle makyajın altında da çok solgun.

Oyun bittikten sonra, soyunma odasına geldiğinde, Sonja'yı aynasının önünde ölü gibi solgun ve bitkin buldu. Kraliçe kostümü kaskatı haliyle arkasındaki duvarda asılıydı, kendisi hekim kadınların giydiğine benzeyen, üzerine rengârenk boyalar bulaşmış, beyaz bir önlük giymişti. Soluk yüzü makyaj temizleme kreminden parlıyordu. W. B. ilk defa olarak Sonja'yı güzel değil, neredeyse çirkin bulmuştu. Onu daha önce hiç bu kadar sevmemiş olduğunu düşündü.

"Nasılsın?" diye sordu. "Harikaydı."

"Teşekkürler," dedi Sonja, "bitmiş vaziyetteyim."

"Tahmin ederim. Beraber hızlıca bir yemek yiyelim mi, yoksa hemen yatacak mısın?"

"Hemen yatacağım. Birinci perde bir felaketti."

"Birinci perde mi? Nedenmiş?" Sonja'nın birinci perdede nasıl oynadığını hatırlamıyordu bile. Harikulade güzeldi ya bahçedeki bankta, prens önünde diz çökerken.

"Hayır, hatta birinci perde bilhassa muhteşemdi," dedi. Sonja birden Bayer'in elini yakaladı.

"W. B.," dedi, "ben yarın gidiyorum."

"Nasıl yani?" diye sordu W. B., Sonja elini bırakabilir korkusuyla kımıldamadan.

"Seyahate çıkıyorum," dedi Sonja.

O zaman Sonja'nın elini bırakan *kendisi* oldu. Kaşları uğursuzca çatılmıştı.

"Ya tiyatro?" diye sordu, dişlerinin arasından.

"İptal ediyorum. Hastayım. Raporumu aldım bile."
"Peki nereye?"
"Ne bileyim. Mümkün olduğu kadar uzağa. Güneye."
"Kiminle olduğunu sorabilir miyim?"
"Yalnız, W. B."
"Trenle mi?" (Sırf sormaya devam edebilmek için.)
"Ford'la. Telgraf çektim. Tamirci arabayı getirecek."
"Ya biz?" diye sordu yaşlı adam sonunda.
"W. B., eski dostum W. B." dedi Sonja ve tekrar onun elini tuttu. "Döndüğüm zaman göreceğiz, her şeyi göreceğiz – şu anda *dayanamıyorum* artık, ne yapayım..." Ağlıyordu. Hıçkırıklarla sarsılan vücudu oturduğu yerde öne eğildi, alnı pudra, makyaj malzemesi ve krem lekeleriyle dolu masaya düştü. Bayer Sonja'nın ağladığını hiç görmemişti. Ne yapacağını tamamen şaşırdı. Tanrım, nasıl da titriyordu kızın sırtı! Arkadan, Sonja'nın titreyen başını okşadı.

Sonja ağlıyordu. Amazon ağlıyordu. Kraliçe ağlıyordu. Sportmen kız ağlıyordu. Ulaşılmaz kadın ağlıyordu.

"Sonja – fakat Sonja..." dedi W. B.

Söylediklerini anlıyordu: "Dayanamıyorum artık, bittim – *çok, çok, çok* berbattı–, tiksinçti, W. B. Bağışla beni lütfen – buradan gitmenin zamanı..."

Bayer onun yanı başında dikiliyordu; çaresiz ve heybetli, bu korkunç ve dokunaklı durumla başa çıkamayacak halde. Sonja ağlarken insan ne yapardı? Onun sırtı böyle hıçkırıklarla sarsılırken nasıl davranılırdı?

"Ne oldu – ne oldu?" diye sordu cüsseli adam. "Giydirici kadını çağırayım mı?"

Sonja krem ve gözyaşlarıyla parlayan yüzünü kaldırdı ve bir yandan hâlâ hıçkırıklarla sarsılırken, onun çaresizliğine gülümsemeden edemedi.

Das Kleine Journal'in haberi:

"Paris'te dansçı Greta'nın öldüğü araba kazası, Bayreuth Sokağı'ndaki M. adlı Rus lokantasında yaşanan skandal ve Bayan

Sonja'nın ani seyahati arasındaki sansasyonel bağlantılar. Ünlülerimizin yaşam biçimine son derece ilginç bir bakış.

Sağlam kaynaklardan aldığımız bilgilere göre, son günlerde ve haftalarda Berlin'de kamuoyunu meşgul eden çeşitli olaylar arasında son derece sıra dışı bağlantılar bulunmaktadır. *Das Kleine Journal*, dansçı Greta'nın sözde araba kazasının (?!) aslında intihar olabileceği şüphesini açıkça dile getiren ilk Berlin gazetesiydi. Bu şüphe neredeyse kesin olarak doğrulanmıştır; çünkü aldığımız bilgilere göre, bu sözde kazadan (?!) birkaç gün önce *Geheimrat Wilhelm Bayer, yıllardır arkadaşı* olan hayat dolu dansçıya ondan *ayrılmaya karar verdiğini* bildirmek için Paris'e gitmiştir. Kaynaklarımızdan gelen bilgiye göre, bonkör Geheimrat bu vesileyle, Greta'ya *on iki yıldır* (!!) vermekte olduğu aylığı da kestiğinden, hayat dolu dansçının umutsuzluğa kapılmış olması gayet muhtemeldir. Banka müdürünün bu insanlık dışı davranışının sebebiyse, Berlin'de misafir sanatçı olarak verdiği temsilleri birkaç gün önce *sürpriz bir biçimde* yarıda kesen başarılı oyuncu *Sonja*'dır. Fakat dansçı kadına karşı gösterdiği kabalık, kültürlü bir kadın olan Sonja karşısında Geheimrat'ın *pek az* işine yaramış görünüyor, çünkü Sonja bilindiği üzere hızla popüler olan *Gregor Gregori*'yle nişanlanmıştı. (Bu vesileyle, önümüzdeki günlerde açılacak olan Schauburg'a gitmenizi bir kere daha, hararetle tavsiye ederiz!) Bu iki sahne yıldızı arasındaki nişanın nasıl *korkunç bir skandal* nedeniyle *bozulduğunu, Berlin'in ilk ve tek gazetesi olarak*, yine biz bildirmiştik. Bu karanlık olayda polisin tavrı herhalde işin en ilginç yönüdür. Çünkü eğer lokanta skandalının merkezinde yer alan Innsbrucklu, sözde akıl hastası (?!) genç kadının Schauburg'un direktörü olan Bay Gregori'yi öldürmeye planlı olarak teşebbüs ettiği doğru ise, bu entrikanın arkasında da yine Geheimrat Bayer'in bulunmasından daha akla yakın bir şey olamaz. *İddia makamı bütün bunlarla niçin ilgilenmemektedir?* Bilindiği gibi Geheimrat genç ve güzel karısını da akıl hastası (?!) raporu alarak bir hastaneye yatırmıştı.

Ve şimdi bütün bunlara ek olarak –bardağı taşıran son damla– *Richard Darmstädter'in Nizza'daki intiharı (veya öldürül-*

mesi – Walter J.) hadisesiyle Geheimrat Bayer-Gregor Gregori çevresi arasında birtakım bağlantılar olduğunu söylersek, temiz ahlak için çalışan bir yayın organı olarak iddia edebiliriz ki, Berlin sosyetesinin ahlaki vaziyeti..."

Sebastian, arkadaşı Sylvester Marschalk'ı ne zamandır görmemişti? Hani en azından üç dört aydır.

Kendini böyle içi boşalmış ve yorgun hissettiği bir günde ona uğramaya karar verdi. Şimdiye kadar hiç Sylvester'in odasına gitmediği aklına geldi, ama adresini bir yerlere yazmıştı. Sylvester'in oturduğu küçük pansiyon Auteuil'deydi. Bir keresinde söylediğine göre, sahiplerinin köklü ailelerden geldiği böyle güzel villaların yakınında oturmak varken, başka hiçbir yerde yaşamak istemezdi. "Burada, tanıdıklarımın yakınında oturuyorum," demişti gururla; oysa görüştüğü tek kişi, etrafını saran dünyadan tamamen soyutlanmış olarak harika, eski bir saray yavrusunda oturan ve Sylvester'in kendi yazdığı Fransızca şiirleri ara sıra karşısında okuma fırsatı bulduğu yaşlı ve sağır bir düktü. Sebastian Luxembourg'dan Place de la Concorde'a kadar yürüdü; önce Boulevard St. Michel'den aşağı, sonra Seine boyunca. Concorde'dan bir taksiye bindi. Champs-Èlysées boyunca ilerlerken, içini acıtan bir şiddetle Greta'yı düşündü. Onun geniş, vahşi yüzü, karşısında öyle bir netlikle belirmişti ki, Sebastian kadının nefes alışını duyar gibiydi; onun o daima bulunduğu yere hayat veren, ama kendisinin gizemli korku ve acılar içinde kaskatı da gördüğü yüzü. – "Ah Greta, Greta, senin yüzüne karşı pek az sevgi gösterdim. Daha fazla sevgi gösterseydim – belki elimden kayıp gitmezdi o yüz. Fakat yine gücüm yetmedi." Kadının yüzü gözünün önünde kararıyor, şişiyor, değişiyordu. "Ah Greta, Greta – o kalın, yaralı dudakların..." Gözünün önündeki hayali kovdu.

Sylvester'in oturduğu pansiyonun adı "Mon Bijou"ydu ve mahallenin sessiz bir yan sokağındaydı. Sokakta şık bir huzur hüküm sürmekteydi. Eve bakımlı bir ön bahçeden geçiliyor-

du, ama içeriyi yemek kokusu kaplamıştı ve iki hizmetçi kız kavga ediyordu. Sebastian, Mösyö Marschalk'ı sordu. Küf kokulu, dar bir merdivenden yukarıya çıkacaktı. Sylvester üçüncü katta oturuyordu.

Sebastian'ı dik yakalı, asker grisi bir hırkayla karşıladı. Misafiri içeri girerken yüzü ışıldıyordu: "Kardeşim, seni tekrar görmek ne güzel!" Berikinin aylarca aramamasına dair tek kelimelik bir suçlama bile gelmedi. Dar, sert ve sarımsı yanaklarına sevincin aceleci kırmızısı yerleşmişti.

Oda çıplak ve fakirdi. Paris'in tipik alt sınıf pansiyon odası: En gösterişli mobilya olarak geniş bir yatak, dar bir masa, lavabonun önünde çiçekli, kirli bir paravan, rahatsız edici bir yere oturtulmuş bide, pencerede fantastik desenli, geniş, bronz kaplamalı kelepçelerle iki yana tutturulmuş tozlu perdeler. Yatağın tepesinde bir kitap rafı vardı. Sebastian'ın gözüne çarpanlar: Fransız klasikleri, Racine, Molière, Lafontaine; birkaç cilt Balzac, Victor Hugo. – Yatağın önünde, düzgün ve zarif bir şekilde üst üste koyduğu patileriyle Ariel yatıyordu. Altın rengi, hüzünlü gözleriyle misafire baktı. Bütün bu hırpaniliğin içinde asil bir köpek, etrafındaki her şeyi büyüleyen bir varlık gibiydi.

Sylvester üzeri kâğıtlarla dolu, ayağı oynayan masanın başına oturmuştu. "Çalışıyordum," dedi coşkuyla, daha Sebastian oturur oturmaz. "Prince de Broglie'nin keşifleri üzerine. Biliyorsun: Eter dalgaları üzerine şaşırtıcı teorileri var. Ey, matematik denen mucize..."

Sebastian onun konuşmasını tekrar duyduğuna sevinmişti. Nasıl da şevke geliyordu hemen! İnsan o narin yapılı, hem sert, hem hassas alnının ardında düşüncelerin nasıl işlediğini görür gibi oluyordu; heyecanlı, ince dudaklı ağzı sanki kelimeleri çıkarmaya yetişemiyormuş gibiydi.

"Kim olduğunu biliyor musun?" (Guise dükünün oğlu, Fransa tahtının yasal mirasçısı olan Comte de Paris'nin, çerçevelenmiş olarak yazı masasının üstünde duran resmini gösteriyordu.) "Son Altesse Royale Monseigneur le Prince Henri de France." (Babası olan Dük Jean III. de France, özenle düzeltilmiş küçük keçisakalıyla, kollarını ceketinin önünde kavuş-

turmuş, fotoğraftan hoşnutluk içinde kulak kabartmış gibi görünüyordu.) "Fransız majeste, le roi très Crétien,[52] bütün hükümdarlar içinde en çok unvana sahip olandır. Bunların arasında Konstantiniye imparatoru ve Kudüs kralının unvanları da bulunuyor. – Bunlar gerçekdışı şeyler mi? Bunlar dünyanın yegâne gerçeği: biçimsel gerçekler. Hem, X Kontu niçin bir kapıdan Y Dükü'nden önce geçecektir dersin? Çünkü X'ler, O'lar üzerinden İngiliz kraliyet ailesiyle akrabadır. Bunlar gerçek değil mi sence? Diyebilirsin ki, Haçlı Seferleri'nden kalma bir asalet unvanıyla Napoleon denen şu gaspçının verdiği asalet unvanı arasında bir fark yoktur. Pöh, Murat denen şu sonradan görmeler!" diye bağırdı Avrupa'nın Doğu köşesinden gelen Sylvester Marschalk.

Birden köpek ırklarına geçti. Kendi köpeğinin on beş kuşak boyunca izleyebildiği asaletini antikçağdan bir aşk şiiri gibi ezbere söyleyebilirdi. "Ama bu daha bir şey değil," dedi ve Ariel'e bile ihanet ederek, "dünyanın en eski köpek ırkı, Slugi denen Arap tazılarıdır," diye devam etti, "bazılarının soyağacı Muhammed'in zamanına kadar gider, kâğıdı da ailenin Kuran cüzünün içinde bulunur."

Sebastian birden düşündü: Keşke büyük bir şöhret şu varlığın içinde bulunduğu had safhadaki gerginliği çözse, şu harareti alsa ve şu ateşli kafayı sakinleştirse.

"Daha başka nasılsın?" diye sordu ve Sylvester'e gülümseyerek baktı.

Ruh hali kolayca değişen Sylvester birden çöktü. "Comme ci, comme ça,"[53] dedi geçiştirircesine ve güzel, ateşli gözlerini utanmış gibi yere indirdi. "İnsan şikâyet etmemeli. Ama bazen, artık yürümeyecekmiş gibi geliyor. *Sadece* başarısızlıklar, başka bir şey yok. Bu çürümüş demokratik dünyada benim gibi birine yer yok. Zafer, dekorlu revüyle hafif romanın. Tiyatrolar klasik komedilerimi, yayıncılar sonelerimi, odlarımı ve tarihsel öykülerimi geri gönderiyorlar – dergiler de eski Fransız, Şark ve antikçağ edebiyatı üzerine makalelerimi. Maurice Dekobra

52 Le roi très Crétien (Fr.): Fransız krallarının taşıdıkları, en Hıristiyan kral anlamına gelen bir unvan. (ç.n.)

53 Comme ci, comme ça (Fr.): Şöyle böyle (ç.n.)

hakkında mı yazayım? Bilimsel olarak ortaya koyduğum şeyleri içi geçmiş profesörler ciddiye almıyorlar, müziğim anlamsız ve soyut bulunuyor. Neyse ki bütün bunlar benim umurumda değil, ama bazen gene de düşünüyorum da..."

Sebastian ne desindi? Şöyle dedi: "Evet, sabırlı olmak, öğrenmek lazım. Ben de kötü şeyler geçirdim." Bu fazla bir şey değildi, ama şımarık biri olmayan Sylvester daha bu kadarından bile etkilenmiş görünüyordu. Kendi içinde yaşadığı mutlak soyutlanma içinde, her sıcak ses için minnettardı. "Geldiğin iyi oldu," dedi alçak sesle, "çünkü bu akşam için – çok korkunç bir planım vardı." Duraksadı; konuşmaya devam etmekte zorlanıyordu. "Bütün taslaklarımı, şimdiye kadar yazdığım her şeyi – bu akşam yakacaktım aslında."

Sebastian ister istemez, ona bu konuda engel olmak ister gibi bir el hareketi yaptı. "Hayır, bu büyük haksızlık olurdu," dedi dehşet içinde. "Büyük haksızlık."

Sylvester daha da ateşli bir tonda konuşmaya devam etti. "Bu devir, benim çalışmalarıma layık değil. Başka bir işe de koşmam kendimi. Gelecek kuşakların daha entelektüel, daha insanca, daha aristokrat yaşayacağını kim garanti edebilir ki bana? Ya Amerikanlaşmış bir dünya, ya bir Bolşevik dünyası. Teşekkür ederim. Hayır, o zaman kocaman bir ateş yakmayı tercih ederim, bütün mısralarım ve fikirlerimle!"

"Bana hani vaktiyle teras kafede bahsettiğin o masalı da mı yakacaktın?" diye sordu Sebastian suçlarcasına, sanki Sylvester onun bir şeyini çalmayı tasarlamış gibi. "O güzel, bilinmeyen sevgili masalını?"

"Evet," dedi Sylvester inatla, "onu da."

"Tanrıya şükür ki bugün öğleden sonra gelmişim!" diye içini çekti Sebastian, ferahlamışçasına.

"Ben birkaç haftadan beri Fransız vatandaşıyım," dedi Sylvester gururla. "Un citoyen français. Fransız ordusuna giriyorum. Asker olacağım – yazmayı da bırakacağım. Bugün için fikirlerime kılıç ve zehirli gaz bombası kullanarak, kimsenin kulak asmadığı sözlerle edeceğimden daha iyi hizmet edebilirim."

"Yapma," dedi Sebastian, elini gene engel olmak istercesine kaldırmıştı.

"Şeytan götürsün edebiyatı!" Sylvester dimdik ayakta duruyordu. "Askerlik sanatı..."

"Peki sahiden ne olacak yazdıkların?" diye sözünü kesti Sebastian onun.

Ateşli genç bir an düşündü, aklına bir şey gelene kadar. "Onları büyük dostuma, düke götürürüm!" diye kararını verdi sonunda. "Duc d'Acquitaine muhafaza etsin. En iyi yer, onun yanıdır, asil bir yerdir. Sarayında kirli eller dokunamaz yazdıklarıma."

"Dük mü?" diye düşündü Sebastian, serinkanlılıkla. " Fena fikir değil bu. Yayıncılar üzerinde de iyi bir izlenim uyandırır. Çünkü şimdi artık yayıncıları senin üzerine salacağım."

"Bırak saçmalamayı," dedi Sylvester. "Bundan bir sonuç çıkmaz."

Gene yazı masasındaki kâğıt yığınlarını karıştırmaya başlamıştı. "Hepsi, on komedi, beş dram, iki bitmiş ve bir başlanmış roman, altı seri şiir, yirmi beş uzun makale," diye saydı sinirli sinirli.

"Bilinmeyen sevgili masalını okusana bana," dedi Sebastian. Sylvester bir hamlede ona doğru döndü. "Sahi mi?!" diye sordu istekli istekli. "Okuyayım mı?!" Biraz yüzü kızarmıştı, sevinçten.

Aceleyle hazırlıklara girişti: Yatağın yanı başındaki, üstünde lamba olan sehpanın yanına bir sandalye çekti, Sebastian'dan rahatça yatağa uzanmasını istedi – "Şöyle iyice rahat, tamam mı? Kül tablası da işte burada." Bu arada kâğıtlarını karıştırmaya başlamıştı bile.

Büyük ışığı söndürmüşlerdi, sadece Sylvester'in yüzüne ışık vuruyordu. Alnında kuvvetli bir aydınlık vardı, ama yüzünün alt yarısına gölge düşüyordu. Ayaklarının dibinde Ariel yatıyordu ve herhalde efendisinin ne büyük bir vakar içinde olduğunun farkındaydı. Dikkatini toplamış, beklenti dolu gözlerle kendinden geçmişçesine bakıyordu.

Syvester dudakları birkaç saniye sıkı sıkı kapalı bekledi. Gergin sessizlik. Sonra başladı.

"Bilinmedik dost – sen, binlerce füsunla ağır kız; kendini bahşetmek yerine örtünen; hediyesini gizlice –ah, gizlice– veren, bir taraftan kendini geri çekerken."

Sonja'nın Ford'u griydi, çamurlukları koyu kırmızı. Şık değilse de güvenilir ve sempatik bir havası vardı. Sonja onu şefkatle severdi. "Benim iyi kalpli, ihtiyar hayvanım," demişti arabasını tekrar gördüğünde.

Berlin'den ayrılmak çabuk ve kolay olmuştu. Yaşlı W. B. ile içten bir tokalaşma, seğiren kaşların altından uzun bakışlar, adamın sıkıca birbirine bastırdığı, titreyen dudakları. "Adieu Sonja, yavrum benim!" Siyah bıyıklarının Sonja'nın elini gıdıklayışı. Adieu W. B., duygusal boğa! Adieu, çıtkırıldım ihtiyar zorba! – Froschele ise bir daha kendisiyle konuşmasına izin vermemişti. Sonja'nın onun durumu hakkında bilgi almak istediği doktor, kızın sorularını ihtiyatlı bir tavırla cevaplamıştı.

Sonja arabasına binip üstündeki kirli trençkotun ve başındaki kasketin varlığını hisseder hissetmez, hayat gözüne yine daha iyi ve daha temiz görünmeye başladı.

Berlin'den Halle'ye kadar olan yol iflah olmaz bir çirkinlik içindeydi. Ama Sonja kendini sanki büyülü vadilerden, ormanlardan geçiyormuşçasına neşeli hissediyordu.

Bir ara durması gerekti, çünkü bir insan bedeni yolda boylu boyunca yatmaktaydı. Uyuyor muydu adam, yoksa ölmüş müydü? Sonja onu sarsıyor. Adamın kirli ve çökmüş yüzü kaskatı kaldı. Üstünde paçavralar vardı.

"Hey, hey!" dedi Sonja. O zaman adam, çukurlarına kaçmış gözlerini açtı. Bir insanın kendisiyle ilgilenmesine şaşırmış görünüyordu. Anlaşıldı ki, üç gündür bir şey yememişti. Sonja'nın verdiği bir parça çikolatayı hırsla ısırdı. Fakat yutar yutmaz da kustu. Midesi sadece konyağı tutabildi.

Sonja adama yanına oturmasını söyledi. Yola devam ederlerken adam hiç konuşmadı. Bahar havasına rağmen, üşüyormuş gibi titriyordu.

"Daha iyi misiniz?" diye sordu Sonja.

Adam titreyerek, sessizce başıyla onayladı.

Sonja adamın yüzüne yandan bakmaya cesaret edemiyordu, sefalet bu yüze fazlasıyla tüyler ürpertici izler kazımıştı. Sonja korkuyordu. Sanki dünyanın bütün sefaleti yanında oturuyormuş gibi geliyordu.

Adamın harap yüzüne kayan her bakışıyla, geride bıraktıklarından bir parça çözülüp dağılıyor, önemsizleşmiyor ama daha doğal hale geliyor, her şeyin içinde bulunduğu sonsuz bir kederin parçası gibi bir şeye dönüşüyordu. Gregor'la ilgili acısı, Froschele'nin o üzücü çöküşü; W. B.'ye merhameti; Julia'ya merhameti; genç oyuncuyla ilgili acısı: Daha geniş, hatta sınırsız bir elem bütün bunları içine alıyordu.

"Evet," dedi yanındaki adam – ne kadar boğuk çıkmıştı sesi. "Kim geçinebiliyor ki şimdi eskisi gibi? Bir daha da artık düzelir mi hiç?"

Sonja Berlin'den böyle uzaklaştı.

Sebastian, sık sık Greta'yla ve Greta'nın hayranlarıyla beraber oturduğu Dôme terasının bir masasında tek başına düşünüyordu: "Paris'teki son akşamım. Yarın gidiyorum. Üzgün müyüm? Paris'i o kadar seviyorum ki."

Paris diye düşünüyor, Greta'yı kastediyordu. Greta diye düşünüyor, Paris'i kastediyordu. Güzel Paris, zavallı Greta. – Yüzünü avuçlarına dayadı ve gözlerini kırpıştırarak önünden geçip giden kalabalığa baktı. Herkes şimdiden nasıl da bahara uygun giyinmişti. Acaba Greta bahar gardırobunu sipariş etmiş miydi? Ettiyse faturalar gelecekti.

Genç bir kız masasına iyice yaklaştı. Küçük, sivri yüzüyle sevimlilikten yana fukara bir tipti. Kalkık burnunun üstünde, Sebastian'ı boş boş ve sevecenlikle süzen yuvarlak, açık renk gözleri vardı.

Ama ben bunu tanıyorum.

Kız, utangaç bir tavırla ve meydan okurcasına gülümsedi. Tabii, trende karşısında oturan genç kızdı bu. Sebastian ayağa kalkıp elini uzattı. "Nasılsınız?" diye sordu. Kızın yü-

zünün zayıflamış olduğu dikkatini çekmişti, bu nedenle dudakları daha dolgun görünüyordu, makyajı da o zamankinden daha ağırdı. Açık mavi gözlerinin etrafında soluk gölgeler vardı; güvercin grisi gölgeler, diye düşündü Sebastian. Üstündeki gri kısa elbise pek dar, pek yıpranmıştı. Ama parlak kırmızı fuları gayet iddialıydı. Öğrenmiş, diye düşündü Sebastian. Evet, bu arada pek çok erkekle yatmış; bir kısmıyla para, bir kısmıyla da kendi zevki için. Tahminim: yirmi otuz erkek. Ben tanıdığımda henüz bakireydi.

Üçüncü Pernod Fils'den sonra sordu:

"Kaç erkekle yattınız bu arada?"

"Yirmi dört," dedi kız ve utangaç utangaç gülümsedi.

Rue de Lap'taki küçük bal'lere[54] gitmeye karar verdiler. Kız takside, "Benim çok hayran olduğum bir arkadaşınız vardı sizin. Evet, çok gözlemişimdir onu. Greta nasıl idiyse ben de öyle olmak istiyorum," dedi.

"Greta'yı tanıyor muydun?" diye sordu Sebastian.

"Hayır, hayır, onu hep uzaktan gözledim."

(Zavallı Greta, güzel Paris. Onunla hiç geceleyin Jardin du Luxembourg'da gezmiş miydim? Çeşmelerin şırıltısı. Çiçek kokuları. Karanlık ağaçların kokusu. Ah, Luxembourg Bahçesi geceleri açık olmaz ki.)

Rue de Lap'ta Annemarie adındaki kız durmadan dans etti. Bütün erkeklere gülümsedi, bütün erkekler de onu dansa kaldırdı. Kısa süren dinlenme aralarında Sebastian'ın ellerini okşadı, boş boş ve sevecenlikle gülümsedi. Yassı bir burnu, küçücük gözleri, kalın dudakları ve geniş bir boksör suratı olan, uzun boylu, irikıyım bir denizciyle beş kez arka arkaya dans etti. Artık dans aralarında da Sebastian'ın masasına gelmez olmuştu. Beşinci danstan sonra ortadan kayboldu.

"Umarım herif öldürmez kızı," diye düşündü Sebastian.

Sekiz Cérise, dört konyak ve beş Pernod Fils parası ödemesi gerekti – kaç kişi oturmuştu ki masasında?

Akşam boyunca üç konyak ve dört Pernod içtiği halde tuhaf bir biçimde ayıktı.

---

54 Bal (Fr.): dans mekânı (ç.n.)

Romantik süsler içindeki küçük mekânın büyüsü bozulmuştu; bir anda. Kasketleriyle erkekler ve çarpıcı renkli fularlarıyla kızlar, operetteki Apaçi korosuna benziyorlardı. Sebastian'ın parmakları, masanın dökülen içkilerden yapış yapış olmuş ahşabını tiksintiyle hissediyordu. Parmaklarının ucuyla mekanik bir biçimde, bu pislik içindeki ahşabın üzerindeki izleri, kabarıklıkları yokladı. Aynı anda, alnını masaya dayamak için güçlü bir istek duydu. Ayıktı ama çok yorgundu. Burada başını masaya dayamaya utandığı için, hiç değilse bir saniyeliğine gözlerini kapadı.

"Mösyö... Mösyö..." Bir dilenci, iskeleti çıkmış elini ona doğru uzatıyordu. Sebastian ceplerinde sinirli sinirli bozuk para aradı. Dilenci korkunç titreyen elini acımasızca onun burnuna tutuyordu. Sebastian iki frangı bulana kadar, adamın başparmağının, kenarı geniş, siyah, tırtık tırtık olmuş morumsu tırnağını zihnine kazımak zorunda kaldı. İhtiyar, oldu der gibi başını salladı ve topallaya topallaya uzaklaşırken, minnettar olmaktan çok tehdit edercesine bir şeyler mırıldandı. Sebastian onun, dans edenlerin arasından çıkışa yöneldiğini gördü. Bir garson arkasından küfretti. Sebastian birden düşündü: Dışarıda polislere yakalanacak ve bu geceyi de karakolda geçirecek. Gözünün önüne karakol geldi ve ihtiyarı sorguya çeken küstah polis memuru. Aynı anda, Annemarie'nin yatakta, denizcinin yanında yattığı ucuz, pis otel odasını gördü. Denizci horluyordu. Annemarie, hafif kafasını dikleştirip arkaya dayamış, boş ve sevecen gözlerle bu dinlenen, çiğ surata bakıyordu.

Sebastian'ın güzergâhı: Paris, Marsilya, Cezayir, Oran, Fas; Fas'ta Marakeş'te kalacaktı. Ona içlerinde en güzelinin Marakeş olduğu söylenmişti.

Sonja'nın güzergâhı: Berlin, Münih, Zürih, Cenevre, Avignon, Marsilya, Perpignan, Barselona, Valencia, Granada, Sevilla, Alicante, Tetuan, Fas; ama Fas'tan önce, Oran yakınlarında bir sahil otelinde kalacaktı.

Münih'te en son, tanıdığı insanlarla konuşmuştu; Peti'yle, amcasıyla ve birkaç arkadaşıyla. Sonra: günlerce tek başına direksiyonda. Akşamları otel odalarının yalnızlığı. Şehirlerde gece yürüyüşleri; ki Zürih'ten itibaren yabancı şehirlerdi bunlar. Cenevre Gölü'ne vuran ışıklar. Marsilya'da, Eski Liman'ın üzerindeki kokular. Barselona'da palmiyeler ve göz alıcı ışıklara boğulmuş yüksek binalar (Güney Amerika atmosferi; vızır vızır işleyen bir güney metropolü). Granada'da Mağrip tarzı büyülü avlular. Sevilla'da bir eğlence caddesi: yan yana kafeler.

Sonja hep tek başına direksiyonda; çoğu zaman doksan kilometre hızla, gittikçe sertleşir görünen, kaşlarının arasına ve gergin ağzının çevresine kırışıkların yerleştiği bir yüzle, dağılmaması gereken bir dikkatle.

Sevilla'da kendine birkaç ilaç alması gerekti. Dün de önünden geçtiği bir dükkândan başka bir yer bulamamıştı. Burası eczane değil, ameliyat aletleri, hastane levazımatı satan bir sağlık deposuydu. Vitrinine bakar bakmaz tüyleri ürpererek büyülenmişti. İçeri girerken sırtından soğuk bir şey boşanıyor gibi oldu.

Her taraf lastik, pırıl pırıl metal ve beyaz porselenle doluydu. Protezler, maşalar, lastik eldivenler, çeşit çeşit bıçak, sargı malzemesi paketleri, kaplar, kan kovaları. İnsan her şeyi kan içinde yüzerken görüyordu, "Kan ve irin içinde," diye düşündü Sonja, bir taraftan kıt İspanyolcasıyla güçbela, ilaç çantasında biten şeyleri isterken. Beyaz önlüklü, kel ve altın çerçeveli gözlüklü beyin gayet güzel Almanca bildiği ortaya çıktı. Sonja'ya nazik nazik hizmet etti. Sonja parayı ödedi, bir yandan da düşünüyordu:

Bir defasında pekâlâ ters de gidebilir. Fazla yorgunum. Ne oldu geçenlerde Paris'teki o zavallı kadına, Bayer'in arkadaşına? Arabayla dosdoğru ağaca. Kızıl gece. Kanın tadı. Elini artık kımıldatamamak. Hemen ölmek; ama ruh Tanrı bilir nerelerde gezinip duruyor. Ölüm belki de hemen gelen bir son değil, önce korkunç bir bölünme. Ruh o kadar çabuk ayrılmaz vücuttan, katiyen. İnsanın Ben'i, ki ikisinin birden içindedir,

kalp durduktan sonraki dakikalar içinde ikiye bölünür ve bir o tarafa, bir bu tarafa sıçramaya başlar.

Pıhtılaşmış kanla dolu porselen kaplar. Lastik eldivenli bir cerrah eli ölünün gözlerini kapatıyor. Paris'teki o zavallı kadıncağız. Lena'ydı ismi, veya öyle bir şey. Ben, gezinip durur. Ölüm, ikiye bölünmedir.

Sonja bugün Cadiz'e varmak istiyordu. Direksiyona önceden hiç bilmediği duygularla oturdu. Besbelli, yoldan *korkuyordu.* Sevilla'daki o ölüm kokan dükkânda diline gelen kan tadından kurtulamıyordu. – Gökyüzünün tehditkâr bir görünüşü vardı.

Cadiz'in girişi, iki tarafı deniz olan uzun bir setin üzerindendi. Sonja'nın Alicante'ye doğru uzanan anayoldan bu sete sapmasıyla fırtınanın kopması bir oldu.

Bulutların iyice alçaldığı, karanlık gökyüzünden sağanak boşandı; fırtına yağmuru arabaya çarpıyor, denizin neredeyse kapkara, sarı sarı köpüklerle kırılan dalgalarını da kaldırıp sete vuruyordu.

Sevgili Ford'u denize üfürecek; hiç acımadan; dosdoğru denize. Önce tepesi uçar. Kahretsin, şu öndeki vida da gene gevşiyor. *Hiç* de tutmaz ki zaten! Şu cam sileceği de camı olsa olsa daha bir bulanıklaştırıyor. Ne kadar hızlı çalışsa da *yetmez.* Cam hepten kör. Gözyaşı körlüğü gibi. Gözlerim de yakında öyle olacak. Elini –artık– kımıldatamamak. Lastik eldiven gözleri kapatıyor. Hakikaten, *çılgınca* bir gayret, bu fırtınada arabayı elinde tutmak için. Üfürüp denize. Deniz istiyor – deniz çok acele istiyor. – Bu deniz de fazla heyecanlanıyor ama, azıcık fırtına var diye. Çılgın yağmur. Beni silip götürecek.

Beni silip götürecek, diye düşünüyordu direksiyon başında; ve şeytana uyup gözlerini kapatmak, yağmurun kendisini silip götürmesine izin vermek için duyduğu istek büyüktü.

Elini –artık– kımıldatamamak.

Liman şehrinin ilk ışıklarını gördüğünde kendini yarı ölü gibi hissediyordu.

İnsan bu fırtınalı geceden şehrin biraz dışındaki küçük otele, yüksek dağlarda yolunu kaybetmiş, neredeyse donmuş bi-

rinin nihayet bulduğu sıcak dağ kulübesine girdiği gibi giriyordu. Burası, en yeni konforun koket bir eski moda dekorasyonla birleştiği bir oteldi. Sonja'nın odası çiçekli, neşeli bir duvar kâğıdıyla kaplıydı, lambaları da pembe parşömen abajurların arkasından sıcak bir ışık veriyordu. Sonja, Biedermeier tarzı bir koltukta, başını arkaya yasladı; işte nihayet gözlerini kapatabilirdi.

Otel kâtibiyle her şeyi gayet aklı başında bir biçimde konuşmuş (odanın fiyatı, garaj durumu, ertesi sabah uyandırma) ve üstünden sular akan, kirli arabayı kendi eliyle garaja sokmuştu. Arabanın yıkanması ve herhalde yağının da değiştirilmesi gerekecekti. Tamircinin istediği fiyat gözüne fazla görünmüştü. Pazarlık etmiş, o fiyatın yarısının fazla fazla yeteceğini İspanyolca olarak defalarca söylemişti. Alışık olduğu üzere adamla biraz da cilveleşmiş –ama gülümsemek yüzünü acıtmıştı– ve sonunda ilk istediği fiyattan bir çeyrek inmesini sağlamıştı. Sonja'ya otelin bir komisi eşlik etmiş, sonra da onu büyük, gülünç, mavi bir şemsiyenin altında geri getirmişti. Çocuğa adını sormuştu, Alfonso'ydu adı, on beş yaşındaydı, ama çok daha küçük görünüyordu. Ona bahşiş vermek için kâtipten bir peseta aldı, çünkü kendi çantasında bozuk para bulamamıştı. Fakat bütün bu mekanik olarak yaptığı akıllıca işler sırasında derin bir bitkinlik içindeki kafasında, Lützowufer'de *"Feda"* kelimesini görüp sarsılalı beri aklına gelmemiş tasavvurlar dolanıp durmuştu.

Deniz bana el atıyor. Kara dalgalar seti yutuyor. Ölüm. Elini –artık– kımıldatamamak. Suçla yüklü. Ölüme adanmış. Bölünmeye lanetli – elini artık. Lastik eldiven gözleri kapatıyor. Les gants du ciel.[55]

Garson Fransızca olarak, madamın akşam yemeğini odasına getirmesini isteyip istemediğini soruyor. (Zili çalmış mıydı ki?) Koltuktaki madam ona hiçbir şey anlamamışa benzeyen solgun yüzünü dönüyor. Güzel, esmer bir yüz, diye düşünüyor Fransız romanları okuyan garson. Gözler, hem öylesine yakıcı, hem de öylesine tükenmiş. Yalnız seyahat eden bir ha-

55 Les gants du ciel (Fr.): Gökyüzündeki eldivenler.(ç.n.)

nım. Sevgilisi terk etmiş. Elle souffre.[56] Ağzı da ne güzel. Hele bir de rujlu olsa bu ağız.

"Ufak bir şey, lütfen."

"Kızarmış pilici çok tavsiye ederim, madam."

Elini –artık– kımıladatamamak. Ölüm, cehennem yoluna çıkış. "İyi, alayım. Yanında da biraz salata."

"Madam şarap arzu ederler mi?"

Bölünme. Silinip götürülmek. Deniz odaya hücum ediyor. Lastik eldivenler.

"Yarım şişe."

"Kırmızı mı, beyaz mı?"

"Rosé."

Garson çıkıyor.

Oda kan içinde yüzüyor. Porselen kaplar, kovalar, çeşit çeşit bıçaklar, protezler. Tanrı'nın mahşer günü. Yıkım, yıkım. Mahşer, oluk oluk kan. Bir kan denizinde –deniz onu yakalıyor– çiçekli Biedermeier koltuk yüzüyor.

Kan sağanağının içinden bir ses (kan perdesinin arkasından bir ses):

"*Feda.*"

Sonja'nın dua etmeyi hiç öğrenmemiş elleri kavuşuyor.

"Tanrım, ruhumu teslim etmeye hazırım! Tereddüt etme artık, beni her şeyimle al ki düğününe katılayım. Bedenlerimiz, bizi birbirimizden ayıran duvarlar mı? Ah, insan sadece bir kere bir başkasıyla öyle beraber olsaydı ki, kendi bedeni olduğuna dair hissini onunla beraber kaybetseydi –ve onunla bedensiz bir bütün olsaydı–, onunla şarkı söyleyebilse, dans edebilse, uçabilseydi, hiç ağırlığı olmadan, hiç Ben'i olmadan, onunla ve bütün yaratılışla aynı şey olarak..."

"Cezayir'de ilginç ne var?"

İhtiyar barmen –feleğin çemberinden geçmiş kel kafa, ırkı ve milleti tanımlanamaz– bu soruyu soran genç adama baktı.

56 Elle souffre (Fr.): Acı çekiyor. (ç.n.)

Her ne kadar ilk bakışta yumuşak başlı görünüyorsa da , bundan her şey beklenirdi.

"Eh, var işte bir şeyler," deyip kulağının arkasını kaşıdı.

Sebastian bir Alexandre daha söyledi. Kremalı bir çocuk içeceği tadındaydı ve etkisi bir duble kiraz rakısından da kuvvetliydi. Konyak, krema ve kakao sütünden yapılıyordu.

"Esaslı yapıyorsunuz bunu," dedi Sebastian barmene, kokteyli içtikten sonra.

"Mersi, mösyö. – Bunun için hep taze krema ister, o da çabuk ekşiyor."

"Fransa'da bu sadece özellikle iyi barlarda vardır."

"Evet, değmiyor. Öyle seyrek isteniyor ki, sonra başınıza kalıyor krema. – Cezayir hoşunuza gitti mi, mösyö?"

"Gitti. Ama ben Fas'a gitmek istiyorum."

"Neresine? Fas büyük."

"Marakeş'te kalmak istiyordum."

"Fes'te kalın!"

"En önemli yer, Fes mi?"

"En önemli yer, Fes."

"Nasıl olsa içinden geçeceğim."

"Öyleyse orada kalın."

"Société Transatlantique'ten bana bir güzergâh tavsiye etmelerini istedim."

"Siz Fes'te kalacaksınız."

"O kadar harika mı?"

"Bekleyin ve görün."

"Bana bir Alexandre daha verin, nasıl olsa kremanız var."

İhtiyar karıştırıyor, Sebastian ona bakıyordu. Sordu: "Çoktan beri mi burada, Cezayir'de çalışıyorsunuz?"

"Birkaç seneden beri."

"Ya daha önce?"

"Her yerde çalıştım. En son Amerika'da. Ama şimdi artık Kuzey Afrika'dan ayrılamıyorum."

"O kadar çok mu hoşunuza gidiyor?"

"En az güzel olan yer, Cezayir. Ama gene ne de olsa, L'Afrique du nord."[57]

57 L'Afrique du nord (Fr.): Kuzey Afrika (ç.n.)

"Cezayir hep böyle pis midir?"

"Toujours. Une sale ville."[58]

"Ben böyle karışık şehirleri severim, hani böyle fevkalade ahenksiz bir karmaşa."

Barmen Sebastian'a, "un peu plus intéressantes"[59] dediği birkaç evin adresini verdi. Not defterinden bir yaprak yırtıp üzerine geçilecek caddeleri çizdi. Sebastian üçüncü bir Alexandre söyledi, içti, hesabı ödeyip vedalaştı. Barmen, gizemli ve babacan bir edayla, "İyi eğlenceler, küçük bey," dedi.

Akşam, insanın maceradan başka bir şey aramadığı liman şehirlerinde akşamlar nasıl geçerse, ondan farklı geçmedi. Ama Sebastian öyle bir ruh hali içindeydi ki, baktığı her şeyi tuhaf, aynı anda hem aşırı hem bulanık, hatta rüyamsı bir ışık içinde gibi görüyordu.

Girdiği genelevde birkaç Arap'la İngiliz denizciler arasında kavga çıktı. Körkütük sarhoş olan Araplar hep bir ağızdan bağırıp duruyorlar, İngilizler –beyaz kasketlerin altında kıpkırmızı olmuş, açık renk yüzler– küfrediyorlardı; bıçaklar parıldıyordu. Barda beraber oturup içtiği yaşlı bir fahişe Sebastian'ı duvardaki gizli bir kapıdan geçirip karanlık bir merdivenden yukarı çıkararak, kendi küçük odasına kaçırdı. Duvarda aile fotoğrafları ve yelpazeler asılıydı. Kadın onu oturması için yatağın üstüne buyur etti. "Korkma, korkma," diye mırıldanıyordu, derken harap yüzünü Sebastian'ın üzerine eğdi. Sebastian onun makyajla örtülü, yılgın hatlarında anneliğin izlerini görüyordu. Kadın etajerden renkli bir kutu çıkardı, Sebastian'a içindeki şekerlemelerden tuttu, bir çeşit boyalı bademdi bunlar; bir Arap spesiyalitesi olduğunu söyledi.

Aşağıdan kavga edenlerin gürültüsü duyuluyordu. Bir el ateş edildi. Kadın Sebastian'a sokuldu, bu arada dudakları sanki dua ediyormuş gibi kıpırdayıp duruyordu.

Sebastian birden, bir rüya gördüğü hissine kapıldı; sanki aslında burada değil, bambaşka, çok uzak bir yerdeydi; hem o kadar çabuk uyanamayacaktı da, uzun ve muazzam bir rüyanın başındaydı.

---

58 Toujours. Une sale ville. (Fr.): Her zaman. Pis bir şehir. (ç.n.)

59 un peu plus intéressantes (Fr.): daha bir ilginç (ç.n.)

On Birinci Bölüm

Sonja Fes'te, Palais J. Oteli'nin Mağrip tarzı salonunda, İngiltere kralının uzun süren hastalığından sonra ilk defa dışarı çıkışı üzerine *Times*'ta yer alan haberi okuyordu. Majesteleri önü açık pardösüyle bütün parkı bir kez turlamıştı.

Okurken, dışarıda bir sesin kapıdaki görevliyle konuştuğunu duydu. Genç bir adam olmalıydı konuşan. Her ne kadar Fransız aksanı hiç fena değilse de, büyük olasılıkla bir Alman.

Ama ben bu sesi tanıyorum.

Sonja kafasını kaldırdı.

Hayır, bu sesi daha önce hiç duymadım.

Genç adam içeri girdi, şapkasızdı, pardösüsünü koluna asmıştı. Arkasından adamın bavuluyla komi yetişmeye çalışıyordu.

Hayır, daha önce hiç görmedim onu.

Genç adam olduğu yerde kaldı, Sonja'ya baktı. Sonja onun bakışına dayandı. Sebastian üç ya da dört metre uzağında duruyordu.

Yavaş yavaş yaklaştı; bavullarını taşımaya çalışan Arap durmuş, şaşkın şaşkın arkasından bakıyordu. Aynı anda Sonja yavaş yavaş yerinden kalktı. Karşılıklı göz göze dururlarken, mekanik hareketlerle büyük İngiliz gazetesini katladı.

Öğleyin Sonja'yla Sebastian yemeği aynı masada yediler.

Sebastian uyandı. Uykusunda ağlamıştı. Ne alışılmadık derecede kederli bir rüya:

Büyükçe bir insan grubuyla tepenin birinden bayır aşağı inmesi gereken bir çeşit kızak partisine katılmak zorunda kalmıştı. Kızaklar büyük, koyu renk, yataklı vagondakine benzer kompartımanlardı. İçlerinde birçok yatak vardı, üst üste

ikişer ikişer. Tavanlar kubbeliydi. İçlerinde yaklaşık on sekiz kişi yatırılacaktı; Sebastian'la Sonja da. Ama sonra anlaşıldı ki, yataklı kızaklarda Sebastian için yer kalmamıştı, yaya gitmesi gerekiyordu. Kendisinden uzun uzadıya özür dilendi, o da vadiye doğru kös kös yola çıktı. Kızak kompartıman ses çıkarmadan yanından geçip gitti. Bu arada, o da şaşılacak bir kolaylıkla ileriyor, pek hoş süzülerek karanlık orman patikalarından geçiyor, karlı yamaçlardan aşağı iniyordu; çok geçmeden de gideceği yere vardı. Aşağıda onu bekleyen biri vardı – kalpaklı, yaşlı bir adam, Sebastian'a yolda kompartımanda bir kaza olduğunu anlattı; içine gazlar sızmış, bütün yolcular boğulmuştu. Sebastian sakin sakin, "Sonja da öldü mü?" diye sordu, yaşlı adam başını evet anlamında sallayınca da ağlamaya başladı. Hiç hareketsiz yerinde oturuyor, yüzünde kıpırtı yokken gözyaşları bitmek tükenmek bilmez bir şekilde, acıdan kaskatı kesilmiş yüzünden aşağı akıyordu. Gökler haline acıyana kadar ağladı.

Sonra Sonja'nın yanına gelmesine izin çıktı. Rüzgârla sürüklenerek odanın içine giren yumuşak, gri bir buluttan indi Sonja; üzerinde sade, koyu renk akşamüzeri elbisesi, her zamanki gibi zinde ve neşeli, sadece bakışları ve çehresi bir gölge daha koyu. Sebastian sordu: "İzinde misin?" O güzel, neşeli-kederli dudaklarıyla gülümsedi: "Evet, benim altın tavşanım. Sensiz katlanamazdım ki." Sebastian sormaya devam etti. "Ama tabii, bana nereden geldiğini söylemene izin yoktur, değil mi?" Sonja, hayır der gibi başını salladı ve dalgınca gülümsedi. Sonra havadan sudan bir şeyler üzerine sohbete koyuldular.

Sonja her öğleden sonra aynı saatte, hep o beş çayı kıyafetiyle beliriyor ve yirmi dakika kalıyordu. Bir keresinde, "Bu ziyaretleri koparabilmek bana nelere mal oluyor, bilemezsin, ah Sebastian'ım benim!" dedi ve yumuşak bir utanmazlıkla Sebastian'ın elini kendi göğsüne götürdü; siyah tül kumaşın altında serin ve yumuşak nefes alıp verişi hissediliyordu. Sebastian o anda birden, Sonja'nın onun yanına cehennemden çıkıp geldiğini anladı. Katlanılmaz büyüklükte bir merhamet kalbini kıskaca aldı. Şimdiye kadar hiç ağlamadığı kadar acı

acı ağladı. Saat sabahın dokuzuydu. Sebastian Sonja'nın odasına gitti. Kendi odasının hemen yanındaydı.

"Daha uyuyor musun, ihtiyar?"

"Salem geldi bile yanıma."

"Yeni giysileri üstünde miydi?"

"Hayır, söylediğine bakılırsa, terliklerini ödünç vermiş."

"Bak sen. Satmıştır tabii."

"Geçen sefer ağız mızıkasını sattığı gibi."

"Yakında Keçisakal'ı bütün o zarif güzelliği içinde tekrar göreceğine seviniyor musun?"

"Hele o Şalvar'ı."

"Sen de rüya gördün mü?"

"Evet," dedi Sonja, "üstelik korkunç bir şey. Bir düşün, dinle ilgili, son derece bağnaz bir oyunda başrolün provasındaydım, Gregor Gregori de yönetmendi. Gayet canlı ve zarifti, her zamanki gibi, tam formundaydı, o bağnaz oyun da tam ona uygun bir parçaya benziyordu. Dikkatimi çekti, biraz topallıyordu, bir ayakkabısı da ötekinden bir parça daha küçüktü. Ben fazla bir şey düşünmeden, öylesine, daha çok nezaketen, 'Ayağına ne oldu, Gregor?' diye sordum. Bunun üzerine korkunç bir öfkeye kapıldı ve bana bağırdı: 'Bırak, zaten yeteri kadar bela bir şey! Tabii ki kendim kestim.' Ancak çarpılmış yüzünü görünce anladım ki, o ayak bir *at ayağıydı*.[60] – Korkunç, değil mi?"

"Hımm," dedi Sebastian. "Evet, Gregor çok, çok ilginç bir insandır," diye ekledi dalgın dalgın. İkisi de bunu başlarıyla onayladılar. "Ben de bir rüya gördüm," dedi Sebastian. Dört haftadır Fes'teydiler, ama ikisine de şimdiye kadar başka hiçbir yerde bulunmamışlar gibi geliyordu. Zaman yoktu artık.

Sonja Ford'uyla Fes'te iki gün konaklamak istemişti; Tetuan'dan geliyordu. Sebastian'ın yol programı Fes için sadece bir buçuk gün öngörüyordu; sonra Marakeş'e devam edecekti. Sebastian bavullarıyla oradan geçerken, Sonja Palais J.'nin Mağrip tarzı salonunda oturuyordu.

---

60 At ayağı: Almanca deyimlerde bit yeniği, hile anlamında kullanılır. Ortaçağdan bu yana şeytan (en az bir) at ayağı olan insan olarak canlandırılmıştır. (ç.n.)

Sebastian aynı akşam Sylvester Marschalk'a telgraf çekti: "Sylvester, senin masal gerçek oldu stop yazdığın için binlerce teşekkür stop ah, yaşanıp bitirilmiş zamanlardan çıktı geldi o..."

İlk günler hava güzeldi. Sonra iki hafta bardaktan boşanırcasına yağmur yağmıştı. Sonra gene düzelmişti hava, şimdi de çok sıcaktı. Fes'i biliyorlardı, *onların* Fes'i, Fez la mytérieuse,[61] her halini, her ışığını biliyorlardı. Dar sokakların devamlı yağan yağmurla sel yatağına döndüğünü görmüşlerdi; ve o yakıcı sıcakta, şehrin keskin ve tatlımsı kokularını solumuşlardı. Ey manzaranın o mucizevi sertliğiyle doğaüstü bir berraklık içinde göründüğü akşam yürüyüşleri. İnsana nasıl da keder veriyordu bu mükemmel berraklık! Tepelerin silueti insanın içini acıtan, ölçüsüz bir netlikte. Ağaçlar, kaktüsler, kayalar kendilerine verilmiş biçim içinde fazla hareketsiz, belirginlik ve vakur. – Esmer, sıska ve zeki yüzünde morumsu dudaklarıyla yumuşak huylu, okumuş ve titiz bir adam olan rehberleri, onlara birçok şey gösterip anlatmıştı; onları mabetlere, kapalıçarşılara, tımarhanelere ve genelevlere götürmüş, her yerde de anlatacak ya imanlı, ya eğlenceli cinsten bir anekdot bulmuştu. Çevreye geziler yapmışlardı, başka, daha küçük Arap şehirlerine, kutsal kaynaklara ve manzaranın seyredildiği ünlü tepelere; akşamları da Arap danslı, Arap müzikli eğlencelerde bulunmuşlar; veya o tatsız, "Avrupai" yeni şehrin, yoz ve rezil bir şekilde de olsa, yine de Fes'in bir parçası olduğu için adeta eskisiyle birlikte sevdikleri Ville Nouvelle'in sinemalarına, kafelerine gitmişlerdi.

Hemen her zaman Salem de yanlarındaydı. Salem, çocukları ve en güzel aşkları; aşırılığından korktukları için birbirlerine karşı dile getirmeye cesaret edemedikleri bütün sevecenliği aktardıkları Salem.

Onu daha ilk gün, otelin etrafında gezinip duran çocuklar arasında bulmuş, sevecekleri çocuk olacağını anlamışlardı. Salem öksüz, bakacak kimsesi yok; sokakta yatıyor, ne çalarsa veya kendisine ne verilirse onu yiyor. – Üzerinde çuval ku-

61 Fez la mytérieuse (Fr.): gizemli Fes (ç.n.)

maşından, kapüşonlu, yıpranmış bir örtü, örtünün altında da gömlek niyetine pas rengi bir paçavra vardı – ta ki Sebastian ve Sonja ona yeni giysiler alana dek. Dile getirilemeyecek derecede pisti, her şeyden önce de, üzerinde birçok sokağın çamurunun kuruyup kabuk bağladığı ayakları. Küçük kafası da pek iyi durumda değildi, saçlarının arasında derisine yapışmış, keneye benzer birkaç küçük şişlik vardı. İncecik boynunun üstündeki küçük esmer başı neredeyse zenci-Nübyalı tipindeydi; özellikle de, arkasında fırça nedir bilmeyen, göz kamaştırıcı beyazlıktaki dişlerle, etli, öne fırlamış dudaklar. Tabii, zencilerde böyle gözler nadirdir; alabildiğine akıl ve masumiyet dolu, bazen tehlikeli biçimde irileşip savaşçı kıvılcımlar saçan gözler. Salem, çok olmasa da az buçuk Fransızca biliyordu – kesik kesik çıkışlarla, cıvıltılı bir konuşması vardı, konuşurken cümle parçacıklarını şiddetle ve ikna edici bir biçimde, pek sık olarak da anlaşılmaz derecede bozulmuş halde ortaya atıveriyor, yanlarına da alelacele beceriksizce el işaretleri katıyordu. – Hiçbir şey bilmiyordu, kaç yaşında olduğunu bile. Bu ona sorulduğunda, umursamaz bir "Je ne sais pas"[62] cevabı geliyordu. – Yaşı yedi ila on bir arasında bir şey olmalıydı.

Sebastian ve Sonja şimdiye dek ömürlerinde onun kadar sevimli ve akıllı, onun kadar büyüleyici bir çocuk görmediklerinde hemfikirdiler. Salem yalan söylemeyi seviyordu, ama hemen anlaşılıyordu bu, o zaman da maskara maskara gülüyordu. Açgözlüydü, ama ona istediklerinin çoğunu hediye ediyorlardı. Alıp her yere götürüyorlardı, hatta Yeni Şehir'deki restoranlara bile, orada garsonlar ister istemez ona da hizmet ediyorlar, ona da şarap veriliyordu. Sonra başını tamamen kendine özgü bir biçimde eğiyor ve rüyada gibi konuşup duruyordu. Pastanedeki matmazel, küçüğü fetiş nesnesi olarak mı yanlarında gezdirdiklerini sordu. Şöyle cevap verdiler: "Hayır, oğlumuz."

Günün birinde Avrupa'ya dönmek zorunda kalırlarsa, onu da yanlarında götürmeye kesin kararlıydılar. Fransız idaresin-

62 Je ne sais pas (Fr.): Bilmiyorum. (ç.n.)

den izin alacaklardı. Salem yanlarında kalacaktı. Onu bir okula gönderecekler, yararlı bir meslek edinmesini sağlayacaklardı. Yanlarında yaşayacak, küçük hizmetçileri ve oğulları olacaktı. Salem ile yumuşak huylu, konuşmayı seven rehber bu büyük ve gizemli Arap şehrinde yaptıkları gezilerde onlara sürekli eşlik etmişlerdi: Her sabah yeni bir merakla, yeni bir tedirginlikle, yeni bir zevkle içine daldıkları Fes.

Kaldıkları süre boyunca otelden çeşitli müşteri "kuşakları" gelip geçmişti: zengin İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar. Personeli kardeşleri gibi tanıyorlardı: İşletmenin müdürü, burma bıyıkları ve kusursuz, düzgün bir yüzü olan, kibar mı kibar bir beyefendi; kırmızı şalvarı ve sevimli esmer yüzünde ışıldayan dişleriyle sempatik ve güzel komi; şüphe uyandırıcı bir tip olan şaşı, ihtiyar oda hizmetçisi kadın; onlara yemek servisi yapan ve iki kelimesinden biri çoğu zaman hiç gereksiz bir "pardon" olan şef garson. Bu insanlardan her biri, onlara değişmez gelecek şekilde hayatlarının bir parçası olmuştu.

Şunlar da hayatlarının parçasıydı: otelin etrafında dolanan Arap dilenci çocuklar –Salem'in, dolayısıyla onların da arkadaşları–; ablak Moğol yüzüyle büyük oğlan; rahatsız edici bir neşesi olan ve insana biraz fazla yaklaşan, eğri burnuyla kirli, acemice boyanmış yüzü genç bir varoş fahişesi izlenimi uyandıran küçük kız. Hayatlarının parçası: souk'lardaki[63] alışveriş yaptıkları kapalıçarşılar – terlik, deri çanta, kokulu yağ ve ipek bornoz; Ville Nouvelle'deki iki sinema; Arap şehrindeki Batà ve Medina postaneleri.

Otelin şaşırtıcı avantajı, eski, asıl Arap şehrinde bulunduğu halde, şehrin içine gayet akıllıca yerleştirilmiş olduğu için, insanın kendini sevimli, gösterişsiz bir lüksü olan teraslar, çiçekler ve çeşmelerden oluşan bir adada buluvermesiydi. Teraslar aşağıda doğruca, karanlık ve serin bir koridorla, souk'ların labirenti andıran sokaklarına bağlanıyordu. Otelin bahçelerinde beyaz, kırmızı ve kavuniçi çiçekli çalıların kokusu Arap şehrinden yükselen insan ve malların kokusuyla ve bu arada sudan gelen çürüğümsü kokuyla karışıyordu. Çünkü su çürü-

63 souk (Ar.): çarşı, arasta (ç.n.)

müş zeytinin yanı sıra, çeşit çeşit bozuk ve ölü madde kokusu yayıyordu; parkın şırıltılı, küçük, beyaz çeşmesinin yanından insan ancak burnunu tutarak geçebiliyordu.

Bu bahçelerde akşamleyin, ay ışığı bütün palmiyeleri ve bütün çiçek salkımlarını beyaz bir büyüyle örterken de çürüğümsü bir koku vardı. Aşağıya, şehre inen basamaklar: beyaz pırıltılı. Rüzgâr kaba bir konuşmanın ve monoton bir müziğin seslerini getiriyordu.

Masal gerçek olmuştu.

Bu pırıldayan merdivenlerden yan yana aşağı indiğinize, yan yana bu ne idüğü belirsiz ve tatlı kokuları soluduğunuza göre masal gerçek olmuş. Niçin cesaret edemiyorsunuz, kollarınızı birbirinizin omuzuna dolamaya? Bol bol sohbet ediyorsunuz, kısık sesle gülüyorsunuz, ama sadece havadan sudan şeyler üzerine.

Dünkü filmdeki kadının yüzü, sinir krizi geçirmeden hemen önce ne komik görünüyordu. Bugün Keçisakal gene gayet şık giyinmişti.

Birbirinize daha hiç dokunmadınız.

Birbirinizle böyle, hiç akla gelmeyecek kadar yakınlaşabildiğiniz için mi cesaret edemiyorsunuz tam bir yakınlaşmayı, birbirinizle bir olmayı denemeye? Sizin için yakınlaşmanın yeni ve hiç duyulmadık biçimlerinin icat edilmesini mi bekliyorsunuz? Ne kadar gururlusunuz ve nasıl da hiçbir şeyin farkında değilsiniz hâlâ! Yoksa önce, size bahşedilmiş olan bu mutluluğu iyice, sonuna kadar tatmak mı istiyorsunuz? "Mutluluk" kelimesinin tadını çıkarmak – bu iş uzun zaman ister.

Farklı anılarımız var ve aynı gibi görünüyorlar.

Sen benim erkek kardeşim olsan gerek.

Sen benim kız kardeşim olsan gerek.

Sonunda birbirimize layık olmak için kendimizi o kadar uzun zaman birbirimize hazırlamışız ki. Sonunda birbirimizin çehresini görüp tanımak için o kadar çok çehreyi incelemişiz ki.

Sebastian şunu sormaya cesaret edemiyordu: "Baksana, hani sen Mağrip tarzı salonda otururken, ben de bavullarımla oradan geçiyordum ya, hatırlıyor musun?" – Başlarına ge-

len şey üzerine bir kelime etmeye, tek bir imada bulunmaya bile cesaret edemiyorlar. Başlarına gelen, her dakika kendi konuşuyor. En çok, Salem'in yanlarında olması işlerine geliyor; o zaman birbirleri karşısında kendilerini eleverme tehlikesi daha az. – Kendilerinde tatmaya izin verdikleri tek sevinç, birinin ötekiyle aynı kitabı sevmiş veya belli şeyleri ikisinin de benzer biçimde yemeye alışkın olması.

"Sen de mi öyle yapıyorsun bunu?"

(Ah, sen o yaşanıp bitirilmiş zamanlardaydın.)

"Mutluluk" kavramını o kadar katlanılmaz ve tehlikeli kılan, herhalde, daha üstünün olmamasıdır.

Ama bir daha üstü gerekiyor; çünkü insan sevdiğiyle bir olmadıkça, mutluluk her zaman yanıltıcı ve yetersizdir. Vücutların ayrılığı, insanın o kişiyle bir olmasına engel olur. Nereye devrilir mutluluk, ölçüsünün üstüne çıkıp eksiksiz olmak isterse?

Rehberin akşam yemeğinden sonra bahçede Sonja'yla Sebastian'ı beklediği akşam mehtap yoktu. Bahçe, çiçek ve çürüme kokuları içinde kapkara uzanıyordu.

Rehber, Sonja'yla Sebastian karanlık merdivenden aşağı inerlerken bir palmiyenin gövdesinin arkasından karşılarına çıkıverdi. Sırtında her zamankinden farklı, siyah, kapüşonlu bir palto vardı. Çökük yanakları, mor dudakları ve çenesinde tek tük çıkmış seyrek sakallarıyla yüzü kapüşonun gölgesinde solgun ve heyecanlıydı.

"Efendilere bir şey getirdim," diye mırıldandı.

"Evet, *bizim* zehrimiz bu – haşhaş. Doğrudan memleketten getirttim, prenslere layık kalitede."

Önemli bir şey söyler gibi, uzun, esmer, kırış kırış işaretparmağını kaldırdı. Sonja'yla Sebastian onun harika bir adam olduğunu düşündüler. – "Neler de geliyor aklına!" diye bağırıp küçük zarfı elinden kaptılar.

"Fiyatı sadece üç yüz frank," dedi ve gölgedeki yüzünü alçakgönüllü bir edayla eğdi.

Sebastian'dan Do'ya

Fes (Maroc), 6 Mayıs

Do, en yakınım,

Bu kadar uzun zamandır yazmadığım için kuşkusuz burnunu çekecek ve yüzünü ekşiteceksin. Halbuki hiç de o kadar seyrek düşünmüş değilim seni. Hatta son görüşmemizi ve o gün nelerden bahsettiğimizi sık sık düşünmeden edemedim.

Çünkü yanılmışız.

Her şeye rağmen yanılmışız, Do.

Günaha girmişiz, aslında *olan* bir şeyin kesinlikle olmadığını söylemekle. Tanrı bana ceza yerine harika bir ders verdi.

Sen Sonja'yı tanımıyor musun?

Benim için hayat asıl şimdi başlıyor, ne kadar uzun zaman beklemişim. Sana böyle bir şey söylediğim için affet beni Do. Aslında hiç nankör olmamışımdır, umarım şimdi de değilimdir. Her şeyde seni düşünüyorum – Greta'yı da: Ah, bunu sana söylemem bile gerekmez, değil mi?

Çalışacağım, Do. Şimdi kitaplar geliyor, hazır ol. İçimdeki güçler hakkında ne biliyordum ki? Şimdi artık *hiçbir şey* rahatsız edemez beni. Biliyor musun, içimde dağları devirebilirmişim gibi bir his var. İsterse iç savaşlar çıksın da medeniyeti paramparça etsin – *gayet* ciddi söylüyorum bunu: isterse, isterse. Tek *o* yaşasın da.

Sana sık sık yazabilir miyim?

Sen nasılsın, Do?

Ya Massis?

Biz haziran başında, zannedersem, tekrar Kurfürstendamm'da olacağız. Bir düşün: Bu akşam için çok, çok komik ve heyecanlı bir planımız var. Nasıl geçtiğini sana sonra anlatırım.

"Zarfı açmamız lazım!" dedi Sonja. Bu küçük paketin açılışını bir tören havasında gerçekleştirdiler. Açılacak birden çok

kâğıt vardı. Önce küçük sarı yıldızlarla süslü mavi ipek kâğıt, sonra kâğıda benzeyen, bilmedikleri bir malzeme, çok yumuşak, hafif ve kalın, hem pamuk hem ipek gibi, rengi kirli pembe. Sebastian bunun Çin malı olduğunu tahmin etti. Sonja, "Hakiki Arap malı," diye iddia etti.

Pembe kâğıttan sonra aynı cins, siyah bir kâğıt çıktı, belki biraz daha pamuksu ve yumuşak; sonra da yuvarlak küçük kutu Sonja'nın ellerinin arasındaydı. Beş santimetre yüksekliğindeydi, çapı da o kadardı; bronza benzer bir maddeden yapılmıştı, koyu altın rengi, kenarları parlak. Kapağı ve yanları, üst üste binip çeşitli sembollere dönüşen siyahımsı bezemelerle süslüydü. Bunlar, figürler oluşturan yılanlara benziyorlardı.

"Güzel bir serinliği var," dedi Sonja, kutuyu iki eliyle sararken. – "Çabuk göster!" dedi Sebastian, soluk soluğa; bunun üzerine Sonja kapağı kaldırdı. Kutu ağzına kadar çikolata rengi bir pudrayla doluydu. "Toz gibi," dedi Sebastian bir yandan iğrenip bir yandan hayran kalarak. Kahverengi, gevşek pudranın rengi yeşil-siyaha çalıyordu, tehlikeli olduğu görüntüsü de asıl buradan geliyordu. "Kokusu nasıl?" diye sordu ikisinden biri. Burunlarını yaklaştırdılar. "Sahiden çikolata karıştırılmış olmasın?"

Sonja birden, "Bununla çay içmek lazım," dedi.

"Rehber öyle mi dedi?"

Öyle demişti, onun dediği de kural oluyordu. Zili çaldılar, çirkin Fransız kadın kuşku dolu gözlerle kapıda belirdi. Sebastian'la Sonja'ya çarpık bir bakış fırlattı. İkisinin de üzerinde yatak kıyafeti vardı; Sebastian rengârenk çizgili Amerikan pijamasını giymişti, Sonja rahip cüppesi siyahı geceliğini. Sonja önce Almanca bir hakaret savurdu. "Bak bak, iyice bak ihtiyar çirkin katil! Belki bizi rüyanda görürsün!" Sonra Fransızca çay ısmarladı.

Kadın çıkar çıkmaz Sonja arkasında sakladığı kutuyu çıkardı. "Önce ikişer çay kaşığı alalım şu prenslere layık kaliteden," diye kararını verdi. – "Rehber sadece bir kaşık demişti," diye itiraz etti ikisinden biri. Bunun üzerine öbürü, "Kaldıramayız sanıyor da ondan," dedi.

Çay geldi; yaşlı kadın değil, kırmızı şalvarlı, sevimli esmer adam getirmişti. Afiyet olsun dedi, başıyla nazikçe selam verip göz kamaştıran dişlerini gösterdi.

"Bu bir şeyler sezdi," dedi Sebastian, adam gidince.

"Yok canım," dedi Sonja kendinden emin, bu arada bir çay kaşığını kutudaki tozla dolduruyordu.

"Tepeleme olacak," dedi Sebastian.

"Oldu ya işte."

Kaşık gerçekten tepeleme doluydu. "Tadı nasıl?" diye sordu Sonja, Sebastian tozu yutarken.

Sebastian düşündü. "Tuhaf," dedi.

"Biraz böyle çok bayat çikolata gibi. Sonra gene *tamamen* farklı. Garip bir rayihası var. Azıcık buruk – hayır, bambaşka, hiçbir şeyle kıyaslanacak gibi değil. Hadi, kendin denesene!"

Her biri iki tepeleme kaşığı mideye indirdikten sonra beklediler. On dakika kadar sonra:

"Bir şey hissediyor musun?"

"Zerre kadar hissetmiyorum."

"Prens kalitesi fos çıktı."

"Sihirli ot H. etki etmiyor."

İkişer kaşık daha almaya karar verdiler. "Tepeleme. Tepeleme koymuyorsun," diye bağrıştılar. Garip bir şekilde, bağıra bağıra gülüyorlardı. Sonra yan yana yatağa yattılar.

"Oda ne acayip, ne kadar basık," dedi Sebastian ve güldü.

"Bak hele, terliklerim," dedi Sonja, o da güldü. Terlikler halının üstünde zararsızca, kırmızı kırmızı duruyordu. "Terlikçik, kaşıkçık, tepeleme bir kaşıkçık," diye kikirdedi Sebastian. "Tepelemecik bahtsızlık, tahtsızlık, rahatsızlık." – "Dolabın altında da bir çift pabuççuk." Sonja ayakkabılarıyla sonsuz eğleniyor gibiydi. "Pabuççuk, kavgacı pabuççuk, bir küçücük kaşıkçık, bir öbekçik terlikçik."

"Nasıl hissediyorsun kendini?" dedi Sebastian.

Sonja, gülen esmer başı uyuşuk uyuşuk yastıkların üzerinde, "Biliyor musun, artık hiç hareket etmek istemiyorum, nasıl yatıyorsam, en güzeli öyle – kafacığım sanki olduğu yere mıhlanmış, ama usulca," dedi.

Sebastian bununla da eğlendi, gözleri yarı kapalı, kıkırdadı. "Mıhlanmış," diye kıkırdadı. "Evet, evet, kafacığımızı oynatmak istemiyoruz, kafacığımız demircinin yastığında, mucizevi H. otu kafacığımızın içinde..."

"Dalgacı adam," diye azarladı onu Sonja. Sebastian kıkırdayarak kendini savundu: "Sen de pek bi ödleksin." ("Ödlek" dediği için uzun uzun güldüler.)

Sonja gerçi yerinden kımıldayacak halde değildi, ama gene de hikâye anlatmak istiyordu. "Evet," dedi ve tavandaki kirişlere bakarak hayal kurmaya başladı, "nineciğimin son senelerinde, seneciklerinde, günlerinde anlattığı türden bir hikâye." Sebastian'ın gözleri artık iyice bulanmıştı, kıkırdamaya devam ediyordu. "Salla bakalım!" dedi, dili dolanarak. Sonja bin bir güçlükle, içinde bir belediye başkanı, onun kaynanası ve bir hırsız geçen bir şeyler anlatmaya başladı; bu arada Sebastian hoş, hafif bir uykuya dalıyordu. Uyku gümüşi bir sis gibi hafif, ama kaçınılmaz bir biçimde gözlerinin üstüne seriliyordu –kafacık usulca mıhlanmış–; arkada bir yerden Sonja'nın sesi geliyordu, pes, tatlı ve monoton. Hikâyenin esprisine gelmiş olmalıydı, çünkü sözlerini memnun memnun bitirirken şöyle diyordu: "Halbuki adam hiçbir şey almamıştı." – "Ne?" diye sordu Sebastian, mutlu uykusundan uyanarak. *"Haşhaş mı?"*

Sonja bir an bakakaldı, ama sonra kahkahalarla, uzun uzun güldü. "Ama sen şimdi *sahiden* komikleştin," diyebildi kahkahalarının arasında. "Benim hırsızı anlatıyordum."

Bunun üzerine, daha etki filan görmediklerine karar verdiler. "Bu hiçbir şey değil. Sihirli otçuk insanı başka türlü dans ettirmeli. Haydi kutuya!" İkisi de kalkıp masadan kutuyu getirmek istemiyordu. Gülüşe gülüşe kavga ettiler. Sonunda Sebastian kıkırdayarak yerinden kalktı.

Tepeleme ikişer kaşık daha aldılar. Memnun memnun, "Şimdi altışar kaşık almış olduk," diye bir hesap yaptılar. Kutu neredeyse boşalmıştı. – Dilleri dolanarak biraz daha laflıdılar – mucize otçuğu – prens kalitesi – muhlanmış –, sonra uykuya daldılar.

Yan yana yatıyor ve uyuyorlardı. Ne kadar, belli değil. Dümdüz alınlarının ardında hiç, bir şey oluyormuş gibi gö-

rünmüyordu. Yüzlerinde huzurlu denilecek kadar uzak bir ifade vardı. Sonja bir kere kımıldadı. Sebastian gülümsedi.

Sonja yerinden doğrulduğunda saatler geçmiş olmalıydı. Havaya fırladı, dehşetten kocaman açılmış siyah gözleriyle etrafına baktı; yataktan atladı, uyuyan Sebastian'ı sarsaladı.

"Sebastian, uyan – Tanrı aşkına, uyan – ben ölüyorum, biz ölüyoruz – çok fazla aldık o şeyden!"

Odanın içinde oradan oraya koşmaya başladı, üstündeki siyah geceliğin kıvrımları dalgalanıyordu, siyahın üstünde yüzü, ölüm korkusu içinde bembeyazdı. "Tut beni!" diye bağırdı. "Beni sıkı tut – şimdi gene geliyor – yok oluyorum, yok oluyorum şimdi gene – Sebastian, ölüyorum." Sebastian onu omuzlarından yakaladı. O kadar dehşete kapılmıştı ki, ağzından tek kelime çıkmıyordu. Sonja inleyerek daha sıkı tutmasını söyledi.

"Çimdikle beni!" diye yalvardı. "Hadi, sarsala beni! Tanrı aşkına, ya şimdi tekrar gelirse!" – Sebastian'ı acele acele okşuyordu. (O korku, gözlerindeki o tarifsiz korku.)

"Sevgilim," dedi, panik içinde konuşuyordu, neydi onu takip eden? "Bak şimdi sende de başlayacak. Zavallı sevgilim, nasılsın?"

Sebastian kendini ayık hissediyordu, tuhaf bir biçimde kuru ve gergin bir ayıklıktı bu. "Ben gayet iyiyim," dedi. "Ama senin neyin var? Neden korkuyorsun ki?!"

Sonja haykırdı: "Merhamet, Tanrım! – şimdi gene geliyor!" Sonra yine, yüzü bembeyaz, üstünde dalgalanan gecelik, odanın içinde dört dönmeye başladı. "Dürt beni! Sıkı tut beni!" diye bağırıyordu Sebastian'a, telaşla yanından geçerken. Kendi yüzünü tokatlıyor, geceliğin geniş kolundan çıkan kendi üst kolunun solgun etine tırnaklarını geçiriyordu. "Durmasana öyle orada! Konuşsana benimle!"

Sebastian, bir dehşet uçurumunun orta yerinde, sohbet etmeliydi. Sonja çıldırmış; Sonja zehirlenmiş; ölmek üzere Sonja. H. otu: öldürücü. Midesi yıkanmalı, diye düşündü Sebastian belli belirsiz. Çaresizlik içinde, midesinin bulanıp bulanmadığını sordu. Sonja bu arada başından aşağı soğuk su dökmekteydi, bunu yaparken de zıplaya zıplaya dolaşıyor, korkunç bir şekilde şarkılar mırıldanıyordu. "Ne mide bulan-

ması!" diye bağırdı Sebastian'a. "Keşke öyle olsaydı! Tanrım! Tanrım! Tanrım!"

Nasıl da dehşetle bakıyordu gözleri. Birer korku uçurumu, kömür karası, kocaman, bakışsız açılmış. – Sonja çıldırıyor. Sonja zehirlenmiş. Dünya batıyor. Dünya – batıyor.

"Yukarı çıkmamız lazım, doktor çağırmalıyız, dedi Sebastian.

Sonja'yı koridordan, palmiyelerle çiçekli çalıların hareketsiz siyahlık içinde siyah siyah durduğu bahçeye çıkardı. "Ah, karanlıkta daha da kötü oluyor," diye inledi Sonja, Sebastian onu merdivenlerden yukarı çıkarırken. Ayın da tam küçüldüğü, neredeyse kaybolmak üzere olduğu sıraydı! "Konuşsana benimle!" dedi Sonja, tekrar tekrar. Sebastian onu pis kokulu küçük çeşmenin yanından kapıcı kulübesine götürürken, yatıştırırcasına konuşmaya başladı: "Evet – şimdi doktora telefon edeceğiz hemen, doktor..." – "Hayır, öyle uyutur gibi değil, daha da kötü oluyor o zaman," diye çıkıştı Sonja ona sertçe, ürkütücü bir öfke içinde. Sebastian kendi de dehşetle fark etmişti, sesinin ne kadar monoton, ninni gibi olduğunu.

Ne yapayım ben şimdi? Ne oluyor ki böyle?

Cüzamlı gece bekçisi uyuyordu. Sebastian'ın onu uyandırması gerekti. Hanımefendiyle beyefendinin ev kıyafetleriyle karşısında belirmesine pek şaşırmış görünmüyor, uykulu uykulu gözlerini kırpıştırıyordu. Hayır, çağrılabilecek bir doktor yoktu. Doktor, Yeni Şehir'de oturuyordu, saat dokuzdan itibaren telefon bağlanamazdı. Sebastian ihtiyarla uğraşırken Sonja arkasında zıplayıp duruyor, şarkı söylüyor, etini tırmalıyordu.

Sebastian kendisine doktor işinin zor olduğunu anlatınca kısaca başını salladı. "Evet, evet, tahmin ettim zaten." Sebastian onu tekrar merdivenden aşağı indirip bahçeden geçirerek geri götürdü.

"Şu an biraz daha iyi," dedi Sonja aceleyle. "Ayrıca ben, senin doğal olarak sandığın gibi çıldırdığım için dans edip şarkı söylüyor değilim. Hayır, böyle yapınca daha iyi oluyor. Bana bağırırsan veya tekme atarsan, o da iyi gelir. Yoksa – yoksa..." Lafını yarıda kesti, gözlerini dehşetle karanlığa dikti. "Çabuk,

çabuk," diye nefes nefese inledi ve koşmaya başladı. Sebastian ona ancak odada yetişebildi.

Sonja, içinde ilaçlar olan küçük çantayı karıştırıyordu. "Bir kusturucu alayım," dedi telaşla. "Zihnim tamamen açık. Tamamen. Her şeyin farkındayım. Gene gelirse, senin bana bağırman, vurman lazım. Sırf kendimi hissedeyim, *burada olduğumu* hissedeyim diye." Sözlerini gizemli bir tavırla bitirmişti. Her şeyden daha tüyler ürpertici olan, Sebastian'ın onun ne durumda olduğunu tasavvur edemeyişi, ne tür bir büyünün eziyetini çektiğini bilemeyişiydi.

Sonja, Sonja, Sonja, diye yalvarıyordu kalbi, gene anlaşılır ol! Senin yanında olmak istiyorum! – Sonja ilacını hazırlarken, yine alelacele bir sevecenlik içinde, "Hayret, sen hâlâ iyisin! Umarım aynı şey sana da olmaz," dedi.

İlacı yuttu, öğürdü; ama bir şey gelmiyordu. Sebastian onun başını tutuyor, sırtına vuruyordu. "Kus! İyice bir kus!" diye yalvarıyordu bütün kalbiyle. "Yere kus!" diye önerdi. Ama Sonja umutsuzca, "Bir şey gelmiyor. Her şey kupkuru," dedi. Sonra gene ortalıkta koşturmaya başladı.

Sebastian korku içinde sordu: "Yatmayı denemek istemez misin?" Ama Sonja, koşmayı kesmeden, bağırdı: "Yatmak ha!!" (Acı bir alay.) "Tekrar uyuyayım ha! Sonra hemen, *tamamen* öleyim!" Ürkütücü bir biçimde bir sigara yakmış, oradan oraya koştururken dumanını savuruyordu. Sonra yine kendi üstüne soğuk su serpti, daha doğrusu sürahide ne varsa ensesinden aşağı boşalttı. "Bu hepsine iyi gelir," dedi, daha önceki o uçarı serinkanlılığıyla. "*Sakın* sanmayasın ki bunu delilikten yapıyorum!" Garip bir biçimde haklı çıkmaya çalışıyor ve kolay sinirleniyordu. Fakat sonra gene inlemeye başladı: "Beni sıkı tut – şöyle bir güzel bağırsan bana..."

Sebastian Sonja'ya bağıramıyordu, çünkü kendi korkusundan bayılacak gibiydi. Sonja, göz göre göre çıldırıyor. Kadınını, hayatının kadınını şeytan kapmış götürüyor. Dünyanın sonu.

"Doktora gidiyoruz," diye karar verdi. Sonja her şeye razı gibiydi; korkudan sarsılarak ve şarkılar söyleyerek, ağzında sigara, sırılsıklam geceliğinin içinde, Sebastian'ın yanı sıra

tekrar o suskun bahçeden geçti. – Tekrar yukarıya, bekçinin yanına; adam onları ilk gördüğünden daha çok şaşırmış görünmedi. Keçisakal'ın uyandırılması gerekiyordu.

Birkaç dakika sonra Keçisakal göründü, her zamanki gibi derli topluydu, gri, şık takımını son hızla üstüne geçirmiş olmalıydı. O da Sonja'yla Sebastian'ı sabahın üçünde gecelikleriyle terasta bulmanın şaşkınlığını ustaca gizlemeyi başardı. Sebastian nazikçe dinleyen otel müdürüne madamın bir sinir krizi geçirmekte olduğunu ve doktor gerektiğini anlatırken Sonja arkasında ayak değiştirerek sekmeyi, bir yerlerini tokatlamayı ve felaket bir şarkı söylemeyi bırakmamıştı. "La, la, la." Kapüşonlu uyuz bekçiden alçak sesle, kendisine yumruk atmasını rica ettiyse de, adam bunu ciddi bir kafa sallamayla reddetti.

Keçisakal garajdan Ford'u getirdi, bindiler. Araba yola çıktı, Sebastian'ın yanında Sonja eziyet verici bir huzursuzluk içinde kıpır kıpırdı. Sebastian onu yatıştırmak için konuşmaya başladı: "Evet – şimdi, hemen ilk sur geliyor – büyük kapı – evet, evet, evet..." Sonja, kendini kaybederek çıkıştı: "Benimle, bir deliyle konuşur gibi konuşma, öyle masal anlatır gibi, küçük Metacığım benim, şimdi havuz geliyor, sonra siyah çeşme, sarışın Ekbert..." Silkindi, ayaklarını yere vurdu ve ağırlığını bir ayağından ötekine verdi. "La, la, la," diye şarkısına devam etti.

Sebastian, gücünün sonuna gelmiş halde yalvardı: "*Ne olur öyle hortlak gibi bakma!*" Bunun üzerine Sonja kısaca başını salladı ve Sebastian'ı Tanrı bilir hangi uzaklardan gelen bir bakışla süzdü. Gene kendi kolunu tırmaladı, ensesine tokatlar attı ve mırıldana mırıldana başını salladı. "Evet, evet, evet," diye mırıldandı telaşla, antik tragedyanın çılgınlığa yenik düşmüş, öç tanrıçalarının kovaladığı kadın kahramanı gibi. İri iri açılmış gözlerle ileriye, bir parçasını parlak far ışığının koparıp aldığı gecenin olduğu yere bakıyordu.

Keçisakal taşkın yolcularıyla ilgilenmeden, onlarla bir kelime bile konuşmadan, sakin sakin arabayı kullanıyordu. Ville Nouvelle'in tenha sokaklarına ulaşmaları her zamanki gibi bir çeyrek saat sürdü. Doktorun evinin önünde durdular. Dok-

tor –kır sivri sakallı, ciddi tavırlı, yaşlıca bir memur– gelenleri ayağında terlik ve üstünde devetüyü sabahlıkla karşıladı.

Genç Alman'ın heyecanla anlattığı hikâyeyi kibarca bir gülümseme ve bolca şüpheyle dinledi. Evet, tabii, yerlinin birinin oyununa gelip biraz haşhaş satın almışlardı, bu doğru değildi, gereksizdi, ama katiyen tehlikeli değildi. Ve mösyö de madamla aynı miktarda almıştı, öyle değil mi?

Bakın işte, mösyönün durumu gayet iyiydi. Acaba madam tabiatı icabı biraz taşkınlığa yatkın olabilir miydi? Bunun üzerine Sonja hışımla lafa girdi: Hayır, kendisi katiyen taşkınlığa yatkın filan değildi, doktorun bir şeyden haberi yoktu. Berikiyse o üstünlük taslayan, hatta alaycı gülümsemesini, Sonja onun karşısında da olmayacak davranışlar sergilemeye devam ettiği halde, bırakmadı. "Benim gözüme hiç zehirlenmiş gibi görünmüyorsunuz," dedi bilimadamı dostça. "Uyumanız lazım. C'est tout."[64]

Bunun üzerine Sonja kibirle başını kaldırdı. Uyumak! Ne diyordu bu adam! Gene cehennem aşağı gitsin diye! – Doktorun söylediğine bakılırsa, mideyi yıkamak çok anlamsız olurdu, çünkü madde çoktan bütün vücuda yayılmıştı. Uyuması *lazımdı.* – Sonja'ya sakinleştirici bir iğne yaptı.

"Uyuman *lazım,*" dedi Sebastian, onu merdivenden indirirken. Sonja, sanki hemen öleceği söylenmiş gibi trajik bir edayla başını salladı. "Ne *salakmış* bu da," dedi, başını kaldırıp nefretle doktorun dairesine bakarak.

Şimdi bir de Keçisakal'ın yüzünde o kibar, şüpheci gülümseme ortaya çıkmıştı. Bu olayı zaten hiç öyle ciddiye almadığı belli oluyordu. Evet, neler yapmıyordu şu yabancı kadınlar! – Araba tekrar hareket etti.

"Uyuman lazım, Sonja! Korkma. Cehenneme gitmezsin."

İçinden farların hep aynı parçayı kopardığı gece. Sessiz sedasız yanlarından geçen siyah surlar. Fes'in surları. Gizemli Fes. Ne kadar, ne kadar sessizdi Fes gecenin üçünde. – Sonja bile sakinleşmişti. Sebastian kolunu onun omzuna dolamıştı. Kolu uyuşur gibi oldu, ama kımıldamak istemedi. Sonja'yı rahatsız etmeyeyim, diye düşündü, içinden aslında hiçbir şekilde kımıldamak gelmediğini kendine itiraf etmemek için. Göz-

64 C'est tout (Fr.): Hepsi bu. (ç.n.)

lerini Keçisakal'ın farlarının karanlıktan kesip aldığı ışık huzmesinden ayıramıyordu.

Işık huzmesi hareketsiz duruyordu: Hızlı hızlı geçip giden, karanlıktı. Sebastian hipnotize olmuş biri gibi gözlerini bu hareketsiz ışığa dikmişti.

Ama kolu uyuşmamıştı, kolu hepten yok olmuştu. Şaka bir yana – öbür kol da yok oldu. Nerede kollarım? Şimdi ayakları da yok olmaya başlıyordu.

"Durun!" diye bağırdı Sebastian. Keçisakal irkilerek döndü. "Hemen durun!" Sebastian zınk diye duran arabadan atladı. Sonja'nın sesini duyar gibi oldu: "Tanrı aşkına... Şimdi sende de başlıyor." Ama nereden geliyordu bu ses? Peki neyle duyuyordu onu?

Vücudu yok olmuştu. Ben'i artık onun değildi. Bilincini kesinlikle kaybetmiş olmayan, daha ziyade, acı verecek kadar kuru bir berraklık halinde bulunan Ben, rüzgârlarla bir yerlerde çırpınıp duruyordu. Sarhoşluk değildi bu, sarhoşluklar zararsızdır; morfinin bize verdiği o tatlı huzurla da hiç ilgisi yoktu. O kadar dehşet verici bir şeydi ki, dünyevi hiçbir şeyle karşılaştırılır gibi değildi. Varlığımızın temeli olan bağlar ortadan kalkmıştı. Ben ile Beden arasındaki ilişkiye olanlar olmuştu. Birey – bir yanılsama. Ezeli bölünme, kaosun içine sıçrayış. Kaosun içine düşüş, nihai yıkım. Cehennemi andıran bir şizofrenliği olan bu girdabın orta yerinde geriye kalan, sadece ölüm korkusuydu. Ama kimdi bu korkuyu duyan? Soyutlanmış bilinç mi, terk edilmiş, aslında *hiçbir şey* hissetmez olmuş beden mi?

Sebastian dans ediyor, şarkı söylüyor, etini çimdikliyordu; ama kendinden geçtiği veya başka türlü yapamadığı için değil, sadece, yine de vücudundan *bir şeyler* hissedebilmek, hepten, bütünüyle hiçlikte dağılıp gitmemek için. Bu arada sonsuz bir uzaklıktan Sonja'nın, "Sebastian – Bastian – ne olursun canım, hadi arabaya dön," dediğini işitiyordu. Fakat korkuyla bağırarak karanlık şosede zıplamaya devam etti.

Bu sırada, bin parçaya bölünmüş bilincinin çeşitli katmanlarında şunları hissediyordu: Birincisi: Tanrı aşkına, gözlerimi kapamayacağım. Düşerim, gözlerimi kaparsam dip... dip...

dipsiz bir uçuruma. İkincisi: *Ölüm böyle midir?* Ölüm de bu kadar korkunç olabilir mi? Hepimizin başına gelecek olan bu mu? Ve: Niçin şimdiden tatmak zorundayız bunu?

Bu kadarı fazlaydı; bir yandan zıplarken açık seçik hissediyordu bunu. *Hayatı ortadan kaldıran bu macerayı hayat hiçbir zaman affetmeyecek.* Zıplarken bunu çok net hissediyordu. Herhangi bir zaman uğraştığımız dertlerimiz, hayatın bütün dertleri: yalan ve kandırmaca, şeytanın şakası ve kahkaha. Altı kaşıkçık kahverengi toz yetiyor, bütün temeller patlayıp hayalet gibi dağılıyor, her şey havaya uçuyor. Büyük patlama.

Ben, ben değilim. Sen, sen değilsin. Dünyanın sonu. Hiçbir şey, olduğu gibi değil. Yanılsama sürmüyor. Şizofreni, kargaşa, ölüm korkusu. Şimdi Keçisakal bile işin ciddi olduğunu fark etmişti. Hanımlar zaman zaman histerik olur, ama genç bir adam geceleyin saat üç buçukta rengârenk pijamasıyla şosenin ortasında oynuyorsa, bir şeyler yolunda gitmiyor demektir. Sebastian'ı yakalayıp arabaya soktu, birden enerjikleşmişti; sonra arabayla döndü. Yeni Şehir'in girişinde bir tür askeri hastane vardı, iki deliyi oraya götürecekti.

Keçisakal doktoru uyandırmaya gittiğinde, Sonja'yla Sebastian'ın, tahta sedirlerinde Fransız askerlerin oturduğu ve yattığı bir nöbet kulübesinde beklemeleri gerekti. Epey uzun sürdü. Birbirlerini yumruklayan, iten, sarsan, sonra şarkı söyleyen, zıplayan, kendi saçlarını yolan, bir yandan da yabancı bir dilde birbirlerine, sanki diğeri uzaktaymışçasına yüksek sesle bir şeyler söyleyen bu alaca bulaca delikanlıyla siyah hanım, askerler için eğlence olmuştu. Onların, alacalı bulacalı kıyafetleriyle şosede bulunup getirilen sarhoş Çingeneler olduğunu sanıyorlardı. İyi niyetle şakalaşmaya çalışıyorlar, fakat çılgın yabancılar bu şakaları kibirli bir tavırla savuşturuyorlardı. Hayır, sarhoş falan değillerdi, pekâlâ biliyorlardı, çok iyi biliyorlardı niçin böyle dans ettiklerini. "Gözlerimizi kapatırsak patlarız," dedi Sebastian çileden çıkmış halde.

"Sarsala beni," diye rica etti Sonja'dan. "Sen de o kadar – yüksekte misin?" – *"Ta* tepede," diye seslendi Sonja bir yerlerden. Karşı karşıya ayakta duruyor, vahşice, kocaman açılmış gözlerini birbirlerine dikmiş, bakıyorlardı; bu gözler artık ya-

kında olanı değil, korkunç uzakları görüyor gibiydi. "Beynim bataklıklardaki aldatıcı ışıklar gibi oynayıp duruyor," diyordu Sebastian. "Öyle bir ışık gibi – ta yukarıda."

Nihayet askeri doktor göründü. Üniformalıydı, sert yüzünde demir grisi, küçücük bir bıyığı vardı ve zıplayan hastalarına katı davrandı. "Arkamdan gelin!" dedi kısaca; saygılı bir duruşla bekleyen Keçisakal bir el işaretiyle gönderildi.

İki genç, etrafı barakalarla çevrili meydanlardan geçirilip götürülürken heyecan içinde, bir ağızdan konuşuyorlardı. Hava aydınlanmaya başlamıştı. Gökyüzü griydi, binaların kenarları soluk ama keskin çizgileriyle beliriyordu. Genç askeri doktorun yüzü, onları barakalardan birine sokarken katılığını kaybetmedi. Oda küçük ve çıplaktı, daha ziyade bir hücreydi. Beyaz boyalı dört ahşap duvarın arasında iki çıplak demir somyadan başka bir şey yoktu. Onları bir hemşire bekliyordu.

"Soyunun," emrini verdi doktor.

Bir hapishaneye benzeyen bu revir barakasının duvarları arasında Sebastian ile Sonja dur durak bilmeden o dehşetengiz cehennem yolculuğu kâbuslarını görmeye devam ediyorlardı.

"Fakat gözlerimizi kapatamayız," dedi ikisinden biri.

"Kapatacaksınız," cevabını verdi doktorun keskin sesi.

"Hayır – ne olur – ölürüz o zaman."

"Ölmezsiniz," dedi doktor. Bu arada yataklara yatmış olan Sonja ve Sebastian, onunla tartışıyorlardı. "Hayır, hayır, hayır. Durumu yanlış anlıyorsunuz. Tamamen imkânsız." Bu arada hemşire ikisine de sakinleştirici iğne yaptı, karşı koymadılar (vücutları yoktu ki).

"Uyuyun!" dedi doktor.

"Cesaret edebilir miyiz?" diye sordu Sebastian Sonja'ya. Bu cesareti ikisi aynı anda gösterdiler. Gözlerini yumdular. Benzersiz bir patlamayla beyinleri de, ümitsiz bir kendini koruma gayreti içinde kaosun üzerinde dans edip durmuş olan o gezici ışık da bir girdaba kapıldı; ikisi aynı anda, teslim olmadan hemen önce hafif bir çığlık attılar ve ikisi aynı anda ortak uykularına daldılar, bir uçuruma iner gibi.

Doktor tekrar hücrelerine geldiğinde, saat akşamüzeri altıydı. On dört saat uyumuşlardı. Eğik gelen gün ışığı yoksul yataklarını da, çıplak duvarı da altın rengine boyuyordu.

Önceki gece o kadar sert olan doktor şimdi bir amca gibi neşeli bir babacanlık gösteriyordu. Eh, güzel hikâyelerdi bunlar, o zıkkımı da kimden bulup almışlardı – bir yerli olmalıydı, şüphesiz. Rehberlerini elevermemek için, Arap şehrinin ortasında küçük bir dükkân yalanını uydurdular, nerede olduğunu unutmuşlardı maalesef – orada yaşlı mı yaşlı bir kadın sözüm ona badem satıyordu, ama aslında... Doktor, "lanet olası yerliler" ve "daha sıkı takip etmeli" gibi bir şeyler mırıldandı. Hastalarına içmeleri için verdiği tek şey bir kusturucu oldu, kirecimsi, yavan bir tadı olan, ılık bir sıvı, bundan birer bardak içmek zorundaydılar. Tekrar yalnız kaldıklarında Sebastian, "İkimizin de saçının ağardığından o kadar emindim ki," dedi.

Sonja cevabı yetiştirdi: "Aa? Sen de mi? Ben de öyle düşündüm."

"Ee, ne diyorsun bu olup bitenlere?" diye sordu Sebastian. İkisi birden, düşünceli düşünceli cevap verdiler: "Yok, *olur* şey değil." Sonra bir an sustular, hemen ardından heyecanla, bir ağızdan konuşmaya başladılar.

"İşin en çılgın tarafı da, bekçi kulübesinde askerlerin önünde dans edişimizdi, geceliklerimizle." – "Ya Keçisakal'ın şosede birden korkuya kapılışı!" – "Benim histerik karının teki olduğumu düşündü." – *"Bunu hiç kimseye anlatamayacağız."* – *"Hayır, bunu hiç, hiç, hiç kimse anlayamaz."* (Seslerinde gurur vardı, çünkü bu macera onları öbür insanlardan bambaşka bir şekilde ayırmıştı ve sadece *onların* korkunç malı olarak kalacaktı.) "İnsan bunu kolay kolay da atlatamaz," dedi ikisinden biri, sesini bir merasimdeymiş gibi alçaltarak. Öteki, "Hayır, bunun sonuçlarının olması şart. Çok fazla – dışarıda bir şeydi," dedi.

Sesleri gittikçe sönükleşiyordu. Bu arada, yattıkları hapishane hücresinin duvarlarındaki altın ışık da yavaş yavaş soluyordu; çok geçmeden beyaz duvarlar gri bir gölgeye büründü.

"Uyumaya devam etseydim," dedi Sonja, "eminim, bir daha asla uyanamazdım. *Asla.* Ne biçim uçurumlardan aşağıya çekiliyordum, ne biçim kuyulardan, tahmin bile edemezsin. Emiyordu bir şey beni, emip çekiyordu, ta derinlere. Farkındaydım: Bir yerde bitecek bu, ötede, *ta* ötede, yollandığım, hemen gideceğim o yerde – hiçbir şey yok artık orada – orası son – orada ölmüş olacağım."

Sebastian, "O zaman benim halim o kadar da kötü değilmiş – çünkü bana geldiğinde uyanıktım – önce kolum yok oldu," dedi.

Sesine yeniden cehennem yolculuğu gecesindeki, ürkütücü bir uzaklaşmanın haberini veren o ton geldi. "Önce kolum yok oldu," dedi, bir kez daha. Elini battaniyeye sürdü; ama eli değdiği yeri hissetmezken, battaniye elinin altında garip bir şekilde dalgalanmaya başlamış gibiydi. Eli esintili bir boşluğa daldı – daha doğrusu, aslında elinin olduğu yerde artık esintili bir boşluk vardı sadece. Aynı zamanda bütün bedeninin büzüştüğünü, ufacık, dertop olduğunu hissediyordu. Ayakları da ne çarşafı, ne battaniyeyi bulabiliyordu – sadece dalgalanan hiçlik ve kafasının değdiği bir yastık yoktu.

"Sen gene yola çıkıyorsun galiba?" diye uzaklardan Sonja'nın sesini duydu.

"Evet, biraz," diye cevap verdi; epey uzaklaşmıştı bile.

"Ben – de – öyle," dedi Sonja. Her biri bir daha çabalayıp öbürünü tanımaya çalıştı, ama yola çıkmış gidiyorlardı artık, karşı konulmaz kuvvette bir kasırgaya kapılmışlardı; kasırga onları dehşet verici bir biçimde açılan bir gecenin ortasına taşıyordu.

Tekrar uyudular, ertesi gün akşamüzeri saat altıya kadar, yirmi dört saat. Sonra hemşire gelip yiyecek bir şeyler getirdi, kül rengi bir çorbayla ekmek, hapishane tayını. Az sonra doktor da geldi. Onlara zehirlenmenin geçtiğini söyledi, otellerine dönebilirlerdi. Palais J.'nin bir elemanı giysilerini getirip bırakmıştı; Sebastian'ın çorapları eksikti, ayakkabılarını çıplak ayakla giydi, Sonja'ya ise ne pudra, ne tarak gelmişti.

Barakaların önündeki dans ederek –kim bilir ne kadar zaman önce?– geçtikleri, ezilmiş toprak zeminli meydana çıktılar. Sebastian'ın kolları fena halde uyuşma ve yok olma eğilimi gösteriyordu. Sonja kendini normal hissettiğini iddia ediyordu.

Doktor onlara, hastaneden ayrılmadan önce kendilerine taburcu belgesi verecek olan bir memura uğramalarını söylemişti. Çeşitli avlulardan geçtiler. Hastanenin çeşitli binalardan meydana gelen bir ada olduğu anlaşılıyordu, bir barakalar köyü. Her tarafta, kapıların önünde çizgili hırkalarıyla hastalar oturuyor, ellerinde anahtarlar ve ilaçlarla hemşireler dolaşıyordu.

Memur bir gişede oturuyordu; baştan doktorda olan o asker soğukluğu onda da vardı. Kimlik bilgilerini ayrıntılı olarak vermek zorunda kaldılar ve insanın hapishaneden salınırken eline tutuşturulana benzer bir tür kâğıt aldılar. Işık karşısında da, uzun zaman hapishanede yatmış insanlar gibi, gözlerini kırpıştırıyorlardı. Faturanın otel tarafından ödeneceğini belirttiler, çünkü üstlerinde para yoktu. Otelin otobüsü kapıda bekliyordu. Direksiyonda tanımadıkları bir Fransız adam oturuyordu, kaba saba yüzünde parlak siyah bir bıyığı vardı. Bindiler. Öğle sonrası hava boğucu sıcaktı.

"Bu bizim balayı seyahatimiz oldu," dedi Sebastian, otobüste karşılıklı otururlarken. Sonja hafifçe güldü. Sebastian ancak şimdi farkına varıyordu, Sonja yine de değişmişti, saçları kırlaşmamış olsa bile. Yüzü daha solgun ve ince görünüyordu, her şeyden önce bakışı bir başkaydı. Gözleri çok bulanıktı. İçlerinde, o ilk krizdeki ölüm korkusundan bir şeyler kalmıştı.

Kapalı otobüsün içindeki hava neredeyse dayanılmazdı. Koltukların meşininden güçlü bir koku yükseliyordu. Sebastian endişeli endişeli, "Benim kollarım hâlâ tam olarak düzelmiş değil," dedi, "çoğunlukla yok olmuş haldeler." Özellikle bir şeyi ellemek, hele taşımak çok ürkütücü geliyordu; mesela koluna astığı çizgili pijamayı. Kumaş esip dalgalanma ve sessiz bir girdaba kapılıp büzüşme hevesinden vazgeçmiyordu. Sebastian, üzerindeki kumaşı *hissetmiyordu*. "Dokunma duyum ciddi şekilde hasar görmüş," dedi endişeyle. "Beyinden

kaynaklanıyor olsa gerek." Sonja, "Benim sadece başım ağrıyor," dedi.

"Neticede, temelli delirmediğimize sevinebiliriz," dedi Sebastian. – Sonja, "Salem ne yaptı bu arada acaba?" diye sordu. Garipti, fenaydı: Onu tamamen unutmuşlardı. Bu dehşet verici gezinti boyunca ona sadakatsizlik etmişlerdi.

Otelde ilk sordukları o oldu. Salem gitmişti. Salem, onlar fazlasıyla derin bir uykudayken düpedüz kaybolmuştu. Bu o kadar üzücü bir şeydi ki, ikisinin de inanası gelmiyordu. Oteldekiler onu aramışlar mıydı? Evet, her tarafta aramışlardı. Kim bilir, belki de aniden bir baba, bir akraba çıkagelmişti de onu alıp köyüne götürmüştü. Veya başka çocuklarla şehir dışında keşif gezilerine çıkmıştı da yolunu kaybetmiş, hatta tutuklanmıştı. Belki şehrin herhangi bir köşesinde yatacak yer ve iş bulmuştu –Fes çok büyüktü–: Kimse bir şey bilmiyordu; Sebastian ile Sonja'yı üzüntü ve korkudan bir deri bir kemik kalmış halde karşılayan rehber de. Adamın dudakları her zamankinden daha mordu ve iki genç onu elevermediklerini anlatırken bu dudaklar titriyordu. Yerlere kadar eğildi ve hayır duaları mırıldandı. "Beyefendi, hanımefendi," dedi saygıyla, "yoksa şerefli bir adamın şu küçük hayatını mahvederdiniz."

Sonra onları, kahverengi tozdan o kadar fazla aldıkları için tatlı tatlı azarladı. "İki gece uyumadım, korkudan," dedi, esmer eli ağzında. "Allahım, ya size bir şey olsaydı?" – "Olacağı kadar oldu zaten," dedi Sebastian, ama Almanca olarak.

Keçisakal iki genci kusursuz nezaketiyle karşıladı; sanki onları geceleyin sokakta gecelikleriyle dans ederken görmemiş gibi. Sevimli esmer adam döndüklerine çok sevindi: "Küçük bir hastalık, evet, sıcak sinirleri bozuyor." – Çirkin Fransız kadınsa her zamanki gibi kuşkulu kuşkulu, şaşı şaşı baktı.

Sebastian'la Sonja odalarına girerken bir hayli üzgündüler. Salem yoktu, çocukları kaybolmuştu. İkisi de geri dönmeyeceğini biliyor ve ikisi de bu konuda kendilerini suçlu hissediyorlardı: Sadakatsizlik etmişlerdi.

Basık tavanlı oda neredeyse dayanılmaz derecede sıcaktı, tıpkı otobüs gibi. Banyo yapmak istediler ama su leş gibi

kokuyordu. Sonja'nın masasında yuvarlak kutu duruyordu; içinden uçurumun çıktığı, yılan bezemeli yuvarlak kutu.

Sonja'nın son parasının çalındığı ortaya çıktı – Sebastian'da zaten para kalmamıştı: Dolapta, iç çamaşırlarının arasında saklıydı para, dolabı da kilitlemeden bırakmışlardı. Şaşı kadın almış olmalıydı, başka birisi söz konusu olamazdı.

"Ne yapacağız şimdi?"

Kendilerini araştırmalara girişemeyecek, otel yönetimine şikâyette bulunamayacak kadar yorgun hissediyorlardı. Bunun hiçbir sonuç vermeyeceğinde karar kıldılar. "W. B.'ye telgraf çekerim," dedi Sonja. "Ondan daha önce hiç borç almadım. Durumumuz böyle devam edemez." Şalvarlı, Médina Postanesi'ne gönderildi. "Geheimrat Bayer'in parasını yemek benim kaderim galiba," dedi Sebastian ve biraz bitkince gülümsedi. – "Doğru olan da bu," dedi Sonja. "O adam da bir işe yarasın." Sebastian'ın ellerini okşuyordu. "Başın ağrıyor mu daha?" diye sordu Sebastian. Sonja cevap verdi: "Evet, biraz."

Sebastian geceleyin rüyasında Salem'i gördü, çuval örtüsü içinde önü sıra koşuyordu. Sebastian yakalamak istedi, ama esmer çocuk çırpınıyor, kıvranıyor, gittikçe küçülüyordu; Sebastian'ın tutabildiği, rüzgârla dalgalanan bir gölgeden başka bir şey olmadı. Uyandı, çarşafının bir ucunu iki eliyle sımsıkı tutmuştu; dehşete kapılarak, çarşafı *hissetmediğini* fark etti, düşünmeye başladı: "Tanrım, Tanrım – yani gene de çıldırmışım – şaşılacak bir şey yok, çıldırdım – hemen aklımıza gelmişti zaten – bundan kurtuluş yok..."

Son gücüyle gece lambasının düğmesini buldu. Hissetmediği, ona ait olmayan ama tuhaf bir şekilde gene de itaat eden elleri düğmeye bastı.

Her tarafından ter boşanarak yatakta oturuyordu. Alçak tavan bastırıyordu; pencereler ardına kadar açık olduğu halde hava o kadar boğucuydu ki, insan neredeyse nefes alamıyordu. Sebastian pijamasıyla Sonja'nın odasına yollandı.

Sonja da uyanıktı. "Anlatmasan da olur," dedi, "aynısı bana da oldu. Evet, korkunç bir şey. Gel, buraya yat."

Sebastian yatağa, Sonja'nın yanına yattı.

"Şu basık tavan da iğrenç," dedi. "Şu kirişli tavan. İnsan devamlı seyretmek zorunda kalsa hepten çıldırır."

"Evet," dedi Sonja. "Kapa gözlerini."

Sebastian, kapalı gözlerle konuşmaya devam etti. "İşler bir daha yoluna girecek mi acaba? İnsan böyle bir şeyi *asla* yaşamamalı, orası kesin."

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Sonja.

Fal taşı gibi açılmış gözlerle yatmış, tavana bakıyordu. Sebastian onun yanında sakinleşti. Elini Sonja'nın elinin üzerine koydu ve çok geçmeden uykuya daldı.

On İkinci Bölüm

Birkaç aylığına Paris'te, Boulevard Haussmann'daki küçük dairesine çekilmiş olan Maurice Larue geniş kapsamlı bir eser olarak tasarladığı incelemesini yazmaya başladı: "Yirminci Yüzyılda Avrupa Salonları." Bu kitap için otuz yıldır malzeme topluyordu.

Kitabın ilk cümleleri şöyleydi:

"İnsanlığın tarihini doğru bir şekilde okumayı bilmiyor olsak bile, denize, çöle ve vahşi ormana şöyle bir bakmak bize şu yeryüzü üzerindeki uygarlığın kalıcı değil, gayet geçici bir şey olduğunu öğretecektir; bu, son derece sallantılı ayaklar üzerinde durduğunu rahatça iddia edebileceğimiz bir fenomendir. Orman, çöl ve deniz bugün yaşadığımız şehirleri tekrar yutacak, halen büyük sinemaların, fabrikaların ve bankaların yükseldiği yerlerde günün birinde bizonlar koşacak veya dev yengeçler av aramaya çıkacaktır. Eğer bu uygarlığın yaşlı ve tecrübeli bir uzmanı, âşığı ve gurmesi olarak ben onun birkaç tuhaflığını tanımlamaya kalkışıyorsam, bunu, aslında büyük tabiatın kendine bulduğu bir oyundan başka bir şey olmayan her türlü insan ediminin anlamsızlığının bilinciyle yapıyorum."

Berliner Morgenblatt'ın baş sayfasında:

"Schauburg'un sansasyonel galası – Schauburg'un açılışı sezonun en büyük tiyatro olayı oldu. Sanki kış mevsimi en büyük sansasyonu son günlerine saklamış gibiydi. Yönetmen Gregor Gregori'nin ismi, *Alman kültürü ayakta kaldığı müddetçe,* Alman tiyatrosunun en büyük yönetmenleriyle (Brahm, Max Reinhardt vs.) birlikte anılacaktır. (Haberin devamı s. 3'te.)

İtalya, dünya savaşına girişinin on altıncı yıldönümünü kutluyor. Bütün başkentlerde büyük törenler. Muharip ve gazi der-

nekleri Roma, Napoli, Floransa, Milano vs. caddelerinde yürüdü ve her yerde *üniversite gençliği* tarafından tezahüratla selamlandı. Mussolini'nin Roma'daki ateşli konuşması. Elli bin genç faşist, Duçe'nin sarayı önünden geçerek onu alkış fırtınalarına tuttu. Napoli'de genç bir avukat, bir daha savaş çıktığında gazla ölmekten kurtulmak için kendini vuracağını söyleyince, kalabalık tarafından linç edildi.

İngiltere'de dünya barışı için yeni bir örgütün kurulduğu bildiriliyor. Örgüt için, Cenevre'deki Milletler Cemiyeti model alınıyor. Her sene barış şerefine en az bir ziyafet. Kral, onursal başkan olmayı kabul edecek mi?

Berlin – Neukölln'de komünistlerle Naziler arasında çatışma. X Caddesi'nde toplandıkları lokali terk etmekte olan birkaç Nasyonal Sosyalist, X ve Y caddelerinin birleştiği karanlık köşede komünistlerin saldırısına uğradı. İki grup arasında silahlı çatışma yaşandı. Naziler bir kayıp verdi. Ölen şahsın ismi *Willi Müller*, Berlin sosyetesinde tanınan spor hocası Hugo Müller'in erkek kardeşi. Katil kaçmayı başardı, fakat halen takip ediliyor."

Doktor Bernhard Massis'ten Gregor Gregori'ye:

Dönberg Sokağı 9

Berlin W, 13 Mayıs

Çok Sayın Bay Gregor Gregori – her ne kadar tanışıklığımız pek uzaktan ise de, içimde size birkaç kelime söyleme yolunda şiddetli bir ihtiyaç hissetmekteyim. Schauburg'unuzun açılışında bulundum ve bu, Berlin'deki steril tiyatro dünyasının senelerdir bana bahşettiği en çağa uygun, en güncel, en iç açıcı akşam oldu. Çok özel bir tarzı olan böylesi bir kurum hem New York'ta, hem Moskova'da mümkün olabilirdi; Avrupa için ise son derece anlamlı bir yeniliktir. Siz, dejenere bir burjuvazinin sözde idealistçe sanatsal taleplerine aldırış etmeksizin, halkın hakkını halka veriyorsunuz. Bunun neticesi olarak ortaya çıkan şey, katiyen "kitsch" değildir (çün-

kü kitsch tam da kendi kültür seviyesini bir kıymet addeden o doymuş ve sefil burjuvaziye ihtiyaç duyar); aksine, yeni ve hakikaten popüler bir sanat türüdür.

Ben sizin misyonunuzu temelde siyasi bir misyon olarak görüyorum. Gerek faşist, gerek komünist bir devlet yönetiminde –ki ben her ikisine de aynı derecede taraftarım– bütün tiyatro ve film işleri size, Gregor Gregori'ye verilmelidir. *Siz doğuştan diktatörsünüz* – kendi alanınızda; çünkü bütün "devrimcilerin", o entelektüalist gösteriş budalalarının aksine, sizin gerçekten tavizsiz ve objektif, dolayısıyla da gerçekten *radikal* bir tabiatınız var. Asıl olan, elde ettiğiniz büyük başarıdır. *İtiraf ederim ki başarıya tapan biriyim* – bu bana zamanımızda alınabilecek tek mantıklı tavır gibi görünüyor.

Her şekilde hizmetinizdeyim.

Bernhard Massis

Cevap olarak Gregor Gregori şu telgrafı çekti:

"Mektubunuz bana bütün burjuva gazetelerinin içi boş övgülerinden daha büyük memnuniyet verdi stop beni anlamışsınız stop beni ziyaret etmenizi rica ederim

Gregor Gregori"

Dük d'Acquitaine önce Fransa kraliçesi, sonra İngiltere kraliçesi olan ve bütün Batı Fransa'yı çeyiz olarak İngiltere'ye götüren Eleonora d'Acquitaine'in soyundandı. Bu hanımın torunlarının torunlarından Renaud Duc d'Acquitaine, Vicomte du Liban, Pair et Maréchal de France, seksen beş yaşındaydı, ağır işitiyordu ve bütün dünyaya düşmandı. Sylvester Marschalk denen o garip küçük hayal düşkününün ziyaretlerine katlanıyordu; çünkü artık, bir rahibe manastırında başrahibe olan seksen üç yaşındaki kız kardeşinden başka hiç kimse ziyaretine gelmez olmuştu.

Sylvester, Rue St. Dominique, VII. Semt'teki saray yavrusunun salonunda bekliyordu. Üstünde siyah ceket ve siyahbeyaz çizgili pantolon vardı, ceketin yakası çok yüksek, ge-

niş ve sertti, düğmeyle iliştirilen dik yakalıklara benziyordu. Önünde, abanoz sehpanın üzerinde mühürlenmiş bir paket duruyordu.

Oda hizmetçisi geldiğini haber vereli bir çeyrek saat oluyordu. Sylvester heyecandan tırnaklarını yiyordu, sadece kimsenin bakmadığından kesinlikle emin olduğunda yaptığı bir şeydi bu, çünkü köylü alışkanlığı olduğu kanısındaydı. Çok heyecanlıydı ve bu heyecan kendini, elmacıkkemikleri hizasında bir kızarıklık olarak belli ediyordu, çünkü dük rahatsızlığından ötürü kendisini dört haftadır kabul etmemişti. Sylvester ise gözden düşmüş olmaktan korkuyordu.

Salon loştu. Bahçeye açılan camlı kapıların önüne jaluziler indirilmişti. Şöminenin mermer rafında, üzerinde şişman, altın yaldızlı melekçiklerin birbirlerine kurdeleler sundukları bir barok saat tik tak ediyordu. Alçak kitaplıklarda Fransız klasiklerinin ilk baskıları mat altın rengi pırıltılar saçıyordu. Sylvester gözleriyle o güzelim Voltaire'i aradı, ara sıra hamisine o kitaptan parçalar okuma lütfuna ererdi. Acaba dük okunanların bir kelimesini anlamış mıydı? Cümlelerin kuru müziğini eskiden bildiği, bu coşkulu genç yabancının ağzında garip bir şekilde kılık değiştirerek kulaklarına bir kez daha ulaşan bir şey gibi dinlemişti.

Hizmetçi kapıyı açtı, Sylvester ayağa kalktı. Duc d'Acquitaine, fildişi bastonuna dayanarak, telaşlı telaşlı içeri girdi. Ufak tefek, iki büklüm, ama –Sylvester'e göre– hükümdarca bir havada topallaya topallaya halının üstüne geldi. Sylvester yerlere kadar eğildi. "Mösyö," dedi eğilmiş haliyle, kendini sarayda gibi hissediyordu. İhtiyar bey, az ötedeki koltuğuna doğru yürürken üzerinde damarların mor mor göründüğü elini salladı. "Ça va toujours bien, mon jeune ami?"[65] diye sordu, bir yandan çok hafif bir oflamayla koltuğa yerleşirken.

"Et vous-même, Monsieur?"[66] diye cevap verdi henüz tamamen doğrulmamış olan siyah saçlı genç. – "Köpeğiniz ne

65 Ça va toujours bien, mon jeune ami? (Fr.): Bugün iyi misiniz, genç dostum? (ç.n.)

66 Et vous-même, Monsieur? (Fr.): Ya siz, mösyö? (ç.n.)

yapıyor?" diye sordu, cins hayvana karşı sıcak bir ilgi besleyen dük. Sylvester soruyu cevapladı, net ve vakur bir tavırla.

Neden sonra yaşlı adam eliyle onun önünde duran mühürlü paketi gösterdi. "Nedir o bana getirdiğiniz, genç dostum?"

"Size bir şey emanet etmek istiyorum, mösyö," dedi, dükün bu yolda yaptığı el işaretine rağmen oturmaya hâlâ karar verememiş olan Sylvester, "eğer kabul etmeye karar verirseniz, bu benim için son derecede büyük bir şeref olur. Şimdiye kadar yazdığım her şey, bu paketin içinde." – "Epey kalın," diye gülümsedi dük. – "Bunu sizin saklamanızı isterim, mösyö," diye devam etti Sylvester. "Bugünden itibaren artık yazmayacağım. Edebiyatı arkamda bıraktım. Asker olacağım."

Yaşlı adam hâlâ gülümsüyordu. "Büyük kararlar vermişsiniz, genç dostum. Ne için savaşmak istiyorsunuz?"

"Fransa için," diye cevap verdi Sylvester.

İhtiyar, gülümsemesi gittikçe daha anlaşılmaz bir hal alırken, beyaz, narin başını hafif hafif sallıyordu; o neredeyse hiç etsiz, uzun, kar beyazı sivri sakallı, kemikli başını; kendi eski ırkının başı, tecrübeli, çökmüş, şüpheci, hâlâ buyurgan. "Fransa," dedi ve uzaklara doğru gülümsedi. "Asker olarak kendini adamak için güzel bir dava. Evet, evet..."

"Avrupa'yı ve Hıristiyanlığı barbarların hücumundan koruyacak olan Fransa," diye sözünü bitirdi Sylvester.

"Demek ben de bunu saklayacağım, öyle mi?" diye sordu dük ve titrek parmağıyla mühürlü paketi gösterdi.

"Bu lütfu gösterirseniz," dedi Sylvester.

"Aile kâğıtlarının yanına koyarım." Dük yine gülümsedi.

"Bu benim için en büyük, en, en büyük şeref olur," diye başladı Sylvester.

"Satranç oynayalım," dedi ihtiyar.

Eleonora d'Acquitaine'in torunu ile Avrupa'nın doğu ucundan gelme delikanlı karşılıklı abanoz sehpanın başına geçtiler.

Berlin'deki Altı Gün Koşusu'nda sabah saat üçte ortam oldukça durgundu. Ara sıra tribünden, "Şike! Şike!" diye bağırılıyordu, ama buna inanıldığından değil, daha ziyade, herhangi bir şey olsun diye. Ancak Gregor Gregori locasına girdiğinde kalabalık tekrar canlanır gibi oldu. Bir ünlü, bir ünlü – üstelik en yeni, en sansasyonel ünlü. Locanın yakınında oturan birkaç kişi alkışlamaya başladı. Gregor –göz kamaştırıcı beyazlıkta bir frak gömleği, ağır bir havayla gerilmiş yüzünde monokl– gülümseyerek eğildi. Yanında oturan Doktor Massis kulağına bir şey fısıldadı, zekice bir şeye benziyordu bu, çünkü Gregori, onun karşısında nezaketle eğilerek bir kahkaha attı ve bu arada biraz sararmış dişleriyle kanı çekilmiş dişetlerini açığa vurdu. – Gregor Gregori'nin diğer tarafında, siyah gece elbisesi ve uzun siyah eldivenleriyle olağanüstü süslü ve makyajlı olan Do oturuyordu. Daha da zayıflamış gibiydi; ve yarışın durumuna bir göz atmak için ayağa da kalktığından, uzun siyah bedeninin üzerinde beyaz pudralı çocuk yüzüyle aynı bir Toulouse-Lautrec afişine benziyordu. Gregor Gregori aniden onun elini öptü, Doktor Massis de bunu –hantal ve tozlu frakı içinde cüce gibi büzülmüş oturuyordu; kolalı göğüslüğü öyle bir kabarıyordu ki, kocaman göğüsleri varmış ve vücudu çarpıkmış gibi görünüyordu–, haince eğlenen bir bakışla yakaladı. "*Harikulade* görünüyorsunuz, Do," dedi Gregor Gregori yumuşak bir miyavlamayı andıran melodik bir ses tonuyla Doktor Massis'in taze karısına. Do solgun, yumuşak yüzünü ona çevirdi, gözleri ve büyük ağzı duygulanmış ve minnettar bir ifadeyle gülümsüyordu. Başkalarının kendisine nazik davranmasından büyük zevk alırdı. Kendi Bernhard'ı ise ona ya grotesk denecek kadar abartılı ve inandırıcı olmaktan bir hayli uzak bir şövalye tavrıyla, ya da bir babanın ders verici sertliğiyle yaklaşıyordu. Massis'in gösterdiği o şiddetli ilginin şimdiden –ona artık kesin sahip olduğu inancıyla– tavsamaya başladığını hissediyor ve bazen geceleri ağlıyordu.

Üçünün –Doktor Massis, Gregor Gregori ve Do'nun– arkasında, loca biletlerini almış olan Goldberg-Rosenheim oturuyordu.

Salonun ucundaki, her zaman yarış haberlerinin verildiği büyük projeksiyon perdesinin üzerinde Gregori'nin bir karikatürü belirdi; monoklü ve frakıyla bir para sandığının üzerinde oturuyordu. Karikatürün üstünde büyük harflerle "Gregor, ortaya bir ödül koy" yazılıydı. Tribünden, "Bravo!" diye bağırıldı. Bin kişinin yüzü Gregor'un locasına çevrildi. Gregor Massis'le fısıldaşıyor, farkında değilmiş gibi yapıyordu. Gerçekte, popülerliğinin tadını vücudunun her zerresiyle çıkarıyor, o popülerliğin içine bir sıcak su banyosuna yatar gibi uzanıyordu.

"Benimle dalga geçmek istiyorlar," dedi, buruk bir gülümsemeyle. Beyaz mendiliyle alnındaki teri sildi. – Goldberg-Rosenheim ona aceleyle, "En az üç yüz mark ödül koyman lazım," dedi. – Bu arada Do mutlu bir ürpertiyle, bakışların onun üzerinde de durduğunu hissediyordu. Ah, yaşamak bazen muhteşem bir şey, diye düşündü çocuksu kalbi. Bu yüce ve sansasyonel anlar için alabildiğine minnettardı ve seziyordu: Kendisi için hep güzel ve heyecan verici anlar olacaktı; sonu ister Doktor Massis'in, ister başka bir erkeğin yanında, ister trajik, ister kederli gelsin. Hayat denen macerayı fedakârlıkla, üzerine gelen bütün zorluklara ve tuhaflıklara rağmen saf, cesur ve gayretli olmaya devam eden bir kalple karşılayıp kabul ediyordu. Terden parlayan, solgun yüzleri gidonların üstüne eğilmiş altı gün yarışçıları –bu arada dört kere yirmi dört saattir pedal çeviriyorlardı– tempolarını düşürdüler ve ümitle Gregori'nin locasına doğru baktılar.

Gregori dört yüz marklık bir ek ödül koydu.

Berlin'den telgrafla gelen para havalesinde bir aksilik olmuştu. Görünüşe bakılırsa, Médina'ya gideceği yerde, yanlışlıkla Batà'ya gitmişti; bunun üzerine bir telefon trafiği yaşanmış, Sebastian ve Sonja yakıcı sıcakta Arap şehrini baştan başa geçip bir Batà'ya, bir Médina'ya yürümüşler, ama kendilerine karmakarışık birtakım bilgiler verilmişti. Baştan öyle bir telgraf havalesi gelmediği ileri sürülmüş, sonunda hava-

lenin, Tanrı bilir niçin, Berlin'e geri gönderildiği anlaşılmıştı. Sonja'nın bir daha telgraf çekmesi gerekmiş, böylece günler geçmişti.

"Yapıştık kaldık buraya," diyordu Sonja. Şimdi sıcak o kadar yakıcıydı ki, her adım eziyet oluyordu. Günü otelin teraslarında ve bahçede geçiriyorlardı. "Bir daha asla Fes'ten ayrılamayacağız." Fes onları tutuyordu. Fes'in kokuları bir kıskaç gibiydi.

Sebastian'ın durumu gündüzleri gayet iyiydi, sadece gecelerden korkuyordu. Havası boğucu, karanlık, basık tavanlı odada bütün korkular geri geliyordu. Suyun çürük zeytin kokusu havada asılı kalıyordu. Sebastian çoğu zaman Sonja'nın yanına yatıyor, Sonja da onu uyuyana kadar okşuyor ve küçük esprili hikâyeler anlatıyordu. Sebastian bu arada, Sonja'nın kendisinin ne kötü durumda olduğunun farkına varmıyordu. Sonja neredeyse hiç durmamacasına başının arkasındaki ağrılardan çekiyordu, kendi uykusunda karşılaştığı korkular ise belki onunkilerden de kötüydü; çünkü durup durup yeniden, birçok karanlık koridor ve geçitten geçerek içinde hiçliğin dönüp durduğu bir uçurumun ta içine doğru çekildiğini hissediyordu. Buna "büyük yola çıkış" adını veriyordu ve bu, her seferinde ölümü yaşamak gibi oluyordu. Sonja her gece ölümü yaşıyordu. Salem ortaya çıkmadı. Rehber her akşam artan bir üzüntüyle genç efendilerine haber veriyordu: Çocuktan gene hiç iz yok. Sorguya çekilen, bahşişler verilen oğlanlar sadece omuz silkiyor, ellerini kollarını sallıyor, bir ağızdan, karmakarışık bir şeyler söylüyorlardı; bir bildikleri yoktu. Fes bir kez daha Salem'ini yutmuş, Sonja ve Sebastian'a vereceği en tatlı hediyeyi geri alıp ta içine saklamıştı.

Salem gitmişti. – Telgraf havalesi nihayet ödendiğinde, iki gencin yola çıkışı bir kez daha ertelemek için sebebi kalmamış oldu.

Keçisakal'la hesabı kapattılar; olağanüstü yüksek bir fatura. Herkesle büyük vedalaşma: durmadan "pardon" diyen kibar şef garson; uzun uzun ellerini sıkan ve bir kez daha muhteşem dişlerini gösteren sevimli esmer adam; hayır dualarını sıralayan ve tekrar tekrar, onları gerçekten annesi babası gibi

sevdiğini belirten rehber; ve son olarak, Salem'in arkadaşları olan çocuklar, cilveli Yahudi kız, kaba koca oğlan. (Salem ise – yok; Salem'i Fes yutmuş.)

Oradan ayrılmaları sabahın on birini buldu. Bayıltıcı sıcak. "Birer kolonyal şapka almalıydık," dedi Sebastian. Fakat Sonja, "Neyse, geçti artık. Yeni Şehir üzerinden gitmiyoruz," diye karşılık verdi.

Bir kere daha Fes'in duvarları. Bir kere daha koku. – Şose önlerinde gri bir kor gibi yanarak açılıyordu. Güneş korunmasız başlarına vuruyordu. Sonja arabanın üstünü örtmenin bir manasının olmayacağı görüşündeydi, güneş ışınları siyah muşambaya vurunca daha da beter yakacaktı.

"Sen nasılsın?" diye sordu Sebastian.

"Sağ ol. Bir tuhafım."

"Baş ağrın geçti mi?"

"Çok az ağrıyor."

Sebastian düşündü: Keşke başı ağrımasa. Başı ağrımamalı.

Yolları Oran üzerinden Cezayir'e gidiyordu. İlk gün sınırdaki Oujda şehrine kadar varmak istiyorlardı.

Birkaç kilometre sonra kızıl sakallı, göğsünde madeni paralar asılı bir adam kendisini almaları için el salladı. Saksonya Almancası konuşuyordu; yanında getirdiği karısıyla çocuğu da Saksonya Almancası konuşuyorlardı. Aileyi sırt çantalarıyla birlikte arabaya aldılar. Adam, beş yaşındaki çocuklarıyla birlikte dünyayı dolaştıklarını anlattı. Sebastian böyle bir girişimin çok yorucu olacağını tahmin ettiğini belirtti. Saksonyalı kadın yolculuğun her şeyden önce, Korsika adasında çocuk arabaları bozulalı beri çok, çok yorucu hale geldiğini anlattı, çocuğu bindiremiyorlardı artık. Derken çocuk arabaya çişini yaptı, şırıltısından anlaşılıyordu, ama anne gittikçe artan bir gayretle konuşarak sesi bastırmaya çalıştı. Gezginlerin sırt çantasında anlaşılan pirinçten başka bir şey yoktu; taneleri etraflarına saçıyorlardı. Anne Yabancılar Lejyonu'yla ilgili bir şeyler anlattı. Hepsi ter kokuyordu. Sonja aileyle sohbet etmedi. Kaşlarının arasında yorgunluktan kaynaklanan bir çizgiyle, hiç ağzını açmadan arabayı kullanıyordu.

Yol tatsızdı; kâh neredeyse çöl gibi görünen kahverengi arazi, kâh kızıl-sarı kayalıklar. – Başlarına hiç aralıksız güneş vuruyordu.

"Ne cehennem gibi yermiş burası," dedi Sebastian. Sonja başını salladı ve gülümsemeye çalıştı.

Saksonyalı aileyi Oujda'da bıraktılar. Islak çocuklarını ve içinde yün çoraplarıyla pirinçleri olan sırt çantalarını kaptıkları gibi, yarım yamalak bir, "Eh, çok teşekkür ederiz yani," dedikten sonra, bir şekilde sığınacak bir yer veya kendilerini arabalarına alacak Alman lejyonerler bulmak üzere yürümeye başladılar.

Sebastian küçük bir barda, Oujda'da hangi oteli tavsiye ettiklerini sordu. Bar bir elektrikli piyanonun başında gürültü çıkaran insanlarla doluydu, Sebastian'ın sorusu duyulmadı. Çoğu lejyoner olan adamların arasında –fakat sivil kıyafetlilerin yüzleri de, sanki uzun zaman çölle mücadele etmişçesine yanmış, kırışmıştı–, parlak kırmızı ve yeşil, hışırdayan ipek elbiseleri içinde kalkık göğüsleriyle ortaçağ havasında süslenmiş, görüp görülebilecek en alacalı bulacalı kadınlar oturuyordu. Şu bar sandalyelerinin sonuncusunda, en dipte oturan ve harap vaziyetteki bir centilmenle (kartal burun, kösele gibi cilt) sohbet eden kadın herhalde dükkânın patroniçesiydi, çünkü daha saygın bir giyimi vardı (gri ipek bluz); bir zamanlar o kırmızı ve yeşil bluzlu kadınların meslektaşı olduğu sadece ağır, kan kırmızısı küpelerinden ve bukleli, eksantrik saç modelinden anlaşılıyordu.

Sebastian bir Pernod Fils ısmarladı ve bir yandan beyazımsı yeşil sıvıyı yudumlarken (anason tadı, absent, niçin bütün bir edebi akımda durmadan absent sarhoşluklarından söz edilir?), burada otellerin ne durumda olduğunu sordu. Yaşlı kadın derhal, süratle lafa girdi, sarkık yanaklarıyla birleşip biçimsiz bir torba oluşturan üç kat çenesi (pudradan tüy tüy olmuştu), vurunca titreyen bir jöle tatlısı gibi sallanıyordu.

"Mais, jeune homme – mais, alors – mais écoutes, enfin, ça sera bien difficile."[67]

Ettiği bir araba laftan, Oujda'da üç otelin bulunduğu, bunlardan en iyisinin, tek iyi olanın da kapalı olduğu anlaşıldı. Öbür ikisi, madamın bildiği kadarıyla, doluydu. Sebastian başıyla bardaki insan kalabalığını göstererek burada, Oujda'da panayır veya bayram gibi bir şey mi olduğunu sordu. Madam bunu neredeyse hakaret olarak aldı: "Mais pas du tout, du tout, du tout, jeune homme"[68] (en az altı kere "du tout" demiş ve bu arada şakadan kızmış gibi yaparak yağlı kafasını sallamıştı); bu şehir hep böyleydi. Nasıl olmasın ki? – Bir sınır şehri, Yabancılar Lejyonu, turistler ve iş seyahatindeki beyler. – Kartal burunlu harap centilmen kocaman açılmış, dik dik bakan, çelik parlaklığındaki kirpiksiz, küçük gözleriyle Sebastian'a bakıyordu; gözlerinden, tavukların gözlerindekine benzeyen ince bir deri tabakası sarkmış gibiydi.

Sebastian Pernod'sunun parasını ödedi, madama teşekkür etti ve bağıra çağıra şarkı söyleyenlerin arasından kapıya yöneldi. Bir kız koluna yapıştı: "Viens chez mois, mon chou chou."[69] Bunun üzerine Sebastian kibarca ve çaresizce gülümsedi. Dışarıda Sonja garip bir donukluk içinde arabada oturuyordu, gözlerini kapamıştı; ama uyurmuş gibi bir ifadeyle değil, büyük bir gayretle kendi içine kulak verir gibi. Kaşlarının arasına kuşku dolu bir kıvrım oturmuştu. Önce Sebastian'ı fark etmedi. Sebastian anlatmaya başlayınca irkilerek gözlerini açtı, sonra gülümsedi. (Bir yeri korkunç acıyormuş gibi bir gülümseme, diye düşündü Sebastian; yaralı bir gülümseme.)

"Evet, yani bayağı güç olacak gibi," diye kapattı lafı, biraz zorlama bir neşeyle.

Sonja bunun üzerine alçak sesle bir şarkı mırıldanmaya başladı; Sebastian'a çok dokundu bu, çünkü iyi denilecek

---

67 Mais, jeune homme – mais, alors – mais écoutes, enfin, ça sera bien difficile (Fr.): Ee, genç adam – ee, yani – dinleyin, neticede, bu iş çok zor olacak. (ç.n.)

68 Mais pas du tout, du tout, du tout, jeune homme (Fr.): Aa, hiç değil, hiç değil, hiç değil, genç adam. (ç.n.)

69 Viens chez mois, mon chou chou (Fr.): Evime gel, canikom. (ç.n.)

cinsten bir mırıldanma değildi. "Bir şeyin mi var?" Kolunu Sonja'nın omzuna dolamıştı, sadece bir an için, çünkü Sonja hemen irkilerek omzunu kaldırdı.

"Hiçbir şeyim yok, meleğim," dedi kaçamak bir tavırla. "Azıcık baş ağrısı. Hadi gidelim. Önce Grand Hotel'e, değil mi?"

"Değil mi" keskin bir vurguyla çıkmıştı. – Sebastian arabaya binip yanına oturdu, Sonja yola koyuldu, bu arada hâlâ, huzursuz edici bir biçimde, dişlerinin arasından şarkı söylüyordu.

Grand Hotel sadece birkaç sokak ilerideydi. Oldukça heybetli ve kaba saba, beyaz bir binaydı. Gececi görevli gelene kadar zili uzun uzun çalmaları gerekti. Kısa boylu, hırçın bir beydi, Fransız memur tipi, kremlenmiş siyah bıyık, sivil kıyafet, ama yakasız ve ayağında keçe terlikler. Gelenlere ters davrandı. Yer filan yoktu, banyolar bile doluydu, üstelik insan geceleyin uykusunda rahatsız edilmezdi. Adam kapıyı suratlarına çarpınca Sebastian, "İşini amma da nezaketle yapıyor," dedi. Gene arabaya bindiler. Sonja hâlâ şarkı mırıldanıyor ve kaşlarının arasındaki eziyet çizgisi hâlâ duruyordu. Bu çizgiyi yüzünde daha önce hiç görmemiştim, diye düşündü Sebastian. "Öyleyse Metropol'e," dedi bir gayret.

Metropol Oujda'nın dışındaydı. Adı Başkan Wilson olan cadde üzerinde daha neredeyse hiç inşaat yapılmamıştı, moloz dökmek için kullanılan boş arsalar vardı; gündüz sigara, meyve ya da gazete satılan birkaç alçak kulübe, otelin çaprazında da yeni bir inşaatın iskeleti. Otel iki katlı bir binaydı, bir taraftan daha tamamlanmamış, ama öbür taraftan çoktan eskimiş, kullanılmış, hatta harap görünüyordu. Yine uzun uzun zili çalmaları gerekti. Nihayet sokak kapısını azıcık aralayan, bu defa bir kadın oldu. Kalın bir sesi, esmer, etli bir yüzü vardı, çenesinde de kıllar. Anlaşılan en az yarı Araptı, konuştuğu Fransızca gırtlaktan, boğuk boğuk çıkıyordu.

Kadın önce gözlerini kısıp Sebastian'ı süzdü; sonra arabayla içindeki hanımı görünce biraz daha sevimli davrandı. – Ama boş oda yoktu hiç, hayır, yapacak bir şey yoktu.

Sebastian Sonja'ya durumu anlatmak için onun yanına döndü, bu arada kadın kapıda durmuş, tembelce bir merakla iki gencin birbirleriyle konuşmalarını seyretmeye koyulmuştu. Sonja hiç cevap vermedi, gözlerini kapadı. Yüzü bembeyazdı –ay ışığından mıydı bu?– ve gözleri kapalıyken yüzündeki ifade o kadar acı doluydu ki, Sebastian ürktü. "Bir daha deneyeceğim," dedi çabucak ve esmer kadının yanına döndü. Madamın fazlasıyla bitkin olduğunu söyleyip, hâlâ kapalı gözler ve alnında, kuşkuyla kulak vermiş gibi görünmesine neden olan o gergin çizgiyle arabada hareketsiz oturan Sonja'yı gösterdi. (Neye kulak veriyor acaba? Tanrım, ne zamandan beri var bu çizgi?) – Hiç mi bir şey ayarlanamazdı? Ufacık bir oda açılamaz mıydı?

Uzun uzun konuşup tartıştılar. Sonunda anlaşıldı ki, arka tarafta küçük bir oda sabah dörtte boşalacaktı. Şu anda saat gecenin ikisiydi. Saat dörtte bir mösyö yola devam edecekti, o saate kadar beklemek isterlerse... Sebastian tekrar Sonja'nın yanına. Saat dörtte, arkada bir oda. Sonja başıyla evet diyor. "All right. O kadar bekleriz." Sebastian tekrar otelci kadına gitti, odayı ayırmasını rica etti, arabaya döndü.

"Ne yapalım bu arada?" Sonja gözlerini açmıştı; hem parlak, hem bulanıktı gözleri.

"Sonja, senin kesin ateşin var."

"Sadece başım ağrıyor. Nereye gidelim?"

"Belki şu benim biraz önce girdiğim deli saçması bara."

"All right."

Sokaklarda hâlâ, dikkati çekecek derecede çok insan vardı; Araplar, lejyonerler ve siviller. Birbirlerine benziyor gibiydiler, en azından hepsinde ortak bir yüz ifadesi vardı; esmer, kırış kırış yüz hatlarında hem keskin, hem körelmiş bir taraf, bakışlarda ise duygusuz bir açlık. Birçoğu sarhoştu ve şarkı söylüyordu; ama bu daha çok, neşesiz bir ulumaydı.

Yuvarlak kasketlerinin üstünde kırmızı püsküllerle bir grup denizci, dörder beşer kol kola girmiş, dolaşıyorlardı. Sağa sola bakmadan, yüzünde gergin bir ifadeyle arabayı kullanan Sonja'ya edepsizce laf attılar.

Burada bir Arap mahallesi yok gibiydi, veya çok uzakta olmalıydı. Bu taraflarda yerlilerin çoğu da Avrupai giyimliydi, en azından üstlerinde, ihramla beraber taktıkları fötr şapka, siyah çizme ve şemsiye gibi Avrupa malı birkaç parça vardı.

Şehir çok çirkindi.

Bar bu arada daha da dolmuştu. Arka odada bir masa aradılar; kalabalık yüzünden, çay barının yanından zar zor geçiliyordu. Sebastian gene bir Pernod söyledi, Sonja taze sıkılmış portakal suyu. "Felaket susadım," dedi aceleyle.

Elektrikli piyanonun akordu melodinin ne olduğu anlaşılmayacak derecede bozuk da olsa, dans ediliyordu. Şu an çalınan parça, zaferden emin bir marş ritmindeydi.

Gürültü Sonja'ya eziyet oluyor gibiydi. Yüzü şimdi dışarıda olduğundan da solgundu, hatta dudakları bile neredeyse beyazdı. Bütün rengi gözlerine toplanmış gibiydi: Gözleri koyu siyah ve çok huzursuzdu. Sebastian korkunç bir korkuya kapıldı.

"*Hastasın* sen."

"Yok canım, hiç de..." Tabii bu arada öyle bitkin gülümsedi ki, kötü bir gözlemci bile söylediğine inanmazdı.

"Burada uyumayı denemek ister misin? Dayansana bana, şöyle..."

Sonja zar zor gülümsedi: "Pek olmayacak galiba." Ama söz dinleyip gene de denedi. Başını iki üç dakika Sebastian'ın omzuna yasladı. (Yüzünün yanı başında Sonja'nın beyaz yüzü, ama Sebastian'ın onun neye kulak verdiği konusunda en ufak bir fikri yok. Neye kulak veriyordu Sonja? İkisi de derin düşünceler içinde, Sebastian ile Sonja: beraber ve yine de ayrı.)

Çok geçmeden Sonja tekrar doğruldu (yaralı gülümseyiş).

"Olacak iş değil. Şu saçma sapan baş ağrısı!" Açgözlü ve hızlı bir hareketle şişeyi kaptı, bardağına soda koydu.

Şişman patroniçe bu arada biraz keyiflenmiş, ikisine bardan el sallıyordu: "Döndünüz mü, küçük bey? Hanımı da getirmişsiniz?" – Başkalarının da dikkati onlara yöneldi, askerlerden birkaçı şakalar yaptı ve rengârenk pırıltılı bluzlarının

altından memeleri fırlayan kadınlardan henüz kavalye bulamamış olan biri kendisine bir viski ısmarlansın istedi.

Dik dik bakan centilmen davet beklemeden masalarına oturdu. Ona bir viski söylediler, o da yolcu mu olduklarını sordu. Evet, burası ürkütücü bir yer, dedi. – Kendisi bütün yıl burada kalmaya mecburdu, Tanrı şikâyetini duysundu. Bu kerhane hoşlarına gidiyor muydu? Aşağıladığını belirten bir el işareti yaptı. "Tam bir genelev burası," dedi sertçe. Ve ekledi: "Ben her akşam burada otururum."

Sohbet ağır gidiyor, ikide bir de elektrikli piyanonun ve kadınların gürültüsüyle kesiliyordu. Sonunda birkaç lejyoner koro halinde bir marş söylemeye de başladılar. Sonja saatin kaç olduğunu sordu. Daha üçü çeyrek geçiyordu. Gene de, odanın şimdiden boşalmış olup olmadığına bakmak istediler. Hesabı ödeyip çıktılar.

Odaları sahiden boşalmıştı, esmer yaşlı kadın onlara yolu gösterdi. İçine yataktan başka hiçbir şeyin sığmayacağı küçücük bir odaydı burası. Eciş bücüş, temiz sayılamayacak bir lavabo, duvara bitişik duruyordu. Pencere avluya bakıyordu.

Sonja arabada giydiği beyaz pardösüyle yatağa serildi. Birden inledi.

"Başının ağrısı o kadar fena mı?" diye sordu Sebastian, onun üzerine eğilirken. Sonja cevap vermedi. "Sana bir kompres yapayım," dedi Sebastian ve lavaboda bir mendil ıslattı. Islak mendili Sonja'nın alnına koydu. Sonja zar zor gülümsedi. "Sağ ol," dedi.

Alnı kor gibi yanıyordu. Çok ateşi vardı. Sebastian onun yanına, çarşafı değiştirilmemiş yatağa oturdu. Korkudan dili tutulmuştu.

"Bir doktora telefon etmeli," dedi sonunda.

"Hayır, boş ver," dedi Sonja. "Şimdi nasıl olsa kimse gelmez. Belki yarın sabah."

Biraz önce bembeyaz olan yanakları şimdi alev alev yanıyordu. Ama kaşlarının arasındaki o, gerginlik içinde bir şey dinliyormuş gibi görünmesine neden olan, kuşku dolu çizgi kaybolmamıştı. Bütün gece de öyle kaldı.

Sebastian kompresi tazeledi. Mendili yüz kere lavabodaki suya batırdı. Ara sıra, çok mu kötü olduğunu soruyordu. Sonja, "Hayır, bilirsin işte – sadece şu saçma sapan baş ağrıları – çekiliyor, zonkluyor – deli saçması. Ama hiç değilse sen uyu, sevgilim – ben nasıl olsa şu ağrılardan uyuyamayacağım," diyordu. Sebastian'a gülümsemeye çalıştı, ama kurumuş dudakları bu çabaya katılmadı. Sebastian ayağa kalktı. Neredeyse ağlamaya başlayacağını hissediyordu.

Kompres yapmaya devam etti. Sonja aspirin, Pyramidon, Pantopon aldı, ama faydası olmadı. Başı yastıkta huzursuzca dönüp duruyordu.

Sonja'nın zavallı başı. Zavallı başı. Zavallı, zavallı, sevgili başı.

"Güneşten oldu," dedi Sebastian. "Birer şapka almalıydık. Veya tekrar biraz H. otundan."

"Geçecek, boş ver," dedi Sonja.

Gece bitti. Sonja ağrıların biraz hafiflediğini söylüyordu. Bir saat uyudu.

Sabahleyin Sebastian onun için daha iyi bir oda bulmayı başardı. Daha büyüktü, birinci kattaydı ve yola bakıyordu. Sebastian onu merdivenden indirdi. Sonja siyah geceliğini giymişti, lanetli gecede olduğu gibi. Yüzü o zamanki kadar beyazdı, ama gözleri başka türlü parlıyordu. Ağrıdan bağırmamak için her adımda dişlerini sıkıyordu. Çektiği eziyetten yüzü çarpılıyor, yüzünün çarpılmasına da gülmeden edemiyordu.

Daha iyi odanın tavanı sineklerden kapkaraydı. Yatak da ötekinden daha temiz değildi. Otelci kadın Sonja'ya bir limonata getirdi. Sonja arabanın garajda emniyette olup olmadığını sordu.

Sebastian tekrar bir doktor çağırmak gerektiğini söyledi, ama Sonja garip bir telaşla karşı çıktı. "Ne *yapsın* ki bana?" diye sordu öfkeyle. – Sebastian gene de otelciden, Oujda'da bir doktor olup olmadığını öğrenmeye çalıştı. Evet, bir tane vardı, ama şu anda Cezayir'deydi.

İlaç çantasındaki morfine rağmen ağrılar öğlene doğru gittikçe daha korkunç bir hal aldı. Sonja inliyor, başını oradan

oraya atıyordu. Sebastian'ın elinden, onun yanında oturup sinekleri kovalamaktan ve soğuk kompres yapmaktan başka bir şey gelmiyordu.

Sonja'nın kapalı gözlerle yastığın üstünde kımıldayıp duran yüzü Sebastian'a gittikçe daha yabancı geliyordu. Kor gibi yanıyordu bu yüz; ve gittikçe çöküyordu.

Öğleyin saat ikide Sebastian aşağıya, lokantaya indi. Yemekte fazla acı bir koyun eti vardı. Servisi sakallı kadın kendi yapıyordu. Matmazelin nasıl olduğunu sordu. Kırmızı şarabın içinde sinekler yüzüyordu. Yemeğin üstüne karpuz vardı, insanın içini serinletiyordu.

Dünyada tanıdığım ve bağlandığım tek çehre benden kaçmak istiyor. Yabancı görünmek istiyor ki artık onu tanımayayım.

Veda, o sonsuz... İki küçük kardeş gibi tepeleme kaşık için kavga ettik. Ben bunu daha önce bir kere yaşamamış mıydım?

Sebastian Geheimrat Bayer'e ve Gregor Gregori'ye telgraf çekti: "Sonja çok hasta" ve adres.

Sonja'nın ateşi yükseldi, sayıklamaya başladı. Salem'den bahsediyor olmalıydı; çünkü sözlerinin arasında sık sık, rüzgârda dalgalanan kapüşonlu bir örtü geçiyordu. "Ama niye vuruyorsun bana öyle?" diyor, acılar içindeki başını bir sağa bir sola çeviriyordu.

Ağrısından şarkı söylemeye başladı; o zaman "yola çıkmamak" için söylediği gibi.

"Artık dayanamıyorum!" diye bağırdı, birden doğrularak.

Sebastian gene doktoru sordu, ama Cezayir'den daha dönmemişti.

Akşam Bayer'den telgraf geldi: "Bu akşam hareket ediyorum Marsilya – Cezayir – Oujda. Sonja'nın durumunu bana Marsilya'ya telgrafla bildirin, Hotel Noailles."

Gregor'dan cevap gelmedi.

Morfinin etkisi gittikçe kısalıyordu, ama Sonja yine de yarım saat uyumayı başardı. Uyandığında ağrılar tekrar başladı. Sebastian onun başını çevirişini seyretmeye katlanamadı, odayı arşınlamaya başladı.

"Ford'u ne olacak?" diye düşündü birden, panik dolu bir dehşetle. Metropol Oteli'nin garaj bölümünde küçük, gri, hareketsiz ve yapayalnız duran araba gözünün önüne geldi. – "Menenjit mi acaba?"

Mendili soğuk suya batırdı. Yüzüne eğilince mırıldandığını işitti. "Yola çıkmak"tan söz ediyordu. "Yine de H. otundan oluyor işte," diyordu.

Sebastian onun yanında kaldı; iki kere daha yirmi dört saat mi geçti, yoksa bunun üç katı bir zaman mı? Sinekleri kovdu, mendili suya batırdı.

Onun artık bir daha kendisini tanımayacağını düşündü, Sonja'nın yüzü o kadar değişmişti. Ama Sebastian'ı bir kez daha tanıdı.

Ağrıları dinmedi, sonuna kadar.

Küçük Tiyatro – 18 Mayıs tarihli Berliner Zeitung

Doktor Bernhard Massis, Gregor Gregori'nin Schauburg'un propaganda şefi ve yönetimin sanat danışmanı olma teklifini *kabul etti.*

Peti'nin günlüğünden

18/V

Okul, her zamanki gibi berbat. Coğrafyada "Batakkare" çılgın gibi bağırdı. Schneiderhahn bana Almanca dersinde söz vermedi; parmak kaldırdığım halde, Orleanslı Bakire üzerine söyleyecek çok özel bir şeyim olduğu halde (sanırım adam *korktu*). *Elmar gelmedi.* Gerçekten hasta olabilir diye *deli gibi* endişeleniyorum. Ama belki de sadece okulu kırıyordur. Ne olursa olsun, öğleden sonra evine bir uğrayacağım. – Bayan Blei, öğle yemeğinde yine öyle iğneli iğneli konuştu, sersem, cadaloz. Amca hepten moruklamış. İlk işim bol biberli bir komedi yazıp bütün toplumla doya doya *alay etmek* olacak.

Ama önce tamamen şairane bir piyes yazacağım, başrolünü de Sonja oynayacak. Belki biraz *Kuğu Gölü* veya *Leonce ile Lena* gibi. Sonja, üzerinde beyaz bir elbise, saçında çiçeklerle. – Sahi, buraya yazmayı unutmuşum, bana birkaç gün önce bir kart atmıştı, Fes diye bir şehirden (üstünde öyle Arap tarzı binalar vardı). Şu günlerde bir kart daha gelmesini bekliyorum. O kadar *ilginç* şeyler yaşıyor ki. Hele bunları bir de kendisi anlatırsa... Şimdi yazmayı bırakıyorum, çünkü hakikaten, içimde *tarifsiz* bir endişe var, Elmar'ın başına ciddi bir şey mi geldi diye.

Sonsöz

Sonsuzda Buluşma, Klaus Mann'ın gerek kendisinin, gerek çevresindeki insanların günlük hayatlarını ve nasıl bir duygu içinde yaşadıklarını en dolaysız biçimde veren romanıdır. Yine de yazarın bu eseri tam olarak ne zaman ve hangi olaylardan etkilenerek tasarladığı bilinmiyor. 1936 yılının günlüklerinde bulunan genel bir geriye bakış, kitabın çıkış noktası olabilecek bir ifade içermekte: "1929. [...] Bohème'in altın çağı."[1] Klaus Mann, *Sonsuzda Buluşma*'da geniş yer verdiği uyuşturucu denemelerini en geç 1929 sonbaharında yapmaya başlar. Yirmili yılların uluslararası Bohème dönemi 24 Ekim 1929'da New Yok borsasının çöküşüyle sona erer; ki bu da doğrudan doğruya, nasyonal sosyalistlerin 14 Eylül 1930 seçimindeki büyük zaferini getirecektir.

Klaus Mann'a göre, Ekim 1929'dan nasyonal sosyalistlerin 30 Ocak 1933'te iktidarı ele geçirmelerine kadar olan dönemin ruhu, *Dönüm Noktası* başlıklı otobiyografisinde yazdığı üzere, "bir kofluk, bir nafilelik duygusunun" etkisi altındadır. "Genel çözülmenin orta yerinde insanın kendi çalışkanlığı, ölümü çağrıştıran bir komedi oluyordu. Gevezelik ediliyor, şakalar yapılıyor, ikazlar, vaazlar savruluyordu – ve bir cevap yoktu."[2]

Resimli bir dergiden gelen, 1930 baharında Kuzey Afrika'ya bir araba yolculuğu yapma önerisi, Klaus Mann'a Almanya'daki bu boğucu havadan kaçma fırsatını sağlar. Eski nişanlısı Pamela Wedekind 17 Nisan 1930'da Carl Sternheim'la evlenirken mümkün olduğu kadar uzakta olma isteği de herhalde özel bir önem taşımaktadır. Kız kardeşi Erika Mann ya-

1 Klaus Mann: Tagebücher 1936 bis 1937 *[Günlükler 1936 – 1937]*. Yay.: Joachim Heimannsberg, Peter Laemmle ve Wilfried F. Schoeller. Reinbek 1995, s. 43.

2 Klaus Mann: Der Wendepunkt. Ein Lebensbericht *[Dönüm Noktası. Bir Hayatın Raporu]*. Reinbek 1984, s. 265.

zarla birlikte bu yolculuğa çıkabilmek için, ayrılmış olduğu kocası Gustaf Gründgens'in Berliner Kammerspiele'de yönettiği bir oyundaki, kendisine zaten kötü gelen rolünün uzatılmasını reddeder. *Sonsuzda Buluşma*'da tiyatrocu Sonja'nın dansçı Gregor Gregori'yle nişanını bozup arabayla Kuzey Afrika'ya gitmesi de olay örgüsünün en önemli unsurlarından biridir.[3]

Daha Şubat 1931'de, sevilen bir dergi olan *Velhagen und Klasings Monatshefte*'de yayımlanan, "Salem" başlıklı "Afrika Gezisi Mektubu", romanın ön aşamalarından biri olur.[4] Bu tarihte Erika ve Klaus Mann üstü açık bir arabayla "Bavyera'dan Prusya'ya" doğru yol almaktadırlar ve bu yolculuk, arabanın "Wittenberg'e bir adım kala [...] bozulması" ve Klaus Mann'ın "Berlin'e neredeyse 40 derece ateşle" varmasıyla sonuçlanır.[5] *Sonsuzda Buluşma*'nın sonu bu olaya gönderme yapmaktadır; söz konusu olay, belki de romanın yazılmasındaki dış etken olmuştur.

Klaus Mann, 1931'in Nisan ortasında Fransız Riviyerası'na gider. Juan-les-Pins'deki Pin Doré Oteli'ne yerleştikten hemen sonra *Sonsuzda Buluşma*'yı kaleme almaya başlar. Riviyera'da eski okul arkadaşı Gert Frank'la karşılaşır; "bol pijamaları içinde pek hoş"[6] bulduğu bu kadın Klaus Mann'a romandaki Do karakteri için fikir vermiş olabilir. Yazarın hayranı olan Alman-Amerikalı ressam ve çizimci Eva Hermann ile Wilhelm Speyer ve Peter de Mendelssohn adlı yazarlar da Gü-

3 Fes'te yüksek dozda haşhaşın yol açtığı bad trip sadece *Sonsuzda Buluşma*'da değil, neredeyse aynı kelimelerle *Dönüm Noktası*'nda (Klaus Mann: Der Wendepunkt, a.g.y., s. 242-246) ve "Afrika Romansı" adlı öyküde de anlatılır (Klaus Mann: *Speed. Die Erzählungen aus dem Exil [Hız. Sürgünden Öyküler]*. Yay.: Uwe Naumann. Reinbek 1990, s. 208-216); bu yaşantının Erika ve Klaus Mann kardeşler arasındaki en büyük ruhsal yakınlaşmayı somutladığı düşünülebilir.

4 Bkz. Klaus Mann: *Die neuen Eltern. Aufsätze, Reden, Kritiken [Yeni Ebeveynler. Makaleler, Konuşmalar, Eleştiriler]* 1924 – 1933. Yay.: Uwe Naumann ve Michael Töteberg. Reinbek 1992, s. 338-348.

5 Klaus Mann: *Briefe und Antworten [Mektuplar ve Cevaplar]* 1922 – 1949. Yay.: Martin Gregor-Dellin. Reinbek 1991. s. 72.

6 Klaus Mann'dan Erika Mann'a yayımlanmamış mektup, 13 Nisan 1931, Münih Şehir Kütüphanesi, Monacensia Elyazmaları Koleksiyonu.

ney Fransa kıyısındadırlar. De Mendelssohn, Klaus Mann'ın o sıra kendisini ziyaretini son derece canlı bir biçimde anlatır: "Kapıyı açtım, baktım ki sokak lambasının ölgün ışığında, kapımın eşiğinde Klaus duruyor; yanında da, fildişimsi güzelliğine anında hayran olduğum, zayıf, sevimli bir kız [Eva Hermann]. [...] Klaus'un burada kaldığımı nereden bildiğini, burayı nasıl bulduğunu, kendisini o dik, yorucu yamacı tırmanıp bu kuş uçmaz kervan geçmez yere gelmeye neyin sürüklediğini bilmiyordum. Bunu yapması, onun için tipikti. Arkadaşlarının nerelerde olduğunu hep bilirdi [...]; bu saatte, bu alacakaranlıkta birden karşıma çıkmakla beni sevindireceğini de biliyordu. Onun için bu zahmete girmişti."[7]

Klaus Mann Juan-les-Pins'de kısa bir süre kaldıktan sonra, Bandol'deki Grand Hôtel des Bains'e geçer. Burada tam pansiyonu yetmiş frank karşılığında şahane bir Akdeniz manzarasının keyfini sürmektedir. Yaratıcı güçlerini iyice harekete geçirmek için her gün yüzer ve Erika Mann'la beraber yazdıkları *Riviyera Kitabı*'ndaki bir saptaması burada doğrulanır: "Çalışmak [...] aslında insanın orada, aşağıda yapabileceği [...] en güzel şey; [...] dinlendirici bir yumuşaklığı olan şu rengârenk manzara insanın *zihnini toplamasını sağlama* gücü bakımından eşsiz."[8] Klaus Mann, eğer dünyanın herhangi bir yerinde kendini yuvasında hissetmişse, anlaşılan bu yer, on sekiz yıl sonra romanındaki kişilerden Richard Darmstädter gibi kendi eliyle, "kendi ölümüyle" öleceği Riviyera'dır.

Klaus Mann, komşu belde olan Sanary'de İngiliz yazar Aldous Huxley'yle tanışır. Huxley'nin *Noktaya Karşı Nokta* adlı romanı gerek yapı, gerek içerik bakımından *Sonsuzda Buluşma*'ya örnek teşkil eden romanlardan biridir.

Birçok dostluğa denge oluştururcasına, bir de düşmanlıkla hesaplaşma söz konusu olmuştur. Yazarın huzurunu bozan zenginin adı Leo Sundheimer'dir ve *Sonsuzda Buluşma*'da ses fetişisti Konsolos Bruch olarak karikatürize edilir. Klaus

7 Klaus Mann zum Gedächtnis [Klaus Mann'ın Anısına]. [Yay.: Erika Mann.] Amsterdam 1950, s. 113-114.

8 Erika ve Klaus Mann: Das Buch von der Riviera. Was nicht im "Baedeker" steht *[Riviyera'nın kitabı. "Baedeker"de yazmayan]*. Berlin 1931, s. 14.

Mann, Erika Mann'a yazdığı 16 Nisan 1931 tarihli bir mektupta büyük bir heyecanla şöyle der: "*Bilmelisin* ki, burada başka hiç kimse değil, Sundheimer'in ta kendisi karşımıza çıktı. Akıl almaz bir gülünçlük ve cıvıklık sergiliyor. Gert'in *tıpkı* senin gibi konuştuğunu iddia ediyor ve bu sebeple ona uzun saplı [!] güller gönderiyor." Çok geçmeden gururla şunu bildirir: "Sundi'ye o kadar soğukluk gösterdik ki, kendini geri çekmek zorunda kaldı. Tabii bir yandan bu onu çok da *etkiledi*."[9] Klaus Mann'ın Erika Mann'a yolladığı bir kartpostala da Gert Frank, Sundheimer'e yönelik şu iğneleyici notu ekleyecektir: "Erika, senin Leo'nu sana bıraktım."[10]

6 Mayıs 1931'de "Sonsuzda Buluşma"nın üçte biri ortaya çıkmıştır bile. En geç ağustos ortasında, yazarın çalışmaya başlamasının üzerinden dört ay geçtikten sonra –haziranda Berlin üzerinden dolaşarak ailesinin Münih'teki evine dönmüştür– roman biter.

Gert Frank ve Leo Sundheimer kesinlikle, Klaus Mann'ın *Sonsuzda Buluşma*'da edebi yönden "değerlendirdiği" yegâne iki kişi değildir. Tamamen kendi hayal gücüne dayanan tek bir olay, tek bir karakter yok gibidir. Uzaktan tanıdığı kişilerin olsun, yakın dostlarının olsun, isimlerini kullanır ve bunları, ismin asıl sahibiyle ya hiç ilgisi olmayan, ya da ancak uzaktan ilgisi olan karakterlere verir. Kendisinden önce Thomas Mann'ın yaptığı gibi gibi Klaus Mann da çevresindeki insanların görünüşlerini, beden dillerini gözler ve kendi karakterlerini tasvir ederken bu görsel izlenimlerden yararlanır. Roman kişilerinde çoğu zaman, "resmedilen" gerçek kişilerden bambaşka karakter özellikleri ve motifler toplanmıştır. Özellikle, gerçek hayattan aldığı iki veya daha çok kişiyi tek bir roman karakterine dönüştürmeyi sever. Kendi portresinden alınma unsurlar da hemen her zaman mevcuttur. Thomas Mann daha 1906'da, onun eserlerinde kendile-

9 Yayımlanmamıştır. Münih Şehir Kütüphanesi, Monacensia Elyazmaları Koleksiyonu.

10 Klaus Mann'dan Erika Mann'a kartpostal, 24 Nisan 1938. Münih Şehir Kütüphanesi, Monacensia Elyazmaları Koleksiyonu.

rinin resmedildiğini zannederek gücenen birçok kişinin yüreğine su serpmek için "Bilse ve Ben" adlı makaleyi yazmıştır. Bu denemede şöyle bir itirafta bulunur: "Sizden söz edilmiyor, asla, hiçbir zaman, içiniz rahat etsin, benden ediliyor, benden..."[11] Klaus Mann'ın eski okulundaki öğretmeni Paul Geheeb'in "İhtiyar"[12] adlı öykü üzerine öfkelenmesi de oğul Mann'ın buna benzer bir tutum göstermesine vesile olur: "Ben gece, rüya ve hortlaklar üzerine bir fantezi yayımladım; [...] ve bu fantezide, nasıl ki insanın yazdığı her şey kendi yalnızlığı için bir maske, kılıf, biçim ise, sizin sakalınız, sizin bakışınız, sizin mimikleriniz de öyle geçiyor."[13] Klaus Mann *Sonsuzda Buluşma*'da kendini doğrudan doğruya, Sebastian karakteri olarak resmeder. Sebastian ile Sonja arasındaki aşk ilişkisinin mutlu sona ulaşamaması da, yazarın 23 Ocak 1933 tarihinde günlüğüne yazdıklarıyla dile getirdiği, kendisine ilişkin temel bir gerçeğin yansımasıdır: "Sadece E[rika] ile paylaşılması düşünülebilecek bu hayat bize nasip olmadı."[14]

Klaus Mann'ın daima kendisini kastetmiş olduğunu dışarıdan bakanlar tamamen kabul etmemişlerdir. *Sonsuzda Buluşma* ile en çok hakarete uğradığını düşünen belli ki, Klaus Mann'ın başlangıçta büyük dostluk duyduğu tiyatrocu Carl Sternheim olur. Kitabın yayımlanmasından sonra Sternheim, S. Fischer Yayınevi'ne bir açık mektup yazarak, *Sonsuzda Buluşma*'nın içerdiği "şeytani pislikler" yüzünden "rezil ettiği edebiyatımız adına protesto[sunu] haykırdığı"nı bildirir. Küplere binen Sternheim, "vatanımızın ülke dışındaki karşıtları"nın bu romana dayanarak "Almanya'da âdetlerin genel olarak barbarlaştığını ispata" çalışacaklarından endi-

11 "Bilse und ich" – Thomas Mann: Gesammelte Werke *[Toplu Eserler]*. Cilt 10. Frankfurt 1974, s. 22.

12 Bkz. Klaus Mann: Der Alte *[İhtiyar]*. in: Maskenscherz. Die frühen Erzählungen *[Maskeli Şaka. İlk Öyküler]*. Yay.: Uwe Naumann. Reinbek 1990. s. 97-99.

13 Klaus Mann: Briefe und Antworten, a.g.y., s. 20.

14 Klaus Mann: Tagebücher 1931 bis 1933 *[Günlükler 1931 – 1933]*. Yay.: Joachim Heimannsberg, Peter Laemmle ve Wilfried F. Schoeller. Reinbek 1995, s. 111-112.

şe duymaktadır.[15] Sternheim muhtemelen Dr. Massis karakterini –bir hata sonucu– kendi üstüne almıştır. Fakat gerçekte Dr. Massis daha çok –ama gene ancak sınırlı biçimde– Gottfried Benn'le ilintilidir.

Richard Darmstädter sadece adını Klaus Mann'ın okul arkadaşı Robert Darmstaedter'den almıştır; bunun dışında Klaus Mann'ın gençlik arkadaşları Wolfgang Deutsch ile Ricki Hallgarten'in "bileşimi"dir. Froschele ile yazar en küçük kız kardeşinin mürebbiyesi –ailede "Gockele" adıyla çağrılan– Thea'nın, eğer genç kız olarak Landshut'tan günah kalesi Berlin'e düşmüş olsaydı başına neler gelebileceğini tasavvur etmeye çalışır. Greta Valentin kamuoyunda bilinen, ama Klaus Mann'ın herhalde şahsen tanımadığı dansçı Lena Amsel'e atıfta bulunmaktadır.[16] Bezgin dâhi ve aşırı sağcı Action Française üyesi Sylvester Marschalk, Klaus Mann'ın arkadaş olduğu Banatlı şair Georg Dobò'yu anıştırır; ki bu kişi çok sonraları Georges Devereux takma adıyla etnolog ve psikanalist olarak ün salacaktır.

En ayrıntılı biçimde incelenmiş olan, Gregor Gregori ile Klaus Mann'ın daha sonra yazdığı *Mephisto* romanının başkarakteri Hendrik Höfgen arasındaki akrabalıktır. Bu incelemeyi yapan Werner Rieck şöyle bir saptamada bulunur: "Gregor Gregori ile Hendrik Höfgen, 1932 ve 1936 tarihli romanların karakterleri, büyük ölçüde özdeştir: İkisi de, başarı tutkusu ve kariyer hevesiyle Üçüncü İmparatorluk'ta iktidarın maymunu ve katillerin efkâr dağıtmasına yarayan palyaço olan bir tipin üsluplaştırılarak roman kişisine dönüştürülmüş halidir. Klaus Mann'ın, bu iki kişinin dış görünüşünü, mesleki gelişimini ve karakterini tasvir edişi karşılaştırılınca, aralarındaki özdeşlik inandırıcı biçimde ortaya çıkar. Her iki karakterin dış görünüşleri anlatılırken belirgin çene,

15 Carl Sternheim: Das Gesamtwerk *[Toplu Eserleri]*, cilt 6. Zeitkritik *[Zamanın Eleştirisi]*. Yay.: Wilhelm Emrich. Neuwied 1966, s. 455-456.

16 Klaus Mann: Lena Amsel. In: Auf der Suche nach einem Weg. Aufsätze *[Bir Yol Arayışı. Makaleler]*. Berlin 1931, s. 284-287.

gözler, saç ve eller neredeyse birer leitmotiv gibi kullanılır. [...] Yazarın *Mephisto*'da Hendrik Höfgen'in ikinci konjonktürü olarak adlandırıp anlattığı şey, tiyatrocunun Weimar Cumhuriyeti dönemi Berlin'inde yükselişi, aslında Gregor Gregori'nin hikâyesidir."[17] Aradan geçen zaman içinde Klaus Mann'ın günlüklerinden, bir zamanlar arkadaşı olan Gustaf Gründgens'le ilişkisinin çeşitli yönlerini biliyoruz ve bunlar da romanlarındaki Gregor Gregori ve Hendrik Höfgen karakterlerine ışık tutuyor.

Klaus Mann 1929 yılında "Gustaf'la kavga, Charly sebebiyle" notunu düşer.[18] Anlaşılan, Gründgens Klaus Mann'ın arkadaşı Charly Forcht'u kendi tarafına çekmeye çalışmıştır; ki Gründgens ile Klaus Mann arasındaki bozuşmanın asıl sebebi bu olabilir. Charly Forcht'un Gustaf Gründgens tarafından elinden alınması Klaus Mann için gerçek bir travma olmuş gibi görünmektedir. Gustaf Gründgens'in büyüleyici karizması karşısında kendi çekiciliğinin sönük kalacağından korkmuş olduğu düşünülebilir. *Sonsuzda Buluşma*'nın bitişinden sonra bile, 19, 21 ve 24 Aralık 1931 tarihli günlük kayıtlarında görüldüğü üzere, bu kaybın acısı sürmektedir: "Sık sık ve kötü bir biçimde Gustaf'ı ve Charly'sini düşünüyorum, ikisi de şehir dışında, Ricki'nin yanındalar. [...] Babs'a içten içe dargınım, Gustaf burada olduğu sürece bana telefon etmiyor. [...] E[rika] ve Ricki Gustaf'la [...] telefonda konuştular. Ben telefona çıkmadım. Niçin onu bu kadar sık ve böylesine büyük bir antipatiyle düşünüyorum? Daha açık gördüğüm zaman anlıyorum ki, o benim rakibim değil. Gregor Gregori'yle onu halletmiş olmalıydım. Niçin gene yanımıza sokuluyor? Niçin Ricki onunla böyle böbürleniyor? Foyası meydana çıktı ya."[19]

---

17 Werner Rieck: Hendrik Höfgen. Zur Genesis einer Romanfigur Klaus Manns *[Hendrik Höfgen. Klaus Mann'ın Bir Roman Figürünün Doğuşu Üzerine]*. In: Klaus Mann: Treffpunkt im Unendlichen. Roman. Reinbek 1981, s. 14 ve 16.

18 Klaus Mann: Tagebücher 1936 bis 1937 *[Günlükler 1936 – 1937]*, a.g.y., s. 44.

19 Klaus Mann: Tagebücher 1931 bis 1933, a.g.y., s. 20-22.

Klaus Mann'ın başka hiçbir romanında edebi nitelik *Sonsuzda Buluşma*'daki kadar tartışılmış değildir. Bugüne dek Klaus Mann'ın sadece bir kere çevrilmiş olan tek anlatı eseridir; hemen 1933'te yapılan Danca çevirisiyle kalmıştır. Bu arada son sayfa, Peti'nin günlüğüne yazdığı ve Georg Büchner'in "Woyzeck"inin dehşetli sonunu hatırlatan metin, ne gariptir ki, basılmamıştır. Romanın 1932 baharında ilk yayımlanışında, Klaus Mann'a alışıldığı üzere sadece sağdan değil, soldan da gelen eleştiride "nefret dozu"nun "arttığı" hissedilir; bu eleştiri "daha kötücül, soğuk ve düşmanca" olmuştur. Klaus Mann'ın *Dönüm Noktası*'nda kanaat getirdiği üzere, "mahvetmek, önce eziyet edip sonra öldürmek isteyen bir nefret" söz konusudur: "Bu artık erken dönemimdeki skandallara benzer biçimde gülünç tarafından alınacak gibi değildi. İş ciddiye biniyordu."[20]

Özellikle, daha sonra film tarihi üzerine bir başvuru kitabının ve en önemli Jacques Offenbach biyografisinin yazarı olarak tanınan Marksist Siegfried Kracauer *Sonsuzda Buluşma*'nın içerdiği toplum eleştirisine duyarsız kalır ve kürsüsünden hükmünü verir: "Klaus Mann o yazma kabiliyetiyle şu pis hayatı olduğu gibi, ondan bir anlam çıkarmadan kopya ediyor ve bunu yaparken kendini pek bir rahat hissediyor." "Karalanmış kabiliyet. Ustaca bir karalama." "Sözde apolitik" bir belge olarak gördüğü roman karşısında Kracauer'in "basbayağı kusacağı gelmekte"dir – bu herhalde, 1932 yılının şiddete yatkın havasının belirtisi olarak görülebilecek bir hakarettir. Siegfried Kracauer'in Klaus Mann ve onun arkadaşı olan yazarlara yönelttiği ikinci suçlamadaki doğruluk payı ise çok daha yüksektir: "Sadece hemen kullanmak gayesiyle tecrübe topluyor, yani gerçekte hiçbir şey toplamıyorlar."[21]

Klaus Mann'la 1933'e kadar yakın olan yazar arkadaşı Wilhelm Emanuel Süskind, Kracauer'in eleştirisine tamamen karşı çıkar: "Elbette kitapta [...], aralara serpiştirilmiş sosyal göndermeler yoluyla başkarakterlerle yaşadıkları zaman arasında

20 Klaus Mann: Der Wendepunkt, a.g.y., s. 264-265.

21 Siegfried Kracauer: Zur Produktion der Jungen *[Gençlerin Üretimi Üzerine]*. In: Frankfurter Zeitung, 1 Mayıs 1932.

bağlantı kurmaya yönelik takıntının can sıkıcı bir tarafı var; aslında karakterler geçerliklerini kendi içlerinden almalıdırlar, bu geçerliği çağın üstlerine yüklenmiş unsurlarıyla sözde bir empati yaratarak kazanamazlar." Süskind bu ağır yorumuna rağmen, Klaus Mann'ın anlatı sanatının *Sonsuzda Buluşma* ile olgunluk kazandığını da belirtir: "Klaus Mann şimdiye kadar en sevdiği karakterleri (yani parlak ve dekadan gençleri) idealize etme, diğer karakterleriyse acımasızca uşak gibi kullanma eğilimi gösteriyordu; ayrıca nesneler dünyasının üstüne tam olarak, bir yazarda olması gereken o hikâyeler uydurma ve duyumsama gücüyle gidemiyordu. [...] Yeni romanını bu sanatsal kısıtlamadan gözle görülür biçimde kurtularak yazmış..."[22] Yayıncı Samuel Fischer de *Sonsuzda Buluşma*'nın Klaus Mann'ın "ilk sahici kitabı" olduğu kanısındadır.[23]

Sonsuzda Buluşma'yı neredeyse kılı kırk yaran bir dikkatle okuyan Hermann Hesse olur ve Hesse kitap üzerine ancak Mayıs 1933'te, nasyonal sosyalistlerin kitap yakma eylemlerinin gerçekleştiği ay, kitabın adını ve yazarını belirtmeden, "Neue Rundschau"da bir değerlendirme yazar: "Geçenlerde yeni bir roman okudum, şimdiden belli bir isim yapmış, kabiliyetli, genç bir yazarın yeni bir eseri, iyi niyetli, gençlik kokan, hoş bir eser, ilgimi çekti ve yer yer içime sevinç verdi. [...] Yani romanı ilgiyle ve bir meslektaş dikkatiyle, her şeyi anlamadan, pek az yerine istihzayla gülerek, pek çok yerini samimiyetle beğenerek okudum. [...] Kahraman Berlin'e geliyor, otele iniyor, hem de on bir numaralı odaya; ve ben bunu okurken (yazarın meslektaşı olarak her satırıyla, zanaat yönünden ilgileniyor ve öğrenme hevesine kapılıyorum) düşünüyorum: Oda numarasını böyle tam olarak belirtmeye niçin ihtiyaç duymuş? Bekliyorum, eminim ki bir yer gelecek, on bir ne anlama geldiğini gösterecek, hatta bu belki sürpriz mahi-

22 Wilhelm Emanuel Süskind: Klaus Mann. Treffpunkt im Unendlichen. *[Klaus Mann. Sonsuzda Buluşma]* In: Die Literatur, yıl 34, sayı 12 (Eylül 1932), s. 700.

23 Eberhard Thieme: Klaus Mann zum 70. Geburtstag [70. Doğum Gününde Klaus Mann İçin]. In: Buchhändler heute, yıl 30, sayı 11/12 (Kasım/Aralık 1976), s. 1299.

yetinde, hoş, etkileyici bir şey olacak. Fakat hayal kırıklığına uğruyorum. Kahraman bir veya iki sayfa sonra oteline dönüyor – ve birdenbire, oda numarası on iki oluvermiş! [...] Yazar [...], çalışmasını sonradan tekrar okumamış, anlaşılan tashihleri de okumamış veya o sayıları yazıverdiği gibi üzerinden deyle kayıtsızca geçivermiş: [...] Ve birden bütün kitap içindeki ağırlığı, sorumluluğu, sahiciliği ve cevheri kaybediyor, hepsi o sersemce on iki numara yüzünden."[24] Ne kadar utanır şimdi Klaus Mann o on iki numara yüzünden! Nasıl yapabildim bunu – üstelik, düşünün, şu ana kadar farkına bile varmamıştım. Bu problemli kitap, ki aleyhine korkunç çok şey söylenebilir, bizim basın tarafından bilhassa ahmakça ve adaletsizce yargılandı. Derken siz çıkıp içinde pekâlâ gayet iyi şeylerin de bulunabileceğini söylüyorsunuz. Mesela Nizza'daki intihar, veya haşhaş sarhoşluğu gerçekten son derece başarılı bölümler."[25]

Katia Mann'ın ikiz kardeşi Klaus Pringsheim'dan kitaba bir tepki gelmesi iki yıl sürer. Klaus Pringsheim, Klaus Mann'a 18 Temmuz 1934'te yazdığı, şimdiye kadar yayımlanmamış bir mektubunda kitaba "Gustaf'ın Tavırları" adını verir ve "Kayıp Bir Çağın Çocuğu"[26] adlı otobiyografinin "roman olarak devamı" diye nitelendirdiği eser üzerine "ilk ve [...] en uzun roman eleştirisi"ni yazmış olduğunu belirtir. "Haşhaş sarhoşluğu hakikaten şahane," der dayı, "Eri'nin ölümü de fevkalade, insanı derinden sarstığı söylenebilir. Ama kitabın sonuna doğru o güzel arabanın ne olacağı konusunda kafa yorman beni hafiften irkiltti. [...] Froschele'nin sanatoryumdaki Noel

24 Hermann Hesse: Beim Lesen eines Romans *[Bir Romanı Okurken]*. In: Die Neue Rundschau, yıl 64, sayı 5 (Mayıs 1933), s. 698-700. – Ç.N.: Kitabın Almanca yeni baskısına yayıncının düştüğü notta şöyle deniyor: "Metnin burada yayımlanan biçimi başlıca yönlerden, romanın 1932'de S. Fischer Verlag'da yayımlanan birinci baskısını temel almaktadır. Bazı küçük, dikkatsizlikten ve dizgiden ileri geldiği belli hatalar, üzerinde durulmaksızın düzeltilmiştir. Sebastian'ın otel numarası olarak, Hermann Hesse'nin dikkati çektiği ve yazarı mahcup eden iki farklı sayının verilmiş olması da düzeltildi: Sebastian bu baskıda artık sürekli on iki numarada kalıyor."

25 Klaus Mann: Briefe und Antworten, a.g.y., s. 89-90.

26 Kastedilen, Klaus Mann: Kind seiner Zeit *[Çağının Çocuğu]*, Berlin 1932.

kutlaması tek kelimeyle şahane. [...] W.B.'nin akşam eğlencesinde insan kendini Heinrich Mann okuyormuş gibi hissediyor, yer yer de Wedekind; hatta yer yer de Sudermann. O zaman küçük Moritz'in de dördüncü olarak şurada burada gizlice bu grubun içine süzülmüş olmasında şaşacak bir şey yok. Üslubunu kurarken Kerr'den de faydalanmış olman benim için yeni bir nüans oldu. [...] Ayrıca romanda sık sık Mann ağzıyla konuşuluyor; bu dili sadece hakkı olan kişiler değil, yer yer yazar da kullanıyor."[27] Bu zekice yazılmış mektup, *Sonsuzda Buluşma* üzerindeki etkisi, Ernest Hemingway'inkiyle birlikte Heinrich Mann ve hele Sudermann'ınkinden çok daha belirgin olan, Danimarkalı Herman Bang'ın *Vatansızlar* adlı romanını göz ardı etmektedir. Frank Wedekind'in izleriyse her şeyden önce Greta Valentin karakterinde görülür.

Anlaşılan o ki, Klaus Mann'ın arkadaşı Erich Ebermayer kitaba oldukça sert bir eleştiri getirmiştir. Klaus Mann 3 Mayıs 1932'de, kardeşi Golo Mann'ın esere hayran kalmış olmasına rağmen, günlüğünde kendine şu soruyu sorar: "Bütüne bakıldığında öncelikle daha çok olumsuz sayılabilecek bu tepkiden ne kadar sarsılmalı?"[28] Erich Ebermayer'e 4 Haziran 1932'de yazdığı mektup bu soruya oldukça ayrıntılı bir cevap içerir: "Bu romanın sebep olduğu, çoğunlukla soğuk ve hatta düşmanca tepkiyi anlayan, en başta benim. Bunun pekâlâ sebepleri var, ben de bunlardan ders almakla iyi ederim. Diğer taraftan, kitabın düzeyini biliyorum ve çok iyi biliyorum ki, verilen hükümlerin birçoğu nihai değil ve son sözü söylemiş de olmuyorlar. – Yine de: Seninki gibi hükümler üzerinde iyice düşünüyorum, kabul etmeye de hazırım. Başka bir şey var ki –ve bu sırf sinirlerin kuvvetli olmasına bağlı bir mesele–, o da, şu sıralar bana yönelik nefret saldırısına karşı durmak. [...] Bu kadar nefret edilmek çok yorucu – insan bunun dışsal sebeplerini biliyor dahi olsa."[29]

Klaus Mann'ın gerçekten anlayışlı bir tepki alabilmesi için –ne var ki bu da Almanya'dan değil, Prag'dan gelmiştir– Ey-

27 Münih Şehir Kütüphanesi, Monacensia Elyazmaları Koleksiyonu.

28 Klaus Mann: Tagebücher 1931 bis 1933, a.g.y., s. 51.

29 Klaus Mann: Briefe und Antworten, a.g.y., s. 77.

lül 1933'e kadar beklemesi gerekir. Gerçi genç kadın yazar P. Lestschinsky "Klaus Mann: Genç Bir Kuşağın Profili" adlı denemesinde romanın "düşünsel derinliği" olmadığını belirtir, fakat "bize geleceğin edebiyat üslubu –yarının şimdi sadece sezinleyebildiğimiz üslubu– gibi görünebilecek" üslubunu takdir eder. Kitabın anafikri Lestschinsky'nin bütün sempatisini kazanmıştır: "Tek varlığın birleşme yönündeki özlemi için kötümserce bir çözüm – sonsuzda buluşma! Yazarın başrol oyuncularını –bu tabir yerinde görünüyor, çünkü bu kişilerde tiyatroya ve role dair bir şeyler var– biraz mistik bir tarzda [...] birbirleriyle yan yana yaşayıp gitmeye bırakışı [...], sembolik olarak özlem meselesine bir cevap teşkil ediyor: birleşme yakalanamaz, ulaşılamaz bir noktada."[30] Buna benzer –fakat çok daha güzel– bir biçimde dile getirilmiş olarak, Fritz Strich romanı 1950'de Klaus Mann'ı anma yazısında değerlendirecektir: "Bazen karşılaşmalar gerçekleşir ve bazen dokunuşlardan elektrik kıvılcımları savrulur – bunlar sadece, hemen arkalarından ayrılıkların geldiği tek tek anlardır ve paraleller hemen sonra tekrar yan yana ilerlemeye devam eder. Böylece, bir mozaikle değil, ses dizilerinin tıpkı modern müzikte olduğu gibi, birbiriyle uyumlu olmayıp acı verici bir yalnızlık ve disonant bir düzen içinde yan yana sürüp gittiği bir füğle karşılaştırılması gereken bir biçim meydana gelir."[31]

Klaus Mann *Sonsuzda Buluşma*'da pek çok olay çizgisinin bir arada izlendiği, görece yeni bir biçim kullanmıştır: *yan yanalığın* romanı. Bu ifadeyi Karl Gutzkow 1851'de kendi *Fikir Şövalyeleri* romanının önsözünde kullanır: "Zannederim ki roman yeni bir devir yaşamaktadır. Şimdi onun gerçekten, eskinin romanından daha fazlası olması gerekiyor. [...] Yeni roman, yan yanalığın romanıdır. İşte bütün dünya ortada. [...] Böyle olunca yaratıcının keyfi iradesi ortadan kalkıyor. Karşımızda hayatın herhangi bir parçası değil, bütün, yuvarlak, tam daire durmaktadır."[32]

30 P. Lestschinsky: Klaus Mann. Profil einer jungen Generation. In: Die Kritik. Theater und Film, sayı 2 (Eylül 1933), Prag, s. 5.

31 Klaus Mann zum Gedächtnis, a.g.y., s. 164.

32 Karl Gutzkow: Die Ritter vom Geiste, cilt 1. Leipzig 1851, s. VIII.

Klaus Mann 1928'de, André Gide'in *Kalpazanlar*'ına yazdığı bir değerlendirmede yan yanalık romanını "düşünce romanı" olarak adlandırır ve aynı zamanda daha önce kendisinin beklemekte olduğu biçim olarak niteler.[33] Bu biçimi iki yıl sonra, Virginia Woolf'un *Deniz Feneri* için yazdığı değerlendirmede ayrıntılı olarak inceleyecektir. Bu yazıda Klaus Mann, söz konusu biçimin içindeki etiği ve mistik bilinci görmesiyle Gutzkow'dan çok daha ileri gitmektedir: "Roman denince eskiden başka bir şey tasavvur edilirdi. Bir roman yazmak, belirli bir hikâyeyi anlatmak demekti. Burada hayat, görünüşte hiçbir seçim yapılmaksızın, gösterilmek isteniyor; üstümüze koku, gürültü, tat olarak nasıl çullanıyorsa aynen öyle. Çünkü hiçbir nesne diğerlerinden ayrılmış olarak mevcut değildir, her şey bir örgüdür, motif, halı ve mistik birliktir. Elbette [...] girift bir sistemde bir orta noktası belirlemek lazımdır, bu ise yine keyfi irade ve seçim anlamına gelir, demek ki yine romandır. Ne var ki orta noktadaki bu başkişi artık, tam da onun kaderi bütün diğerlerinin ötesinde kayda değer ve önemli olduğu için gösteriliyor değildir; daha ziyade, labirentin içine girip sonra tekrar dışarı çıkılacak yol başka herhangi bir noktadan değil, bu kişiden başlamaktadır."[34]

Her birey, varoluşun ayrılmaz bir parçasıdır ve sürekli bir büyümeye, durmayan bir değişime tabidir. Mülkiyet düşünülemez. Nasıl ki gerçek hayatta, Klaus Mann'ın temel etiğine göre, bir insana sahip olunması mümkün veya hoş görülür bir şey değilse, yan yanalık romanındaki anlatıcı da kahramanına o kadar az oranda tamamen ve tek başına sahiptir. Bu etik, her bireyin öteki için özünde erişilemez kaldığı yaşantısına dayanır.

John Dos Passos'un, Jimmy ile Ellen'in başına gelenleri dönüşümlü olarak takip eden *Manhattan Transfer*'i ve René Schickele'nin evli bir çifti ayırıp her bir eşin maceralarını anlatan *Caz Senfonisi* gibi, *Sonsuzda Buluşma* da "girift sistemde" bir değil, iki orta noktası alır: Sonja ve Sebastian. Roma-

33 Klaus Mann: Der Ideenroman. In: Die neuen Eltern, a.g.y., s. 201-206.

34 Klaus Mann: Zwei europäische Romane *[İki Avrupa Romanı]*. In: Die neuen Eltern, a.g.y., s. 207.

nın adı, mesela Alfred Döblin'in *Berlin Alexanderplatz*'ı gibi somut bir mekân belirlemez –ki aslında bu roman da *Sonsuzda Buluşma*'ya yapı bakımından örnek teşkil etmiştir–, onun yerine geometrideki bir ön kabulü anıştırır: Paralel doğrular sonsuzda kesişir. Olay boyunca iki paralel çizgi çizilmektedir: İki başkarakter önce birbirlerinden ayrı yaşar, sonra bir araya gelmeye çalışırlar – bu boşunadır, çünkü sonsuz, metafizik bir mekândır. Eserin bütün başkarakterleri, *Sonsuzda Buluşma*'nın merkezi ikilemini en yoğun biçimde toparlayan ve romanda Darmstädter'in söylediği şu sözün altına imzalarını atacaklardır: "Genelin aynı zamanda ve aynı doğrudanlıkla tek olması [...] Bunun bize ne faydası var? Bu bizi nasıl daha ileri götürür? – Fikir olarak özdeş olduğumuz, mantığın bir olgusudur, yaşanan bir gerçek değil..."

Klaus Mann romanın biçimiyle okura varoluşun "mistik birliği" hakkında somut bir fikir vermek ister. Etik içerik bu biçimin özündedir. Olay örgüsünde anlatılan mekân ve zaman sınırlarının ötesine çıkmaya çabalayan roman, kişilerinin –kendilerini ölümde bile ayıran bir hikâyeye rağmen– buluşabileceği tek sonsuzluğu oluşturur. Yan yanalık romanı, birbirini tanımayan karakterler arasında kapsamlı bir söyleşi niteliği taşır. Hiçbir türlü ilintinin kesinlikle bulunmadığı göz önünde tutulursa, belki paralel çizgiler bile bir buluşma noktası anlamına gelecektir. Sebastian ile Sonja'nın buluşmaları gerekmez: Sylvester'in masalında, "Seni tanımadığım için güzelsin," denmektedir. Birbiriyle akraba sorunlarının ve tepkilerinin aynı romanda dile getirilmesi, yeterli bir karşılaşmadır. Böylesine aşkın bir yakınlığı kurmak için gereken mekânı ise sadece yan yanalığın romanı yaratabilir. Yazar, içinde kendisinin ve okurun "genelin aynı zamanda ve aynı doğrudanlıkla tek" olduğunu görebileceği bir gerçeklik yaratmayı başarmaktadır. Fakat bu somutlaştırma dolaysız bir yaşantıyı tasvir etmez. Hayal dünyaları haricinde, yazar ve okur da romandaki karakterler gibi zamana ve bireyleşmeye tutsak kalırlar.

Olayın çekirdeğini, Klaus Mann'ın hemen bütün tiyatro oyunlarında olduğu gibi, eş değiştirme oluşturur. Klaus

Mann'ın sahip olmama etiği ve sadece kendini kaybedenin kendini bulacağı yolundaki inanışı bu yoldan pratiğe dökülür.

"Dört Kişilik Revü" komedisi bu yöntemin temel şemasını ortaya koymaktadır: Ursula Pia Michael uğruna Allan'ı terk eder; Michael'in kız arkadaşı Renate ile Allan da zararsızca birbirlerine tutunurlar; gittiği yere kadar gidecektir. Bu beraberliğin kesinlikle kolay olmadığını Renate rakibi Ursula Pia'ya net bir biçimde anlatır: "Acaba önünüzde diz çöküp sizi, onu bana bırakmaya *zorlasaydım*, yüzünüze karşı, onunla olmazsam ölürüm diye bağırsaydım, ne derdiniz?! Biliyorsunuz, artık böyle şeyler yapmıyoruz. Ama böylesi eski moda bir sahne gerçeğe şu serinkanlı tarzımızdan daha iyi uyardı. Tamam, ayrılıp farklı yönlere gidiyoruz, herkes başka bir hedef tutturuyor, herkes kendine başka bir yol arkadaşı seçiyor – ama kimse demesin ki, böylece artık bir şeyler daha kolay oluyor. Şarkı söyleyerek geride kalmak ve hasret içinde saçlarını ağartmak acı çekmenin, bizim tarzımızla kıyaslandığında, yumuşak, haz dolu bir şekliydi. *Tanrı yardımcım olsun, hiçbir şey kolaylaşmış değil.*"[35]

Kaybetme korkusu insanın aslında özlediği kendini verme, feda etme eğilimi karşısında duyulan korkuyu da artırır. *Sonsuzda Buluşma* romanındaki ara olaylardan belki de en büyüleyici olanı, Sonja'nın bir sabah Berlin'in bütün duvarlarına "FEDA" kelimesinin yazılmış olduğunu görmesi, gerçek bir olaya dayanır: Yirmili yıllarda Peter adında bir "peygamber" Almanya'yı dolaşarak uygun bulduğu duvarlara "feda" kelimesini yazmıştır.

İçinde yaşamaya değecek bir toplum, Klaus Mann'a göre, ancak Marksizmin ekonomiye yaklaşımına temel olan sahip olmama etiği kişisel alanda gerçekleştiği zaman, ancak Gregor Gregori ve Dr. Massis gibi gönül emperyalistleri insan kardeşlerinin özgürlük istencine saygı duyma yoluna gir-

35 Klaus Mann: Der Siebente Engel. Die Theaterstücke *[Yedinci Melek. Tiyatro Oyunları]* Yay.: Uwe Naumann ve Michael Töteberg. Reinbek 1989. s. 124. "Şarkı söyleyerek geride kalmak ve hasret içinde saçlarını ağartmak", muhtemelen Klaus Mann'ın ilk tiyatro oyunu olan *Anja ve Esther*'e bir göndermedir. (bkz. a.g.y., s. 71-72).

meye razı oldukları zaman kurulabilir. Toplumun yapısı tepeden değiştirilirken özel hayatta bencillik hüküm sürmeye devam ediyorsa, devrimci sosyal bir yapı pek uzun ömürlü olmayacaktır.

Gene de, ekonomik alandaki mülkiyetçilik Klaus Mann'ı şimdi eskiden olduğundan daha çok ilgilendirmektedir. Romancılığında ilk defa olarak zenginleri karikatürize eder ve batmakta olan Weimar Cumhuriyeti'ndeki fakirlerin hayat şartlarına eğilir. Kapitalizmin dünya ekonomik kriziyle açığa çıkan iflası, işsiz kitlelerin içten içe kaynamaya başlaması, esere insanın yakasını bırakmayan, uğursuzluğun geldiğini haber veren bir hava katar. Klaus Mann'ın bütün eserleri içinde *Sonsuzda Buluşma*, yirmili yılların uç bireyciliğinden otuzlu yılların sosyal angajmanına atılan köprüdür.

Yazar, *Sonsuzda Buluşma*'da geçmişe, erken döneminin *Anja ile Esther* ve *Dört Kişilik Revü* adlı tiyatro oyunlarına bakmaktan çok, geleceğe bakmaktadır. İç monologlarda "bilinç akışı" ve serbest çağrışım tekniklerini kullanması, bunun örneğidir. Bu teknikleri psikanalizden ve James Joyce'un *Ulysses*'inden öğrenmiştir. *Sonsuzda Buluşma* bunun da ötesinde, Klaus Mann'ın gelecekteki bütün anlatılarının çekirdeğini oluşturur. Romanın sonunda Peti günlüğüne şöyle yazar: "İlk işim, bol biberli bir komedi yazıp bütün toplumla doya doya alay etmek olacak." Bu niyet, Klaus Mann'ın *Mephisto*'su olarak gerçekleşir: Orada Hendrik Höfgen –*Sonsuzda Buluşma*'da Gregor Gregori iç monologlarıyla kendi kendini ele verirken– her şeyi bilen anlatıcının sözleriyle çarpıcı bir biçimde yargılanır. Örneğin Gregor Gregori taksiyle opera binasına geldiğinde şöyle düşünür: "Buraya kendi arabamla gelmeliyim artık, bu böyle devam edemez. Fakat şöyle sağlam bir Amerikandan aşağısı da kurtarmaz. Opel olacaksa hiç olmasın." Bu bakımdan, şunları yazan Eberhard Spangenberg'e katılmak gerekir: *Mephisto* duruşmalarında savunma tarafının bu romandan [*Sonsuzda Buluşma*] haberi olsaydı, davacılar ve hâkimler Klaus Mann'ın *Mephisto*'da –sürgünde olmanın getirdiği, Almanya'daki ger-

çek şartları bilmeme durumunda– Nazi devletinde başarılı olan Gründgens'e karaktersizlik yakıştırmak amacında olduğu tezini savunamazlardı.[36] Klaus Mann daha önceden de Gregor Gregori'de, kariyer hırsıyla yükselmek isteyen birini yakından izleyerek edebi karakter haline getirmişti."[37]

Bu arada, *Mephisto*'da sadece Gregor Gregori Hendrik Höfgen'e çevrilmekle kalmaz, Sonja Barbara Bruckner, Maurice Larue ise Pierre Larue olur. Otobiyografik bir roman kişisi olan Sebastian aynı ad altında, bir tür anıştırma olarak, bir kenardan olaya karışır; *Mephisto*'da tiyatro ortamının canlandırılması da bütünüyle *Sonsuzda Buluşma*'da hazırlanan bir özelliktir.

"Ama önce," diye devam eder Peti günlüğüne, "tamamen şairane bir piyes yazacağım, başrolünü de Sonja oynayacak." Klaus Mann'ın *Sonsuzda Buluşma*'dan hemen sonra yayınladığı ilk kitabın, lirik yönü ağır basan bir sürgün romanı olan *Kuzeye Kaçış*'ın başkarakteri, ümitsiz bir aşkın pençesine düşen komünist kadın Johanna'dır.

Kuzeye Kaçış ile *Mephisto* arasında, Çaykovski üzerine yazdığı *Symphonie Pathétique* yer alır. Gerek Çaykovski'nin, gerek "Parmaklıklı Pencere" adlı usta işi uzun öyküsünde II. Ludwig'in büyük iç monologları, *Sonsuzda Buluşma*'nın neredeyse tamamen Richard Darmstädter'in intiharına ayrılmış dokuzuncu bölümü olmadan düşünülemez. Bu bölüm gerek sürgünde yazılan *Der Vulkan* romanındaki Tilly'nin, gerek

---

36 *Mephisto*'nun yayımlanması, Gründgens'in evlatlığı ve tek mirasçısının açtığı bir dava sonucu, çok tartışmalı bir kararla 1971'de yasaklanır. Federal Almanya anayasası gereği bu yasak gerçi kitabı yayımlamış olan yayınevi için geçerlidir, fakat hiçbir yayınevinin kararı izleyen yıllarda yeni bir baskı yapmaya cesaret edememesi sonucunu doğurur. Roman bundan sonra ancak korsan baskılar veya Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yayımlanan baskısı yoluyla okura ulaşabilir. 1981'de Rowohlt yayınevi *Mephisto*'yu yeniden yayımlar. – ç.n..

37 Eberhard Spangenberg: Karriere eines Romans. Mephisto, Klaus Mann und Gustaf Grüdngens. Ein dokumentarischer Bericht aus Deutschland und dem Exil 1925 – 1981 [*Bir Romanın Kariyeri. Mephisto, Klaus Mann ve Gustaf Gründgens. Almanya'dan ve Sürgünden Belgesel Bir Rapor, 1925 – 1981*]. Münih 1982, s. 44.

Klaus Mann'ın hayatının son haftalarında ve aylarında üzerinde çalıştığı, *The Last Day* adlı roman fragmanında başkarakterler olan Albert ile Julian'ın iç monologlarını hazırlamaktadır.

Fakat bu demek değildir ki, *Sonsuzda Buluşma* yazarın kendisinin de korktuğu üzere, sadece tarihsel bir önem taşır ve sadece Klaus Mann'ın romancılığının bir zanaat olarak gelişmesine ışık tutar. Klaus Mann 1935 sonbaharında Macaristan'da *Sonsuzda Buluşma* ile tekrar karşılaştığında, romanın edebi niteliğine ilişkin sert bir özeleştiri yapar: "Ne kadar yabancı bu, ne kadar uzak. Şüphe yok: fazla *acele* çalışılmış bir kitap. *Yoğun* değil."[38] Kendine ilişkin bu hükmüne rağmen, Klaus Mann'ın *Sonsuzda Buluşma*'yı yoğunluk bakımından aşıp aşamadığı, politik ve maddi gerekliliklerin yanı sıra sürgünde olmanın ruhsal yorgunluğunun, edebi gelişimini engellemiş olup olmadığı sorulabilir. Böyle ezici iç sorgulamaların tipik bir örneği, Klaus Mann'ın 1942'de, Amerika'da sürgündeyken *The Turning Point* adlı otobiyografisinin ön çalışmaları sırasında *Sonsuzda Buluşma* hakkında verdiği hükümdür. Burada romanı teslimiyetçi ve sorumsuz olarak nitelendirir; çünkü roman, sürgünle gelen vatansızlığı neredeyse hiç isyan etmeden, peşin peşin kabul etmektedir.[39] *Sonsuzda Buluşma*'da bir komünistin gösteri yürüyüşü yapan bir nasyonal sosyalist grubu, küçümsemeyle ümitsizlik karışımı bir duyguyla "gelecekteki efendilerimiz" şeklinde nitelemesi gerçekten sorunlu bir tutumdur.

Fakat içeriğe ilişkin bu sakıncalar eserin sıkı bir bütünsellik taşıdığı gerçeğini değiştirmez. *Sonsuzda Buluşma* imgelerin ve motiflerin tekrarı ve çeşitlenmesiyle dikkati çeker. Bu yapısal yoğunluk romanın gerçekten büyük bir özelliğidir. Alabil-

38 Klaus Mann: *Tagebücher 1934 bis 1935 [Günlükler, 1934 – 1935]*. Yay.: Joachim Heimannsberg, Peter Laemmle ve Wilfried F. Schoeller. Reinbek 1995, s. 133.

39 Klaus Mann: The Turning Point. Thirty-Five Years in This Century *[Dönüm Noktası. Bu Yüzyılda Kırk Beş Yıl]*. 9. bölüm taslakları, s. 17. Monacensiya El yazmaları Koleksiyonu'nda bulunan yayımlanmamış yazma, Münih Şehir Kütüphanesi.

diğine yayılan, karakter bakımından alabildiğine zengin *Der Vulkan*'la karşılaştırıldığında, *Sonsuzda Buluşma* daha ziyade tek bir kalıptan çıkmış gibidir.

Her şeyden önce, içinde bir kayıp kuşak duygusunun dile getirilmesi sebebiyle *Sonsuzda Buluşma* bir kült kitap olabilirdi. Yirmili yıllarda gönüllü olarak sürgüne gittikleri Paris'te Hemingway, Gertrude Stein ve diğer yazarlar gibi Klaus Mann da, burjuva demokrasilerinde değerlerin genel olarak düşerek sonunda faşizme yol açmasının karşısına Nietzsche anlamında bir "bütün değerlerin dönüşümü"nü çıkarmaya çalışır. *Sonsuzda Buluşma*da bu bakımdan, genç insanların çaresizliğini, dünya nimetlerinin adaletsizce dağılımına yönelik eleştirilerini, onların derin bir yalnızlık ve varoluşun anlamsızlığı duygusunun karşısına cinselliği, uyuşturucuyu ve acımasız diyalogları koyma denemelerini anlatır. Bütün bu noktalar bugünkü gençlik için de hayati önem taşıyor.

Sonsuzda Buluşma'yı Klaus Mann'ın en iyi romanı olarak değerlendirmek için birçok sebep var. Bu romanı tasarım bakımından ancak *The Last Day* aşabilirdi. Fakat yazar, içindeki "gönül radikalizmi"[40] yüzünden kuvvetini yeterince idareli kullanamadı. Almanya ve dünya, görünüşe göre nihai olarak birbirine düşman bloklara ayrıldığında, giriştiği –üstelik Amerikan dilinde giriştiği– son ve büyük iş için takati yoktu. Dolayısıyla *Sonsuzda Buluşma*, daima Klaus Mann'ın psikolojik ve edebi ustalığının canlı bir kanıtı olarak kalacaktır.

Fredric Kroll

40 Klaus Mann'ın, Ricki Hallgarten'in ölümü üzerine yazdığı bir anma yazısının başlığı böyledir. Bkz. Klaus Mann: Die neuen Eltern., a.g.y., s. 390-411.

20'li yılların sonu, Hitler'in iktidara gelişinin arifesinde Almanya. Topluma ve özellikle bohem çevrelere tam bir huzursuzluk ve kafa karışıklığı hâkim. Gelecek soru işaretleriyle dolu, bugün karanlık, geçmiş ise çoktan sona ermiş bir rüyadan ibaret. *Sonsuzda Buluşma*, işte bu umutsuz ve çalkantılı ortamın havasını soluyan kayıp kuşağın aşklarını, acılarını, bocalamalarını ve sapkınlıklarını anlatıyor. Romanın, gerçeklikten kopmak için uyuşturucuya, kariyere ya da bambaşka hayatlara yönelen karakterleri, birbirine paralel ilerleyen hikâyeleriyle, uçlara savrulan bir toplumun panoramasını çiziyor.

Thomas Mann'ın oğlu Klaus Mann'ın Almanya'da, Hitler öncesi dönemde kaleme aldığı en önemli eseri kabul edilen *Sonsuzda Buluşma*, hem yazarın kendi hayatından ve arkadaş çevresinden belirgin izler taşıyan, hem de kariyer düşkünü dansçı Gregor Gregori karakteriyle yazarın ünlü *Mefisto*'sunun kahramanı Hendrik Höfgen'in ortaya çıkışına zemin hazırlayan bir roman.

ISBN: 978-605-5596-39-2

9 786055 596392

22 TL